Ketabton.com

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه:

|||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

دَ کتاب نوم افضل ... افضل شوق

دَ کتاب مصنفه سیده حسینه گل

دَ چاپ کال ۲۰۰٦

دَ کتاب کمپوزر رباب عائشه

دَ چاپېدو اهتمام وقار علي شاه کاکاخېل

دَچاپ ځای فېض الاسلام پرنټنګ پریس راولپنډۍ

دَ دي کتاب ټول حقوق

دَ مصنفه په حق کې محفوظ ساتلی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتساب

دا کتاب په جدا جدا حوالو زه دَ پښتو ژبې هاغه نومورو لیکوالانو ، شاعرانو ، ادیبانو او نقادانو ته اهداء کوم چا چې په پښتو ادب کې وخت په وخت دَ قدر وړ اضافې کړي دي ، بلکه دې سره یې دَ معیار دَ یو اعلی روایت بنیاد هم ایښی دی-

---

دَ خدائې بخښلي غني خان چې شاعرانه تخئیل یې زما فکر ته هر ځل یوه نوې رڼا بخښلې ده-

---

دَ پښتو دَ ناول دَ هغه ناویاته فکر لیکونکو محترم سعدالدین شپون ، ډاکټر شیر زمان طائزی او ښاغلي غازي سیال په نوم ... دَ چا ناولونو چې پښتو ناول شته کړی دی-

---

دَ پښتو ژبې هاغه سفرنامه لیکونکو په نوم چې دَ پښتو سفرنامې خائسته روایت یې په فکر او هنر پاللی دی .... ستر خوشحال خان خټک ، خدائې بخښلی حمزه شینواري او ښاغلی طاهر آفریدي-

---

دَ جدید طرز اُسلوب لرونکو ښاغلي بیر محمد کاروان ، ملګري عنایت الله ضیا ء، مېرمن نجیبه سارابیاباني او سعید ګوهر په شان دَ هاغه لیکونکو په نوم چې دَ علامت په خوږه پسته اشاره کې دَ زړه لو ژوند خبره کوي-

---

دَ ښاغلي سلیم راز او ګران محترم ایاز داؤدزئی په نوم .... چې دَ کره کتنې په فن او هنر قدرت لري

او په تېره دا هر څه....

دَ شلمې صدۍ دَ هاغه ستر نقاد په نوم چې په ادبي دُنیا کې دَ قلندر مومند په نوم خپله بېژندګلو لري او چا چې پښتو ژبې او ادب ته په ډېره راستۍ ... دَ خپل فکر او علم یوه نوې لاره ورکړې ده-

سیده حسینه ګل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه چاپ کتابونه

۱ " -شپون شپول شپېلۍ" (شاعري) کال 1990

۲ " -خو ته خبرې کوه " (شاعري) کال 1998

۳ " -دا هم هغسې موسم د " (شاعري) کال 2003

۴ " -افضل .. افضل شوق " (تنقيدي جائزه) کال 2006

دَ مصنفه ناچاپه کتابونه

۱ " -تصوير " (افسانې) ناچاپ کتاب

۲ " -منگوټې " (ناول) ناچاپ کتاب

۳ " -ډرامې " (ريډيو ډرامې) ناچاپ کتاب

۴ " -سفرنامه هند " (سفرنامه) ناچاپ کتاب

دَ مصنفه مرام

دَ پښتون قام سر لوړي غوښتل ..... خو دَ پښتو په انساني ننگ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه پېغام

دَ پښتون قام سرلوړي غوښتل .. خو دَ پښتو په انساني ننګ - پښتانه قلمکاران که غواړي چې دَ مخته وتو قومونو دَ اديبانو او شاعرانو سره سيالي اوکړي .. نو هغوئ دې هم داسې ادب تخليق کول شروع کړي ، چې دَ عصر دَ روح رينښتوني ترجماني کوي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسینه ګل دَ پېغلتوب شاعره

)دَ ایاز داوْدزئي دَ هغې تاثراتي مضمون په تاثر کې چې هغه دَ حسینه ګل دَ کتاب " دا هم هغسې موسم دی" دَ مخ کتنې په دستوره کې په اوویشتم اپرېل 2004 په اکادمي ادبیات اسلام آّباد کې اورولی وو او ما له ئې هم دَ دغه مضمون یو نقل رالېږلی وو (

دَ صدو نه چې وو انښتی په مرو کې آّوازونه

په سینو کې چې خوندي وو دَ پېغلوکو پټ رازونه

تا راغونډ کړه په یو راز کې چې پخپله هم یو راز وې

تا دَ حس ژبه چې ورکړه لږ صفا شو آّوازونه

ته دَ دې عصر بلائټس شوې ، ته دَ دې عصر سپفو شوې

تا دَ زړه خبرې اوکړې ، دَ وئیلو چل دې زده وو

تا سینه چې وه ډال کړی بلا غشې درخواره وو

یو یو غشی به په شا شو ستا فن څه وو یو جادو وو

ته دَ خپل فن چنغله شوې که نه فن وو ستا چنغول شو

چې ته فن ئې که فن ته ئې ، دواړه یو بل کې تحلیل شوئ

دَ رسمونو او قیدونو په زندان کې وې راګېره

دَ زندان تمبې دې واکړې تا دَ فن منتر پرې چُف کړو

ستا دَ وخت په نبض لاس وو .. وخت هم دغه مناسب وو

چې محسوسو احساساتو له دَ فن ژبه دې ورکړې

که تنها وې تنها نه ئې چې خپل فن سره منسوب ئې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ پېغلو پېغلو ځونو پټ خوبونه دي همراه دي

دَ تنکو تنکو خوبونو يو نازك غوندې تعبير شوې

ته دَ پټو ادراکاتو هنداره شوې يو تفسير شوې

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې وړومبۍ مينه

نورې ميني به دي هم وي دَ پښتو نه چې زار کړې

تا بخښلې چې خپل فن ته همه حسن او جمال دی

چې اياز ئې معترف دی ستا هنر خو باکمال دی

"ستا وجود دَ روان عصر يو جواز او هم اعجاز دی"

زه په خپل او پردي نه يم اعتراف وو ما هم کړی

١ - بلائټس او سېفو .. دَ نن نه څه دپاسه دوه نيم زره کاله مخکې دوه شاعرانې چې دَ زړه خبري ئيې دَ شاعرۍ موضوع وه او شايد په وړومبي ځل دَ پېغلتوب دَ ادراکاتو او احساساتو ذکر ئې په وضاحت او صداقت سره خپله شاعرۍ کې کړی وو � دَ هغوئ نومونه دَ جرات اظهار په حواله راغلي دي -

٢ - اياز .. اياز داوْدزئی

قمر راهي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ بُلبل گويائي ... دَ گل په ژبه

سمدستي تاثرات ________ اياز داؤدزئی

دَ حسينه گل دَ ليك لوست شوق دَ كچه عمر نه دَ جنون حد ته رسېدلی وو � دَ كچه عمر شاعري ئې ، دَ ليك لوست او دَ پېښور ، كوئټې او كابل رېډيو سټېشنونو نه دَ نشركېدونكو ادبي، ثقافتي او تجزياتي پروګرامونو دَ اورېدو دَ عمل دَ کُومي نه اوزېږېده � او دَ عمومي قبوليت او تحسين مقام ته اورسېده � دَ "شپون .. شپول او شپېلۍ" اولنۍ مجموعه ئې زما له سترګو نه ده تېره شوې .. خو نورې دوه مجموعې " خو ته خبرې كوه" او " دا هم هغسې موسم دی" ما لوستلي دي � دَ دې آخري كتاب "دا هم هغسې موسم دی" مخ كتنه دَ اسلام آباد دَ اكادمي ادبيات پاكستان په هال كې په 27م اپرېل 2004 دَ اكادمي او دَ اسلام آباد پښتو سوسائټې په اشتراك شوې وه � په دغه كتاب ما په دغه موقعه ځو خبرې كړې وې � نو ځكه په دې ليك كې دَ هغې په شاعرۍ دَ نورو وئيلو حاجت نه ګڼم � دغه ليك دَ پښتو اكېډمۍ پېښور په "پښتو" مجله كې چاپ شوې وو� دَ ادب مئينانو كه نه وي لوستلی نو اوس دې اولولي .. چې دَ هغې دَ شاعرانه وارداتو دَ وسعت ارزښت او معيار نه په ښه شان خبر شي � دَ دغې دستورې نه چې مونږ په ستنه راتلو ، نو جهان ګرد افضل شوق زه په خپل موټر كې كورته دَ رسولو دپاره كښېنولم � شپه وه .. تېز باران وو او جړق شو چې شوق صاحب ګاډې دَ ځان نه وړاندې ګاډۍ سره اوجنګولو.. دواړه بچ شو� ما وئيل شوق صاحب!! دَ شاعر او بيا ستا په شان دَ آفاقي شاعر فكر هم لكه ستا سېلانی وي � نو ښه وه چې ګاډې اوجنګېدو خو مونږ هم بچ شو دواړه � ګاډۍ هم بچ شوه � شائيد سعيدګوهر هم راسره ناست وو � دَ افضل شوق خبرې ډېرې پستې وي .. ته به وائې لكه چې بُلبل چغېږې � نو هغه په ټوله لاره هم هغسې دَ مزې خبرې كولې -

بيا څه موده پس په كاكا صاحب كې دَ حسينه ګل دَ ورور دَ واده وليمه وه � نو زه دَ خپل وراره عنايت الله ضياء سره دَ پېښور نه كاكا صاحب ته لاړم � په پښتو ادب ورك لېونی عبدالكريم بريالی دَ كوئټې نه دَ حسينه ګل په دعوت ځان را رسولی وو � په دغه موقعه نور هم دَ پښتو ليكوال او شاعران موجود وو � ښه وخت تېر شو � خو كومې خبرې چې ما له ډېر خوند راكړو .. هغه دَ حسينه ګل دَ والد صاحب ميان مظهر شاه كاكاصاحب ادبي او عالمانه خبرې وې � هغه ټول موسكا موسكا ټول مينه مينه وو � هغه دَ قلمكارۍ په واسطه زه پېژندلم او هم په دغه نسبت ما هغه پېژندلو� خو شائيد دغه زمونږ اولنی مخ په مخ ملاقات وو � دَ هغه شخصيت او دَ هغه دَ وينا نه ډېر متاثره شوم � الله پاك دې ډېر ژوند وركړې � دَ پښتو او اُردو ښه ليكوال دی-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځای نه مونږ دَ قمر راهي صاحب دَ سلام دپاره په دريو ګاډو کې مردان ته لاړو � بريالي صاحب دَ مردان دَ ځينو نورو مُنورينو سره هم ليدل غوښتل � ځکه نو زه او شوق صاحب دَ مردان نه دَ هغه په ګاډۍ کې مازيګر تېر اسلام آبّاد ته راروان شو � په لاره مونږ دَ هغه دَ يو "خيال" ګوټونه کچ کول � دغه خيال هغه دَ ناول په قالب کې ځايول غوښتل � هغه دَ اهرام مصر دَ فرعونانو دَ زماني په پس منظر کې ناول ليکل غوښتل چې هم په کې دَ هغه وخت کردار موجود وي او هم په کې دَ دې جديد خلائي دور کردار په منطقي انداز خپل رول ادا کوي � دَ دغه ناول پلاټ زېربحث وو .. ښه په شرق باران راورېدو � نو جرق شو .. شوق صاحب هم اولړزېدو، زه هم اوبهوګښېدم لکه چې دَ خوب نه راويښ شوي يُو � دَ ګاډۍ بونټ دَ ګاډي دَ چت سره اولګېدو � شوق صاحب زما نه زارېدو، قربانېدو � ما وئيل شوق صاحب ښه ده .. دواړه بچ شو � خو ګاډي ډېر سخت خراب شوی دی � هغه وئيل.. ګاډي به بيا جوړ شي � خو ښه ده چې ته خدائی بچ کړې� ما وئيل .. ځان نه يادوې � هغه وئيل ځان ... او په برق برق په خندا شو � او ماته يو شعر راپه ياد شو -

چې هم شته دي اوهم نشته،په دې ژوند کې دا هم ژوند دی

عُنقا ماته هوسېږي .... زه پسخېږمه عُنقا ته

خبره په بله لاړه � ما دا ليکل غوښتل چې دَ افضل شوق په ټولو تصنيفاتو.. دوه (2) شعري مجموعې ، درې (3) سفرنامې او يو ناول، چې حسينه ګل په خپل ړومبي نثري کتاب " افضل .. افضل شوق " کې ورباندې داسې ځانګړې تجزياتي مطالعه ليکلې ده چې افضل شوق که افضل دی ، نو حسينه ګل هم په دغه کتاب کې خپل خانداني " فضيلت" په ښه شان په کار راوستلی دی � دَ حضرت کاکا صاحب رحمته الله عليه په برکت په دغه کلي کې داسې وتلي قلمکاران زېږېدلي دي چې دَ پښتو ادب ئې پنګه ورکړې دی � په دغو شخصيتونو کې ارواښاد ميان تقويم الحق هم وو چې پروفېسر ډاکټر محمد همايون هما په خپل کتاب "ښکلي ښکلي خلق" کې وائي " نابغه" وو � خو خدائی بخښلي ميان بهادرشاه ظفر هم دَ تاريخ نه تر لُغاتو .. ډېر څه ورکړي دي � مرحومه س � س� بي بي (سيده بشری بېګم) چې قام پرسته اولنۍ پښتنه شاعره وه � اوس دَ پښتو په ادب کې اساطيري حېثيت لري � نو دَ کاکا صاحب تاوْ راتاوْ غرونو کې لعلونه خو ډېر پيدا شوي دي � خو اوس په کې سدابهار " ګل " .. " ادبي ګل " هم غوړېدلی دی � دغه " ګل" دَ حسينه ګل په نوم داسې ادبي شهرت موندلی دی چې که الله پاك ته منظوره وي .. نو انشاالله چې دا به هم دَ مېرمنو اديبانو په ټولۍ کې دَ ليجنډ مقام ته اورسي � دَ دغسې مقام نښې نښانې ما دَ هغې په شاعرۍ کې خو ليدلي وې .. او دغه علامات دَ هغې په دې نثري کتاب کې واضحه ښکاره شول-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما چې دَ دې ليك دَ عنوان فكر كولو ، نو دا خيال راغلو چې اوليكه چې.. حسينه ګل فني ، ادبي او انتقادي شهزادګۍ � بيا مې وئيل .. نا .. حسينه ګل .. دَ افضل شوق دَ فن او فكر مُغيره � په دې مې هم زړه اوبه اونه څښكلې � نو ما وئيل .. حسينه ګل .. زړَه وره قلمكاره � ناګهانه دَ رحمان بابا دا شعر راوړاندې شو،

اې رحمانه ! دَ بُلبلو ژبه زده كړه

دغه پسته په صفت دَ "ګل" اندام شه

او دې شعر دَ ځان سره دغه عنوان راوړو چې دَ دې ليك په تندي ليكلى شوى دى � دَ " بُلبل" ګويائي .. دَ " ګل " په ژبه � دا استعاراتي عنوان مې ځكه خوښ شو چې حسينه ګل په دې كتاب كې وائي چې .. افضل شوق " عالمي او آفاقي مشاهدات او تخيلات په كليواله پښتو كې ځايوي او چې كله نه ځائېږي نو علاميت .. اشاريت او زمز و ايما" ته مخه كړي � نو دَ دغسې ابلاغ تفهيم دا اقتفاْ لري چې دَ وراني سر په چُوف منتر بيا مونډى شي � خو دا هم دَ دې عنوان كافي جواز نه دى � دَ دې عنوان جواز دَ رحمان بابا دَ شعر دَ بېن السطور نه راويستلى كېدى شي � هغه دا چې رحمان بابا دَ ګل دَ صفت دپاره دَ بُلبل ژبه زده كول لازمي ګني � خو دَ بُلبل په ژبه هم ګل پوهېږي � او "ګل" چې هر كله دَ دغې ژبې بل چاته دَ رسولو هڅه اوكړي .. نو ټوله فضا په خپله خوشبو معطر كړي � دَ "ګل" ظاهري حسن كه هر څو دَ " ګل" دَ څېرې نه څرګندېږي � خو حقيقي ښكلا دَ خوشبو په ژبه څرګندوي � نو مونږ دا وئيلى شو چې ګل هم ژبه لري او دغه ژبه ئې خوشبو ده � خوشبو داسې ژبه ده چې هر څوك پرې پوهېږي .. تر دې چې ماشومان هم ترينه لطف اندوزه كېدى شي � نو كه دَ بُلبل ګويائي .. پر اسراره وي � بيا ئې هم " ګل " په خپله ژبه په ښه فصاحت بيانوي � دا تاثر ما دَ حسينه ګل دَ كتاب دَ لوستلو نه پس اخستلى دى � دا زما تاثر دى � كېدلى شي چې دَ بل قاري تاثر زيات فصيح او بليغ وي -

حسينه ګل دَ افضل شوق دَ منظوم او نثري ليكونو تجزيه ، تشريح او توضيح په داسې ډول كړېده چې كتاب ئې دَ افضل شوق دَ فنكارانه كُهربائي دَ جهان ، جام جم معلومېږي � نو چې دغه جام جم ته لوستونكى ځان سيلمه كړي نو دَ افضل شوق دَ فن دَ كائناتو ننداره به هم دَ حسينه ګل په نظر كوي � نو چې يو خوا حسينه ګل وي او بل خوا افضل شوق وي .. نو څه حېرت كه يو حساس لوستونكى دَ شوق دَ فنكارانه شوق دَ افضليت په ګلبڼ دَ حسينه ګل دَ پلونو په پُل ورتېر شي � او دغه ګلستان كې داسې ورك شي لكه چې محبوبا په قلا كې ګېر شوي وي او دَ وتلو لار بيا نه مومي � حسينه ګل يو سحركاره فنكاره ده � نو نقد او نظر ئې هم مسحوركونكى دى � افضل شوق جهان نورد ، سېلانى تخليق كار دى � نو دَ يو وېر جهان ښكلاګانې ئې ځان كې ځاى كړيدي � او دغه ښكلاګانې كه آفاقي دي او كه مقامي ، قامي دي كه عالمي ، علامتي دي كه اشارتي ، معماتي دي كه ابهامي ، الهامي دي كه وجداني، حسينه ګل داسې تنقيدي مطالعې ، داسې تشريح او تفسير، تجزئې او تبصرې ته مخامخ كړېدي لكه چې لوستونكي ته ئې جهان نما هنداره دَ وړاندې اېښودې وي او هغه په كې دَ افضل شوق شاعرانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واردات ، کېفیات، حسیات، ادراکات، مشاهدات، تخیلات او نفسیات ، دَ هغه ادبي ګامونه ، چې یو په شرق وي بل په غرب داسې پراخ ویني لکه دَ هغه همزاد وي � دَ هغه دَ غزلونو او نظمونو فني ، تکنیکي او موضوعي وضاحت په ماهرانه اوستکارانه ډول شوی دی او دَ لوستونکي دَ ذهن نه ئې دَ اشتباه او ابهام وریځې دَ خپل تیري څرکېدونکي نظر په نمر مخ په شا زغلولی دی �-

افضل شوق که په " لټون ستا دَ څهرې" په ورکه کې ورك شوی وو ، نو ګل دَ خپل فني مسمریزم په منتر بیا موندو او دَ پښتو دَ ادبي بوستان په سېل کې محوه سپلانیانو سره ئې داسې پېژندګلو اوکړه چې تر کومه پښتون او پښتودَ نړۍ په مخ باقي وي،نو افضل شوق به په شوق لولي اودَ خپل ذوق افقونوله به وسعتونه ورکوي -

حسینه ګل وائي ،

"دَ ښاغلي په احتجاج کې بغاوت خو شته خو جبر او زور په کې نشي لیدی ...دَ هغه احتجاج یو فکري او سماجي انقلاب ته لاره را اوباسي ، نه چې دَ چا په لاس کې ټوپك ورکوي "

ګل ، دا هم وائي چې،

"امن دَ ده منشور او مینه دَ ده مسلك دی "

دَ افضل شوق نثري او منظوم لیکونه په خوبولي قاري کې شعوري ویښتیا او وجداني بیداري پیدا کوي � دَ هغه تخیل او ادراك ته دَ وسعتونو دَ راغونډولو او په ځان کې دَ ځایولو بلنه ورکوي � حسینه ګل دَ دغه جهان ګشت دانشوري او دانائي په خپل فهم او ادراك کې ځایوي .. بیا ئې روانه، بهانده وینا کې قاري ته پیرزو کوي � نو که شوق دَ کلي کور پوري محدوده پښتو په عالمي ادراکاتو معموره کړه نو " ګل" دَ میني او خلوص دَ خوشبو په ژبه پښتون اولس ته ډالۍ کړه � هغې دَ افضل شوق دَ عالمي هنګ او آهنګ دَ نغمو ازانګې را اونیولې او دَ پښتون سماعت ته ئې بخښلي دي � "ګل" دَ شوق سائینسي .. فلسفیانه .. متصوفانه ..نفسیاتي .. عالمي او مقامي .. احتجاجي او تفهیمي اپروچ روڼ کړی دی او په دغه رڼا کې ئې وړاندي کړی دی � هغې دَ نظمونو پس منظر هم بیان کړی دی او چې په دغه ضمن کې اولوستلی شي نو بیا لوستونکی نوۀ معنواو نوي پوهې سره مخ کېږي -

حسینه ګل دَ سفرنامې سردَ سترخوشحال خان خټك نه را نیسي او اُستاد امیر حمزه خان شینواري اوافسانوي شخصیت طاهر آفریدي پوري رارسوي � خو افضل شوق جدید ترین او افضل ترین سفرنامه نګار بلي � هغه وائي چې که دَ نني نړۍ سفرونه چا لیکوال په ویښه او شعوري طور کړي وي نو هغه به ضرور دَ افضل شوق زبان او بیان ، مشاهدې او ادراك سره اتفاق کوي � دَ ځني " له کوره تر بازاره" بندیوان دَ نوي نسل دَ نقادانو دَ نیوکو په حقله وائي .. چې افضل شوق روم، پېرس او لندن ته لېږي او بیا دا هم غواړي چې هغه دي دَ لورالائي منظرنګاري اوکړي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� نو دا دَ منلو خبره نه ده � "هغه" هغه څه ليکي چې ئې ليدلي، کتلي او اورېدلي دي � خو پښتون ئې دَ ځان سره لاس په لاس بوتلی دی � دَ مغربي دُنيا ترقي او دَ اولس موروپټ ژوند ئې ورته خودلی دی � او ورته وائې

فاعيرو يا أُولولابصار (اې سترګورو.. عبرت حاصل کړئ)

"ګل" دَ شوق دفاع په ډېره زړهَ ورتيا او منطقي انداز کړيده � دَ نوي نسل داسې نقادانو ته دَ " کورکلي بند نقادان وائي .. څوك چې دَ شوق سفرنامې دَ پښتون ثقافت خلاف ګڼي � هغې په آفاقي او عالمي نظرئې سفرنامو ته کتلي دي � دَ هغې په ليك کې که قاري شوق لولي او په شوق ئې لولي .. نو"ګل" به هم په کې لولي او دَ تحسين په احساس به ئې لولي � ځکه چې دَ دې کتاب نه پس به دَ نوي نسل لوستونکي او ليکوال دَ افضل شوق دَ شعر او نثر په اهميت او ارزښت په ښه شان پوی شي � دَ شوق په فکر و فن دَ پوهېدلو کار حسينه ګل اوکړو � اوس به څوك نه وائې چې زه دَ شوق په کلام نه پوهېږم � دا به هم نه وائې ګڼي چې سفرنامو کې ئې دَ پښتون ثقافت خيال نه دی ساتلی -

دَ افضل شوق په ناول هم حسينه ګل ډېر ښه ليك کړېدی � دَ ناول نوم دی " پروني مخونه" � دا هم هغه ناول دی چې دَ دې په ابتدائي برخه کې ئې ذکر راغلی دی .. چې دَ فرعونانو دَ زمانې په پس منظر کې به ليکلی کېږي � نو دغه ناول اوليکلی شو � او حسينه ګل په دې خپل کتاب کې ئې پرې دَ هر اړخ نه ښکلی ليك کړېدی � دا شائيد لا چاپ شوی نه ده او مسوده ئې مانه ده ليدلې � حسينه ګل دَ ناول په حقله وائې چې ،

"دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار هيرو په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو، تهذيبونو،تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْ نه تېرېږي "

بل ځای وائي ،

"افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلي قيصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړيدي چې په بيانيه او مکالماتي انداز کې هيڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي "

دَ ناول نګارۍ دَ فن په حقله ئې هم ښه معقولې خبرې کړيدي � دَ ناول په پلاټ، کردار نګارۍ، منظرنګارۍ او طرزبيان ئې مفصله وينا کړيده او څه چې ئې پکار وو هغه ئې ليکلي دي -

دَ دغه ناول نه علاوه ئې په کتاب کې افضل شوق سره خپله يو مرکه دَ "افضل شوق .. دَ پوښتنو(تپوسونو) په رڼا کې" په عنوان شامله کړيده � بل ئې چې ځيني نقادانو په شوق صاحب څه ليکونه کړيدي .. دَ هغې څه برخې ئې دَ " افضل شوق .. دَ نقادانو په نظر کې" هم په کتاب کې اخستلي ده � دغسې ئې دَ شوق فهمۍ حق ښه په نره ادا کړی دی -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مرکه کې حسينه ګل دَ شوق صاحب نه تپوس کوي � تپوس او دَ شوق جواب په دريمه پوښتنه صفحه .. کې راغلی دی -

سوال .. حسينه ګل ،

دا ته کوم ليکل کوې .. دا کوم أسلوب چې تا خپل کړی دی � په دې خو پښتانه دَ سره هډو پوهېږي نه؟

جواب .. افضل شوق

په ادب کې چې ما کوم أسلوب خپل کړېدی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو عېن مطابق دی او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زماني په حالاتو دَ پوهې شعور لرم نو زما دَ ليك دا موجوده معيار به دَ صبا نقاد ضرور مني -

خو حسينه ګل دَ صبا نقاد ته هيڅ هم پرې نښود او دَ صباني نقاد کار ئې هم آسان کړو -

حسينه ګل دَ افضل شوق شپږ وانړه کتابونه لکه چې ښه هضم کړيدي او دَ هغې نه پسته ئې پرې ليك کړی وي � دَ کتاب دَ هضمولو په حقله يو انګريز دانشور فرانسس بيکن (١٥٦١ � ١٦٢٦) مشهوره مقوله ده چې ،

Some books are to be tasted,others to be swallowed And some few to be chewed and digested

"ځنې کتابونه دَ څکلو وي .. ځيني په يو غړپ دَ مرى نه دَ تېرَولو وي خو څه لږ شان داسې هم وي چې شخوند پرې او وهلی شي او هضم کړی شي "

نو که دَ افضل شوق کتابونه دَ هضمولو جوګه دي خو هله چې ړومبی دَ حسينه ګل کتاب باندې ښه شخوند او وهلی شي .. او هضم ئې کړی شي -

حسينه ګل په ځائې وائي چې دَ افضل شوق په کتابونو دَ موناليزا پُراسراره ښکلا خوره ده .. او زه وايم چې دَ " ګل" دَ دې کتاب په فضا دَ ګل دَ روح او ذهن دَ خوشبو چپې خورې دي � هغه دَ ګل په ژبه هم خبرې کولی شي � خو زړه ورتيا ئې هم ځان ته " څه" وائي � هغه دَ شاعرۍ او قلمکارۍ نه علاوه .. دَ پېښور دَ رېډيو سټېشن يوه تکړه براډکاسټره ، دَ نوښهره دَ تحصيل کونسلره او سرګرمه سوشل ورکره هم ده � او په ټولو ډګرونو دَ خپل سنګين عزم پله نيلي (اس) سوره دَ خپلو سترو مرامونو په لور په دګړ روانه ده � دَ عبدالله جان مغموم دَ يو غزل دَ يو مصرعې په ژبه دَ معمولي ترميم سره زه هغې (حسينه ګل) ته داسې دُعا کوم چې ،

"برکت دي ئې خدائی واچوي په تلو کې "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسې يو بهادره فنكاره په پنجابۍ كې هم وه چې نوم ئې دى امريتاپريتم � دا په كال 1919 كې دَ پاكستان دَ پنجاب په گوجرانواله ښهر كې په يوه علمي كورنۍ كې زېږېدلې وه � دَ پاكستان او هندوستان دَ جوړېدو نه پس دهلي ته لاړه او هلته په اكتوبر 2005 كې ئې ساه وركړه � دَ هغې ادبي فتوحات دَ ستائينې وړ دي � په خپل ژوند كې ئې 75 كتابونه شائع كړي وو � په دې كې 24 ناولونه، 15 دَ افسانو مجموعې .. دَ شاعرۍ 23 كتابونه .. دوه 2 سرگزشتونه او نور گڼ نثري ليكونه شامل دي � ما دَ دغې سكهڼې دا بيان دَ هغې دَ قول په ضمن كې راواخستو چې صغير رام ناتهـ نومې مبصر دَ هغې حقله خپل ليك كې نقل كړى دى � امريتاپريتم وائي..

(What matters is not life , but the courage you bring to it)

"ژوند هله ارزښتناك شي چې ژورتيا ورسره مل شي "

نو كه حسينه گل هم داسې په زړه ورتيا مخ په وړاندې زغل جاري اوساتلو نو لكه امريتاپريتم كه دَ هندوستان دَ پارليمنټ دَ ايوان بالا دَ 1986 نه دَ 1992 پورې ممبره وه نو كېدى شي چې څه وخت دَ تحصيل دَ كونسلره نه دَ پاكستان دَ سينټ ممبره شي او په ادبي فتوحاتو كې ترنه ترنه تېرى يوُسي � ماته حسينه گل وئيلي وو چې اوس به زه دَ افسانو مجموعه او يو ناول چاپ كوم � شائيد دې پسې دَ خپلو ډرامو مجموعه هم اوليكي � بيا امكان لري چې دَ افضل شوق سرگزشت هم اوليكي � بې ځايه به نه وي كه دلته دَ نوي نسل په حقله دَ سعيدگوهر يوه پېشن گوئي راوړم .. هغه وائي ،

سعيدگوهره !! نوى نسل لري لوى امكانات

نه زه آّخر يم .. نه په ما به شاعري ختمه شي

دغسې امكانات افضل شوق هم لري ، امكانات نا لوى امكانات � بيا شوق صاحب سعيدگوهر خپل اُستاد هم مني � نو بايد دَ خپل اُستاد دا الهامي پېشن گوئي رښتونې ثابت كړي -

دَ كراچۍ په هفته واره روشن پاكستان دَ 22-29 كال 2005 په اشاعت كې دَ حسينه گل يوه مفصله مركه چاپ شويده � هغه وائي ،

"دَ ادب او فكر و فن دُنيا ډېره ښكلې او لازواله ده � دَ فكروفن په بركت پښتنو ما له ډېر درناوى راكړى دى "

دا وينا دَ هغې په ځاى ده .. چې دَ ښاغلي قمر راهي تمغه امتياز غوندي لوړ ليكوال او آّفاقي شاعر دَ هغې په حقله كوم تحسيني نظم ليكلى دى .. دَ هغې نه ثابتېږي چې پښتانه منورين دَ هغې ډېر قدر كوي-

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دي ږومبۍ مينه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې مينې به دي هم وي، د پښتو نه چې دي زار کړي

دَ حسينه گل او افضل شوق دواړو په حقله دَ يو انگرېز نقاد وينا رانقل کوم چې دَ فرانس دَ شهره آّفاق دانشور ، مفکر، شاعر او تاريخ دان فرينکائيز والټير Francois Voltaire په حقله ئې ليکلې ده ، دی وائي ،

Voltaire Managed both to be in the thick of things and to survey them from the sort of Olympian Distance that Generally posterity enjoys.

"والټير دَ دې جوگه وو چې دَ ژوند دَ مصروفياتو په منځ کې دَ اولمپيا دَ غره دَ هسکو څوکو نه دَ يوناني ديومالائي ديوتاگانو هسې، دَ دومره فاصلې نه جائزه واخلي چې عام طور دَ راتلونکو نسلونو برخه وي"

دغه کمال که دَ افضل شوق په ليکونو کې موجود دی نو حسينه گل هم داسې کار کړی دی چې دَ راتلونکي نسلونو نقادانو ته ئې لاره آّسانه کړېده � دَ دې پاسه به نور څه نه وايم .. هسې نه خدائی مه کړه دواړه دَ نظره شي � بيا رحمان بابا هم وائي چې دَ گل په خبرو،دَ خبرو حق دَ بُلبلانو دی نو زه نه خو" گل" يم نه "بُلبل" � بُلبل خو افضل شوق دی چې بُلبل هزار داستان دی -

دغه ځای دَ بُلبلانو دی رحمانه

دَ دلبرو په کوڅو دلاور مه شه

اياز داؤدزئی

راولپنډی.. 29 _ 12 کال 2005

)دَ شپې دولس بجې(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو خبري

دا کتاب ما اتفاقي بالکل نه دی ليکلی ... بلکه زما دَ دې کوشش په شا دَ ډېره وخته هاغه سوچ دی ، کوم چې ما تر څه حده خپل قلم ته او سپارلو � هسې خو په پښتو کې ښه ښه کتابونه چاپ کېګي ... خو ما دَ دې ليک دپاره صرف دَ ښاغلي افضل شوق کتابونه اوټاکلو - نو دَ دې خو يوه وجه شايد دا هم کېدلی شي چې ښاغلی شوق زه دَ ډېر وخت نه پېژنم او چې ... دَ هغه کتاب راځي نو هغه په دې مرحله کې مسلسل زما سره په رابطه کې وي � کله کله خو دا هم شوي دي چې دَ هغه دَ کتاب تهيم زما بالکل ياد شوی وي - دَ هغه دَ سفرنامو مقامات او کردارونه ، دغه رنګ په دې سفرونو کې دَ ژوند او زړه رنګ رنګ پېښې او واقعات .... دا هر څه ماته دومره خپل ښکاري لکه زما دَ ژوند دَ فکر دَ سفر هر ځه وي - ځکه زه په دې نتيجه رسېدلي يم چې دَ دې واقعاتو تجسس او حقيقت زه په داسې رنګ کې خپلو هاغه لوستونکو ته اوښايم ، څوک چې دَ افضل شوق په علامتي انداز يا خو کم پوهېږي او يا دَ هغه دَ ليک طرز مشکل ګڼي - نو په دې هکله دَ ښاغلي شوق شاعري ده او که سفرنامې ... ناول دی او که دَ هغه دغه علامتي انداز ، ما دَ خپل ليک موضوع اوګرځوله�

خو يوه غټه خبره دا هم ده چې دغه هرڅه ته چې کوم معيار ده ورکړی دی نو هاغه معيار مقامي نه دی � بلکه ده دَ خپل ليک او دَ فن دپاره دَ بين الاقوامي معيار اُصول او ضابطې ټاکلي دي چې زمونږ روايت پسنده طبقه ورته ګوته نيسي - دَ ښاغلي شوق په ټولو چاپو کتابونو چې کوم اثر ما دَ يو قاري په حېثيت محسوس کړی دی ... دَ ده دغه انداز ما ته دَ موجوده ليک يو تحريک راکړو - خو زه خپل دغه کوشش خپلو لوستونکو ته مخامخ کېږدم ... هغوئ دي زما دَ دې کوشش جاج واخلي - زه خپل ځان نه خو دَ نقاد په توګه وړاندې کوم او نه باقاعده نقاده يم - خو دَ دُنيا په ژبو کې دغه رنګ ادب چې هغه دَ مقامي روايتونو په سمون نه وي او په دې حواله شايد چې دَ فن تله هم برابره نه وي ، نو دغه هرڅه ته په دې نظر کتل شايد چې تنقيدي کوشش ضرور وي ... که چرې لوستونکو زما دې کوشش ته په مينه اوکتل نو که ژوند وو ، زه به دَ نورو نومورو ليکوالو دَ فن او فکر دغه رنګ تجزيې ضرور وړاندې کوم�

زه دا خبره ډېره په ډاډ کوم چې ما کله دَ خپل دې کوشش ذکر دَ ښاغلي شوق سره اوکړو نو هغه په ډېره پراخدلۍ دا هر څه اوستائيل او ما ته يې يه ډېره سنجيدګۍ وخت په وخت مطلوبه مواد او معلومات په ډېره مينه راکول شروع کړل - په دې ليکنه کار ما په کال ٢٠٠٣ کې شروع کړی وو خو دَ ځواني مرګ ورور دَ مرګ حادثې زما فکر ګډ وډ کړو .... خو رو رو کله چې ژوند خپل معمول ته راغلو ، نو ما ړومبی په خپل نيمګړي کار ګوتي پورې کړې - او نن دا دی زه دا مسوده چاپ ته سپارم - فېصله په تاسو پرېګدم خو يوه خبره به ضرور کوم چې يو فن يا يوه فن پاره دَ تنقيد دَ مرحلو نه اووځي .... دَ کمو او خوبو جائزه واغستی شي - نو دغه رنګ دَ کمو او کمزوريانو اصلاح کېدی شي او خوبيانې نورې ښې کېدی شي. تنقيد دَ فن ضرورت دی - بايد چې هر نقاد آزادانه طور دَ يو فن پارې کمۍ او خوبۍ راوباځي چې داسې دَ اصلاح عمل جاري پاتې شي - او دَ يو اعلی معيار تعين هم اوشي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ هغه ټولو ملګرو شکریه ادا کوم چې په دې هکله یې زما دَ نوي کوشش لاري سمې کړې - په دې کې دَ ملګري روښان یوسفزي او حنیف خلیل ډېره مننه کوم چې کله مې ورسره دَ دې خبرې ذکر اوکړو نو زما حوصلې ئې اوچتې کړې - دَ محترم ایاز داؤدزئي ډېره احسانمنده یم چې دَ دې کتاب دپاره ئې خپل خائسته لیک دَ دیباچې په شکل کې راپیرزؤ کړو ـــــ دَ خپل محترم پلار میان مظهر شاه کاکاخېل ډېره مینه ده چې هغوئ یه سرپرستۍ کې دَ ادب دَ نوم نه اشنا شوی یم او نن دَ خپل فن او لیک دَ سفر دَ یو نوي پړاؤ نه تېرېږم .... !! دَ ښاغلي هارون رشید خټک، دَ ملګري عنایت الله ضیاء هم ډېره شکریه ادا کوم چې په دې لیکنه ئې زما حوصلې لکه دَ غره مضبوطې کړې دي - په تېره دَ ملګري افضل شوق یو جهان مننه چې ما ته په کار معلومات ئې راته وخت په وخت په ډېره مینه راسپارلي دي - دَ ملګري افضل شوق دَ خورې ملګري ډاکټر وهیبه سکاني هم شکریه ادا کوم چې دَ خپل مینه وال لیکونه په کتابي شکل کې په خپلو مالي وسائلو په ډېره مینه دَ چاپ دَ مرحلې نه اوباځي ... زه ئې دَ دې مسودې احسانمنده یم - دَ میان وقار علي شاه او غورځې عائشه رباب هم شکریه ... چې دَ کتاب کمپوزنګ ئې اوکړو - په آخره کې ستاسو رائې او درنو مشورو ته به سترګې په لار یم ..... بقولِ شاعر اوګوره ته ماته .... ستا نظر کې څنګه ښکارم"

سیده حسینه ګل

کاکا صاحب – نوښار

شلېدلی امېل

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۸۷ � ۸۸ کې چاپ شوی دی(

بې تا مانده دَ ژوند په تول یم ځکه

چې ستا له جوره یم لاهو په ځان کې

لکه تازه غوندې یو مړی دَ ګور

چې ورته پورته وي لاسونه همېش

خو..ادیرو کې نه وي نخښې دَ ژوند

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شوق)

غالباً دَ کال 1987ع یا 1988ع خبره ده .. ما نوی نوی ریډیو ته تگ راتگ شروع کړی وو � دَ ریډیو سره سره اخبار او یو څو رسالو سره مې هم ترون جوړ شوی وو � او بیا کوم کتاب چې به ادبي وو، دَ شاعرۍ ووو.. هغه خو به مې دَ لېونتوب تر حده خوښولو � دَ مطالعې سره سره دَ لیك ذوق مې هم داسې دَ جنون په مقام وو چې شاعرۍ به مې په ځان راوربدونکي محسوسوله .. خو دَ دغه وخت شاعرۍ نه خو دومره سنجیده رنگ لرلو.. او نه دَ فن په حواله داسې پخه وه چې ذکر ئې ضروري شي � البته دَ رېډیو دَ مختلفو سټېشنونو نه ادبي او ثقافتي پروگرامونه اورېده مې دَ ورځو شپو یو معمول گرځېدلی وو .. او داسې به دَ ادب دَ وجود، دَ ادب دَ اهمیت په معنو دَ پوهې جوگه شوي وم � خو خپل تخلیقي ادب به راته دَ هاغه معیار ښېخي نه ښکارېدو، کوم چې ماپه رېډیو دَ افسانې، غزل ، تکل په شکل کې اورېدو.. یا مې دَ لوست او مطالعې په وسیله پېژندو -

دَ کابل رېډیو دَ ادبي شکرو نه علاوه دَ کوئټې رېډیو انگازې به کله کله دَ هوا په څپو داسې صفا او واضحه زما سماعت ته را رسولې چې دَ دې علاقې خپل مخصوص علاقائي لهجې، ژبې به زما دننه دَ پښتو ژبې او ادب سره دَ مینې او محبت فطري ترون لا دومره مضبوط کړو چې په هر ځل ما دغه خوږو انگازو نه دَ خپل انداز دَ پاره ډېره فائده پورته کوله � داسې نه یواځې .. دَ مختلفو نشریاتي ادارو له خوا دَ خورېدونکو پښتو پروگرامونو نه به ما دَ خپل نشریاتي سفر دَ پاره دَ تربیت استفاده کوله .. بلکه زما ادبي ذوق ، شوق او تنقیدي نظر ته ئې ډېره بخښنه کوله -

ښاغلی افضل شوق به دَ کوئټې په پښتو پروگرامونو کې کله کله دَ یو کوربه په حېث او کله دَ یو شاعر مېلمه په توگه شامل وو .. خو دَ هر چا نه په ښېخي ښېل انداز .. په ښېلو ښېلو خبرو� او داسي دَ دې لېوني شاعر دَ ډېرو اورېدونکو سره سره زما سره هم یوه غائبانه پېژندگلو وه � او زما ښه یاد شي ، چې ده په خپل پروگرام " امېل" کې په خپل ښائسته نظم، یا شعرونو او افسانوي یا داستاني خبرو دَ چا چا دَ ژوند څو لمحې په سکون کړې .. نو خدای خبر چې زما زړه به دا گواهي ولې ورکوله چې .. دا شاعر به په خپل فکر او شاعرۍ ډېر مخکښې ځي � او کله کله به مي گمان ته داسې هم راغله چې چرته دا شاعر یو خیالي کردار خو نه دی ؟ خو دا حقیقت دآ چې دې شاعر په خپل محنت ځان او وجود په هر چا او منلو � یعنې دَ رېډیو کوئټې دَ سټېشن هاغه پښتو پروگرام چې افضل شوق به په خپل خوږ آواز کې خورولو .... "امېل" � دغه پروگرام که یو خواته دَ ده په شهرت او مقبولیت کې بې کچه اضافه کړې ده .. نو بلخوا دَ دې پروگرام په وسیلې به دَ ده غږ او دَ ده دغه فطري لېونی انداز به دَ بلوچستان سره سره دَ پښتونخوا په گڼو علاقو .. لکه افغانستان ، پېښور، سوات او په نورو سیمو کې هم انگازې خورولې � ده به په دغه ذکر شوي پروگرام کې .. دَ خپلو لفظونو او جذبو په جادوگرۍ دَ اورېدونکو پام خپل ځان ته را اړولو � دَ ده په لیکلي شوي مسوده کې به ژوند، دَ ورځو شپو دَ معمول خبرې نه وې .. کوم چې دَ رېډیو پالیسي بللی شي ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هر پروډيوسر او کوربه ئې سرکاري تابع وي � بلکه ده به هر پروګرام کې دَ مينې او محبت خبرې کولې .. دَ ژوند او جذبو خبرې ... ده به اورېدونکو ته دَ خپل جهان، خپل فکر او خپل ارمان خبره کوله � داسې به ښکاره کېده.. لکه چې دا وخت دئ دَ رېډيو په مائيکروفون نه وي لګيا، بلکه دَ مينې او محبت .. دَ فن او هنر دَ جذيرو نه په ډېره مينه .. په رو رو دَ خپلو خيالاتو اظهار کوي ،، يا لکه چې اورېدونکی .. خوبويني .. دَ هغه دَ جهان ..دَ محبت او امن يوې نوې دُنيا .. دَ جذبو دَ يو ښائسته کهکشان .. دغه خبرې هم څوکه هوائي خبرې وي � خو دَ زميني حقائقو يو وېړ او پرانستی کتاب وو � شايد چې امېل ته په دومره مينه او اخلاص دَ خپل فکر او فن ، خپل آواز او انداز خواږه ورکول ، ده دَ يو مقصد تر حده ضروري ګڼل � ده لکه چې دا هم غوښتل چې دَ رېډيو په دې خوبولو څپو دَ ده غږ ، دَ ده پيغام، دَ ده مينه او محبت تر لرې لرې خور شي � او دئی دي په هر وطن او هره سيمه کې ځانله پېژندګلو پيدا کړي � دغه وجه وه چې کله دَ ده وړومبی کتاب " شلېدلی امېل" چاپ شو ، نو دَ امېل نه تر شلېدلی امېل .. دَ ده دَ فن او فکر سفر په يو نوي دوام داره تسلسل کې داخل شو � دغه ورځو کې دَ کوئټې په يو پښتو مجلې " اولس" کې دَ شلېدلی امېل دَ چاپ کېدو خبر زما دَ پاره دَ يو لوی زېري نه کم خو نه وو� په ذکر شوي مجله کې په دې کتاب دَ محترم رب نواز مائل يا کېدلی شي دَ ښاغلي محمود اياز ليکلي تبصرې په وړمبي ځل دَ ما سره دَ دغه ښکلې شاعرۍ دَ مئين شاعر افضل شوق داسې شخصي پېژندګلو اوکړه، چې زه ئې دَ هغه دَ چاپ شوي کتاب په لټون داسې او دومره اوکړولم چې ما به له هر ملګري دَ دې کتاب تر لاسه کولو خبرې کولې .. ولې چې دَ شوق " شلېدلی امېل" لا خو دَ پېښور په کتابخانو او دوکانونو کې نه موندل کېدو � خو بيا لږ موده پس چې کله دَ افضل شوق کتاب ماته دَ پېښور رېډيو په دفتر کې ښاغلي سهېل خټک دَ ښاغلي سردار علي په لاس راکړو... نو ما لکه چې يوه لويه او قيمتي خزانه تر لاسه کړې وي -

ورك يم له ځانه زه په تا کې دوني

دَ انتها چې انتها ده څوني

خو بيا هم زه دَ ويده بخت له جوره

ښکارم بندي دَ خپل وجود هغوني

(شوق)

هغه ورځو کې دَ تګ راتګ وسيلې دومره تېزې نه وې لکه دا نن چې دي � زما دَ کلي نه به تر نوښاره بسونه چلېدل چې خپل خپل وختونه ئې مقرر وو � دغه رنګ تر پېښوره سفر هم دَ ډېرو لانجو وو.. خو په دغه ورځ ما دَ افضل شوق دَ شلېدلی امېل سره په سفر هيڅ ستوماني نه وه محسوسه کړې � دَ بس په يو سيټ ناسته وم .. او چې دَ بس کلينډر دا آواز کولو چې نوښار راورسېدو .. نو ما هم دغه کتاب دَ اختتام تر پړاوْه رارسولی وو � دَ شاعرۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز، ژبه او لهجه ئې دومره دَ مزې وه چې تر ډېره وخته ئې زه په خپل کشش او کېفيت کې ساتلې وم � خو بيا هم دَ ده فکري علامتي انداز زما دَ پاره دَ ابلاغ مسلې هم راپورته کړي وې .. دَ ده په علامتونو به مې دَ خپل ذهني استعداد او پوهې مطابق سوچ کولو � چې دَ دې لفظ او اشارې دلته په دې نظم يا غزل کې څه معنې لري .. او بيا چې به مې ټول نظم يا شعر يو ځل بيا اولوستلو ، نو ما به دَ دغه اشارو او علامتونو نه خپلې معنې اغستې � يعنې دغه رنګ دَ افضل شوق په حېث دَ شاعر ما سره نه يواځې هر اړخيزه فني پېژندګلو اوشوه، بلکه دَ ده علامتي انداز .. ما په ورمبي ځل دَ خپلو ليکونو دَ پاره هم دَ خوښې ميدان اوټاکلو � ولې چې هغه بېخي په خپل سټائل کې راته جديد او دَ شېريني لهجې شاعر محسوس شو � موضوعات ئې ډېر نوي او په ساده اشارتي انداز کې زړه ته لاري پرانستلې � داسې شاعري په پښتو کې په ورمبي ځل مخې ته راغلې وه � يعنې يوه ښائسته خبره .. په معماتي انداز کې کول او لوستونکي ذهن ته دَ سوچ او پرله پسې سوچ يو داسې فکري لړونتوب ورکول چې، دَ لفظونو او دَ معنو يو لوی جهان به خپله راڅېرې ---

دا حقيقت دی ، چې هغه وخت په وطن کې ملکې حالات دَ مارشل لا وو � په داسې حالاتو کې دَ ادب او شاعرۍ شکل دغه رنګ ساتل دَ شاعر اديب نه يواځې مجبوري وه .. بلکه دَ حالاتو تقاضه هم وه � خو بيا هم په داسې حالاتو کې داسې شاعري کول ... دَ مزاهمتي تحريك پيدا کول .. دَ وخت ضرورت هم وو � او ښاغلي افضل شوق خپله هم دَ دې تحريك يو مزاهمتي کردار پاتې شوی دی � خو دَ ژونددَ کوم سباوْن دَ پاره چې دَ وخت او حالاتو تورې سپينې داسې دَ شعور مئينانو شلولي دي نو هاغه سباوْن لا زمونږ دَ ژوند په سيمه ښکاره شوی نه دی � خو دَ هغې دَ پاره ژوندۍ هلې ځلې رواني دي � ځو چې زمونږ نه ګېر چاپېر يو معقول سماجي او فکري نظام خپل وجود اونه ښائي ...!! دَ مثال په توګه دَ افضل شوق په دغه ورمبۍ شعري مجموعه کې " ماتې څانګې" نومې نظم دَ هاغه وخت او حالاتو داسې کوټلې عکاسي کوي ، په کوم کې چې دُنيا دَ يوې تبديلۍ نه تېرېده � چې په کې دُنيا دَ نوی نوی انقلابات رامخې ته کېدل ـــــ، انساني ژوند خپلې ټولې چارې داسې بدلولې .. چې دَ تهذيب يو نوی شکل رامخ ته کېدو � دَ يو داسې تهذيب چې دَ تهذيب نوم يا لفظ ورته اغيستل هم عجيبه غوندې ښکاري .. خو بحرحال حالات چې څنګه جوړېدل .. انساني ژوند ، نفسيات، انساني روئيې چې په کوم انداز کې ښکاره کولې نو يو تهذيبي عمل خو ضرور وو � لاکن دلته په دې سيمې کې انسان دَ آزادۍ ، خپلواکۍ ، شعور،او مخته وتلو په نومونو نور نور دَ خپل ذات په لور ستنېدلو او ځناوري روئيې يې داسې خپلولې � لکه افضل شوق چې يې اظهار په "دمامې" ، " څوك خپل ..څوك پرېدی " ، " سپينې مانۍ " ، " اشتهار" ، " ترانه دَ ياغي ژوند" ، " بې حسه دېوال" ، " يوه پوښتنه" ، " په خله يوه او په زړه بله" ، " تلکې" او دغه رنګه نورو نظمونو کې دَ هغه وخت حال او حالت په اشارتي اختصار او علامتي پېرائيه کې دَ تاريخ برخه جوړوي � خو دَ دې لاندېني وړاندې شوي نظم علامتونو ته که تاسو ښه په غور اوګورئ نو دَ هاغه وخت دَ سياسي، سماجي او فکري حالاتو ښه انځورګري کوي..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتې څانګې

که څه هم

لوند دی حلق دَ ترږو زړونو

دَ باراني سترګو په اوښکو باندې

که څه هم

روڼې ایښېدلې خولې

دي ګرځېدلې دَ ماڼیانو خښتې

خو بیا هم

ګورئ ، تکه سره ده څمکه

دَ ژوندانه تر ونې لاندې دلته

او هر زیارکش دَ ماتې څانګې په چم

په پرې پرې غاړه راټالېږي مُدام

دَ قصابې دَ سره پُوسه په رنګه

چي ګوټ ګوټ وینې څینې څاڅي کښته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 74(

او څنګه چې دا کتاب راغلو .. نو دَ ادبي حلقو نه یې زبردست شاباشی اوګټلو او هرچا، هر فکر لرونکې لیکوال دَ دې وخت دَ دې ځوان ، ځلمي شاعر فکري محنت ته په ډېره درناوي اوکتل او دَ ده دغه هلې ځلې یې ډېرې اوستائیلې � په دې کتاب، دَ وطن دَ رېډېوګانو سره سره مختلفو بهرنو نشریاتي ادارو .. لکه بي بي سي ، وائس آّف جرمني، وائس آّف امریکا، کابل رېډیو، قاهره رېډیو .. او ماسکو هم پرې ډېرې کوټلې تبصرې او رپورټونه وړاندې کړل � داسې نه یواځې دې لوئیو عالمي ادارو .. دَ دې ځوان شاعر ډاډګیرنه اوکړه بلکه دَ ده پېژندګلو یې تر لرې لرې دَ فن مئینانو سره هم اوکړه � ماته ښه په یاد شي چې کابل رېډیو خو به په خپل معروف پروګرام " دَ شومه دم انګازې" کې وخت په وخت دَ سارا بیاباني او فریده هوډ سېفي په خوږو آّوازونو کې دَ دې کتاب " شلېدلی امېل"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کله نظم او کله غزل خورولو� او داسې چرته چرته چې پښتو وئيلی ، اورېدلی او لوستلی شوه.. هلته دَ ښاغلي افضل شوق نوم او شخصيت دَ يوې درنې پېژندګلو سره موجود وو � خو بيا .. دَ دې دومره عزت او شهرت تر لاسه کولو نه پس ډېره موده دَ دې لېونې شاعر کوم بل کتاب رانغلو .. او خپله دئی هم تر ډېره وخته دَ پښتو ادب او په تېره تېره دَ پښتو دَ شعر دَ ميدان نه بهر پاتې شو � هيڅ چاته دا نه وه معلومه چې هاغه تحريك کوم چې په ډېر لېونتوب او مينه راپورته شوآ وو .. آخر څه شو؟؟ دَ هر چا دپاره يې دَ يو سواليه توري شکل اختيار کړو � خو بيا دَ يوې ډېرې اوږدې غېرحاضرۍ نه پس دَ " شلېدلی امېل" تخليق کار شاعر په ورمبي ځل دَ يو ښائسته سفرنامه نګار په حېث دَ يوې بلې لا زواله پېژندګلو سره يو بل نا اشنا ميدان ته داسې دَ خوږو سره ملګرى راغلو چې پښتانه يې په حېرت کې واچولو� دا ميدان که هر څو دَ ده دپاره نوی وو.. خو ده ته دَ دُنيا دَ ګڼ ملکونو سفرونو يو نوی اعتماد ورکړی وو ..او دا ميدان يې هم په خپلو صلاحتونو داسې اوګټلو لکه چې دا ميدان دَ ډېر وخت نه هم دَ ده جاګير وي � دلته پښتو ادب کې چې دَ ګوتو دَ شمېر څو سفرنامې مونږ سره موجودې وې نو په هغو کې يې ځانله خپل يو ځانګړی مقام حاصل کړو �

چې شاعري وه ..نو افضل شوق دَ شاعرۍ وو � چې سفرونه يې اوکړو نو دَ سفرنامو شو � خو دَ شاعرۍ هاغه ښاپېرياني کومې چې ده په ډېره مينه او ناز پاللې او ساتلې دي .. هغه يې اوس هم دَ خپلو زر زرې وزرو سره په فکر سيورې سيورې کېدې � دغه وجه ده چې دَ ده دغه سفرنامې هم دَ شاعرۍ په ماحول کې راپيدا شوي دي � يا کېدلی شي .. شاعرۍ دَ سفرنامو رنګ اغستی وي � خو دَ شلېدلی امېل نه لرې به نه ځو � چې کومه َ افضل شوق دَ نظمونو او غزلونو ورمبۍ مجموعه ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ غزلونو نه دَ شعرونو انتخاب........

دي خبرې کي هيڅ شك نيشته چې په شلېدلی امېل کې دَ افضل شوق شهرت دَ غزلونو په مقابله کې دَ مختصرو نظمونو دَ وجې نه شوی دی .. خو دَ ده دَ غزل او په غزل کې دَ نوې رنگ او خوند نه انکار ادبي نا انصافي گڼلی شي � ولې چې دَ دې شاعر دا لاندېني څو درځنه اشعار ځان کې نوي نوي موضوعات او شعري خوند داسې رانغاړلی لري چې قاري ورنه خوند اغستلی شي �

فقط مې ته زړه ته بيا ځې او راځې

مقصد چې زه دَ ژوندانه غواړمه

لا خو مې بخت دی ستا په وار باندې تور سپي څټلی

لا خو بيا ته زما نصيبه يې ..، چې په لاس نه راځې

لا خو زه ړوند يم سترگې هسې ټپوم درپسې

لا خو بيا ته خيالي وړانگه يې چې په لاس نه راځې

که اوخېښمه سمندر په لپو

پاتې به ترې وي ارو دَ ژوند لا

دَ يار سترگې په ما سرې وي خدای خبر چې مُدام څله

دا يې خوی دَ ماشومتوب دی که هسکون دی نه پوهېږم

چې بې تا نه رښتيا کېږي په سهار لا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دَ خوب هغه منظر یم نو هم ښه یم

مازې دَ یار دَ موسولو په نیت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

دلته ژوندون هم بې قراره دَ قرار په لټون

سم له انسان سره کوي په سرو اورونو مزل

غم دي اشنا که خوشحالیاني نه پرېږدي وَ ځنګ ته

زه چې سوب ستا دَ خندا یمه .. لا نور څه غواړې ؟

څوك په اوښکو،څوك په مینه ،څوك دَ خپل وجود په وینه

بل کړي هرڅوك څراغونه، چې دَ شپې تیارې خورې شي

پلو غوندې به پاته شي سړی سړی تر شا په لار

ژوند دَ تمنا تر منزل نه شي رسولی څوك

مازې یو بل خطا باسو دَ دروغو په خبرو

ګني غله یُو مونږ له اصله دَ رښتیا په معامله کې

دوې لمحې مې هم بې غمه نه پرېږدي تنده او لوږه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په ځان پسې پسې تل ځغلوي تنده او لوږه

پام دې غلط په شاعرۍ کړم څنګه

قسم په خدای ډېره یادېږې راته

زه هم دَ ژوند دَ لاسه په وجو د لکه یو زخم

په خوږو کې راګېر یم لوبوم خُوږمنې څړکې

په مورنۍ ژبه که شولې ګونګۍ

شمله دې ځوك مني پښتونه ! وایه

مینه خو پرېږده،اقرار پرېږده چې په ترخ کتو هم

خوله خوله شي دَ اشنا یخه واورینه څېره

که نصیب نه وی دَ ماښیانو ملنګ

کیږدۍ به څیرې وی سل ځایه څله ؟

ګوره!! چې زما په غم غمجنه نه شې

ګنې ، په ځان به لګوې منګولې

ستا دَ نصیب کرښې له ما ژغېږي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چا او چا به پټوې منګولې

دَ ورځې شپې تر وصال، شوقه په لار کې دَ عشق
شېبه شېبه دَ بېلتون ، په کچ اوږده ده څونې ؟؟

زياته خو ورك شومه له ځانه زه هم
لا به ستا سترګې څو ترڅو غواړمه؟

بيرته راغبرګه شي زما چيغه له هر لورې دَ غره
دا خپل احساس چې دَ ژوندون په تول مانده اوګڼم

دَ خپل ترږو حسرتونو دَ يو ګوټ تسکين دپاره
زړه په لاس کې ګرځومه کله چېرې کله چېرې

په پښو کې ستا ږدمه زړګی له خياله
که دېوالو خواته ټولېږي سيوري

خدای دې را اوباسه په فال دَ مينې
چې په تندي دې کېږدم خال دَ مينې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځل مې لا نصيب کړه په ساړه ژوند کې خالقه

هغه رنګه سور اور، هغسې تاوْ ، هغه سکروټه

تږی سراب یمه دَ ژوند، ما کې اوسېږي تنده

څومره چې زړه اوبه کوم، دومره یادېږي تنده

اورسېدمه وَ معراج ته دَ عشق

که رسوائي په تندي خال شوه راته؟

په ښار کې دَ سپین پوستو هر یو موم غونډې سړی

کوګل کې ګرځوي تر کاڼې کلك دَ غوښې زړه

شپه که سهارلري ، سهار جوړ کړه باداره په ما

زه هم له ستورو سره ویښ سپینې سپېدې لټوم

خوله خوله شو وَ سره لمر ته انسان

لا به آسمان ګوره ژړېږي کله ؟؟

دَ ښاغلي افضل شوق دَ پورته ذکر شوْ شعرونو په حواله چې دَ هغه دَ شاعرۍ دَ غزل برخې ته ګورو .. نو په شلېدلی امېل کې چې هغه څومره هم غزلې لیکلې دي .. هغه په فني اعتبار دومره دَ خوند او مزې دي چې په هر ځل ترینه بنده یو نوی خوند اخلي � که اوکتلی شي نو ښاغلی شوق په بنیادي توګه خو چې څومره شهرت په نظم کې لري او دَ نظم شاعر ورته وئیلی شي ..خو هغه دَ "شلېدلی امېل" دَ غزلو نه دا خبره ثابته کړې ده چې هغه یو کامیاب

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل ليکونکی شاعر هم دی � لاکن څنګه؟؟ زما دَ دې خبرې په دليل کې به مونږ دَ هغه دَ پورته ذکر شوْ شعرونو يو مختصره شانتې تنقيدي جائزه وړاندې کړو او دا به اوګورو چې دَ آزاد او وړوکي نظم دغه معروف شاعر افضل شوق واقعي دَ غزل ښه شاعر هم دی ..که نه ؟؟ دَ پورتني منتخبو اشعارو په رڼا کې يو لوستونکی دَ لوستلو نه پس دا فېصله فوراً کولی شو ، چې دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دَ هغه لب و لهجه چې څومره علاقائيت لري .. هومره پښتني رنګ او خوږلت هم په کې ليدلی شي � ژبه يې نه يواځې پسته ، خوږه او رواني لري .. بلکه په قندهاري تورو يې شېرينه کړې هم ده � يعني دَ هغه ټول شعرونه ، دَ هغه دَ مخصوص پښتني نظر هغه نښې نښانې دي ، چې ځان کې دننه پښتني ژوند په رواجي او ثقافتي حوالو قاري مخې ته داسې په هنر ږدي � چې لکه هر څه چې سترګو ته ښکاره وي � دَ افضل شوق په غزل کې فکر په ساده ټکو کې بيان شوی دی.. خو دغه سادګۍ بنده په سوچ کولو مجبوره کوي � ولې چې دَ هغه په شعرونو کې بيانيه انداز دَ نوْ موضوعاتو سره غاړه غړی کېږي � او هر شعر يې په تمثيلي انداز کې اشکال دَ لوستونکي په ذهن کې داسې زېږوي .. لکه هغه چې خپله هرڅه په خپلو سترګو ګوري � او دا هغه هنر دی ، چې نه يواځې يو انسان .. دَ يو عام انسان نه مخصوص کوي .. بلکه يو داسې فنکار ورنه جوړوي چې که هغه شاعري کوي نو دَ نورو عامو شاعرانو نه په نوي او بدل انداز کې يې کوي � او دا هنر ښاغلي شوق لاس ته کړی دی � هغه يو شاعر دی .. بلکه ډېر ښه شاعر دی � خو په شعر ليکلو کې دَ روايت پسندۍ او تنګ نظرۍ نه ډډه کوي ..هم ځکه خو دَ پښتنو شاعرانو نه يې لار بېله کړې ده � او هر څه ته په انساني نظر ګوري � شوق دَ اولې ورځې نه تر اوسه پورې په نامعلومو لارو روان شاعر دی � دَ هغه په فکري سفر کې که سترياګانې ليدلی شي نو هيلې هم لري � او دا په ادب کې هغه څيزونه دي چې افضل شوق نه ښه او ځانګړی ليکوال او شاعر جوړوي �

دَ شوق غزلو ته چې پام اوکړو ،نو دَ هغه په اشعارو کې په معاشرتي نا انصافيانو باندې په سواليه انداز کې ګوزارونه داسې په هنري طريقه شوي دي چې لوستونکي په څواب لټولو مجبوره کوي � افضل شوق خبرې په اشارو کې کوي .. خو دغه اشارې په شعري علامتي پېرائيه کې اختتام ته رسوي � کله کله دا شاعر دَ انتها نه دَ ابتداً په لور لوستونکي بوتلل غواړي ..ولې چې دَ هغه دَ افکارو نه سبق آموزه قيصې مخې ته شايد په دې را وړي ، چې هغه دَ پرون په آئينو کې دَ نن جائزه اخلي � نو ځکه خو هغه دَ نن له مروجه انساني روئيو نه مايوس ښکاري � شکوه، شکايت او بدو ته په نره بد وئيل او رښتيا رابرسېره کول دَ شوق په شاعرانه روئيو کې هغه هنري او موضوعاتي بنې دي، چې هغه پرې پېژندلی خو شي � لاکن ستائيلی ځکه نه شي چې دَ هغه په شاعرۍ کې سندرې او ترانې نه .. بلکه په انساني حال او حالت باندې ليکلي معاشرتي مرثيې په ماتمي انداز کې موجودي دي �

دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دا لا ندېنۍ محاورې دَ هغه شعري افکارو ته په اشارتي انداز بيانيه لب ولهجه داسې په هنر ورکوي چې دَ علاقائيت نه دَ آفاقيت په لور يُون په کې ليدلی شي � راشئ چې هغه پښتني نوي او زړې محاورې اوګورو چې شوق صاحب په خپلو پورته ذکر شوْ اشعارو کې رانغاړلې دي � دَ مثال په توګه لکه.. "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت تور سپي ځنګل" ، " په لاس نه راتلل" ،" سمندر په لپو ځيښل" ، " دَ اروا تنده ماتول" ، " سترګې سرې کېدل" ، " ټوکه په ځان کول" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" ګونګی ګڼل" ، " په سرو اورونو مزل کول" ، " ځنګ ته نه پرېښول" ، " دَ خندا سوب جوړېدل" ، " پلو غونډې شاته پاته کېدل" ، " ژوند دَ تمنا تر منزل رسول" ، " زړه په لاس کې ګرځول" ، " دوې لمحې بې غمه نه کېدل" ، " په ځان پسې ځغلول" ، " پام غلطلول" ، " په خوږو کې راګېرېدل" ، " ځړکې لوبول" ،" په ژبې ګونګی کېدل" ، " په پښو کې زړه ږدل" ، " ترخ کتل" ، " خوله خوله کېدل" ، " په غم غمجن کېدل"، " دَ لاس کرښې غړېدل" ، " منګولې پټول" ، " له ځانه ورکېدل"، " سترګې غوښتل"، "دَ چيغې راغبرګېدل" ، " په تول مانده کېدل" ، " په اُمېد پائېدل" ، " په فال را وتل" ، " په تندې خال ږدل" ، " دَ ژوند سراب کېدل" ، " زړه اوبول" ، " زړه له اوږې ورکول" ، " ظلم غندل" ، " دَ عشق معراج ته رسېدل" ، " رسوائي په تندې خال کېدل" ، " تر کاڼې كلك زړه کوګل کې ګرځول" ، " دَ دروغو حوصلې ورکول" ، " سپينې سپېدې لټول" ، " زړه په خلوص وينځل" ، " دَاّسمان ژړېدل" او داسې نورې زړې او نوې محاورې شايد چې ديو بل پښتو شاعر په شاعرۍ کې راغلې وي � دَ شوق دَ غزلو لوستلو پس داسې ښکارې لکه هغه چې دَ هر فکر اظهار په محاوراتي انداز کې کولو هنر خپل شعري مسلك جوړ کړی وي � نو ځکه دا وئيلی شو، چې افضل شوق صاحب په دې حواله نه يواځې منفرد دی بلکه داسې انداز يې دَ خپل شعري اظهار ذريعه هم ګڼلی ده �

دَ افضل شوق شاعرۍ په ځان کې ثقافتي حوالې لري .. کوم چې دَ هغه فکر ته تقويت ورکوي � دَ هغه په شاعرۍ کې لفظي تراکيب عام فهمه دي .. خو دغه تراکيب په داسې علامتي هنري اشارو او دليلونو موضوعات ځېړي چې علاقائي مسئلې ته آفاقي رنګ په کوټلي انداز ورکوي .. او دَ دُنيا دَ هر مظلوم قام مسئله ترينه جوړوي � که يو خواته داسې لفظي جوړښت او تراکيب لکه په دې لاندېنئيو ورکړل شوْ اشعارو کې چې ځای کړل شوي دي � تاسو يې خپله کتلی شئ ." دَ شپې له سترګو زلفې ټولول"،"دَ فراق په مېچن اړل" ، " په کچ اوږده کېدل" ، " دَ اُميد اسپې دَ ژوند په دښت ځغلول" ، " په سپين کاغذ دَ لفظونو ترون" ، " دَ جذبې مرئيي کېدل" ، " دَ شپې زلفې له سترګو ټولول" ، " دَ لمر وينښېدل" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" سپرلی په وينښه هم خوب" ، " دَ ژوند دَ وسوسې وژنه" ، " کاغذې ښکلا" ، " دَ ټپي مارغه په شان ټپرېدل" ، " بې وزره تلوسې" ، " دَ رښتيا په معامله کې غل کېدل" ، " دَ اندېښنو امبار"، " دېوالو خواته دَ سيورو ټولېدل" ، " دَ شيشې نازك بنګړی"، " موسمي دوْل يارانې " ،" دَ دروغو حوصلې لټول"، "دَ زړه خيرن وجود وينځل" ، " زړه خو شيشه دی ، په شيشې څه باور" ، " تله دې په غمجنه لار" ، " دَ وجود په وران مزار کې دَ څراغ لوګېدل " ، " بې ثمره شينکۍ ونه دَ ژوند" ، " سفر يادېږې تنده" او داسې نور نور لفظي تراکيب چې افضل شوق په خپلو غزلو کې استعمال کړي دي .. دَ هغه افکار په شعرونو کې نه يواځې پښتنې انداز واضحه کوي بلکه دَ هغه وَ شعريت ته خوږه ژبه هم بخښي � بلې خواته په لاندې ذکر شوْ شعرونو کې دا لفظي جوړښت دومره په جديد پښتني محاوراتي انداز کې شوی دی چې دَ شعرونو خوند زياتوي � راشئ چې پورته ذکر شوي لفظي تراکيب په دې لانديني اشعارو کې اوګورو چې څنګه شعري ژبه ورکړل شوې ده؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې کړه زُ لفې زما له سترګو دَ شپې

ځلنده لمره ...!! ویښېده غواړمه

زه یې دَ زړه ور ټکوم .. خو دا کڼه غوندې ده

نه اوري زما دَ مینې غږ او هم ګونګی ګڼي ما

شوقه زړه ښکونکی پسرلی په ویښه هم خوب

چېري ښکلا کاغذي . .چېري ګلونه دَ هار ؟

یو وسواس دَ ژوند دی شوقه چې ما وژني

بل مرګي ژوندی ساتلی یم په وار وار

چېري به ځغلي دا انسان له ژونده

پرتې دي لور په لور امبار اندېښنې

په لاس کوې ، که ماتوې یې

شوق دَ شیشې نازك بنګړی دی

کله به وي جار جار او کله نفرت

په موسمي ډوْل یارانې څه باور؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه یو سترِی مسافر دَ اُمېدونو دَ دشت

زه هم وَ ځانته دَ دروغو حوصلې لټوم

دا ستا خیرن وجود به په خلوص که خدای کول زه

وینځم په مینه مینه دَ اشنا توره زړګیه

لالیه !! پام کوه چې مات یې نه کړې

زړه خو شیشه دی ، په شیشې څه باور

نه لري منزل دَ ژوندانه مزل

تش په وړاندې تله دي په غمجنه لار

زما دَ وجود په وران مزار کې همېش

غمجن زړګی لکه لوګېږي څراغ

دومره مجبور یم چې غندلی نه شم ظلم دَ یار

دَ خپلې وینې دَ جذبې دَ مرئیتوب دلاسه

دَ وصال په طمه یاره! ورځې شپې زما

دَ فراق په مېچن دومره مه اړه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړي ثمر دا بې ثمره شینکۍ ونه دَ ژوند

تش په اُمید پاي هرڅیز،هره غوښتنه دَ ژوند

همېش مې سترګو وړاندې دَ ټپي مارغه په شان

بې وسه ټپَرېږي پرې وزرې تلوسې

تر څو به زړونو له اوږې راکوي ؟

په سپین کاغذ دَ شنو لفظونو تړون

مه ځغلوه دَ ژوند په دشت دَ اُمېدونو اسپې

سترې به ځان کړې په سفر،سفر یادېږي تنده

په فني توګه دَ افضل شوق غزل چې څومره ساده او بې ساخته دې .. هومره په کې دَ غزل دَ مروجه پابندیانو نه هم زیاتې پاپندیاني ساتلې شوې دي � دَ بېخي ډېرو غزلو په مصرعو کې دَ ځینو تورو دَ تکرار که دَ شوق دَ غزل خوند سېوا کوي ..نو دَ علاقائي لب و لهجې مستعملې محاورې او متلونه لکه " دَ ناز غاړې وئیل " ، " خاورې څټل " او " هوس اوچېدل " استعمال دَ هغه په شعرکې معنوي ابهام هم مخې ته راولي � په شلېدلی امېل کې افضل شوق .. غزل هم دَ خپل ځانګړې نظم په رنګه ځانته مخصوصولو په ښه نیت دَ ساخت په حواله مشکل کولو کوشش کړی دی � یعني هغه په خپلو غزلونو کې دَ فقرې هومره اوږده اوږده ردیفونه ډېر په هنر تړي � او دَ ځینو غزلونو په وړو وړو مصرعو کې یې دَ دوو نه تر څلورو څلورو پورې قافیې بې دَ ردیف نه داسې په اُستادۍ رانغاړلې دي چې دَ هغه دَ شعر هنري کمال ته اشاره کوي � که مونږ اوګورو .. نو نیم درځن ته نیزدې غزلونو کې ښاغلي شوق دَ یو ردیف په ځای څو څو قافیې استعمال کړي دي .. خو زه تش دَ دوو غزلونو دا یو دوه شعرونه دَ نمونې دپاره وړاندې کوم..

چېرې دَ چا غریبي ، چېرې رسمونه دَ ښار

چېرې سترېا ستوماني، چېرې خندونه دَ لار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پورتني بې ردیفه شعرکې دَ "چېرې" دَ باقاعده تکرار نه علاوه دَ څلورو ردیفو اهتمام داسې شوې دی � لکه په وړمبۍ مصرعه کې "چا"،" غریبي"، رسمونه" او " ښار" هم دغه رنګه په دویمې مصرعې کې "سترګیا"،" ستوماني"، "خندېونه" او" لار" تړلې شوي دي او په ټول غزل کې دَ دې پابندیانو خیال ساتلی شوی دی � او یو بل غزل کې دَ ریف سره درې درې قافیې تړلې شوې دي لکه

کوڅه کوڅه دَ ژوندون ، سپېره پرته ده څونې

لمحه لمحه دَ سکون ، په ویر اخته ده څونې

روان، ساده او انداز بیان یې ډېر خوږلت او بې ساختګي لري � دئی دلته دَ غزل دَ شاعر په رنګ کې دَ انساني ژوند وَ مسئلو ته په داسې سترګه ګوري چې مسئله دَ مسئلې په معنې کې نه اخلي بلکه په ډېر معصومانه انداز او ساده طرز کې دغو مسئلو ته اشاره کوي � کله نیغ په نیغه او کله دَ یوې مبهمې علامتي اشارې په رنګ کې .. که دا اووایو چې دَ ښاغلي افضل شوق په څینو علامتي اشارو او استعارو په شکل کې دَ هغه فکر دَ ابهام ښکار دی .. خو دَ دې باوجود هغه خپل اظهار په ډاډه او رواني کړی دی � نو څکه دا وئیلی شوچې افضل شوق نه یواځې دَ نظم منلی شاعر دی بلکه هغه یو ډېګر ښه او ببخي ډېر ښه غزل ګو شاعر هم دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ ځينو نظمونه تنقيدي جائزه-----

وئيلی کېږي چې افضل شوق دَ پښتو په جديد او مختصر نظم کې مېدان گټلی دی � دا خبره تر کوم حده پورې صحيح ده ؟ دَ دې ځواب دَ شوق په وړمبی شعري کتاب " شلېدلی امېل" کې مونږ دَ دې لاندېنو نظمونو په جائزه اغيستلو کې ښه تر لاسه کولی شو �

١-- نعت شريف

چې دَشپې له گڼ اوربله

دَ سهار څېره ښکاره شوه

نو دَ وازگو جوړ خدائيان هم

ټول په کوزو کوزو سترگو

په شيشه غونډې کورو کې

دَ غرور په دالان ناست ناست

په وړانگو دَ لمر شول ويلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 73(

په دې پورته " نعت " کې ټولو نه لويه او دَ خوند خبره دا ده، چې په آزاد نظم کې داسې په اختصار او په علامتي پېرائيه کې ليکلی شوی دی � چې هيچرته هم پکې دَ سرکار دو عالم نوم نه دی ذکر شوی .. خو دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ لوستلو نه پس يو دم دَ بنده ذهن ته دَ هغه مبارك نوم راشي � او دا هغه تجربه ده چې شوق صاحب يې اکثره په خپله شاعرۍ کې په کاروي � دا دَ هغه شعري هنر او کمال دی � شايد چې داسې په وړمبي ځل افضل شوق کړي دي � يعني داسې خو آزاد نظم پښتو ميدان ته ډېر وړاندې راغلی دی او دَ ايوب صابر نه تر هاشم بابر او هاشم بابر نه يې تر افضل شوق پورې سفر کې بلا ډېر نور شاعران پيدا کړي دي � خو زه دَ دې درو شاعرانو ذکر ځکه کوم .. چې دا درې واړه ځان ځانته په اسلوب مشهوره شوي دي � دَ اوږده او ساده نثري نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ افضل شوق تر علامتي او تمثيلي نظمونو داسې اختصاري بڼې اوزېږولې چې افضل ورنه دَ افضليت تر حده شوق مشهور شو �

په اووْ ورو او غټو مصرعو کې ليکلې شوی دی پورته نظم ځان کې دننه يو تاريخي داستان لري � يعني کله چې حضرت محمد صلعم دې دُنيا ته راغلو .. نو دَ هغه مثال دَ تود او روښانه لمر وو چې تيرې يې لرې کړې او دَ وازګو نه جوړ هغه ټول فرعونان او انساني خدائيان يې داسې تپس نپس کړو � چې په لاس جوړ کړل شوْ جنتونو کې اوسېدلو � نه يواځې دا .. بلکه په اشارو اشارو کې يې دَ اسلام دَ ظهور پورا قيصه هم بيان کړې ده � لکه " دَ سهار دَ ځېرې راښکاره کېدل" ، " دَ وازګو جوړ خدائيان او دَ هغوئ کوز کوز کتل" ، " شيشه غونديې کورو کې اوسېدل" ، " دَ غرور په دالان ناستېدل" او " دَ لمر په وړانګو ويلېدل" هغه علامتي اشارې دي چې ښکاري نوي .. لاکن جوړې شوي په ساده پښتني ټکو کې دي � کوم چې پښتني رنګ او خوند لري � هم دغه رنګه شوق چې هر څومره مخې ته وتلي شاعر په بڼه کې رو رو ميدان ګټي، خو پښتو او پښتني ثقافت هم دَ لاسه نه ورکوي .. او ورسره رشتې ډېر په هنر مضبوطې ساتي �

دا پورتنی نعتيه نظم چې په اوو غټو او وړوکو مصرعو باندي اړه لري .. کې يو ترتيب ساتل شوی دی � يعني هره مصرعه په اتهو سپلابونو مشتمل ده او دَ آهنګ، لی ، وزن او موسيقيت دَ لحاظ نه يو بل سره داسې تړلې شوې دي .. چې که قافيې او رديفونه په کې ترلې شوي وی نو دا به پابند نظم بللی شو � البته اوس هم دَ پورته ذکر شوي ترتيب له لارې دا نعتيه نظم په آزاده بڼه کې پابند نظم دی�

۲ ـ اور او اوبه

یاره ! مه پوري کوه اور

زما دَ زړه ورې نرۍ ته

ګنې زما دغه لوګی به

دَ اوبو ډکه اوريځ شي

ستا په سر باندې دَ وَسې

بيا به خپلې لمبې ژغورې

دَ باران له سرو ځاځکو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

په دې پورته نظم کې ښاغلی افضل شوق که څو هم خپل فکر دَ نظم په چوکاټ کې ځای کړې دی ، خو دغه موضوع سائنسي حقیقت لري � ځکه خو شاعر چې په کومه رنګینه او روانه شعري پېرائیه کې په کوم هنر دا دَ یو تاثر او تاثیر نه ډك کېفیت کې تر اختتامه رسولی .. نو دَ شاعر هنر دلته دَ شاباشۍ وړ دی � یعنې هغه خپل محبوب ته دَ هغه دَ ظلمونو زړا کوي .. دَ هغه ظلمونه دَ " اور" په علامتي پېرائیه کې بیانوي .. او بیا دَ دغه اور دَ لمبو نه چې کوم لوګی دَ براس شکل اختیاروي او دغه براس چې کله دَ وریځ شکل واخلي .. نو واپس به په هاغه راوربېږي کوم چې دَ هغه محبوب دَ هغه سره دَ ظلمونو او ستمونو په شکل کې روا کړې دي � او هغه بل اور به پرې مړ کېږي � یعنې دَ اور نه لوګی او دَ لوګي نه وریځ جوړېدل او وریځ دَ ظالم او ستمګر یاره په بل اور راوربېدل داسې دَ خوند موضوع ده .. چې دَ شاعر دَ شعري حقیقت پسندۍ جواز جوړېږي او داسې ښکاره کوي لکه دا شاعر افضل شوق چې په اوتو بوتو یقین نه لري .. او په شعر کې هم حقایق وړاندې کولو په حق کې وي � محبوب ته شاعر په دې شعر کې دَ هغه دَ ظلم انجام ښئي او هغه دَ ظلم نه منع کوي � دلته په دې نطم کې دَ اظهار ژبه ساده ده .. خو فکرانګېزه او معنې خېزه خیال نظم کړل شوی دی

په فني توګه دا دَ اوو وړو لوئیو مصرعو آزاد نظم دراصل په اوو اتهه سېلابیزه برابرو مصرعو باندې مشتمل معری نظم دی �

۳ -- ژوندی مړی

سړی مړ دی دَ دننه

تش وجود دی چې ښورېږي

دَ هوا په رُخ هر کله

لکه مړی په تابوت کې

په اوږو باندې خواځُوږي

راولي خپل ادیرې ته

له پرېدې لري ولاته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

دا یو کیفیتي نظم دی او په دې نظم کې افضل شوق دَ یو داسې حالت انځورګري کوي چې هغه دَ نني انسان دَ بې حسۍ په لور اشاره کوي � شوق داسې محسوسوي چې دا ژوندي انسانان دراصل هغه لاشونه دي چې تابوتونه یې خپلوان ادیرو ته وړي � دَ شاعر اشاره دَ هغه عهد په لور ده چې امریت په کې په انساني جمهوري روئیو باندي په زور زیاتی داسې مسلط شوی وو� چې انسان په معاشرتي ژوند کې هم دَ معاشرې نه بېل شوی وو� هسې خلګو ساه اغیستلې او ژوند سره دَ بې زبانه ځناورو او ښارو په رنګه رشتې ساتلې � نو ځکه خو دَ شاعر لهجه دلته په دې نظم کې دَ عزت ساتلو تر حده علامتي ده � خو دَ نن قاري ورنه دَ خپل خوښې معنې اخذ کولې شي � "دَ هوا په رُخ تابوت وړلو" اشاره هغه انسانانو ته شوي ده چې ابن الوقت ورته په اُردو کې وئیلی شي .. او دا هغه خلګ وو چې دَ خپل مفاد په خاطر یې دَ آمریت ملا نوره نوره ټینګوله � هم په دې خو دَ بې حسیت دور دوره وه �

دا پورتنی دَ اوو وړو لوئیو مصرعو نظم هم اتهه سېلابیزه معری نظم دی چې رواني په کې دَ موسیقیت تر حده خپل تاثیر پرېږدي او لوستونکی ترې نه په یوه ساه تېرېدلی شي � دا وړوکی نظم دَ لفظي تراکیبو له لحاظه افسانوي جوړښت لري � یعني ټولې مصرعې یې په ساده مجلسي انداز کې لیکلې دي خو بیا هم دا نظم په یوه لوئیه نثري فقره کې ځکه نشي راغونډېدلی .. چې دلته دَ شعریت ساتلو پورا او په ډېر هنر اهتمام شوی دی � او داسې ښکاري لکه دا چې یو بې قافیو پابند نظم وي

۴ ـ ـ شپېو کې دَ هجر

غوارم

چې ستا دَ ویده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټیکه

خو... ،

چې نرۍ څُوکه دړېم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ یو شنه وړوکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اولیکم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 79(

ښاغلی افضل شوق ، شايد چې په ارادي يا غېر شعوري توګه داسې موضوعات دَ نظم په وجود کې ځايوي چې تر اوسه دغه موضوعات لا پېژندلي شوي نه دي � دَ ده اکثره موضوعات ډېر نوي دي .. په دې لحاظ داسې موضوعات مخې ته راوړل دَ هغه کوشش په پښتو جديده شاعرۍ کې دَ نوؤ نوؤ موضوعاتو راوړل دي � چې يقيناً دَ ستائينې وړ خبره ده � پورته نظم کې هم افضل شوق دَ يو تخيل پرست شاعر په شکل کې يو داسې تصور دَ قاري مخې ته کوي چې قاري هم ورته په داد ورکولو مجبور وي � دلته دا نظم شاعر ببخي دَ خپل خيالي محبوب په خيالي تصوير داسې دَ خوند او مزې په انداز کې ليکلی دی چې دَ لوستونکي ورسره همدردۍ هم شي .. او بې اختياره دَ نظم په تاثر او کېفيت ورته شاباشی هم اووائي � هغه دَ خپلې شاعرۍ په هر پړاوْ داسې ښکاري لکه دَ يو خيالي جانان دَ يو خيالي تصوير سره راروان دی � دغه تصوير هغه په خپله نامه کول غواړي .. دَ هغه په تندي خپل خال لګول غواړي .. خو کله چې هغه دا هڅه کوي ..نو حالات دَ هغه دَ محبوب خيالي تصوير هم هغه ته پاتې نه کړي � او داسې په دغه خيالي تصوير دَ شعرونو دَ ليکلو يو نوی سفر په ډېر ليونتوب شروع کړي � دَ دې نظم تهيم هم دومره نوی او دَ خوند دی چې په دې کې دَ لفظونو تسلسل او دَ جذبې صداقت يو ډېر آفاقيت پيدا کړی دی�

په تکنيکي لحاظ دا اتهه مصريزه نظم چې په آزاده پېرائيه کې ليکلی شوی دی .. دراصل په شپږو يولس سېلابيزه برابرو مصرعو داسې اړه لري_ ،

غواړم چې ستا دَ ويده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټيکه

خو چې نرۍ څُوکه در ورم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ يو شنه ورُوکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اوليکم

۵ ـ ـ سل څېرې

ستا په کاڼو به غمازه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دَ زړه وړه اينداره

کړچې کړچې شي منمه

خو دا ياد لره ناپوهه

که مات شوى هر توکى

وَ ايندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم

سل څېرې شي زېږولى

)شلېدلى امېل .. مخ _ 79(

سل څېرې ... نومې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق چې يوه ساده ، آسانه او معمولي خبره په غېر معمولي انداز کې کوي نو هغه دلته دَ کتو ده � هغه په دې نظم کې وَ يو رقيب يو غماز ته ګومره په خوند دا خبره کوي .. چې که دا ستا په کاڼو که ځما دَ زړه آئينه ماته شي .. نو ستا څه خيال دى .. ؟ په دې کې به زما دَ محبوب څېرې ته څه تاوان ورکړې؟ نا بالکل نه .. بلکه دَ دغه ماتې آئينې هره ماته زره به سل نوري څېرې پيدا کړي � شاعر په دې نظم کې دَ نازك خيالۍ ، دَ روانۍ او سادګۍ په انتها ليدلى شي � او په کوم اختصار چې دَ ښائسته لفظونو او مناسبو علامتي اشارو په وسيله يو خيال ، په کوم فکر او انداز کې تر اختتامه رسوي .. نو هغه قاري دَ ځان سره لاس نيولى بيائي .. او په کوم خوند او هنر چې دغه خيال دَ قاري ذهن ته رسوي .. نو هلته قاري په خپل خيال هم دَ هاغه " هنداري" زري زري وجود ته ځير شي � چې په کې دَ شاعر دَ محبوب ځلېږي � په پښتو او اُردو شاعرۍ کې دَ آئينې او ماتې آئينې تراکيب پېژندل شوي او راوړل شوي دي .. خو ښاغلي افضل شوق په خپل انداز دغه ترکيب په کوم نوي او دَ کېفيت نه ډك انداز کې استعمال کړى دى نو هغه واقعي چې دَ محسوسېدو دى .. او دَ احساس او جذبې نه داسې ډکه شاعري ، نېغ په نېغه دَ انسان په زړه کې ځاى جوړوي او ويدې جذبې يې را ويښوي � او که اوکتلى شي نو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ سلو شمېره په وړمبي ځل په دې وړوکي نظم کې ليدلى شي � او دغه دَ آئينې سل ټوټې هغه مخ کې دَ سلو يار هم مشهوره کوي �

دا دَ اتهو آزادو مصرعو نظم که څه هم په اتهه سپلابيزو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دى .. خو مونږ يې په څلورو شپاړس سپلابيزه مصرعو کې داسې هم ليکلى شو�

ستا په کاڼو به غمازه زما دَ زړه وړه اينداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړچې کړچې شي منمه ، خو دا یاد لړه ناپوهه

که مات شوی هر توکری وَ ایندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم سل څېرې شي زېږولی

٦ ـ ـ تسلیمې جذبې

اوس به لا ما بېرغ په لاس

په غال غال

دَ پښتنې میني په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو

او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

)شلېدلی امیل .. مخ _ 80(

دَ دې نظم لوستلو پس داسې دَ بنده په ذهن کې راځي چې دَ اّمریت په دور کې دَ شاعر افضل شوق په قلم لیکلی شوی دا نظم هم دَ هغه دور تر اثر دلا ندې یو ښه روماني فکر لا هم په ښائسته رنګ کې سر ته رسوي � او قاري ته دَ خپلې مینې قیصه دَ هغه اّمرانه دور په حواله څېري � دا دَ یو زمانه شناس او ژورنظره شاعر خاصه کېدلی شي او په دې اړه شوق ځان دَ خپل عهد عکاس څرګندوي .. او په خپل دې نظم کې وائي ، چې هغه څنګه دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتح ببرغ دَ سترگو دَ جنگ پس دَ یار په زړه کې ښخولو هڅه اوکړه .. او دَ یار په زړه یې قبضه کولو کوشش اوکړو ، نو دَ هغه دَ محبوب مړامو سترګو په خوبولي انداز دَ هغه په عسکري جذبو داسې ګوزارونه اوکړو، چې دَ مات شوْ عسکرانو په رنګه یې دَ هغه دَ خلوص او جذبو ټول عسکري قوت خپل ځان ته تسلیم کړو � او هغه یې مرئیی کړو�

شاعر په دې نظم کې دَ یو داسې میدان جنګ نقشه په اختصار کې وړاندې کړې ده چې دَ مرګ ژوبلې او وسلې په ځای په کې جذبې، خلوص ، دَ سترګو خُماراو پښتنې مینه په کار راوړل شوې ده � او دَ خوند او مزې خبره لا دا هم ده .. چې دلته په دې میدان جنګ کې دَ دوو دُښمنې قوتونو په ځای په کې دوه زړونه یو بل ته سره مخامخ شوې دي � دا تمثیلي نظم هیڅ قسم ابهام نه لري او هره خبره او اشاره واضحه ده .. خو بیا هم ورته معمولي نظم ځکه نه شو وئیلی چې په دې نظم کې دَ ځان نفي کولو په وخت شاعر دَ خپل شکست ترانه چې په څنګه فخر وائي .. دغسې مثالونه په پښتو شاعرۍ کې بیا کله هم مخې ته نه دي راغلي � ځکه خو دا رنګ او خوند افضل شوق په شاعرۍ کې نه یواځې منفرد کوي .. بلکه میدان ګټلو ته یې جوګه کوي هم ـ

دا پورته نظم چې داسې خو په لسو وړو لوئیو آزادو مصرعو باندې مشتمل نظم ښکاري .. خو دا نظم آزاد نه بلکه دَ ډېرو پابندیانو سره لیکلی شوی دی او ورته معری نظم وئیلی شو � ولې چې دا نظم دراصل په اتهو برابرو یولس سېلابېزو مصرعو باندې داسې اړه لري�

اوس به لا ما ببرغ په لاس، په غال غال

دَ پښتنې میني په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ -- کور کور یو مزار

لا تر څو چې

دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې

په اور سپځي لاسونه

نو تر هغه به

کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې

دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار

وَ نور عالم ته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 81(

په دې پورته نقل شوي نظم کې .. یو ځل بیا دَ هاغه المیې ژړا ده.. چې پښتون قام دَ خپلې صحیح پېژندګلو او شناخت نه محرومه دی � په پښتنو کې دَ ازلي بې اتفاقۍ یو داسې تصویر یې مونږ ته راکړی دی .. چې دَ فکر ورړ دی � پښتانه چې چرته هم .. په یو دور کې هم دَ یو بېرغ لاندې رانغلل .. په پارټو ، پرو او جمبو کې داسې تقسیم دي چې دَ هغوئ ملي وحدت ته یې سخت تاوان رسولی دی � دلته په هر کور .. یو نوی بېرغ ته ښاغلی افضل شوق په څومره طنز کې دغه کور ته دَ یو مزار .. یا دَ قبر نوم ورکوي .. او دا صحیح هم ده چې جهنډې او بېرغونه خو په مزارونو لګولی شي � او کور خو دَ ژوند علامت وي .. دَ اجتماعي ژوند او دَ انسانانو تر مینځه دَ جذبو او دَ رشتو په بنیاد جوړه شوی یوه مشترکه او مقدسه اداره وي � چرته چې دَ انسان تربیت کېږي � خو دَ پښتنو په کورونو دَ بېلو بېلو سیاسي ډلو دَ بېرغونو لګېدل یې دَ پښتنو دَ کمزورۍ او بې اتفاقۍ یوه حواله ګڼلې ده � او په څومره غم او تکلیف یې هر کور یو مزار ګڼلی دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني لحاظ دا یولس مصرعیزه نظم دراصل په پنځو یولس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل داسې معری نظم دی�

لا تر څو چې دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار وَ نور عالم ته

۸ ـ بې حسه دېوال

لارې لنډېږي

ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه آسمان

او سپېرې مځکې تر منځ

خو فاصلې

پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه

دَ غوښینو خلګو

چې ښکاري هر یو

په خپل ځای باندې ښخ

لکه

دَ ختېو جوړ بې حسه دېوال

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 82(

لکه څه رنګه چې دَ نظم دَ عنوان ظاهرېږي .. هم دغه رنګه دَ بې حسۍ انځورګري په کې شوي ده � نن سبا داسې خبري عامې کېږي � چې فاصلې دَ انسانانو تر منځه کمېږي او انسان انسان ته نيزدې کېږي � خو افضل شوق دا خبري نن نه هم څه شل يا پنځويښت کاله آګاهو په يو داسې طنزيه انداز کې نظم کړي دي .. چې هغه اوس هم نوي خبري ښکاري � يعني هغه وخت په نړۍ کې داسې توره شپه هم نه وه او نه انسان دومره دَ يو بل نه بېزاره وو لکه نن چې دی � خو بيا دا دَ شوق دَ زمانه شناسۍ يو لوی ثبوت دی چې ده هغه وخت هم دَ خپل سوچ او فکر له لاري دغه انسان په سباوْن کې په ځناوري روئيو داسې بوخت محسوس کړی وو � يعني هغه دَ زميني لارو دَ لنډېدلو خبري په دې رد کولې چې انسان ځومره ځومره يو بل ته نيږدې کېږي .. هومره يې دَ زړونو تر مينځه فاصلې سپوا کېږي � هم دغه رنګه خو اوشو.. او مونږ ګورو چې دَ نن انسان ته انسان وئيل هم دَ انسانيت توعين دی -

په دې نظم کې نه يواځې دَ زميني فاصلو خبره شوي ده بلکه په داسې اشاره دَ آسمان په لور هم شوي ده چې مونږ ترې نه دَ مذهبې جنون او تش دَ ظاهري مذهب پسندۍ اشارې هم داسې تر لاسه کولی شو .. چې انسان ځومره په منافقانه او شېطاني مخفي ارادو په نيت په ښکاره دَ خدای په لور او لار روان برېښي .. هومره شيطاني او ځناوري کارونه زيات شوي دي � يعني هر څه بل ته دَ ښکاره کولو په اراده کېږي او ځانونه فرښتي ګڼي � خو داسې خبره نه ده او نه دغه انسان فرښته شو .. بلکه لا نور هم ځناور شو� نو ځکه دَ شوق اشاره دَ آسمان په لوري دَ لنډېدلو نه دَ سپوږمۍ او ستورو په لور تلل نه .. بلکه هسې ځان ته دَ فرښتې په رنګه وزرونه لګول دي � خو فرښتې ورنه کله جوړي نه شوې

په فني توګه دا دَ دولسو وړو مصرعو آزاد نظم دراصل په شپږو يولس سپلابيزو برابرو مصرعو باندي دَ خپل آهنګ او موسيقيت سره داسې دَ معرى په رنګه پابند نظم دی�

لاري لنډېږي ورځ په ورځ لګيا دي

دَ شنه آسمان او سپېږې مځکې تر منځ

خو فاصلې پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر ميانه دَ غوښينو خلګو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښکاري هر يو په خپل ځای باندې ښخ

لکه دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

۹ -- رسوائي

يو نوم دی چې يې وينم

ځای په ځای په دېوالونو

دَ خپل نوم سره ليکلی

لکه زه او زما سيورې

چې په يو بل پورې اړ يُو

خو تر شا چې لار ته ګورم

ښکاري زما پلونه يوازې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 85(

دې پورتني نظم کې ښاغلی افضل شوق لکه دَ يو صوفي شاعر په تصوف کې ليدی شي � يعني دَ خدای پاك دَ وحدانيت، دَ هغه دَ پېژندنې او هغه سره دَ مينې يو نيم فلسفيانه تمثيلي نظم دی .. چې په کې وئيل شوي دي چې دَ خدای دَ خداي او ذات نه منکر خو نه يم .. خو خدای راته ښکاري نه � لاکن دَ خپل ذات په موجودګۍ کې هغه له خدای سره داسې تعلق جوړوي � چې چونکه هغه دَ خدای په لاس جوړ انسان دی نو ځکه له خدائيه انکار نه شي کېدلی � يعني هغه دلته له خدای سره مينه دَ جنون تر حده کولو ته جوګه ښکاري � لاکن که دغه نظم مونږ دَ هاغه آئيډيل په توګه اوګورو .. چې افضل شوق وربسې وطن په وطن ګرځېدو هڅه کونکی ښکاري چې دئی يې شاعر کړی هم دی .. نو خبره به نوره هم په فکري توګه ژورتيا ته اورسېږي � او دَ رسوائۍ تر حده دَ يو داسې محبوب په مينه کې دَ هر چا په خله کې راتلل به هغه مجنون څرګند کړي .. خو شوق مجنون نه دی او نه دَ هغه دَ جنون محور يواځې هغه څېره ده � چا ته چې هغه دَ خپلې رسوائۍ اصل بنياد وائي � هغه په هست او نيست کې ورګېر محبوب ته څېره په تمثيلي انداز ورکول غواړي خو چونکه محبوب يې بې وجوده دی ،، نو ځکه ورته وجود ورکولو کې بلا مشکلات مخې ته راځي او په بېګا او سبا کې ورته ځان دَ سوال تر حده يواځې ښکاري!!..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي نظم کې چې ښومره خبري په ساده طريقه شوي دي .. هومره يې په فکر کې فلسفه رانغاړلې ده� يعني هغه يواځې نه هم دی او يواځې ښکاري هم � دا هغسې معمه ده چې دَ افضل شوق په شاعری کې اکثره ليدلی شي � نو ځکه خو ځيني نقادان هغه ته دَ لري سباوْن شاعر وائي � او خپله هم کله کله دا ليونی شاعر داسې خبري اوکړي چې دَ بنده ورباندي دَ پورا ليوني گمان اوشي ،، خو هغه لېونی نه بلکه فلسفي شاعر دی .. او په خپلې دُنيا کې اوسېږي � ځانته جهان او په ځان کي جهان لټوي .. او دا نظم دَ دې خبري دَ تصديق دپاره کافي دی�

په تکنيکي توگه دا نظم په اوو داسې مصرعو مشتمل نظم دی چې دَ اولي اووه سېلابيزي مصرعې په چپه نوري ټولې مصرعې په اتهه اتهه سېلابيزه مصرعو باندي داسې مشتمل نظم دی .. چې دَ موسيقيت دَ لحاظ په کې دَ وړمبی مصرعې يو کم سېلاب هم دَ هغه نورو پاته مصرعو سره برابر شي .. چې اتهه سېلابيزه دي � او مونږ ورته معری نظم هم وئيلی شو�

١٠ ـــ دمامې

سترگه سترگه

گنډل شوې په بڼو ده

ژبه ژبه

چيچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم

ماتې ځانگې دي چې ځانگې

لنډه دا چې

ور دَ کور کور دی تړلی

خو په ښار کې

دمامې دَ خپل واکی دي

)شليدلی اميل .. مخ ــ 87(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم هم په ملك کې دَ هاغه بدترينه آمرانه دور عکاسي کوي چې دَ اظهار لارې په کې بندې وې � ژبې کلکې ترلې وې ..په سترګو دَ حالاتو داسې پټۍ پرتې وې � چې دَ يوې رندې کنې نرۍ ګمان پرې کېدو � په داسې حالاتو کله چې دَ يو حساس شاعر جذبات راولړزېدل .. نو دَ هغه دَ شعور او احساس ډك نظر په دې حالاتو داسې خپل قلم راپورته کړو � ځکه چې شاعر په داسې حالاتو غلی نه شي پاتې کېدی � او کوم حالات چې په هغه په زوره مسلط شوي وي .. دَ هغې خلاف ټول عمر په احتجاج ليدلی شي � دَ ښاغلي افضل شوق اکثره نظمونه داسې احتجاجي رنګ په شلېدلي امېل کې لري � او دا ځکه چې هغه دَ رڼاګانو رهبري کوي � دَ تيرو په ملګرتيا هاغه قوتونه شديد غندي کوم چې دَ رڼاګانو قاتلان دي � هغه په خپل وطن، خپله خاوره بې شانه ډېر مئين دی � نو دَ خپلې خاورې دپاره ، دَ يو داسې خپلواکه سباوُن آرزومند به ولې نه وي .. چې دَ هغه دَ اولس تقديرونه بدل کړي � دَنظم په آخري مصرعه کې دَ هاغه دور دَ حالاتو په وجود يو دَ طنز تازيانه موجوده ده چې دَ ښار دَ خپلواکۍ په دمامو پورې يې خندا کړې ده � نو دغه تضاد چې حالات وي يو رنګ او نغاره يې وهلی شي بل رنګ .. يو باشعوره او سترګه ور شاعر چې پرې طنز اونه کړي .. نو آخر څه به کوي ؟؟

دا دَ لس مصرعو آزاد نظم په فني او تکنيکي توګه دراصل په پنځو دولس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل يو باقاعده معری نظم دی چې آهنګ، خوند او موسيقيت لري�

سترګه سترګه ګنډل شوې په بنو ده

ژبه ژبه چيچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم ماتې ځانګې دي چې ځانګې

لنډه دا، چې ور دَ کور کور دی ترلی

خو په ښار کې دمامې دَ خپل واکۍ دي

۱۱ -- شلې پښې

لارې دَ احساس دي

که رګونه دي دَ وينو

چې دَ زړه له کوره اوځي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په ويښه

هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 88(

ګوره چې افضل شوق انسان څه ګڼي ؟ او څومره دَ ښو توقعات ورنه لري؟ چې ورنه زړه ماتی دی � چرته هغه خو انسان ته په هم هغه نظر نه ګوري چې ورته اشرف المخلوقات وئيلی شوی دی ؟ شايد چې هغه انسان دَ عظمت په معراج ليدلو خوب ويني .. نو هم ځکه خو په دې نظم کې افضل شوق هم هغسې دَ نن دَ انسان نه زړه ماتی ښکاري او دَ خپلو ليدلو خوبونو نه برعکس انساني څېرې هغه ته دَ زړه رنځ ورکوي � شوق صاحب په درست نظم کې يو تپوس کوي چې دَ زړه نه دَ احساس لارې ولې دَ رنځونو وَ نړۍ ته درومي؟ او بيا بيرته تپوس کوي چې دا خواخُوږي دَ خبرو نه دَ عمل په لور ولې نه � يعنې هغه دَ نن وَ انساني همدرديانو ته تش دَ خبرو تر حده دَ همدردۍ نوم ورکوي او دا ګڼي چې انسان دومره خودغرض دی چې هر ښه يې ځانته پيرزوْ شي او دَ بل په وار هسې خبرو ته جوګه ښکاري � کوم چې انساني کار نه بلکه ځناوري غرض بللی شي .. او دا غرض يو انسان دَ بل انسان نه يواځې لرې ساتي بلکه تر مينځه يې بې اعتمادۍ هم راولي�

په دې پورته نقل شوي آزاد نظم کې دَ شوق لب و لهجه چې څومره ساده او آسانه پېرائيه کې سر ته رسېدلې ده .. هومره په کې دَ خبرې نه خبرې زېږې او يو لوی موضوع يې دَ نقادانو دَ څېړنې دپاره په کې ځای کړی دی � دَ وخت دَ تقاضو له لارې دَ اختصار نه علاوه افضل شوق په خپله شاعرۍ کې کله کله بلکه هرکله تش سوالونه راپورته کوي او ځواب په لوستونکو پرېږدي � دا يو هنر ديی چې دَ يو مئسلې په حقله داسې سوالونه راوړاندې کړلی شي چې خلګ وربانديې غور او فکر اوکړي او په اجتماعي هلو ځلو يې حل پيدا کړي � خو دلته په دې نظم کې دَ شوق له خوا راپورته شوی سوال شايد چې ځواب اونه لري .. ولې چې دَ نن انسان خودغرضه دی او دا غرض کېدی شي چې کله هم ختم نه شي�

په فني توګه دا نظم په آزراده پېرائيه کې ليکلی شوی دی او مصرعې يې له څلورو نه تر اتهو سپلابونو لري .. خو بيا هم چې دَ دې نظم وَ آهنګ لی او موسيقيت ته پام اوکړو نو داسې محسوسه شي لکه دا نظم چې پابند نظم وي � دَ ډېر سوچ او فکر نه پس زه په دې نتيجه اورسېدم چې دا نظم آزاد بالکل نه .. بلکه پابند نظم دی � يعنې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اتهه مصرعيزه نظم کې دَ اول شپږ سپلابيزه مصرعې نه علاوه نوري اووه مصرې که مونږ په شپږو اتهو اتهو سپلابيزو مصرعو داسې را واړوْ .. نو رواني، ردهم او آهنګ به يې معری نظم ته داسې اوبرېښئي �

لاري دَ احساس دي..........

که رګونه دي دَ وينو

چې دَ زړه له کوره اوځي

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په وينبه ..... هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

۱۲ ــ اوږد مزل

زما او ستا تر مابين

هغه دَ درو لوينښتو وړه فاصله

دَ کمکۍ مينې ځوانېدو په هيله

ځوني اُوږده شوه ګوره!!

چې تر يو بله رسېدو له مخه

ما او تا دواړه ګرانې

دَ لېونۍ ځوانۍ تر ټاک واوينښتو

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 94(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم دَ خپل بې ساخته رومانیت سره .. دَ شاعر یو داسې آرزو ښکاري .. لکه چې حالاتو دَ هغه دغه ارمان ته په مرۍ ګوتې ایښې وي .. دَ هغه او دَ هغه دَ محبوب تر میانځ یوه وړه فاصله چې هغه ورته دَ اختصار یو بې مثاله حد مقرر کړی دی.. یعني دَریو لویښتو فاصله...!! خو هر کله چې دَ روایاتو دنګ دېوالونه .. دَ حالاتو غرونه غرونه دَ دواړو په میانځ کې دا ورکوټې فاصله دومره اوږده کړي .. چې یو بل ته رسېدل نا ممکن شي � نو په داسې ستم ظریفۍ ، دَ خپل ماشوم ارمان په ورکېدو .. داسې جذبات ښکاره کول دَ شاعر مجبوري شي �

دَ دې نظم موضوع اګرچې ده خو روائتي رومانوي .. خو چې دا موضوع او خیال په کوم خوندور انداز په دې نظم کې رانغښتې شوی دی نو دَ خیال فکري قدر و قیمت یې یو په دوه کړی دی � یعني کومه خبره چې لوستونکی په حېرت کې اچوي .. هغه دا ، چې یو طرف ته مینه په اوږدې مودې کې چې څنګه په تکلیف لا خو ځوانۍ نه رسېدلې نه وي .. چې بل طرف ته دَ دریو لویښتو هومره وړه فاصله شاعر او دَ هغه محبوب زاړه هم کړې � دې خبرې نه زما مطلب دا دی چې دَ یو ښه شاعر باریك بیني ده چې دَ وړې خبرې نه لویه خبره جوړوي �

دې سره سره په دې نظم کې یو ځل بیا شوق صاحب خپل ښائسته علاقائي.. پښتني قندهاري توري داسې په هنر ځای کړي دي .. چې نظم یې دَ خپل علاقائي رنګ او لهجې یو ښائسته مثال ګڼلی شو � خو بل ښائست یې دا هم مخې ته راځي چې دَ یوسفزۍ لهجې لوستونکي هم ښه په آسانه پرې پوهېدلی شي�

دَ افضل شوق دا آزاد او مختصر نظم دَ یوې پابندۍ دَ مخه په اوو او یولس سېلابېزه مصرعو باندې دَ ردهم برقرار ساتلو غرض داسې لیکلی شوی دی چې که معری نه دی .. خو دَ ځینو پابندیانو جوګه ضرور دی�

۱۳ـــ یوه پوښتنه

که هر انسان په ژوندانه کې ځانته

لري په ژوند باندې حق

نو دا پوښتنه کوم

چې څوك دی هغه ماشوم

دَ سړې ژُوی دی که یَه ؟

چې په ټولنه کې نن

په تشه خېټه او په وچو شُونډو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوار او ناهیله غوندې

دَ ساتېري او کورکیانو په ځای

له بودګانو سره

دَ یو بوده په رنګه

په امبارونو باندې

ګرځي، خوارہ لټوي

)شلېدلی امېل .. مخ _ 95(

په ټولنه کې داسې ډېرې ناروا پېښې کېږي چې دَ یو حساس شاعر احساسات او جذبات پرې راولړزېږي � هم دا پورته نقل شوي نظم کې چې افضل شوق دیو خوار یتیم او غریب بې کوره ماشوم چې ځنګه په جذباتي انداز تصویرکشي کړي ده .. هغه لوستونکی په دې خبره ضرور مجبوره کوي چې په دې نظم کې رانغښتي سوال ځواب ورکړي � لاکن څنګه ځواب ؟؟ داسې ماشومان خو په پښتني ټولنه کې هر چرته لیدلی شي � یعني دَ سکول په عمر کې شمېر وارہ ماشومان زمونږ دَ کوڅو او بازارونو په امبارونو باندي ارومرو داسې دَ رزق په لټون کې لیدلی شي .. لکه غواګانې او مېښې یا څاروي چې لیدلی شي � ماته دَ شوق صاحب دا نظم هر هغه وخت په زړہ شي چې زه کله داسې یو منظر او وینم�

دا نظم که یو طرف ته دَ نن حال او صورت حال په اړه انځورګري کوي .. نو بل طرف ته دَ ماشومانو په حقله دَ پښتنو من حېث القوم لا اُبالي او بې غمه شانتې روئیو باندې سخت ګوزار هم شوی دی � او بل واسطه یا بلا واسطه یې دَ تعلیم په ضرورت زور داسې په هنرکړی دی � چې که څه هم هیڅ یوه اشاره یې په دې اړه نه ده کړې ..خو دَ دې مسئلې حل یې یواځې او یواځې تعلیم ګڼلی دی � کوم چې دَ یو منظم نظام لاندې هغو ماشومانو ته هم ورکولی شي چې مور او پلار نه لري او یا بې کوره شوي دي � ولې چې پښتانه ټول مسلمانان دي او په اسلام کې دَ غریبانو دَ روزنې دَ ادارو دپاره دَ ماجت حجره ، مدرسه او دارالامان هغه ځایونه دي چې په دَ پورته ذکر شوْ کفالت هم کېږي � نو بیا ولې نه .. ؟؟ دا هغه اِن ډائریکټ سوال دی چې افضل شوق یې په دین اسلام مشرف پښتنو نه په دې پورته نقل شوي نظم کې په طنزیه انداز کې کوي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني توګه دا نظم دَ افضل شوق په یو څو هغو آزادو نظمونو کي یو نظم دی چې په آزاده پېرائیه کي لیکلی شوی دی � مصرعې یې وړوکي او لوې دي .. خو په کې دَ خوند او مزې دا خبره ده .. چې په لوستلو کې پابند نظم ښکاري او په رواني کې بلا موسقیت هم لري �

۱۴ــ خالي ځانګو

امېلونه دي دَ کرکو

که هغئ هم

یو په یو راته پئیل

په تار دَ مینې

نوم دي څله دَ نامه لاکېږ

په جار جار

راپه غاړه کړئ په خپل لاس

دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګې

په سینې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه

دَ یو کونډې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 102(

دَ خپل عنوان په رنګه په دې پورته نقل شوی نظم کې افضل شوق له خپل محبوب نه یوه ګیله ډېره په خوند په شاعرانه انداز کې داسې کړې ده .. چې دَ هغه دَ محبوبه دَ ستمونو او ظلمونو په لور یې دَ هغې پام دَ هغې وَ نفرتونو ته اړولي دی � او وائي .. چې ګنې که دې هسې هم مانه دَ کرکې کولو اراده کړې وه .. نو دې ولې بیا دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

میني تحفه دَ لاکټ په صورت کې په جار جار راکوله؟ دلته په دې نظم کې هم شوق دَ ګیلې په شکل کې یوه پوښتنه په داسې هنري انداز کوي چې محبوبه ته دَ هغې دَ غلطۍ احساس ورکوي

نظم ښېخي ساده او هیڅ قسم ابهام نه لري .. خو دَ اهمیت وړ په دې خبره دی چې په دې نظم کې لفظي تراکیب لکه "امېل دَ کرکو پئیل" ،" تار دَ مینې" ، "دَ نامه لاکټ"، " په سینې ځنګېدل" او "دَ کونډې خالي ځانګو" په معنوي اعتبار داسې نیم علامتي اشارې دي چې تهیم دَ رومانویت په ښائست لا نور خوندور کوي � دَ اشنا نه دَ هغه دَ بې وفائي او ستم قیصې هر شاعر کوي .. خو دلته دَ افضل شوق ګیله یو تمثیلي او علامتي پېرائیه لري چې په کې شاعرانه عشق دَ ورایه ځلېږي او دا دَ دې شاعر هغه کمال دی چې هغه په کې ځانته نوی اُسلوب او شعري خونداو هنرمخصوص کوي �

که فکر اوکړو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې په فني توګه دَ دې دولس مصرعو نظم جوړښت که څه هم په آزاده بڼه کې شوې دی .. خو دا دراصل آزاد نظم نه بلکه پابند اومعری نظم دی � یعني په شپږو دولس سېلابیزو مصرعو داسې مشتمل نظم دی�

امېلونه دي دَ کرکو که هغۀ هم

یو په یو راته پئیل په تار دَ مینې

نوم دي څله دَ نامه لاکټ په جار جار

راپه غاړه کړې په خپل لاس دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګې په سینې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه دَ یو کونډې

۱۵ـــ وام

راغزېږي زما په لوري

یو تك سور او ترکېدونکی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ویښه

هم دَ خوبه

خو چې زما تر مرۍ رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په ورو ورو سلګیانو

)شلېدلی امېل .. مخ _ 103(

دا پورتنی نظم دَ شاعر دَ یو داسې نفسیاتي او ذهني کشمکش ژوندی مثال دی .. چې دَ هغه خپل ماحول دَ حالاتو، دَ خوفونو ویره ، ترهو ، او وهمونو نه اغیستی یو داسې نفسیاتي کرب دی چې په اوده او ویښه یو شان دَ هغه په اعصابو خور لیدلی شي � داسې ښکاري لکه دَ شوق صاحب دا پورته نقل شوی علامتي نظم چې دَ یو دیومالائي تخلیقي اثر لاندې لیکل شوی دی .. خو قیصه یې مکمله دَ مافوق الفطرت دَ نړۍ نه بېله ده .. او کردارونه په کې هم دَ الف لیلائي دَ دېبانو او عجیبه مخلوقاتو نه راغلي پېریان نه دي � بلکه دلته دَ افضل شوق په دې نظم کې تش دَ یوه لاس خبره شوې ده .. دَ هغه لاس سره تړلی جسم په کې نه دی ذکر شوی � ځکه خو دغه بل لاس دَ لمبې په شان چې څنګه دَ شاعر تر مرۍ رسي .. نو هغه پرې خپل بانه له ویرې اوځځوي � او مخته څه اوشول .. هغه اور مړ شو او که یې دا شاعر تر مرۍ اونیولو ؟ دا هغه سوال دی .. چې په دې نظمیه قیصې کې یې نه یواځې سسپنس سېوا کړی دی بلکه دا نظم یې په یو وړوکي او عام تهیم داسې آفاقیت ته نیزدې کړی دی .. چې بنده په بیا بیا لوستلو او په سوچ کولو مجبوره کوي �

دا نظم یوه داسې معمه ده چې دَ لوستونکي په ذهن کې بېل بېل حل دَ ځواب په توګه راپیدا کوي � خبره یې دَ یو وهم کړې ده .. خو دا وهم .. کوم وهم دی ؟ دَ دې سوال دلته په دې نظم کې مطلوب دی � او دَ خوند او دَ مزې خبره دا هم په کې شوې ده .. چې هغه بل او سور لاس هر ځل دَ شاعر په لور راغزېږي .. هم په ویښه .. هم دَ خوبه � یعني دا هغه ویره ده چې شاعر یې محسوسوي .. خو بیانولی یې نه شي .. ولې چې هغه دَ لاس تر شا پټه څېره نه ده لیدلی � نو ځکه ورته نوم هم نه شي ورکولی � په دې نظم کې لفظي تراکیب ډېر نوي او دَ خوند دي � او بل دا چې یو لفظ هم په دې نظم کې اضافي نه ښکاري او په اختصار کې ډېر معنوي اشکال لري �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دَ اتهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن دراصل آزاد نه بلکه بېخي پابند او دَ اوو مصرعو اتهه سپلابیزه داسې ښکلی معری نظم دی�

راغزېږي زما په لورې

یو تك سور اوترکېدونکی

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ویښه هم دَ خوبه

خو چې زما تر مری رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په وړو وړو سلګیانو

١٦ ـــ دَ خپله لاسه

بخت په ما پورې ګرم نه دی

نه وختونو یم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه

دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مینې

په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه

چپه کړي دي دَ کسته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 104(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ افضل شوق دَ حقيقت پسندۍ نه مونږ په دې پورته رقم شوي نظم کې ډېره ښه اندازه لګولی شو .. يعني هغه خپلي غلطي ته هم غلطي وائي او مني يې � ځنګه چې دَ هغه په شخصيت کې دا يو پهلو ډېر ستائيلی شي .. نو هم دغه رنګه هغه په دې نظم کې په ښکاره او وازه خله دا خبره کوي چې دَ ميني سزاوار هغه خپله دی .. ولي چې هم هغه خو دَ خپل ماشوم زړه په خوښه دې اور ته ور دانګلي وو � که څه هم خبره معمولي او وړوکي ده .. خو افضل شوق دَ دې وړوکي خبري نه لويه خبره دَ يو نه ختم کېدونکي دړدمني قيصې په رنګه ډېر په رومانوي شعريت کې کوي�

يو طرف ته که په دې نظم کې افضل شوق دَ نورو شاعرانو برعکس داسې تراکيب لکه " دَ بخت نه ګرمېدل" او " وختونو ترټل" په دې نظم کې راولي .. نو بل طرف ته داسې علامتې لفظي اشارې هم دَ پښتني محاورو سره اوږه په اوږه دَ شعري ضرورت دَ مخې په کار راولي .. لکه " دَ ماشوم زړګي په خوښه کول " ، " دَ يو چا په خواخُوږۍ کې" ، " په صله دَ خوږې مينې" ، " په اثر دَ مړامو سترګو" او " دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کول" .. چې په خپل خپل ځای دَ دې نظم ضرورت ګڼلی شي � دا هغه هنر دی چې افضل شوق يې په آزاده شاعرۍ کې لا هم داسې په کمال استعمالوي .. چې اکثره پښتو شاعران يې په غزلو او پابندو نظمونو کې هم نه شي کولی � او دلته شايد چې زه دا خبره اوکړم .. چې شاعري دومره ګران کار دی .. څومره چې يې شوق په خپله شاعرۍ کې ثابتوي �

دا نظم چې ښکاري خو آزاد نظم .. لاکن چې ورته په غور اوکتلی شي نو دا نظم په فني جوړښت کې پابندياني لري او په نهو مصرعو کې نوښته شوی نظم دراصل دَ څلور لوئيو شپاړس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو معری او پابند نظم دی � تاسو يې خپله هم کتلی شي�

بخت په ما پورې ګرم نه دی نه وختونو يم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مينې په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کړي دي دَ کسته

۱۷ -- بېلېدل ګران دي

چې دَ اشنا دَ هېرولو په نيت

په واښ دَ صبر ځان ترمه څوني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او لا یې عکس عکس پرېمنځل غواړمه

دَ خپلو سترګو له ایندارو څخه

دوني مي زړه شکوي تړیانې ورته

او راښخېږي له اوله هم زیات

لکه په ځوزو پېچل شوي ورېښم

چې خلاسوې یې څنګه څنګه په پام

هغوني دوئ په کې اړکېږي نور نور

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 105(

څنګه چې مینه په ګرانه کېږي .. هم دغه رنګه دَ میني پالنه او دَ میني نه توبه اوباسل هم ګران کار دی � دَ افضل شوق په دې پورته نقل شوي نظم کې هغه چې په کوم دلیل دَ میني په دام نور نور ورګېرېږي .. هغه داسې دی لکه څوک چې په اغزو پېچل شوي ورېښم دَ رابېلولو کوشش کوي � کوم چې اول خو په ممکناتو کې نه وي .. اوکه وي هم نو خلاس شوي ورېښم دَ هیڅ کار نه وي � داسې مثال دَ یو مضبوطې میني په حق کې ډېر لوی او ښه دلیل دی � او دلته شوق صاحب دا هم څرګندول غواړي چې هغه په هوائي خبرو یقین نه کوي او حقائق دَ حقائقو په رنګ کې ښودل او چېړل غواړي � نو ځکه خو دَ شوق دَ شاعرۍ په حقله وئیلی شي چې هغه په سائنس باندې ثابته شاعرۍ کوي .. او هغه خپله هم په اوتو بوتو یقین کم لري � خبره سوچه او نېغ په نېغه کوي�

دا نظم چې څومره په اختصار په مغربي پېرائیه کې لیکلی شوی دی .. هومره زیاتې په دې نظم کې پښتني محاورې ځای کړل شوي دي � کومې چې دَ نظم ښائسته زیاتوي او تهیم ته یې اوړې ورکوي � لکه " دَ صبر په واښ ځان تړل" ، دَ سترګو له ایندارو عکس پرېمنځل" ، " دَ زړه تړیانې شکول" ، " له اوله زیات راښخېدل" ، " په ځوزانوکې پېچل شوي ورېښم خلاسول" او " په ځوزانو کې ورېښم اړکېدل" هغه لفظي ترکیبونه دي چې شوق صاحب په ډېر هنر دَ پښتو دَ بېلابېلو محاورو نه رابېل کړي دي � او په دې نظم کې یې ورله داسې ځای پیدا کړی دی چې هره خبره هم دَ دې مختصر نظم خبره ښکاري �

دا دَ نهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري یو آزاد او نثري نظم .. لاکن دَ شوق دَ نورو نظمونو په شان دا نظم هم پابند نظم دی او هره مصرعه یې په اتهو داسې سپلابونو باندې مشتمله ده چې تر خپلو یې آهنګ، رواني او موسیقیت داسې په خوند برقرار ساتلی دی چې یوه ساه کې هم لوستلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸ ـ ـ ژوندۍ ادیره

دا خوګښه ادیره ده

چا وئیل چې ښاریه ده؟

دلته دي ټوله قبرونه

نه بازار شته ، نه کورونه

مړ احساس دی .. مړې مړې سترګې

مړې جذبې ، مړه ضمیرونه

هر سړی دی کفن کښونکی

ځکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې

فرښتې دَ مرګ خارمړي

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 117(

په پورتني نظم کې خو ښکاره په ملك کې دَ مارشل لا دَ آمرانه دور واضحه تصویر لیدی شي � خو یو ځل بیا په علامتي انداز کې .. خپل ماحول یوه ژوندۍ ادیره ګڼي � باوجود دَ دې چې دَ ملك باداران په ډېر فخر سره دَ وطن نظام .. یو آزاده ښاریه ګڼي � خو دَ شاعر په خیال چې په دې آزاده ښاریه کې انسان ځومره دَ ساتنګۍ ښکار دی نو دغه هرڅه هغه مرګ ګڼي � او داسې دا ښاریه دَ ژوندو خلقوادیره هم..!! په دې ښاریه کې ورته هر ضمیر مړ، هر احساس قتل .. او هره سترګه ړنده ښکاري � دې سره .. شوق دَ ځانه ګېرچاپېره دَ نفسانفسۍ یو داسې دوران هم ګوري چې دَ انسان لاسونه دَ انسان په وینو سره دي .. هم هر سړی دَ بل دَ وینو تږی ...!! دغه خودغرضۍ ته یې " دَ کفن کښونکی" سره تشبهه ورکړې � او دَ دې نه دَ اولس دَ حالاتو .. دَ هغوئ دَ بدترۍ.. خودغرضۍ یو احساس دَ ورایه لیدی شي � خو دَ نظم په تسلسل کې یوه خبره په دې اشاره ختموي چې دلته دا حال ځکه دی چې دَ هر چا لاس خپې ترلي شوي دي .. ژبې او خلې ګنډلي شوي دي � که په دې حالاتو څوك اظهار کوي نو دَ فوځ سپاهیانو ته دَ مرګ دَ فرښتې نوم ورکوي � په مجموعي توګه دا نظم هم لکه دَ دې قسمه ، دَ نورو ډېرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونو خپل یو تاثیر لري � دَ تشبهاتو یو پرله پسې لړۍ او علامتي محاوراتي اشارو امېل دی چې دَ هغې نه دَ افضل شوق دَ یو رښتوني او لېوني شاعرکېدو او دَ هغه دَ لړزېدلو احساس څرګندونه کېږي �

دا مزاهمتي نظم چې داسې خو په لسو وړوکو او لوئیو مصرعو باندې مشتمل آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته غور اوکړلی شي نو دا آزاد نظم به تش دَ پنځو شپاړس سېلابیزه لوئیو مصرعو یو داسې پابند نظم ثابت شي .. چې په کې موسیقیت برقرار ساتلی شوی دی � خپله یې اوګورئ �

دا خو ګنه ادیره ده .... چا وئیل چې ښاریه ده ؟

دلته دي ټوله قبرونه نه بازار شته ، نه کورونه

مړاحساس دی مړې مړې سترګې مړې جذبې،مړه ضمیرونه

هر سړی دی کفن کښونکی څکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې فرښتې دَ مرګ خارمړي

۱۹ -- دي آئرن ایج

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه

ټول خیالونه

نن رښتیا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته

دَ ایټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جین بم" په وسواس یې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

په خپل غم دی لا نیولی

)شلېدلی امېل .. مخ _ 124(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلمي صدۍ په آخري دهائيانو کې چې سائنس په کوم رفتار ترقي کړي ده او انساني ژوند چې يې څومره له آسائشونو سره مخامخ کړی دی ..هومره دَ افضل شوق په قول په دې پورتني رقم شوي نظم کې دې سائنسي ترقۍ دَ انساني اقدارو او اخلاقياتو ته تاوان رسولی دی او انسان دَ انسان دَ وينو تږی شوی دی � څکه خو يې ويرې سپوا شوي دي � هر انسان خپل ژوند په ويرو کې تېروي � سکون دَ ژوند نه داسې کوچ کړی دی چې هيڅا ته دَ خپل ځان او ساه ساتلو نه علاوه بل فکر نيشته � مرګونه دومره آسان او عام شوي دي چې هر سړی دَ مرګ دَ فرښتو نه ځان ساتلو هڅې کوي � او بل طرف ته دا دعوې کېږي چې انسان آسمانونو ته اوختلو او هر څه يې په ممکناتو کې راويستلو .. خو دې هر څه نه علاوه يې هم دغه انسان دَ مرګ دَ ويرې نه بچ نه کړو او ويره دَ " جين بم" په سائنسې اصطلاح دَ انسان دَ مرګ فرښته ثابتېږي ورځ په ورځ � په کار خو دا وو .. چې دې سائنسي انسان " روبوټ" ته دَ مرګ ويره نه وی .. خو شوق صاحب دَ دې سائنسي انسان مرګ " ايټم بم" او دَ هغه نه هم خطرناك " جين بم" ګڼي او دا سوال په ذهنونو کې راپورته کوي چې په دې دومره سائنسي انقلابي ترقۍ کې په کار خو نه وه دا دَ مرګ ويره .. خو حقائق دَ شوق صاحب خبره رښتيا کوي � يعني کله چې انسان آسمانونو ته ختلی دی او هر څه يې ممکن کړي دي .. دَ هغه وخت نه انساني روئيې ځناوري شوي دي او انسان دَ انسانيت نه بېزاره شوی دی � دغه نظم دَ لوستونکي په ذهن کې بلا ډېر سوالونه راپورته کوي او دَ داسې شاعرۍ ضرورت هم شته �

دا نظم چې په خپل اصل حالت کې په لسو ورو او لوئيو مصرعو مشتمل نظم ښکاري .. دراصل په اووْ اتهه سپلابيزه پابندو مصرعو باندې اړه لري � چې ورته معرى نظم هم وئيلی شو �

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه ټول خيالونه

نن رښتيا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته دَ اېټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جين بم" په وسواس يې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

۲۰ ـ ـ يوه خطا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکې زه ړومبی خبر وی

فقط دومره

هوکه دومره

چې يو ورځ به زه او زړه هم

سم سره له آرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو

په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې

لکه شګې

او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی

کله هم داسې په مينه

زه دَ مينې وَ درياب ته

لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چينو ته

چې تر ننه يې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 128(

دَ افضل شوق په دې پورتني نظم کې دَ هغه دَ مينې په باب يو شاعرانه ښېېماني ذکر شوي ده .. چې هغه په ډېره سادګۍ او بې ساختګۍ نظم کړي ده � ځما په خيال په دَ شوق صاحب په وړمبي " شلېدلی امېل" نومي کتاب کې دا نظم په هغو يو څو نظمونو کې يو دی چې ښېېماني په کې په داسې شاعرانه رومانوي انداز کې شوي ده چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ هنري كمال نه يې انكار ادبي نا انصافي ده � څومره په اختصار او رواني چې شاعر خپله شپېماني په دې نظم كې ځايوي .. هغه دَ ستائينې وړ ده � داسې ښكاري لكه افضل شوق چې خپله دَ ميني قيصه يو ډېر نيږدې ملګري ته كوي � او دا سې ورته واي .. چې ګني هغه نه وو خبر چې يوه ورځ به هغه دَ خپلو ارمانونو، حسرتونو او خوبونو نه برعكس دَ محبوب په ستمونو او ظلمونو داسې په ژړا سركېږي .. چې هر څه به يې دَ اوښكو په سېند كې اوبهېږي او هغه به يواځې پاتې شي

دَ محبوب دَ ستمګرې ميني نه دَ افضل شوق په دې نظم كې دَ قيصې نه علاوه چې كوم څيز لوستونكى متاثره كوي .. هغه دي لفظي تراكيب ، علامتي استعارې او اشارې لكه " دَ ښكلو سترګو دَ خُمار په ډكو چينو كې لامبوزن كېدل" او " دَ سرو اوښكو په سېلاب كې بهېدل " � نه يواځې دا .. بلكه په دې نظم كې تكراري انداز دَ قيصګې دَ تهيم اهميت څكه زياتوي ..چې په كې دَ احتجاج په ځاى دَ ډېري عاجزى نه كار اخيستل شوى دى � كوم نه چې دَ شاعر عدم تشددانه روئيه دَ ورايه نه څرګندېږي � يعني شوق صاحب دَ زور زياتى خلاف او دَ خبرو دَ لارې دَ مسئلو حل كولو په حق كې مشهور انسان او دَ پستې او خوږې ژبې شاعر دى � هغه خبري سوچه كوي .. خو په مهذبه او ادبي لب و لهجه كې �

دا پورتنى نظم چې په " شلېدلى امېل" كې په اولس وړو او لوئيو مصرعو كې ترلي چاپ شوى دى .. خو دراصل دا نظم څما دَ فكري استعداد دَ مخې تش په اتهو داسې مصرعو .. چې په كې اووه مصرعې شپاړس سپلابيزه دي .. خو ورستۍ يوه وړوكې مصرعه اتهه سېلابونه لري � تاسو يې هم كتلى شئ �

كشكې زه ړومبى خبر وى فقط دومره، هوكه دومره

چې يو ورځ به زه او زړه هم سم سره له اّرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښكو په سېلاب كې اوبهېږو

لكه ختې .. لكه شګې او لا خړ كچه كورونه

نو به نه وى ور ګډ شوى كله هم داسې په مينه

زه دَ مينې وَ درياب ته .... لا دَ هغو ښكلو سترګو

دَ خُمار ډكو چينو ته چې تر ننه يې نشو كې

لامبوزن لامبوزن ښكارم...................................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱ ـــ عقیده زما دَ مینې

چې له خدائیه که بل چاته

اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی

خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي

وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی

دَ اغراضو په مندر کې

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 129(

په دې پورته نقل شوي نظم کې شاعر ډېر په بیباقۍ دا خبره کوي .. که دَ خدائیه بغېر بل چاته سر ټیټول روا وی نو هغه (شاعر) به خپل محبوب سر ته ټیټ کړی وو � خو هغه محبوب چې دَ مادي ژوند دَ آسائشونو طلب ګار او لالچي ښکاري .. دَ خودغرضۍ تر حده.. لکه هندو په ښکاره دَ خاورې جوړو بُتونو یعنې آسائشو ته سجده رېز وي �

په دې نظم کې " دَ اغراضو مندر" لفظي ترکیبي اصطلاح په ځان کې بلا معنې لري ، کوم چې دَ شاعر دَ ژوند او فکر او نازك خیالۍ دلیل دی � دا او هم دغسې فکري ژورتیاګانې دَ افضل شوق په ساده پښتنې شاعرانه او نظمیه اظهار کې ځای په ځای لیدلی شي � په دې نظم کې هم شاعر دَ خپل صداقت ثبوت په ډېره بې ساختګۍ وړاندې کوي .. کوم چې دَ ده مینه نه یواځې بې غرضه بلکه دَ عبادت یعنې (پوجا) کولو تر حده مخلصه ښکاري � خو اشنا یې په روئیو او خویونو هندو دی .. چې په جذبو او رشتو کم او په مادي څیزونو کې لکه سوداګر ورګډ وي �

که مونږ دَ دې نظم فني او تکنیکي اړخ ته په ځیر شو نو دا اتهه مصرعیزه نظم به په اتهو برابرو برابرو سېلابونو مشتمل یو معری نظم اوګڼو .. خو زما په اندازه که دغه نظم په څلورو شپاړس سېلابیزو مصرعو باندې داسې وړاندې کړی شي ..نو به نور هم واضحه شي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له خدائیه که بل چاته اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی دَ اغراضو په مندرکې

۲۲ ـ ـ پښتو

هغه څوك ده؟

دَ چا لُور ده؟

دَ چا وینه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي

سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې

په مخ لُوڅه

په پښو لُوڅه

په زړو ځیرو جامو کې

سرګردانه .. پرېشانه

په وجود سترې ستومانه

له خپل ځانه بې خبره

له جهانه بې خبره

دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لیونۍ سپېڅلې غوندې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغلتوب بائيلي ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي

چې اې خلګو

ړندو خلګو!!

ماته اوګورئ ..زه څوك يم؟

دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونی نشته

زما لاسونه بې بنګړئيو

زما غوږونه بې والئيو

آّخر ولې.. داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې؟

زه بې وسه بې آّسرې نن

زه بې کوره بې پړدې نن

دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې

دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره

زه سوالګيره؟

سترګې رونې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!!

ما هم اوپېژنی خلګو!

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ دنګو غرونو لُور يم

زه پښتو يم .. پښتنه يم

)شلېدلی امېل .. مخ _ 136(

دا پورته نقل شوی نظم دَ افضل شوق واحد اوږد نظم دی چې دَ ده په آزاده شاعرۍ کې په ريکارډ باندې راغلی دی � او دا هغه نظم هم دی چې افضل شوق دَ غزل دَ شاعر سره سره دَ نظم شاعر مشهوره شو � دا نظم به دَ کابل رېډيو نه اکثره نشر کېدو او دې نظم دومره عوامي شهرت پيدا کړی وو ، چې اوس هم په ډېر کېسټونو کې موجود دی � خو يو ځل ما چې دَ افضل شوق دَ دې نظم دَ عوامي شهرت په اړه دَ هغه نه تپوس اوکړو .. نو هغه تش اوموسېدو او مخته يې شايد چې په دې هيڅ نه اووئيلو .. چې هغه هرکله خوعوامي تېستې ته دَ شاعر او شاعرۍ قتل وئيلو� نو ځکه دَ هغه خاموشي او بيا په داسې جذباتي انداز نور اوږدو نظمونو نه لاس اخيستل .. دَ هغه داسې خاموش اعلان دی چې هغه به بيا کله هم ترانې نه ليکي او نه به دَ خلقو دَ جذباتو سره داسې په غېر معياري توګه لوبې کوي �

دَ افضل شوق دَ معيار جنون په خپل ځای صحيح دی .. خو په دې پورتني نظم کې هغه يو داسې الميې په لور اشاره کړې ده .. چې ورنه په پښتني معاشره کې انکار نه شي کېدی � هغه دلته " پښتو" تش دَژبې په حواله نه ده زېر بحث راوړې .. بلکه پښتو يې دَ پښتنې په توګه په تشبهاتي انداز او درست پښتني کلتور يې په کې رانغښتی دی او بلا ډېر سوالونه يې دَ ځواب په هيله رابرسېره کړي دي � په دې نظم کې شوق صاحب چې څومره په ساده تورو او خبرو کې غرېدلی دی .. هم هغسې يې پښتو ، پښتون ، پښتنه او پښتني کلتور باندې ګوزارزنه په داسې جذباتي انداز کړي دي چې دَ لوستونکي اودې جذبې را اولړزوي � هغه دلته بېخي زيات ډائريکټ شوی دی او پښتنو ته يې آئينې ښودلې دي �.. په کوم کې چې دَ هغو ځېرې انساني نه .. بلکې دَ بې حسۍ تر حده خودغرضه او ځناورې ځېرې ورته داسې ښودلې شوي دي � چې هغوئ محسوسې کړي دي .. هم ځکه خو يې دا نظم په زړونو ليکلی دی � په دې نظم کې هم افضل شوق يو نوی انداز مخې ته راوړی دی .. او پښتو يې .. هم دَ هغې په خپلې ژبې کې غږولې ده .. او داسې محسوسېږي .. لکه دا چې شوق صاحب نه .. بلکه پښتو په خپله دَ فرياد خبرې کوي � او شوق په دې نظم کې هسې دَ يو راوي په توګه ليدلی شي � داسې راوي .. چې هغه هر څه په خپلو سترګو ويني هم.. او محسوسوي يې هم � دا دَ هغه شاعرانه کمال دی � او دا زما يقين دی ، چې که هغه ترانې او مرثيې ليکلی نو ده نه به هيچا ميدان نه وو ګټلی � خو هغه ګوره ولې دَ دې عوامي شهرت نه کناره کشي ته ترجيح ورکوي � شايد چې په دې هغه لويی شاعر جوړېدل غواړي؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اوږد نظم .. چې په یو کم ځلوېښت وړو او لوئیو مصرعو آزاد نظم دراصل په اولس مصرعو .. چې هره مصرعه شپاړس سپلابیزه ده .. باندې مشتمل یو پابند معرى نظم دى � چې افضل شوق په ډېر هنر دَ نظم آهنګ او موسیقیت ساتلو په غرض په وړوکو لوئیو مصرعو دومره اوږد کړى دى .. چې دَ طویل نظم ګمان پرې کېږي .. خو طویل نه دى � تاسو يې خپله هم اوګورئ �

هغه څوك ده؟ دَ چا لُور ده؟ دَ چا وینه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي سربېره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې په مخ لُوڅه ، په پښو لُوڅه

په زړو څېرو جامو کې سرګردانه پرېشانه

په وجود سترې ستومانه له خپل ځانه بې خبره

جهانه بې خبره دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لېونۍ سپېڅلې غوندې پېغلتوب بائیلي ، زړېږي

په فریاد فریاد ژغېږي چې اې خلګو .... ړندو خلګو!!

ما ته اوګورئ زه څوك يم؟ دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونۍ نشته ..... زما لاسونه بې بنګړئیو

زما غوږونه بې والئیو ، آخر ولې .... داسې ولې؟

یَه دَ وخت زامنو ولې ؟ زه بې وسه بې آسرې نن

زه بې کوره بې پردې نن دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې دَ سوالګیرې په شان ګرځم

زه سوالګیره زه سوالګیره؟ سترګې روڼې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تیارو خلګو!! ما هم اوپېژنئ خلګو!!

زه دَ دنګو غرونو لُور يم ، زه پښتو يم .... پښتنه يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳ ـ دَ رڼا ملګري

ته دَ رڼا سره سم ځغلې

دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم

تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره

ما او تا هم مدام

چې ځوني دواړه ليدل کېږو

څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله

په کوڅو کې دَ شپې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 140(

پورتنی نظم دَ افضل شوق دَ خپل مخصوصې فکري روئيې يو جذباتي مثال دی ..خو ليکلی شوی په داسې علامتي پيرائيه کې دی .. چې شعريت او معنويت ترې نه دَ ورايه دَ شاعر هنري کمال ته اشاره کوي � په دې نظم کې هغه دَ خپل محبوب تصور خپل سيوری ګڼي .. چې دَ ده سره سره ځي .. خو بيا په ډېره عجيبه انداز کې دَ خپل وجود سيوری دَ خپل طبعې او فطرت تر مخه دَ ځانه بېل ګڼي � او دا ځکه چې سيوری خو دَ رڼا ملګری وي .. او چې کله هم رڼا دَ خپل اختتام تر سفره اورسي نودَ وجود سره دغه سيوری خپله ملګرتيا پرېږدي � دلته شاعر دَ خپل محبوب وجود يو داسې سيوری ګڼي .. چې کُل وقتي نه وي .. وختي وي �

دَ دې نظم سادګي او بې ساختګي ، په ډېر هنر دَ شاعر دغه ګيله او غم ډېر په فکري پيرائيه کې ښکاره کوي � دَ دې نظم په معنې او مفهوم که مونږ لږ سوچ اوکړو .. نو په انساني ژوند، رشتو او جذبو کې چې دَ خودغرضۍ کوم رنګ ليدلی شي ، نو هغې ته شاعر په ډېر هنر اشاره کوي � چې ملګري دَ ښو لحظو وي .. خو دَ غم دَ لحظو مئينان بېخي په نېشت حساب دي � دغه رنګه دوران او دَ خلقو دغسې روئيې هاغه وخت هم وي چې کله شاعر دا نظم ليکلو .. او نن هم دغسې ماحول مونږ وينو ګورو � نو دَ نن دور دَ کومو حالاتو خبره چې شاعر نن نه اولس اتهلس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله آګاهو کړي ده .. په هاغه وخت کې دَ مستقبل حالاتو ته اشاره وه � او ښه شاعر اديب په راتلونکو تبديليانو هر وخت نظر لري �

په تکنيکي او فني لحاظ دغه دَ لس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم په اصل کې په پنځو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابونه لري او په خپلو کې دا ټولي مصرعې دَ يو داسې خواږه آهنګ او موسيقيت نه ډکې دي .. چې دا نظم آزاد نه .. بلکه پابند او معری ښکاره کوي � کتلی يې شئ �

ته دَ رڼا سره سم ځغلې دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره ما او تا هم مدام

چې څوني دواړه ليدل کېږو څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله په کوڅو کې دَ شپې

۲۴ ـ ـ دَ طلب تنده

چې دَ سوچ هر يو نيلی مې

دَ اُميد له هر ګودره

دَ جانان په طلب ستړی

او ناهيله غوندې بيرته

دَ ماښام خواته راغبرګ شي

نو په اوښکو يې دَ سترګو

اوبومه تنده داسې

لکه زه چې يې له ورکو

ټوله ټوله ورځ غوښتمه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 141(

دا پورتنی نظم په داسې افسانوي او رومانوي انداز کې ليکل شوی دی .. چې شاعر په کې يواځې شاعر نه .. بلکې يو افسانه نگار هم ښکاري � او دا رنگ او خوند دَ شوق په شاعرۍ کې اکثره ليدلی شي � دَ عنوان په رنگه په دې نظم کې شاعر دَ خپل آئيډيل محبوب دَ لټون يو داسې انتهائي شکل وړاندي کړی دی .. چې ناکامي او مايوسي کې هم دَ ميني طلب .. هم هغسې په زړه کې ژوندی لري � لکه مجنون چې به ليلا پسې گرځېدو .. او چې به يې ليلا نه کړه مونده نو به يې په خپل ځان او هر چرته کې ليلا ليدله � دا جنوني کېفيت دلته شوق په ډېرو ساده تورو کې نظم کړی دی � خو په معنوي اعتبار دَ دې نظم دَ تهيم نه انکار ځکه نشي کېدی .. چې په تصوف کې هم دغسې خو کېږي .. يعني دَ خدای پاك په مينه کې صوفي چې کله انتها ته اورسېږي نو دَ منصور غوندي په ځان کې خدای لټوي � لاکن دلته خبره څه بېل شانتې ده .. ولې چې کله شوق صاحب ستړی او نا اُمېده دَ لټون له شوي سفر نه را واپس شي ..نو دَ خپلو " اُمېدونوو آس" په خپلو اوښکو اوبه کوي .. او داسې تسکين محسوس کړي لکه دَ دې آس .. چې شاعر ورته په علاقائي لهجه کې " نيلی" وائي .. تنده هم په ده ماته شوي وي �

په دې نظم کې لفظي جوړښت او خبري دومره نوي او خوږې دي .. چې اجنبيت په کې نه محسوسېږي � ولې چې دَ شاعر طرزبيان خالص پښتني دی � نو ځکه معنوي ابهام مخې ته نه راځي او درست نظم ښه په آسانه دَ لوستونکي په ذهن کې قيصه سرته اورسوي � بل دا خبره هم اهمه ده .. چې که يو طرف ته " دَ سوچ نيلی " ، " دَ اُميد گودر" رنگه اصطلاحات په خپل دې نظم کې شامل کړي دي .. نو بل طرف ته " په طلب ستړی" ، " تنده په اوښکو اوبول" او " له ورکو غوښتل" هغه نوي پښتني محاورې دي .. چې نن سبا عامې استعمالېږي � دَ افضل شوق په رنگه يو ښه شاعر په خپل تخليقي عمل کې ژبې ته نوي نوي توري او محاورې هم ورکوي .. او داسې ژبه مخې ته وده کوي �

دا نظم چې په ظاهره په نهو اتهه سپلابيزه مصرعو کې ليکلی شوی يو پابند نظم دی .. خو دَ خوند او مزې خبره دا ده .. چې دَ دې نظم ټولي مصرعې که مونږ يو بل سره .. هم په دغه ترتيب اوتړو نو دا به يوه مختصره افسانه ښکاره شي � او تاسو دَ شوق په نظمونو کې داسې اړخ هم ليدلی شئ .. يعني دَ هغه په نظمونو نه يواځې دَ شعر تنده ماتېږي بلکه دَ افسانې ، ډرامې او نثري ادبي ټوټو خوند هم په کې ليدلی او محسوسېدلی شي � پورتنی نظم دَ دې خبري دَ مثال په اړه په يوه فقره کې دلته وړاندي کوم �

"چې دَ سوچ هر يو نيلی مې دَ اُميد له هر گودره دَ جانان په طلب ستړی او ناهيله غوندې بيرته دَ ماښام خواته راغبرگ شي نو په اوښکو يې دَ سترگو اوبومه تنده داسې لکه زه چې يې له ورکو ټوله ټوله ورځ غوښتمه "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵ ــ تلکې

که تښتېده غواړي څوك

له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟

چېري به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور

دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خندونه

دریاب دریاب غمونه

او لا قدم په قدم

ولاړې دي تلکې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 143(

افضل شوق په شلېدلی امېل نومي وړمبۍ شعري مجموعې کې دَ هغه دور نه ساتنګی ښکاري او حالات دَ انساني ژوند کولو جوګه نه ګڼي .. هم په دې خو هغه دَ یو زخم په شان دَ دړدونو سره مخامخ دی .. او ژوند دَ مسئلو کور ګڼي � په دې پورته نقل شوي نظم کې هم شوق صاحب دَ آمرانه نظام او ژوند په لور داسي اشاره کوي .. چې دَ دې ساتنګي ژوند نه به انسان چرته تښتي .. لاري خو نشته دَ فرار.. ولې چې ناروا رسمونه دېوال په شان ولاړ دي .. دَ سړي لاره نیسي او خپلي مرضي ته یې نه پرېږدي � نه یواځې دا .. بلکه خندونه لکه غرونه او غمونه له سېندونه لاري دَ انسانانو تر مینځه تړي او دَ بنده خله خندا او خوشحالۍ ته نه جوړېږي � او دې ټولو نه علاوه انسانانو هم یو بل ته تلکې جوړې کړي دي او په دې کوشش کې ښکاري چې بل انسان په کې ګرفتار کړي � په دې نظم کې دَ هغه دور.. چې ژوند په کې ساه په آسانه نه شو اغیستلی .. خو دَ شوق صاحب دَ جرات دا علامتي او هنري مظاهره به هغه ته دَ مزاهمتي شاعرانو په قطار کې دَ اورېدلو ځای ضرور ورکوي � او هغه چې دَ رښتیا لیکلو او وئیلو کومې خبري په دعوې سره کوي .. هغه یې په " شلېدلی امېل" کې په لفظي عمل په ډېره نره ښکاره کړي هم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي � يعني هغه دَ ځينو شاعرانو په رنگه دَ مصلحت نه کار کله هم نه دی اغيستی او هر څه يې په نېغه تر لوستونکو پورې رسولي دي �

"دېوال دېوال رسمونه" ، " غونډۍ غونډۍ خنډونه" او " درياب درياب غمونه" هغه علامتي اشارې دي چې نوي اصطلاحات ورته وئيلی شي او دې نه علاوه په دغو تکراري لفظي تراکيبو کې دَ نوي پښتني محاورو خوند او مزه هم پټه محسوسېدلی شي�

دا پورتنی دَ لسو مصرعو آزاد نظم .. چې هره مصرعه يې اووه سېلابونه لري .. دراصل دَ پنځو څورلس سېلابيزه مصرعو يو داسې پابنده نظم دی چې صوتي اثرات او شعري آهنگ په کې دَ پابندي شاعرۍ ليدلی او محسوسېدلی شي � تاسو يې هم لوستلی شئ�

که تښتېده غواړي څوك له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟ چېرې به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه ، درياب درياب غمونه

او لا قدم په قدم ولاړې دي تلکې

"دَ شلېدلی امېل" دَ ځينو نظمونو فني او فکري جائزه مې تاسو ته وړاندې کړه .. دَ دې ټولو نظمونو شکل که څه هم دَ نثري، آزادې شاعرۍ په حواله مونږ ته دغسې ښکاري ..خو دَ دې په فني او تکنيکي اړخونو چې نظر اچوو .. نو دَ ښاغلي افضل شوق نظمونه معری دي .. چې دَ ردهم ، موسيقۍ، روانۍ، آهنگ او صوتي اثر دَ مخه په ورِو او غټو مصرعو کې داسې په خواږه انداز او ښائست گنډلي شوي وي چې دَ آزاد نظم شکل يې اغيستی دی � که څه هم دَ سېلابونو او بحرونو دَ مخه دَ افضل شوق نظمونه غزليه خوند او رنگ لري .. خو غزل ورته ځکه نه شو وئيلی چې رديف او قافيې نه لري � په نظمونو کې دَ بحرونو، سېلابونو اوآهنگ ، ردهم او موسيقۍ خيال ساتل نه يواځې افضل شوق په خپل رنگ او اُسلوب کې ځانگړی کوي .. خو بل طرف ته دَ هغه شاعرانه، تمثيلي او افسانوي رومانوي مزاج هم ښکاره کوي � دَ هغه هر نظم په وړوکي داستان باندې مشتمل دی � لاکن دغه داستانونه دَ هغه دَ مشاهدې او ليدلو زميني حقائقو عکاسي کوي او دَ هغه دغه تمثيلي انداز په ساده علاقائي .. او ادبي لهجې کې دَ ډېر اوچت او ژور فکر ادراك هم لري � په دې خو دَ هغه په فکر کې ابهام لوستونکی دَ څه وخت دپاره تېر و بېر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي � خو په بل نظر دغه ابهام دَ لوستونکي په ذهن کې قسم قسم سوالونه راپورته کړي � زما په خيال چې يو ډېر ښه شاعر دپاره هم دغسې انداز خپلول پکار دی � دَ افضل شوق دا نظمونه چې په " شلېدلی امېل" کې په کال 19987 او 88 ع کې چاپ شوي دي نه هم کېدلی شي چې مخکې ليکلی شوي دي � يعنې دَ اندازې مطابق دا دَ ده دَ کچه ځوانۍ دَ دور چې قريباً پنځويښت يا دېرش کاله پخوا ليکلی شوي دي � نو په هاغه وخت کې دغه انداز ساتل .. دې څيز دئ منفرد کړی دی او دَ يو نوي جديد نظم گو شاعر په توگه يې په دُنيا پېژندلی دی �

په آخره کې که دا خبره اونه کړم نودا به ادبي خيانت وي .. چې دَ افضل شوق درسته شاعري دَ خپلې بې ساختگۍ ، روانۍ، سادگۍ دَ مخه دَ هغه دَ ريښتونو جذبو پوره پوره عکاسي کوي � او که چا افضل شوق دَ خپل ذات او وجود په حواله په خپلو دغسې جذبو پېژندلی وي .. نو دَ هغه دَ شاعرۍ نه به انساني افضل شوق خامخا پېژني � يعني که دَ سلو شاعرانو په فهرست کې دَ افضل شوق شاعري بغېر دَ هغه دَ نوم نه شامله کړی شي .. نو دَ هغه دَ شاعري رنگ به بېخي دَ ټولو نه بدل او منفرد وي .. او دا شاعري به دَ ورايه دَ افضل شوق دَ نوم پېژندگلو کوي�

خاورې

حسينه گل

نوښار پښتونخوا _ 18فروري 2002ع

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه گامه مزل

)يادگيرنه :- دا كتاب په كال ۱۹۹٦ كې چاپ نه وتی دی(

يوه سفرنامه .. دَ سبا دپاره دَ يو تاريخي دستاويز حېثيت لري � ځكه نو سفرنامې په دغه حواله دَ خصوصي اهميت وړ دي � پښتو ادب كې هم دَ سفرنامو روايت ډېر دَ پخوا نه را روان دی � دَ خوشحال بابا نه را په دې خوا چې چا هم دغه صنف ته توجه كړې ده .. نو دا خو صحيح ده چې دَ خپلو سفرونو روداونه او رپورټونه يې ليكلي دي .. خو دَ يو صنف په توګه په دې مد كې هاغه كار په صحيح معنو كې ډېر كم مونږ ته شوی ښكاري .. چې دَ پښتو دَ نثري ادب څه سېږه ستركه پرې اوشي � بيا دَ ګوتو دَ شمېر څو پښتو ليكوالو چې دَ خپل وس او استعداد مطابق دې ميدان كې څومره كار اوكړو .. نو هم دغه يو څو سفرنامې دي چې مونږ يې دَ حوالې په توګه په داسې موقع يادوو� دَ ميان اكبر شاه " دَ آزادۍ تلاش".. يوه داسې نه هېرېدونكي سفرنامه ده چې .. دَ سفرنامو په تاريخ كې يې خپل يو نوم او مقام ګټلی دی � دغه رنګ دَ خدائې بخښلي سيده قانته بېګم " زما سفر" ، دَ حمزه بابا " دَ حجاز په لور" داسې سفرنامې دي چې مونږ يې خصوصي ذكر كولی شو � ولې په پښتو نثري ادب كې ښاغلی طاهر آفريدي دی چې دَ خپلو سفرونو حال يې دَ مختلفو سفرنامو په شكل كې دَ پښتو ادب جولۍ ته پېرزو كړې دی � طاهر آفريدي هم دَ خپل ساده باده انداز تحرير تر مخه دغه صنف ته دَ خپل هنر ، سفري مشاهدو .. او دَ ملكونو دَ اولس او ژوند ژواك ، تاريخ، كلتور په حقله دَ كوټلو معلوماتو وړاندې كولو كې يې دَ قاري دلچسپي هم په نظر كې ساتلې ده � او دَ لوستونكو نه يې شاباشی هم اغيستې دی � خو په دې دور كې يوه سفرنامه داسې هم راغله چې دَ دغه ټولو چاپو سفرنامو نه يې خپل ځان په دې قطار كې په وړمبي نمبر اودرولو .. او هغه سفرنامه وه .. دَ ښاغلي افضل شوق " اووه ګامه مزل" � په يوه سفرنامه كې دَ اوو ملكونو دَ مختلفو سفرونو حال احوال په وړمبي ځل يو داسې جداګانه انداز كې مخې ته راوړل .. چې دَ عوامي طبقې او طبعيت نه يو خواته .. دَ يوې تعليم يافته ، روښن فكره، ترقي پسنده او ځواني طبقې ورته ډېر په روڼ تندي هركلي اووی �

په دې سفرنامه كې په وړمبي ځل داسې حقائق او داسې جديد اُسلوب رامخې ته شو چې دَ سفرنامو هاغه زوړ او مخلی اُسلوب يې په ورستو پرېښودو .. او داسې ښاغلي افضل شوق دَ يو منفرد سفرنامه نګار په حېثيت هم خپله يوه پېژندګلو اوكړه � شوق صاحب بنيادي طور يو شاعر دی .. او شاعر چې دغه رنګ جهان ګرد شي، نو دَ هغه دَ ګرځېدو .. وركېدو .. راښكاره كېدو اداګانې به هم ډېري شاعرانه وي � دغه وجه ده چې په دې سفرنامه كې ليكوال خپل ځان دَ دُنيا په هېوادونو كله دَ يو ملنګ شاعر، كله دَ يو باچا ښاپېري په شكل كې دَ خپلو مشاهدو كچكول او خزانې هېواد په هېواد ګرځوي .. او بيا يې دَ اوو ګامه مزل په شكل كې په خپلو پښتنو پېرزو كوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه سفرنامه كې دَ اوو ملكونو دَ اولسونو په حقله معلومات .. او مشاهدې راغونډول يوه دَ حېرانتيا خبره ده � خو ډېره دَ حېرانتيا ورته په دې اړه نه شو وئيلی چې نن سبا خو په يو وړوكې ملك دَ څو څو رپورتاژونو ليكلو رواج هم عام شوی دی .. سره دَ دې چې دَ هاغه ملك يا وطن نه څه دومره ښه تاريخ مونږ ته ښكاري ، نو تش دَ ډوډۍ خوړل يا دَ چائيو څښكل هم دَ سفرنامې دپاره ضروري ګڼې .. !! يو تاريخي جبر دا هم دی چې پښتانه ليكوال په يو داسې وړوكې ملك كې چې مونږ ورته دَ پاكستان يو وړكوټې كلی وئيلی شو ، دلته راباللی هم څكه شي چې دَ پاكستان دَ ورځې په مناسبت په كې مشاعره يا كلتوري تقريبات اوشي .. او ورستو دَ دغه مشاعرو او تقريباتو دَ ستر‌ګو ليدلی حال او دَ غوږونو اورېدلی حال په كې بيا په كتابي شكل كې خوندي كړلی شي � او بيا دغه داستاني رپورټونه هر څو كه څوك دَ خپلې بې سوادۍ په وجه دَ سفرنامې په نوم يادوي ، خو دراصل دا دَ سفرنامو په شمېره كې نه راځي � ولې چې په سفرنامه كې دَ مشاهدو، معلوماتو سره سره دَ خپلو اندروني احساساتو، جذباتو او دَ زمينې حقائقو په شكل كې څېړنې هم شاملې وي � كومې چې مونږ ته دَ افضل شوق په سفرنامو كې په نظر راځي � څكه خو يو ليكوال او كالم نګار ښاغلي مصور فرېشي دَ افضل شوق دَ سفرنامو په حقله په مختصرو ټكو كې ډېره ښه خبره كړې ده چې ګڼې " پښتانه سفرنامه نګاران دي .. دَ افضل شوق نه دَ سفرنامې ليكلو چل ايزده كړي " او زه هم دَ يو بل ستر ليكوال او شاعر سعيد ګوهر دغه په ريكارډ باندې رقم كړې خبره منم چې ګڼې" اووه ګامه مزل .. دَ پښتو وړمبۍ مكمله او داسې بهترينه سفرنامه ده چې دَ اُردو دَ شاهكارو سفرنامو سره څنګ وهي" � او بلكه زه داسې هم وايم چې دَ مستنصرحسېن تارړ اُردو سفرنامې چې په يو معيار هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو نه اوچتې په دې نه دي چې دَ مستنصر حسېن تارړ په سفرنامو كې مصنوعيت دَ ابلاغ مسئله او لفاظي دَ نه منلو تر حده شوې ده � هم څكه خو دَ هغه دَ سفرنامو په حقله اُردو نقادان وائي .. چې هغه سفرنامې په ائيرپورټ يا دَ هوټلونو په كمرو او لابيانو كې ليكلې دي � او په دې خبرې كې منطقي جواز دا مخې ته راوړل كېږي .. چې مستنصر حسېن تارړ هر ملك ته دَ پاكستاني راهنما‌ګانو سره دَ يو سركاري رپوټر ، يو كالم نګار يا دَ ملك په بېلابېلو سركاري وفودو كې شامل دَ يو غړي په حېثيت دَ يو څو ورځو دپاره تللی دی � نو لازمي خبره ده .. چې په داسې حال كې به هغه ډېر محدود سېلونه كړي وي � خو بلې خواته دَ افضل شوق په سفرنامو كې بې ساختګي دَ ورايه داسې څرګندوي چې هغه په خپلو سفرونو كې ورك شوی دی � دئی چې كوم ځای ته هم رسېدلی دی .. نو هاغه ځای كې يې دَ خپلې موجودګۍ ثبوت پوره پوره وركړی دی � او بله خبره دا هم چې دَ افضل شوق دَ سفرنامو ګواهي دَ هغه درسته شاعري هم كوي � او دا خبره حقيقت ده چې شعر كله هم دَ خارج نه دَ متاثره كېدو نه بغېر نشي ليكلی- خو الميه دا ده چې مستنصر حسېن تارړ څكه لوی سفرنامه نګار شو .. چې هغه دَ حكومتي ژبې ليكوال دی او شوق دَ خوارې پښتو � اوس غواړم چې دَ افضل شوق دَ وړمبۍ سفرنامې " اووه ګامه مزل" .. دَ هر ګام تنقيدي جاج واخلم �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق ورمبی گام

دا ورمبی گام چې افضل شوق په ځوانه ځوانۍ کې په ورمبي ځل دَ جنوري کال 1992 کې دَ ملا ئشیا په هېواد کې چې هغه ورته " دَ سهېلي لمر ختیځي اېشیا زړه " هم وائي کې کېښودو � دَ یو سرکاري دورې په لړ کې دا ورمبی سفر دَ افضل شوق دَ سفرنامو یو آغاز اوګرځېدو .. او دَ ده ستوری هم په ګردش کې راغلو � دَ دې ورمبي قدم نه واخلې .. دَ نن تر ورستیو قدمونو پورې افضل شوق په سفرونو سر یادېږي � که دا اووایم چې دَ سفرنامه نګار په حېث دَ هغه دَ پېژندګلو ورمبۍ حواله دَ دې سفرنامې یعنې " اووه ګامه مزل" دا ورمبی باب چې مونږ ورته دَ دې مضمون په حواله ورمبی ګام وائیو .. نو بې ځایه به نه وي � په دې ګام کې دَ سرکاري مصروفیاتو علاوه دَ کوالا لمپور دَ ورځې او شپې ژوند په باب دَ افضل شوق ډرامائي .. حېرانونکي او شاعرانه خبرې که قاري په لوستلو مجبوره کوي .. نو بلې خواته په دې باب کې دَ ّ " مهېش ورې" نومې انډین پېغلې سره جذباتي او شاعرانه ترون ډېر په افسانوي او رومانوي پېرائیه کې داسې په خوند او طریقه شوی دی چې دَ قاري ګمان په سفرنامه نګار باندې که څه هم دَ یو عیاش شخص کېږي .. خو.. په دې درست باب کې داسې یوه خبره هم نیشته چې هغه دې په غېراخلاقي یا غېرانساني لب و لهجه کې بیان شوې وي � یا دې ترېنه حېوانیت څرګندېږي � خو دَ دې باوجود هم پښتنو قدامت پسندو او نا لوستو ځینو نقادانو دَ لوستلو په ځای دَ بل نه دَ اورېدلو خبرو په رڼا کې لکه دَ ډنډورې ، بلا فتوې هم لګولې دي � دلته زه دَ یوې ښځې نقادې په حېث دې خبرې ته حېرانه شم چې په دې باب کې دې څه ؟ .. او خلقو ترېنه جوړ کړي څه دي ؟ شاید چې په ورمبي ځل یو داسې لیکنه په ډېره جدیده او آفاقي پېرائیه کې دَ پښتنو لوستونکو مخې ته راغلې وه .. چې هغې لیکنې هضم کېدو کې ډېر وخت اغیستلو سره سره دَ ځینو روایت پسندو هاضمې خرابي هم کړې � او یا شاید چې دَ دې باب په ورستۍ پېره کې په ډرامائي انداز " شټ دې ډور پلیز" دَ ځینو لوستونکو په ذهن کې مغالطې پیدا کړې دي �

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ انډین استقبالي پېغلې سره دَ تعلق جوړولو معصومانه طلب چې هغه څومره کړاوْنو سره مخامخ کوي .. نو هم دغسې دَ دې هوټل یوه آپرېټره په خپل خواږه آواز کې هغه ځانته دَ متوجه کولو کوشش کوي � خو ورسره لیدل کتل نه کوي � او دَ وخت سره سره چې افضل شوق دَ هوټل خوږ آوازې آّپرېټرې او دَ دې هوټل دَ استقبالي پېغلې مهېش ورې تر میانځه څومره په افسانوي انداز کې قیصه مخې ته ورې .. هغه لوستونکې په بیا بیا په لوستلو څکه مجبوره کوي .. چې په دې حقیقي پېښې کې رومانیت انتهائي په خوږې پېرائیه کې تر سره شوی دی � او دا هغه ورکوټې افسانه ده چې افضل شوق یې په پښتنې دُنیا کې دَ یو ډېر لوئی او حقیقت پسند سفرنامه نګار په حېثیت مشهوره کړو � ولې چې دَ دې افسانې اصل خوند هاغه ډرامائي نتیجه ده چې دا پورتنۍ دواړه پېغلې چې په ظاهره دوې بېلې بېلې پېغلې ښکارې ..خو دوې نه دي .. بلکه یوه پېغله ده .. چې کله دَ آواز په ذریعه هغه ځانته متوجه کوي او کله دَ څهرې په تقش و نګار � او دا انکشاف هغه وخت کېږي .. چې په ورستۍ ورځ افضل شوق له دې هوټل نه کوچ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ورمبي ګام کې دَ ملا ئشيا دَ دارالحکومت نه علاوه ترينګانو سټېټ، کاوْنټن سټېټ ، پيهانګ، بېنټانګ او کرك رياستونو نه علاوه چې دَ ربړ سې دَ سمندر صفا او ښائسته ساحلونو ، دَ آسيان پارك ورمبي سپل ، دَ هندو ټيمپل نه متاثره کېدو سره سره دَ هغه تاريخي حېثيت په باب دلا ئل ... او دَ مسلمانانو له خوا دَ خپلو زړو آثارو دَ نه ساتلو روئيو او خاصکر دَ پښتنو په حواله دَ خپلو تاريخي آثارو کې دَ دلچسپۍ نه اخيستلو په اړه دَ مايوسۍ يو تريخ احساس هغه څيزونه او خبري دي .. چې افضل شوق په ډېر هنر او کمال داسې په خوند او په مزه مزه قلمبند کړي دي .. چې دَ هغه دغه أسلوب ډېر خوښ کړلی شو � ولې چې دَ هغه په تحرير کې داسې محسوس کړلی شو لکه هغه چې يواځې په سفر نه وو تللی .. بلکه پښتون قام يې هم ځان سره په دې غرض اوړی وو چې دوئ لږ پوهـ شي .. او په دې اورسي چې دُنيا چرته روانه ده ، او دوئ چرته روان دي ؟؟

په دې باب کې دا ورستۍ پېره (چې په صفحه نمبر 30 باندې موجوده ده) په دې وړاندې کوم چې زما دَ پورتنئيو خبرو تصديق اوشي�

"چې څنګه مې دروازه خلاسه کړه ، نو څه ګورم چې دَ اّپرېټري په ځای دَ هوټل دَ لابي انډين جينۍ مخامخ راته ولاړه ده .. نه هېلو ، نه هائی .. يو دم مې دَ خلې نه ورته اووتو...

-ته .... ؟؟

دې دَ ځواب په ځای په کارېډور کې يوې بلې خواته اوکتو او په ځړپې خونې ته رادننه شوه .. بيا ساه کېدلې دَ کرسۍ په خوا وره غله � بس چې کېنسته ، نو يې فقط دومره اووئيل..

- Shut the door please

او په ما خوله ځکه را ايله شوه چې دا هغه غږ وو چې هره شپه ما په ټېليفون باندې اورېدو "

په دې ورمبي باب کې دَ سفرنامه نګار دَ ملا ئشيا دَ ملك په اړه دا لانډېنۍ خبري که مخې ته کښېږدو ، نو دَ دې ملك دَ خلقو اجتماعي روئيو نه به خبر شو هغه روئيې څه دي .. راشئ چې دَ افضل شوق په دې رقم شوۈ خبرو کې يې مطالعه کړو.

"دَ خبرو تر حده اسلام خو په هر اسلامي هېواد کې شته ، ګوا په مسلمانان او يا دَ شپې او ورځې دَ پرله پسې لمونځونو دپاره جوګه په موسلو ولاړ مسلمانان .... چې په عملي ژوند کې دَ انسانيت په اړه تول مانده لري � نو او به وايم چې که دَ سوچه مسلماني کردار او بې ساري اخلاق خبره منځ ته راځي ، نو دَ ملا ئشيا دَ سپېڅلو خلقو مثال نه ورکول دَ حقيقت نه سترګې اړول دي � مګر دا بېله خبره ده چې دَ دې ځای دَ خلقو زړې رواجي جامې څوکه څوکه خپل مشرقي طرز بائيلې او مغربي انداز خپلوي .. لګيا دی "

)شوق - اووه ګامه مزل " مخ - 9(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دوم گام

دَ افضل شوق دا گام دَ ملائشیا نه دَ سنګاپور په لور چې هغه ورته " دَ مونکي ګاډ جنت " هم وائي اوچت شوی دی � په دې سفر کې دَ افضل شوق سره ملګری ډاکټر کنول چې په ډېرو حوالو یې په دې باب کې یو خوش اخلاقه او سپین زړی ځوان ښودلی دی .. دَ سنګاپور په لور دَ هغه سره موسکاګانې اوړې دي � دا سفر دَ سنګاپور په جهاز کې تر سنګاپور ښار .. چې ځانته ملك هم دی ... چې څنګه اورسي نو په سنګاپور ائیرپورټ باندې دَ هغه دَ سپین پوست لرلو دَ سوبه په هغه باندې دَ پاکستاني دَ نه کېدو شك په لړ کې مکالمې ډېرې خوندورې او دَ سسپنس نه ډکې دي � په سنګاپور کې سرنګون روډ چې ورته لټل انډیا هم وئیل کېږي په یو ګیسټ هاوْس او خواوشا ته هندي، چائینیز او سنګاپوري کلتور په خپل امتزاج کې دَ هغه په ذهن کې سوالونه نه یواځې راپورته کوي بلکه ځوابونو ته یې دَ رسېدو کوشش هم کوي�

دَ دې ښار سینټوزا نومې غټ پارك او هلته دَ وړوکې ریل سروس، انډر واټر ورلډ او ځینو نورو ځایونو سېل دَ هندو یار ډاکټر کنول سره په شریکه په مکالماتي انداز کې ډېر په خوند بیانوي � دلته هم افضل شوق نه یواځې شاعر بلکه افسانه نګار هم لیدلی شي � چې یوې وړې واقعې ته په دومره سنجیدګي او ادراکي انداز کتنه کوي � لکه دَ مثال په توګه دَ لېډي بوائی په لیدو او دَ هاغه موقعې په مناسبت دَ افضل شوق په ذهن کې راپارېدونکې سوالونه او دَ ډاکټر کنول سره مکالمه چې په " اووه ګامه مزل" کې په صفحه نمبر 36 باندې لیکلی ده .. دَ هېرولو وړ نه ده � نو ځکه زه غواړم چې هغه مکالمه تاسو ته دلته نقل کړم �

-"چرته دَ دې جینۍ کور ته خو مې نه وړې ، چې دَ سرنګون روډ نه دا دَ مخه او مونږ ورپسې یُو؟

ډاکټر اوخندل او اوس به یې لا څه وئیلو، چې جینۍ بیا شاته اوکتلو او اوموسېده � دَ ډاکټر ځواب په خله کې پاتې شو او وائي..

-خان .. خیال رکهنا . یه لړکې مجهې اچهې نهین لګتې

ما وئیل..

-فکر مه کوه ، دومره لا هم کمزوره نه یم ، چې هر چاته به زړه په لاس کې ږدم

ما چې څنګه دا خبره کوله ، نو جینۍ دَ یو دوکان په تړه پرتې کرسۍ کې ناست ځوان ته لاس پورته کړو، وئیل یې ..

-هائی...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دې هائی څه وو، چې دَ پښو دلاندې مې ځمکه اوخته � ما او ډاکټر يو بل ته داسې اوکتو، لکه دواړه چې ښه ډېر مزېداره بې وقوفان جوړ کړل شوي وو� او په دې خبره کې څه شك هم نه وو پاتې شوی .. ولې چې هغه جينۍ، جينۍ نه بلکه Lady Boy وو "

سنګاپور ته افضل شوق په دويم ځل په کال 1994 کې دَ تهائي لېنډ نه دَ رېل ګاډی په اوږد سفر بيا راځي � دې ځل هغه يواځې وي � نو ځکه يې په سېل کې ډېرې تېروتنې په اخلاقي دائره کې دننه دننه په ډېر هنر کړې دي � بلکه دَ نوي کال دَ لمانځلو په وخت دَ شپې دولس بجې خواته دَ هغه يو کلب ته ورتګ، په هغه کلب کې دئ يوې بدرنګې سنګاپورې پېغلې سره دَ نه غوښتلو باوجود هم مجبوري شريکول دَ افضل شوق کردار داغداره کوي نه � ولې چې دَ هغې جينۍ ناسته دَ خبرو تر حده په ترقي يافته ټولنه کې دَ حېرانتيا يا غېر اخلاقي خبره نه ده ..!! خو دَ دې باوجود هم په دې باب کې ځيني داسې علامتي اشارې موجودې دي چې هغه دَ پښتون قاري په ذهن کې که کاږه واږه سوچونه نه راولي.. نو هم ګوتې پرې اوچتېدی شي � خو دلته به افضل شوق معاف کړو � ځکه چې " دَ ښائسته جينۍ يو عېب .. نه عېب " ګڼلی شي �

دا پورتنۍ خبرې چې ما دَ خپل فکرې ادراك مطابق وړاندې کړې دي � په دې باب دَ يو لوستونکې تنده ماتېږي نه � نو ځکه زه به دې اړه دَ افضل شوق په قلم دا ليکلې شوې خبرې دَ مثال په توګه وړاندې کولی شو .. کومې چې يو قاري په سوچ کولو باندې يوې فېصلې ته رسولی شي �

"دا منم .. چې دَ نړۍ دَ ځيني هېوادونو خلقو له مونږ نه دَ ژوند لوبه په هره معنا او هر ډګر کې ګټلې ده � خو ناشوده دا، چې سمندرونه يې هم زمونږ تر يوازېنې سمندر، صفا، شنه او مست دي .. او بدبُوي هم نه ورنه ولاړېږي � چرته زمونږ او دَ دوئ دَ سمندري مخلوقاتو ترميانځه خو هم ..؟"

)شوق -" اووه ګامه مزل" مخ - 159(

دَ سنګاپور په باب دَ نورو معلوماتو په حقله مونږ دَ افضل شوق دغه حتمې سپلاني تاثر لوستلی شو .. چې ده دَ سنګاپور په سېل کې په خپلې دې سفرنامې کې رقم کړی دی � راشئ چې يې اولولو �

"دَ انسان عظمت دَ قانون احترام او دَ ژوند په اړه دَ پرمختګ ښومره اخلاصمنه جذبه چې دَ سنګاپور په خلقو کې شته داسې مثال ما بل هيچرته نه خو اوليدواو نه مې دَ چا نه واورېدو� نو ځکه دَ دې فائن ستي په باره کې په باور سره وايم چې دَ ځمکې په سر دَ داسې جنت جوړونه يا خو دَ مونکې ګاډ کرشمه کېدلی شي او يا دلته مېښته دَ مونکې وزمه انسانانو دَ پرله پسې زيار نتيجه..ګنې انسانانو خو مونږ هم يُو،چې دَ لاسو خيرې نشو صفا کولی"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دریم گام

دَ افضل شوق دا دريم گام دَ تهائي لېنډ په ښار بنكاك ، چې هغه ورته " دَ تهائيانو كرانگ تهيپ " هم وائي كې كېښودلی شوی دی � دې ښار ته په رسېدو او دَ ښار په لور په جهاز كې سفري وسوسې ، وهمونه ، فكرونه او اندېښنې چې افضل شوق دَ پرېشانيانو او ذهني كوفت سره مخامخ كوي .. نو هغه داسې گڼي لكه هغه چې دَ يو اُوږي آدم خوره اژدها په خلې كې ور كوزېږي � خو چې څنگه هغه بنكاك ته رسي � نو دَ تهائي كلتور، ژوند او دَ شپې په رڼاگانو كې دَ خپل سيوري نه هم داسې محرومه شي چې بيا ځان ورته هم په لاسو نه ورځي � هم په دې خو اكثرو نقادانو دَ افضل شوق دَ تهائي لېنډ په دې ورمبي سپل ، بلكه بيا بيا ورتگ په سبب گوتې اوچتې كړې دي � او داسې تبصرې يې هم په محفلونو كې شوې دي .. چې دَ افضل شوق تگ تهائي لېنډ ته دَ ذاتي اغراضو دَ تسكين نه سېوا بل هيڅ نه وي � خو چې كله ما دَ افضل شوق تهائي لېنډ ته درې واړه سپلونه چې هغه " دَ تهائيانو په كرانگ تهيپ كې " نه علاوه " هلته .. چرته چې لمر دَ شپې راخېږي" او " خوب مې ليدو .. خو ويده نه وم" بابونو كې يې نه يواځې په شاعرانه او افسانوي انداز دَ سپل حال او واقعات رقم شوي دي .. بلكه په قدم قدم افضل شوق دَ يوې نوې ډرامې دَ يو اهم كردار په توگه "رول" داسې په بې ساختگۍ لوبولی دی چې ځای په ځای دَ خپل ذات ، شخصيت او نوم يې نفي هم كړې ده � يعنې هغه دَ تهائيانو دَ كلچر پوره پوره احاطه په دې پورتنو درو واړو بابونو كې داسې آزادانه او منصفانه انداز كې كړې ده چې كه څه هم ځان دَ هرې موقعې گواه يا راوي ثابتوي .. خو دَ هاغه موقعې برخه هم گرځېدلی دی � نو څكه دَ تهائي لېنډ دَ تفصيلي مشاهدې كولو ورسته ليكي ، چې..

"منم .. چې چرته ښځې خپل مخته آزادي پرېښول شوې دي ، هلته په نرينه باندې دَ ژوند بار (په معاشي توگه) كم شوی دی � خو دغې آزادۍ دَ كور تقدس او دَ خوشحالي كورنۍ تصور دَ

ميانځه اوړی دی � گوا نرو نر دَ دی پاتې شوی او ښځه ، ښځه نه .. ولې چې دواړه په خپلو كې اول خو رشتې ساتلو ته تيار نه دي او كه دي هم، نو تړون يې په داسې نازك سپنسي شوی وي � چې شلېده يې گرسره وخت نه غواړي � او بل دا چې چرته دَ ښځې دَ ژوند اختيار دَ سړيانو په لاس كې دی � هلته نه يوازې ښځې ته په درنه سترگه كتل شوي دي بلكه سړيانو هم قدر مونډلی دی"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ � 139(

دَ پورته ذكر شوو خبرو نه دَ افضل شوق مطلب دا نه دی چې .. هغه دَ ښځو دَ آزادۍ خلاف دی � بلكه هغه ښځه .. ښځه هم ليدل غواړي � داسې نه لكه تهائي ښځه ، چې دَ هغه په قول هغه .. تش دَ پيسو مشين هومره حېثيت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري � دا هغه نقطه ده، چې افضل شوق حقیقت پسند څرګندوي � ولې چې هغه هر ې معاملې ته په دې سفرنامې کې ګوتې نیولې دي .

په ورمبي ځل دَ افضل شوق غلطیانې فطري ځکه دي چې هغه په ورمبي ځل یو داسې ماحول سره اشنا شوی وو � نو هم په دې هغه دَ خپل پښتني صداقت نه کار اغیستی دی او مصلحت یې شاته غورځولی دی � دغه خو زما په خیال دَ یو ریښتونی ادیب ادبي انصاف کېدلی شي � چې هغه څه ویني یا څه اوري یا پرې څه تېرېږي .. هغه ټول هم هاغسې په اخلاقي پیرائیه کې اولیکي .. لکه څنګه چې افضل شوق په هنر دا کار سر ته رسولی دی ..!! هغه دَ یو چا خبره.. چې " کلب کې دَ جمات خبرې او په ډسکو کې دَ ادب خبرې غېر فطري دي " ځکه خو افضل شوق دَ ستائینې وړ دی � او دَ هغه هم دغه صداقت او ریښتوني انداز ته داد ورکول په کار دی � دا هم هاغه بابونه دي چې افضل شوق په ورمبي ځل مصلحت ته دَ منافقت نوم ځکه ورکوي � چې هغه پوهی وو، چې دَ هغه وَ دې ربنتیاوْ ته به نالوستي نقادان ضرور ګوتې نیسي � او داسې او هم شو � یعنې څوك چې هم په پښتو کې څومره نالوستی ادیب یا نقاد وو .. هغه په هغسې شدت دَ افضل شوق دې انداز غندنه اوکړه � خو چونکه دلائل دَ هیچا سره نه وو .. نو ځکه دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق دې سفرنامې میدان اوګټلو � او اوس داسې محسوسېږي .. چې لکه دا سفرنامه ورځ په ورځ نوره نوره مشهوره کېږي � وجه یې تش دا ده ، چې ځمونږ نقادان هم اوس رو رو دَ آفاقي ادب او دَ هغې دَ تقاضو سره بلدېږي � نو ځکه هغوئ دَ افضل شوق دې کاوش ته سلامي کېږي � ولې چې یو خو افضل شوق دَ علاقایت او مقامیت نه بالاتر لیدی شي او بل هغه دَ خوشحال بابا په لاره روان یو رښتونی شاعر او لیکوال دی � داسې ځکه وایم .. ولې چې څوك به داسې وي ، چې هغه به خپله کردار کشي کوي .. بغېر دَ افضل شوق ، چې خپلو ادبي فن پارو ته یې حقیقي رنګ ورکولو په نیت خپل ځان او ذات په وار وار لوګی کړی دی � ولې یوازې هغه؟ دَ دې ځواب کېدلی شي چې افضل شوق خپله هم ورنه کړي چې هغه ځان ته دَ قام سترګې ، دَ قام ضمیر، دَ قام زړه .. غوږونه، لاسونه او لاسونه وائي .. چې شاعر دی او ورسره لیکوال هم!!..

دَ "یوپا" نومې تهائي جینۍ سره دَ هغه جذباتي تړون چې دَ افضل شوق په بنې کې هغه دَ خپل مړه مېړه څېره ګوري .. یو داسې افسانوي قیصه میانځ ته راولي ، چې لوستونکي یې په لوستلو حېران پاتې شي � ولې چې دا قیصه چې څنګه دَ پښتني او انساني جذبې په تول تللی شوې ده .. هغه شاید چې دَ افضل شوق دَ نوم نه بېله شي � ولې چې افضل شوق دَ " یوپا" سره مینه فقط دَ انساني همدردۍ په بنیاد کوي .. نه چې دَ هوس دپاره � په پورتنو درې واړه بابونو کې بلا ډېرې خبرې شته � خو زه دا یو څو خبرې دَ تهائي لېنډ په حواله قارئینو ته دَ راپیدا شوو سوالونو په ځواب کې اولیکم �

"چرته چې لمر دَ شپې راخېږي .. نو حقه خبر ده چې هلته به خلق دَ ورځې دَ رڼاګانو نه نه یوازې بې خبره وي بلکه دَ کار او زیار نه به هم تنګ وي � هو.. دا دَ هغې پتایا بیچ خبرې دي چې ځانته دَ شپې دَ ژوند په اړه په درستي نړۍ کې ساری نه لري � دلته دَ ښځو راج دی .. نران شته په کې ، مګر دَ ښځو تر واك دلاندې � دا بېله خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې ظلم بيرته هم نران وربانديږ کوي او هغه هم دَ ښځو په خپله خوښه � هم ځکه خو دَ نړۍ دَ هر هېواد نه ډېك ډېك جهازونه، كه څه هم خالي كېږي په بنكاك كې .. خو مخه يې دَ خلقو دَ پتايا بيچ په لور وي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 125(

اوس كه مونږ اوگورو ، نو په پورته ليكلى شوؤ تجزياتي خبرو كې كومه داسې خبره ميانځ ته راغلې ده .. چې هغه اخلاقي حدونه كراس كوي � زما په خيال چې په دې كې افضل شوق چې څه ليكلي دي .. هم دغه رنگ شهرت تهائي لېنډ لري هم � په دې خو دَ مشر اديب سعدالدين شپون په حواله يوه خبره مشهوره ده � چې هغه نه يو چا په بلوچستان پشين كې يا پېښور كې دَ پشين يو اديب پوښتنه كړي وه ، چې شپون صاحب !! دا افضل شوق څه ليكي په سفرنامو كې ؟ نو هغه ورته په ځواب كې وئيلي وو .. چې دغه رنگ به يې ليكلو او بيا يې ورته وئيلو، چې تاسو افضل شوق تهائي لېنډ ، سنگاپور يا يورپ ته لېږئ .. او حال ورنه دَ پشين او لورالائي اخلئ � او واقعي هم دغسې روئيږ ځمونږ په تنقيد كې هر چرته ليدلى شي � يعني خبري به دَ اسمانونو كوي ، خو خبر به دَ خپل كلي دَ حال نه هم نه وي � دَ افضل شوق دَ دې دريم متنازعه گام دَ مزيد وضاحت دپاره دَ هغه دَ طرف نه ليكلې شوي دا لاندېنۍ پېره وړاندې كوم �

"كه څوك انسان تر ځناوره هم په بد او لړلي حال كې ليدل غواړي ، نو هغه دې په خپل ژوند كې يو ځل خامخا تهائي لېنډ ته په چكر شي � خپله به يې په سترگو اووينې ، چې دَ عظمت په جامه كې پټ انسان چې كله خپلې مخې ته ابله كړلى شي، نو دئى څومره په اخلاقي توگه اولوېږي � خبره دا نه ده، چې گوندي دَ دې هېواد خلق په ښو او بدو نه پوهېږي.. بلكه زه فكر كوم چې دا هر څه دلته دَ كسته كېږي � څوك يې كوي ؟ څله يې كوي؟ او دَ چا په ضد يې كوي؟ دَ دې خبرو ځوابونه به هغه وخت مخې ته راشي ، چې كله دغه تهائي هېواد دَ نيمې نړۍ دَ خلقو دپاره دَ مرگ دَ فرښتې پرته دَ اول يا دويم نمبر بادار حېثيت اومومي "

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ _ 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق څلورم ګام

په دې باب کې سفرنامه نګار خپل څلورم ګام په ایران کې ایښودی دی � چې ورته افضل شوق ښکلی هېواد وائي او په دې یقین یې دَ خپل درست سفر سر ته رسولی دی چې ګڼي " هلته سترګې غړېږي"� په ایران کې دَ افضل شوق دَ زمیني سفر دَ سترِیاوْ حال او دَ جمعه خان کاکړ سره دَ ملګرتیا کولو او هغه سره بېلو شوخو لهجو کې مکالمه نګاري وړاندې کول په ډېرادبي هنر کې شوي دي � په ایران کې دَ افضل شوق دلچسپې او دَ هغه ځای دَ خلقو دَ روئیو، خوئیونو، عادتونو نه دا اخذ کوي چې که څه هم په ایران کې اسلامي انقلاب دی .. دَ ښځې په تصویر ورلو او ځان سره ساتلو باندې هم بندېز دی ، خو بیا هم خلق دَ شاه په حق کې زیات ښکاري � نو ځکه خو شوق اُمید څرګندوي چې کېدلی شي .. ډېر ژر دَ نوي دور مسته او شوخه هوا راوالوځي او ایران بیرته دَ شاه په څولی کې واچوي � کله ؟؟ او څنګه ؟؟ دا سوالونه ځواب طلب ضرور دي � خو که مونږ لږ غور او فکر اوکړو.. نو ځوابونه به دَ افضل شوق په علامتي خبرو کې هم په دغه باب کې موجود پیدا کړو � خو زه چې دَ هغه په دې خبري پوهه شوي یم .. هغه دا ، چې هغه دَ ایران مستقبل هم دَ افغانستان په رنګ دَ امریکې په څولۍ کې وینې ګوري � ولې چې افضل شوق دَ نورو خلقو دَ رائیو اغیستلو علاوه یو ځای کې دَ یو داسې ایراني عسکر سره هم خبري کوي.. کوم چې دَ خپل هېواد او نظام نه تنګ ښکاري � اوس چې دَ وطن محافظ هم دَ وطن ښه نه غواړي .. نو انجام دَ هغه وطن به یقیناً چې دَ افضل شوق په دې پورتني سپلاني بصارت کې لیدی شي � ولې چې هم دغه رنګه خبره هغه دَ افغانستان دَ مستقبل او خاصکر دَ آثارو چې په کې دَ بامیان دَ بُت ورانولو توقع هم شامله وه .. په باب هم څه اووه یا اتهه کاله آګاهو په دې سفرنامې کې کړې وه .. کومه چې ثابته هم شوه � او پښتون وطن دَ تاریخ هغه یوازیناَ بُت هم دَ منځه لاړو � دې نه انکار نه شي کېدلی چې .. دَ یو مطالعاتي تجزیه نګار نه دَ یوه سپلاني تجزیه ډېره کارآمده ده � ولې چې یو سیاح چې کومه خبره کوي .. هغه دَ حقائقو او مشاهدو په رڼا کې کوي � هم ځکه خو هغه تجزیه دَ سبا دپاره تاریخي حېثیت لري � لکه نن چې دَ کوبلا ئي خان یا کولمبس یا ابن بتوطه په لارو باندې دَ قومونو دَ تاریخ تصدیق رابرسېره کېږي �

دَ ایران په سفر کې که افضل شوق دَ اوسني ایراني رواجي کلتور په باب څه تنقید کړی دی او په دې ملك کې " دَ لنډې مودې دَ شرعي واده " یې نه یواځې غندنه کړې ده بلکه دا عمل یې دَ تهائي لېنډ دَ " لېډې هوم " سره هم مقائصه کړی دی � کوم چې ایران پرستو نقادانو دَ خپل عزت مسئله اوګڼله او هغه یې ښه اوغندلو � خو هغه له خپلې خبري نه تر شا نه شو � او وائي ... چې ما څه محسوس کړي دي ،، هغه مې وړاندې کړي دي � اوس که یې ستائيئ او که یې غندئ � نه تش دا .. بلکه بل خوا ته دَ لیدلي خوب عبرتناکه مناظر چې څنګه په علامتي پېرائیه کې قلمبند کوي � هغه دئی یو ښه لیکوال ثابتوي � ولې چې دَ اسلام موضوع ډېره حساسه ده او تنقید ورباندې هیڅ یو مسلمان او پښتون نه شي برداشت کولی � او افضل شوق هاغه لیکوال دی چې دَ خوب په بې تعبیره اشارو کې یې دَ ایران اوسنی اسلامي انقلاب په ډېر ښائسته انداز غندلی دی � خو بیا هم یو نقاد افضل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق ته گوته په دې نښي نيولی .. چې هغه خو يو خوب بيان کړی دی � او په خوب کې خو هر څه ليدلی شي � راشئ چې دا يو څو خبرې دَ هاغه خوب په تنقيدي نظر اوگورو چې په صفحه نمبر 81 کې رقم شوي دي

-"نو لاس ترلی يې يو ميدان ته راويستم � په ميدان کې بېخي زيات خلق په تورو جامو کې ناست وو ، او ټولو ماته کتلو � زړه ته يو دم دا خبره راغله، چې بس اوس مې په پهانسۍ ته مې خېږوي-

خبره چې تر دې ځايه اورسېده ، نو کاکړ لکه ديغ شوی چې وي .. راته وائي ،

-او بيا يې پهانسۍ ته او خېږولې .. هان .. دغسې وو ، که نه ؟؟

ما وئيل..

-نه .. هلته په ميدان باندې نه خو دَ پهانسۍ انتظام وو او نه دَ سر قلم کولو دپاره تخته او ساتول � بلکه په سټېج باندې دَ درولو سم دستي يې زما لاسونه خلاس کړو � دومره خوشحاله وم ،چې پوښتنه مه کوه � مگر دا خوشحالي مې سر ته نه اورسېده ، ولې چې....

ما به خبره مخته کوله، چې جمعه خان راباندې غږ اوکړو..

-ښه ښه .. وايه

ما په خوب کې ورته وئيل..

-مخته به څه نا څه خامخا وو.. بس که تا نه وی را غږولی "

اوس دې پورتنۍ مکالمې ته که لږ په ځير شو .. نو دا به منو، چې افضل شوق په علامتي پېرائيه کې دَ واقعاتو اظهار ډېر په هنر کولو فن لري � دلته په خوب کې چې هغه کومې خبرې کړې دي .. هغه خبرې که په ويښه اوشي ، نو نقادان به ورپسې داسې اولگېږي، چې هغه به ورنه ځان خلاس نه کړي � نور په ايران کې څه دي ؟ دَ افضل شوق په دې لاندېنۍ خبرو کې يې ليدلی شئ�

"په ايران کې اسلام هم شته او اسلامي قانون هم � لاکن گوره چې خلق ورنه دَ فرار لارې څله غواړې؟ چرته دَ تاريخي سېکولر ايران دَ ميانځه تگ خو بې وخت نه وو شوی � او يا کېدلی شي ، چې خلق يې تر اوسه په ذهني توگه دې نظام منلو او قبلولو ته تيار نه وي � هرڅه هرڅه، خو دَ سېلاني دپاره دَ سترگو وړاندې ښکاره ايران په هره اړه ساری نه لري � په ښکاره دَ ژوند کولو طرز دلته په هره معنا کې مغربي وزمه دی ، خو رښتيا خبره ده ، چې دی نه � ولې چې مغربي تقاضې لا سمې نه پوره کوي "

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ � 69(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق پنځم ګام

افضل شوق خپل پنځم ګام په کال 1993کې دَ " جمال په درشل کې" ایښی دی � او دغه دَ ښائستونواو دَ جمال درشل .. هغه وَ ترکي ته وائي � دَ ایران نه دَ ترکي په لور دَ سېل کولو په وخت هغه یواځې نه دی � بلکه جمعه خان کاکړ او یو بل نوید پنجابی هم دَ خپلې پېغلې (منګېتره) سره دَ شوق ملګري یاد شوي دي � کله چې هغوئ ټول په بس کې دَ ایران دَ بارډر بازرګان نه دَ ترکي دَ باډري ښار ارض روم په لور پېښه اوکړي .. نو په بس کې دَ ناستو ایرانیانو دَ طرف نه دَ خوشحالۍ دَ بېخي زیات اظهار نه افضل شوق داسې تاثر واخلي .. لکه هغوئ چې واقعي آزاد شوي دي .. لکه دَ قفس دروازه چې خلاسه شي او ټول مارغان ترېنه والوځي � هم ځکه خو دَ خوشحالۍ داسې بې ساخته اظهار شوق صاحب دَ ایرانیانو په خپل هېواد کې دَ ساه تنګۍ سره منسوب کړو او ایران ته یې " دَ سرو زرو دَ قفس " نوم ورکړی دی � او دا هیله یې څرګنده کړې ده .. چې یو بل انقلاب په ایران کې راتلونکی دی � ولې چې په دې بس کې یو هم داسې ایرانی دې وخت خاموشه نه وینې .. بلکه دَ هر یوه په لاس کې بوتل ویني او هر یو ګډېدېږي � او په ګډا کې دَ خپل هېواد دَ اخوندانو په باب په خپلې ژبې کې څه نا څه هم داسې دَ کورس په انداز کې وائي لکه کنځلې چې ورته کوي �

په دې باب کې افضل شوق دَ ترکي خلقو او ژوند ته آزاد وائي .. په اګره نومې ښار کې یخه شپه ، دَ ترک عسکرانو او کردانو تر میانځه دَ جنګ دَ وجې دَ لاري بندېدل ، انقره سره تړلي خبري ، باسفورس بریج او ځیني تاریخي حقائقو ، لکه Anatolian Civilization او دَ Perge City سره منسوب زاړه آثارو په باب ډېرې خوندوري خبري موجودي دي � خو دَ استنبول ښار چې ورته دَ یورپ دروازه هم وائي .. کې دَ افضل شوق چکرونه په لالېلي نومې ښائسته بازار کې .. او له دې بازار سره تړلي یوه قیصه په علامتي پېرائیه کې دَ لو ستونکي په ذهن کې ډېر سوالونه راپورته کولی شي � دلته دَ شهزادګیانو دَ جذیرې سېل، سرکې جې،کراکوي،ګرېنډ بازار، میوزیم، ترك حمام، شین جمات نه علاوه نیم درځن نور جماتونو سېل سره سره افضل شوق دَ خپلو ملګرو سره په "پولي ټورز" کې مصروف او خندنی لیدلی شي � یعنې په دې باب کې چې څومره زیات معلومات موجود دي .. هم دومره زیاتې خنداګانې او ټېروتنې او قیصې هم په علامتي انداز کې موجودي دي ، چې دَ لوستونکي دَ ادبي ذوق او شوق پوره کولو سره سره دَ هغه تفریحي خوند هم سېوا کولی شي � ماته په دې باب کې دَ سفرنامه نګار دَ بیان ژبه ډېره زیاته ادبي ښکاري � یعني خبري یې ډېري کړي دي .. خو په داسې مبهم اشارتي انداز کې چې یو عام یا نا لوستی قاري پرې نه شي پوهېدلی � دا دَ افضل شوق ادبي هنر دی .. چې هغه نوي نوي تجربې هم کوي او دا کوشش هم ، چې مونږ دې دَ هغه انداز خپل هم کړو � داسې اداګانې دَ شوق په شعر او نثر دواړو کې موجودې دي �

افضل شوق که یو طرف ته ترکیان لالچیان او په پیسو ډېر زیات مئین یادوي .. نو بلې خواته هغوئ له پښتنو سره مقائصه کوي هم او وائي .. چې دا خلق دَ پښتنو په رنګ دنګ دي او په روئیو کې هم پښتني خوږلت او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرختګي لري � ځکه افضل شوق دَ دې خلقو په باب خپله مينه په وار وار رقم کړې ده � دَ ساسيلا سره تړلی خوب او خيال او بيا دَ جمعه خان مداخلت داسې قيصه ده چې ډرامائئ انداز لري او دغه رنګه قيصې په دې سفرنامې کې دَ کړکېچنو موقعو او واقعاتو دَ وضاحت کولو په نيت ډېري زياتې ليدلی شي � او داسې په ورمبی ځل په پښتو نثر کې مخې ته راغلي دي � لکه دا لاندېنۍ مکالمه .. چې په کې دَ ترکي دَ بې لګامه آزادۍ يو تاثر ليدی شي�

-"نوم دي څه دی ؟

-ساسيلا .. دې وئيل

-ښه نوم دی .. مسلمانه يې ؟

دې وئيل..

-هو ماشاالله

-واده دي کړی دی ، که نه ؟

په ډېره عاجزۍ مې ورنه پوښتنه اوکړه � دا يو وار چپ شوه او بيا وائې..

-يَه .. مګر زه فرېنډ لرم

دا خبره يې داسې اوکړه لکه دلته چې په مېړه او بوائی فرېنډ کې جينکياني توپير نه کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 95(

هسې خو په دې پورته ليکلې شوي مکالمې کې هيڅ داسې خبره نشته چې ابهام پيدا کوي .. او بلکه ډېره واضحه ده .. خو په کې دَ ترکي دَ پېغلو دَ ننني روئيې نه لوستونکي په ډېر هنر خبروي � او داسې ښکاره کوي لکه ترک کلچرچې بېخي زيات مغربي انداز لري � نور په دې باب کې څه دي � مونږ دَ افضل شوق دَ دې لاندېنۍ رائی نه اندازه کولی شو �

"چې تاريخ او غوره تاريخي آثارو ته اوکتلی شي نو ترک دَ يو مارشل قوم په حېثيت په نړۍ باندې ځان منلی وو� مګر دَ دې قام دَ نن معاشي بدحالي او دَ پيسو سره بې کچه مينه دَ دوئ تاريخي حېثيت ګوره چې څله شکمن غوندې کړې ؟ ولې چې دَ ترکيانو دولت پرستي سړی په دې وئيلو مجبوره کوي چې (دَ دې هېواد خلق دَ اتا ترک سره مينه په دې وجه کوي، چې په کرنسي نوټ " ليرا" باندې يې تصوير دی) دَ پاکستان او مسلمانانو سره مينه په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځای لاکن دلته دَ اتا ترك دَ غوره شوي قانون پابندي كولو سره بل داسې مثالي اسلامي خاصيتونه مې تر سترگو نه شو ، چې دَ نوشته كولو وړ مې گڼلي وی � هو، كه څه هم دَ دُنيا په سر دلته ماجتان بېخي زيات دي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 85(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق شپږم ګام

دا باب په جنت الثاني سري لنکا کې اغستلی شوی هاغه شپږم ګام دی چې افضل شوق دَ " جنت څخه لري جنت" تر عنوان دلاندې رقم کړی سفري حال دی � دَ دې باب په شروع کې" دَ پرونۍ ځهرې په لټون " نظم کې هغه دوباره " په لټون ستا دَ ځهرې" کې چاپ کړی دی لیکل دَ قاري په ذهن کې بلا سوالونه رابرسېره کوي � بلکه افضل شوق چې واقعي په دې زمیني جنت کې هاغه څه لټولو کوشش کوي چې هغه په ټول عمر کې په خوبونو، خیالونو، فکرونو، سوچونو کې دَ ځان سره لکه دَ همځولي ساتلي او لوئی کړی دی � خو بیا چې څومره افضل شوق په دې باب کې دَ علاقائي ښائست نه متاثره ښکاري .. نو هومره دَ دې ځای دَ خلقو په حواله زړه ماتی دی � یعنې هغه په ذهن کې دا سوالونه پورته کوي چې که دا جنت ثاني دی او حضرت آدم علیه اسلام هم په دغه هېواد کې په " آدمز پیك" نامې دَ غره دَ څوکې په سر راکوز کړی دی .. نو بیا خو مونږ دَ دې تورو تورو.. نرو نرو او سخا سري لنکنو نه زېږېدلي مخلوقات یوُ .. کوم چې هغه لاجوابه کوي � لاکن بلې خواته دَ حضرت آدم علیه السلام دَ ښپې پل په لیدلو هغه په دې یقین باندې ټینګ هم ښکاري چې واقعي دا پل دَ حضرت آدم علیه السلام کېدلی شي � او ثبوت کې دا وائي چې چونکه په تاریخ کې حضرت آدم علیه السلام شپېته (60) فټه اوږد یاد شوی دی � او دا انساني پل چې دَ غره په سر جوړ دی .. هم پوره پنځه فُټه ، څلور انچه اوږد او دوه نیم فُټه پلن دی � او په دې کې منطقي دلیل دَ افضل شوق صداقت په دې هم رامخې ته کوي چې هر انسان دَ خپل پل په حساب لس، یولس یا دولس پلونو قدرې وي � دَ افضل شوق دا دلیل دَ هغه دا سفرنامه دَ سري لنکا په لور صحیح محقق څرګندوي � په سري لنکا کې دَ خلقو دَ رنګ، خوند او ژوند نه بېزاره افضل شوق دَ سري لنکنو دَ ټولو نه لوئی ښار کولمبو په باب داسې هم لیکي�

"لکه دا چې دَ بل ملك نه دَ پاکستان یو ښار وي � هغه رنګه دوکانونه او مات مات روډونه .. خو توپیر که تر میانځه وو، نو تش دا چې خلق یې تك تور وو او بل دَ جامو په اړه یې ښځې او نران واړه انګرېز وزمه هم وو � تر څه وخته پورې یو روډ بل روډ پیاده اوګرځېدو ... دلته بله عجبه که سترګو وړاندې کتو ته نه راغله، خو دَ حېرت وړ خبره دا وه.. چې دَ بس اډې خوا و شا دَ لاټرۍ دَ ټکټانو دَ خرڅلاوْ کاروبار دومره تود وو� چې په کتو ور څخه دَ دې ځای دَ خلقو دَ معاشي بدحالۍ او لالچ اندازه ښه لګېدلی شوه ، چې زما په خیال .. څوك په لاټریانو یا جوارۍ خپل قسمت ګوري .. نو پوهـ شه ، چې لا خو یې کار دلاسه نه کېږي او یا بیا صلاحتونه نه لري"

)شوق " اووه ګامه مزل " مخ � 115(

نه یواځې دا .. بلکه دَ نیګامبو بیچ چرته چې افضل شوق په یو وړکوټي ریسټ هاوْس کې له خپلو پاکستاني ملګرو جمعه خان کاکړ، نصیب ترین او محمدرضا ترین علاوه انګلش دوست جان هوګر او دَ هغه ښځو ملګرو سره استوګن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو .. په اړه هم ډېري دلچسپي قيصې او لطيفې په دې سفرنامې کې دَ لوستونکي زړه او روح خوشحاله کوي � لاکن دلته زه دَ افضل شوق دَ سري لنکا او سري لنکنو په اړه حتمي رائې وړاندې کول ضروري ګڼم �

"دا خو به او منم ، چې سري لنکا دَ سيمې دَ ښائست په توګه په نړۍ کې سارۍ نه لري � هم ځکه خو خدائې پاك حضرت آدم عليه السلام دَ جنت نه په دې جنت وزمه ځمکه کښته کړو � دَ دې ثبوت دَ ده جوړ پنځه فُټه څلور انچه اوږد او دوه نيم فُټه پلن پل دی .. چې تر اوسه دلته دَ آدمزپيك نامې غره په څوکې باندې وجود لري � مګر دَ سري لنکنو وَ بُت پرستۍ او تر ټاك اوينېتې غرضي ژوند ته چې پام اوکړم .. نو دا سوال په مزغو کې راشي ، چې دَ نړۍ دَ نورو هېوادونو خلق دَ دوئ په رنګ او خوئيو څله نه دي؟ که څه هم په دې خاوري باندې زمونږ جدابجد او لمړنئيو انسانانو ژوند کړی دی "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 109(

دَ شوق اووم ګام

دا باب " له ښکلا څخه تر ښکلا پوري " دَ انډونيشيا په باب د .. چرته چې افضل شوق خپل اووم ګام ايښی دی � اوکوم چې دَ مسلمانانو وړمبی لوئی هېواد دی � دَ دې هېواد په حقله ليکلي شوۀ خبرو کې دَ توري بيچ خبري ځکه ډېري او خوندوري دي � چې دلته هم افضل شوق دَ ځينو داسې دلچسپو واقعاتو او حالاتو سره تېرېږي چې يو لوستونکی ترېنه خوند اغيستی شي � يعنې افضل شوق دَ انډونيشيا دَ توري بيچ په لور سفر له سنګاپور نه په کشتۍ کې کړی دی � دَ دې بحري سفرچې څومره خوندور دی � هغسې دَ توري بيچ دَ علاقو په حقله هم ډېري موثري خبري په دې باب کې لو ستلو ته موجودي دي � په دې سفر کې دَ انګلش لېډي سارا سره دَ هغه هېلو هائې او لږ ډېر رومانوي او معنوي تعلق نه علاوه څو مکالمې ډېري بامعنې او خوندوري دي �

سارا چې ځانته دَ يو چېريټي هوم انچارج يا نمائنده وائي .. په دې بحري سفر کې دَ افضل شوق دَ يواځيني حېثيت نه فائده اغستلو په حقله چې څومره کوششونه کوي .. هغه دَ افضل شوق په ذهن کې دَ هغې او دَ هغې دَ قام په اړه ځيني منفي سوچونه رابرسېره کوي � او ځواب ته په کوشش کې ښکاري � خو هغه سارا دَ خپلو مکرجنو او فرېبي اداګانو په دام کې دَ هغه دَ راګېرولو پوره پوره کوشش کوي � کوم چې تاسو په توري ساحل سمندر باندې دَ هغه او سارا تر ميانځه په دې لاندېنۍ مکالمه کې لوستلی او سوچ کولی شئ�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځکه خو مې جوړه جوړه خلقو ته دَ حسرت په نظر کتلو او دَ ایکړۍ احساس راباندې غمېدلو � لاکن آ څه وائي ، چې (بنده حېرانه .. خدائې مهربانه) ګوا، کله چې دَ اوبو څخه دَ یو سایه وان په خوا روان شوم، نو زما دَ څنګه تېرېدونکې فرنګۍ غږ راباندې اوکړو..

-هېلو مسټر

او ما چې ځواب وربیا کړو، نو دې ځان رانیږدې کړو..

-بخښنه غواړم .. هغسې هم دواړه دَ یوه سایه وان په لور روان یُو.. نو غواړم چې ستا سره څه خبرې اوکړم

-هو .. ولې نه . . ولې نه

او بیا مې سر تر پایه ورته اوکتلو � دا سره سپینه ښځه ، چې دَ سر په ژېړو وېښتو کې یې څه څه سپین وېښته هم شنه شوي وو.. په عمر تر ما غټه ښکاره کېده .. خو بیا هم په ښکاره کړه وړه ډېره زړه خوشحاله ونکې او درنه مونېدله � ګوره چې څه یې په زړه کې ورغلو.. چې په اوږه راټال دَ کڅوړې غوندې خړبخون پرس څخه یې یو کتاب راویستو او وائي ..

-دا البم اوګوره

په تګ تګ کې چې مې څنګه پرانستلو ، نو بیا وائي..

-په دې کې دَ هغو ماشومانو تصویرونه دي چې خپل مخ او شاته هیڅوک نه لري

-ښه ښه لاکن ....

ما به اوس خبره مخته کشوله ، چې دې بیا وار لاس ته کړو..

-دا ماشومان ځمونږ په فلاحي ځانګه کې روزل کېږي

-چرته او څنګه؟

ما پوښتنه اوکړه�

خو، دې په مخ را ایله وېښتان په لاس شاته واړولو او سترګې یې په سترګو کې داسې راته واچولې .. لکه ما چې په خپل اصل مطلب پوهـ کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 162(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ هغې په " اصل مطلب" پوهې شوی هم وي .. خو دَ هغه په ذهن کې دَ انګلېنډ او چېرېټې هوم .. دوه متضاد څېزونه دَ داسې سوالونو په توګه راپورته شو.. چې دَ ځواب په لټولو کې یې دَ هغې سارا سره ملګري هم کړې ده � اوس که څه هم افضل شوق دَ یو رینښتوني محقق په حېثیت دَ سارا سره ملګری شوی دی .. خو نقادانو په دې ملګرتیا باندې هغه ته ګوتې نیولې دي � څه هم که په دې درست تعلق کې ماته هیڅ هم داسې غېر اخلاقي یوه فقره هم مخې ته نه راغله .. خو ځیني علامتې اشارې لوستونکی په سوچ کولو ضرور مجبوره کوي � لاکن دا هیڅوك نه شي ثابتولی چې ګني شوق صاحب په دې درست سېل کې یوه هم غلطه خبره کړې وي � نو ځکه زما په ذهن کې دَ خپل نقاد په حقله دا خبره ضرور سر اوچتوي .. چې هغوئ دَ دې سېلاني شاعر په اړه اعتراضات له کومه را غونډ کړي دي .. او که هسې چا څه ورته وئیلي دي .. او هغوئ منلي دي �

افضل شوق چې دَ توري بیچ په دې سېل کې کله په " بیمو" یعني ټانګه کې له ملګرو سره سېل کوي، نو دَ " ګرې لائن" ټورزم والا ګائیډ په قول دَ انډونیشیا په اړه ډېر زیات معلومات او سنسنې خېزي خبرې هم ډېر په هنر په دې باب کې ځای کړي دي � لکه دَ انډونیشیا په دېرشو زرو ټاپوګانو (جزیرو) کې دَ اسلام خپرېدل او دَ هندوانو په کلچر کې دَ بې راروی قیصو نه علاوه دَ " اېریان جایا" ټاپو په اړه ځناوري انساني روئیې چې تر اوسه هم دَ رسم او رواج مهمې روئیې یادېږي � نه یواځې دا بلکه دغه خلق دَ دُښمن سرونه دَ هغوئ له وجودونو نه ځکه بېلوي او ځان سره یې محفوظ ساتي .. چې دَ هغوئ په قول بیا کله دَ هغه دُښمن روح هم نه شي دَ هغوئ دُښمن جوړېدلی � او هغه دښمنان به دَ هغوئ تابع وي ټول عمر � دا او دا سې نورې خبرې چې بیا چرته او کله هم ما په نورو کتابونو کې اونه لیدلې .. دلته دَ افضل شوق په سفرنامې کې موجودې دي � هم دغه ادبي هلې ځلې دَ هغه اهمیت دَ یو لوئی سفرنامه نګار په حېثیت زیاتوي � په دې خو زه ورته په سېل کې غرك ترك سېلاني وایم �

دَ توري بیچ او انډونیشیا په اړه دَ نورو خبرو نه علاوه افضل شوق چې کله بیرته دَ توري بیچ نه په کشتۍ کې سنګاپور ته ځي .. نو په ورستئیو لحظو کې دَ انډونیشیا په توګه داسې رائی قلمبند کوي�

"اسلام او کفر .. دَ ښکاره تضاداتو په اړه تر اوسه لا په انډونېشیا کې دَ یوه بل په ضد .. که ښکاره نه .. پټ په پټه خپل خپل منونکي روزي � ګوا دَ زرګونو ټاپوګانو په دې هېواد کې چې چرته مسلمانان په شمېر زیات مېښته دي .. هلته دَ ژوند کاروبار نه یوازې سوړ، بلکه پټ هم تر سره کېږي � بیا چې چرته دَ هندوانو او سیکولر خلګو اکثریت دی .. هلته ژوند نه یواځې دَ ژوند په رنګه دی بلکه دَ سېلانیانو دَ تفریح دیاره زړه خوښونې هم لري � مخته به ګورو چې کوم مذهب او نظریه دَ انډونېشیا ټاپوګان په خپل اثر کې اخلي ؟ هو، که څه هم ښکاري داسې لکه اسلام چې خومره په تېزۍ دا ټاپوګان په خپل اثر کې اغیستي وو � هم هغسې په تېزۍ ورځخه خدائی په اماني وائي .. لګیا دی "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 150(

سیده حسینه گل

نوښار ــ 25 مارچ کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

په لټون ستا دَ څېرې ـــ يوتنقيدي جائزه

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۳ کې مارکيټ ته راغلی دی او دا شعري مجموعه په کال 2003ع کې دَ حکومت بلوچستان دَ طرف نه په صوبائي ادبي ايوارډ ستائيلی شوي ده(

شلمه صدۍ دَ پښتو ادب په حواله دَ رڼاګانو صدۍ بللی شي � ځکه چې هم دغه صدۍ دَ پښتو ادب هاغه روائيتي چوکاټ ته يو غېر روائيتي شکل ورکړو.. خو دَ دې بدلون مقصد دَ پښتو ادب او دَ شاعرۍ هاغه روائيتي اډاڼې ته څه کلاسيکي يا فني لحاظ سره دَ تبديلۍ خطرې منځ ته راوړل نه وو .. بلکه پښتو ادب او شاعرۍ دَ جديديت په لور خپل منزل پئيل کړو� او په دغه يُون کې پښتو ادب په يو ښېخي نوي ښه کې دَ فن او هنر په اسمان اوځلېدو � دا هاغه دور وو چې پښتنو شاعرانو اديبانو دَ دغه جديديت دَ يو نوي او تابناکه سباوْن آغاز هم اوکړو � دلته اګرچې دَ خدای بخښلي امېر حمزه شنواري دَ غزل رنګ دَ پښتني کلاسيك سره سره دَ جديديت يو رنګ په غورځنګ خو وو .. چې بيا ورو ورو دَ پښتنو دَ ټولو سيمو شاعرانو دغه رنګ خپل هم کړو او داسې دَ حمزه بابا فکر په يو نوي انداز دَ هر پښتون اديب په هنري، فکري او تخليقي وجود سيورى سيورى شو � دې سره پښتو ادب کې دَ مقصديت او معنويت يو سماجي تحريك هم راپورته شو چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ شکل يې ښېخي بدل کړو.. او داسې دَ انساني سماج ډېرې مسئلې پښتو ژبې او ادب په خپل وجود کې ډېرې په هنر را ونغاړلې ..!! خو دا هم حقيقت دی چې ځمونږ دَ سيمو او وطن سياسي او سماجي حالات هر وخت دَ غېر يقينۍ ښکار وي او دغه حالات چې دَ يو پښتون شاعر اديب او فنکار په فن او هنر چکونه لګول شروع کړي نو دغه ادب او آرټ به يقيناً چې دَ يو نوي سماجي شعور عکاسي کوي �

دلته دَ دغه غېر يقيني حالاتو دَ کبله دَ پښتو ادب او شاعرۍ په جديده قافله چې دَ " تجريديت" کوم يلغار راښکاره شو نو دغه رنګ دَ يو متنازعه بحث او موضوع دپاره يو نوی ميدان تيار کړو � په دې حواله چې کوم نوی او تجريدي بدلون مونږ وينو .. نو دا صحيح ده چې دلته دَ ابلاغ بې شمېره مسئلې هم راپورته شوې .. خو لوستونکی چې دَ کوم خوند او کېفيت سره هم مخ شوی دی .. نو دا هر څه خو په خپل ځای ، خو دَ لوستونکي دَ سوچ او پرله پسې سوچ کولو صلاحيت دَ يو نوي تخليقي، فکري شعور ته دوام هم بخښلی دی � دا هاغه رنګ دی چې دَ هر" قاري" دَ خپل فکري صلاحيت يو امتحان دی � شايد چې دغه نوی تجريدي رنګ اوس دَ مقبوليت په داسې يو مقام دی چې اوس دَ پښتو ژبې، ادب او په تېره تېره دَ شاعرۍ يو مجبوري او ضرورت ګرځېدلی دی � او بې شکه چې دغه رنګ دَ نوۍ نوۍ استعارو ، نوۍ نوۍ اشارو يو داسې هنري وجود پيدا کړو چې هر څوك به يې خپله مني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..!! دغه رنګ که ځمونږ دَ پښتو په جدیده افسانه لیدلی شي او که په آزاد تجریدي نظم .. خو دَ دغه رنګ خپل یو کېفیت او خپل خوند دی �

دَ پښتو ادب دَ دې نوي رنګ نه ځمونږ ځوان کهول نبغ په نېغه متاثره لیدی شي � او هسې هم که اومنلی شي نو اوس لکه چې دَ ژوند په نورو چارو کې دَ بدلون ضرورت محسوسولی شي .. نو ادب به څنګه دَ دې بدلون لار نه څاري � ځکه چې دَ ادب او دَ شاعرۍ دَ کومې روائيتي بڼې سره چې مونږ اشنا یُو .. نو دغه انداز او روائيتي موضوعات اوس دَ ژوند دَ دې نوي تهذيبي عمل په څنګ ډېر وراسته او زاړه لیدی شي � ادب اوس دَ ژوند دَ نوؤ غوښتنو سره څنګ په څنګ تخليق کول دَ معنويت او مقصديت یوه لاره ده � په دغه هڅو او کوششونو کې چې مونږ دَ نوي ادب او شاعرۍ جاج اخلو .. نو په دې مد کې ځمونږ دَ ځوان کهول هڅې دَ قدر وړ دي � دَ ښاغلي افضل شوق نوم او کار دَ چا نه پټ نه دی � دې ښاغلي دَ خپل فني او تخليقي اظهار دپاره دَ یو داسې اُسلوب ملاتړ کړی دی چې چا ورته څه اووې او چا څه .. خو دَ ده په دغه فکري او هنري رنګونو نه خو څوك سم پوهـ شوي دي .. او نه يې ترېنه انکار کړی دی � او دا ځکه چې دَ ده دغه نوی انداز دَ عام اولس دَ ذهني سطحې مطابق نه دی .. خو دَ يوې تعليم يافته او پوهې طبقې دَ يو داسې معياراو ضمانت يې ګڼلی شو، چې دَ بین الاقوامي معيار سره اوړه وهي �

افضل شوق که خپله شاعرۍ او سفرنامو کې دَ ذهني، نفسياتي ، روحاني او نفساني مسئلو ذکر کړی دی نو دا يې هم په خپل تخليقي ايجاداتو کې دَ یو نوي روایت بنیاد ایښی دی � او دايې ثابت کړي دي چې هغه په مثال دَ آئينې دی او په آئينې کې هر څه په خپل اصل رنګ او بڼه ښکاري � او دا دَ یو رښتوني شاعر او اديب اخلاقي فرض هم ګرځي چې هغه دَ وخت صحيح عکاس ثابت شي � ځکه چې په انساني ټوني کې څه نه کېږي ؟.. هر څه خو کېږي � هم دغه فرض په پښتو کې دې ښاغلي شوق سرته رسولی دی � څه چې يې ليدلي کتلي .. هغه يې ليکلي دي .. خو په اخلاقي او افسانوي يا شعري شېرينه لب و لهجه کې په ډېر هنر او فن په علامتي پېرائيه کې � هغه داسې ځکه کوي چې دغه رنګه موضوعات دَ انسان او انساني ژوند او ټولنې دَ فطري روئيو ، فطري جبلتونو خاصه ګڼلی شي � دَ ده دغه موضوعات په ادب کې راځائيول دَ خپل لوستونکې ذهني او جنسي عياشۍ ته را نيږدې کول نه دي .. بلکه انساني فطرت په یو ډېر سرورناکه کېفيتونو کې په لوستونکو پېژني �

دې سېلاني شاعر چې دَ دُنيا کوم ګوټ ته ځان رسولی دی .. دَ هاغه دُنيا دَ انساني سماج .. او ټولنې په رګ رګ کې ځان ننويستی دی � او بيا چې کله هم خپلې خاورې ته راغلی دی .. نو دَ هاغه دُنيا ښه اثرات يې په ډېر مثبت انداز کې دَ خپل وطن په خاوره او اولس پيرزوْ کړي دي � دَ انصاف او ايمانداري، دَ انسانيت او بشر دوستۍ دَ جذبو په دانه دانه سندرو يې دَ خپل وطن دَ بدامنۍ، بد دیانتۍ، بې انصافۍ او کرکې ماحول که یو طرف ته غندلی هم � نو بل طرف ته يې دَ دې خلقو اندرون په ډېرو معاملو کې په مثبتې انداز ډك هم ښودلی او ستائيلی دی � يعنې هغه غېر جانبداره پاتې شوی دی او ښه ته يې ډېر ښه او بدو ته ډېر بد وئيلي دي � دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي افضل شوق په دغه کوششونو کې حیقیت دا دی چې په داسې بې حسه انساني ماحول کې دَ مقصدیت او معنویت تحریك خو نه شي راپورته کېدلی .. خو دغه یو قدم دَ مقصدیت دَ یوې نوي دُنیاپه لور ړومبی ګام ضرور دی � دَ دې ایکي یواځې ربښتوني شاعرافضل شوق ادبي مرام دَ پښتنو دَ اوده فکري شعور نه دَ روایاتو هاغه خپسه پاځول دي .. چې دَ ده تهذیبي پېژندګلو یې دَ خپلو پنجو دلاندي کړي ده � خو دَ ده دغه ټولې هڅې او کوششونه نوي انساني ژوند او نووْ انساني مسئلو ته په نوي انداز او یو نوي نفسیاتي زاویه کتل دي � او دئی دَ خپل دغه انداز واحد یو داسې محرك دی چې دَ خپل اولس په ذهني، فکري او نفسیاتي مدونو خور دی � دَ ده هر سفر دَ خپل ذات نه دَ یو داسې سفر آغاز دی چې دَ فن او هنر پراوْنه لري .. دَ مینې او محبت ستوماني لري .. دَ همت او استقامت لارې لري .. دَ فکر او نظر آسمانونه لري .. دَ جذبو او احساساتو ښائستونه لري .. دَ یو نوي سوچ ، یو نوي انداز داسې فکري پېرهن دی چې دَ لفظونو ښائسته تن بدن ته دَ نووْ نووْ منظرونو شوخې اشارې کوي .. او انساني نظر او فطرت دَ نووْ نووْ کېفیتونو سره اشنا کوي .. په داسې ښائسته سفرونو کې چې دَ ده فکري او جسماني وجود دَ کومو کومو پراوْنو نه تېر شوی دی .. ده په خپلو سفرونو کې دَ نړۍ اولس سره دَ خپل ذهني او زمیني رشتو یوې یوې تهذیبي رشتې ته دوام ورکول وو � په دغه حواله دَ ده ذات او شخصیت دَ مینې او محبت استعاره ګڼل پکار دي �

ماته خو داسې ښکاري لکه چې دَ خپل پښتني سماج ډېر تضاداتو دئی په دغه سفرونو کولو مجبور کړی دی .. چې کله ده دَ خپل وجود او ذات نه دَ سفر کولو اراده کړې ده .. نو دَ دغه درد په په شا ځمونږ دَ وطن دَ سیاسي او فکري نظام وجود هم په نظر راځي � او دغه سیاسي او فکري نظام خلاف دَ ده ذات او وجود په احتجاج لیدی شي � خو دَ ده دا احتجاج دَ خوند او مزې په دې دی چې دَ دې نه دئی .. یو فکري او سماجي انقلاب ته لار راوباځي .. نه چې ده ته په لاس کې ټوپك ورکوي ..!! ځکه مونږ په ډاډ وئیلی شو .. چې دَ ښاغلي شوق په احتجاج کې بغاوت خو شته .. خو جبر او زور په کې نه شي لیدلی � دغه رنګه دَ ښاغلي شوق شاعری هم دَ هغه دَ مخصوص تخلیقي مزاج تر مخه خپل رنګ او خوند لري �

اې دَ لالي دَ مجسم تصور

خیالي پرۍ

بادر جمالي ! وایه

ما به په ځان پسې په غرو رغو کې

لکه سیف الملوك

تر څو ځغلوې؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .." آخر تر څو؟ " مخ � 57(

"په لټون ستا دَ ښېرې" دَ ښاغلي افضل شوق دَ هاغه فکري پړاوْنو يو مسلسل سفر دی چې نه يواځې دَ هغه دَ وجود يو فکري اظهار دی بلکه دَ هغه دَ ژوند دَ ژوري مطالعې ، دَ محبت دَ يو ناوياته وجود دَ لټون يو داسې تخليقي کوشش دی چې په هر قدم يې دَ شاعر رومانوي فطرت دَ مختلفو ښېرو سره اشنا کړی دی� دغه ټولې ښېرې که هر څو انساني ښېرې دي خو دَ هغه فکري او تخليقي رنګ ورته دَ ښاپېرو شکلونه ورکړي دي � او که مونږ په دې حواله دَ دغه انساني ښېرو په شا دَ ښاغلي افضل شوق علامتي اپروچ ته اوګورو .. نو دَ انساني ښېرو دغه لټون او ښېرنه دَ هغه دَ دې فکري عمل نه مختلف علامتونه جوړوي � دغه علامتونه او شاعرانه استعارې هر لوستونکي ته دَ بې شمېره معنو يو جهان پرانستې � هغه په انساني ټولنه کې دَ مينې وجود او معنې دَ يو ثابت انساني وجود په شکل کې ګوري .. نه چې په يو انساني وجود کې صرف او صرف يوې وقتي جذبې په رنګ کې .. او دا ځکه چې هغه " مينه" دَ امن يوه داسې لار ګڼي چې دَ نړۍ اولس يو بل ته رانيږدې کوي � او دَ دوئ تر ميانځه مادي، لساني او نفسياتي کړلېچونه لرې کوي � افضل شوق که نورو انساني تهذيبونو ته کتنه کوي .. نوهم يې خپل پښتني تهذيب مخې ته وي � دَ دُنيا دَ ترقي يافته هېوادونو اولس او دَ هغوئ دَ سائنسي ، علمي او فکري انقلاباتو په جهان کې ورته دَ خپل پښتني قوم وجود او فکر دَ يوې داسې تتې ورې نقطې په شکل کې بربېښي چې دَ هغه دَ شعور او فکر نه ډك نظر يې دَ خپلو رڼاګانو په زور دَ فراخه کولو په هڅه کې ښکاري �

خوك چې ګوري راته

وايم دا به ته يې

خوك چې خاندي راته

وايم دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

بس په دغه رنګه

زه په " دا" او " دا" کې

په لټون ستا دَ ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سلو یار شوم

)په لېټون ستا دَ څېرې .. " دَ سلو یار" مخ � 145(

اوس که مونږ دَ دې نظم په معنو سوچ اوکړو نو دا به څمونږ دَ فکر او سوچ امتحان شي که ښاغلی شاعر په دې قدم مونږ ستائیو او که غندو یې � دَ یو په مینه بل ته نږدې کېدل که هرجائي توب دی .. خو یو شاعر او ادیب دَ دې تهمت نه مبرا دی .. ځکه چې دَ هغه بل ته نږدېکت دَ یوې وقتي جسماني عیاشۍ مقصد نه وي .. بلکه په مینه او محبت یو بل ته نزدېکت دَ یوې ښې انسان دوستۍ حذبه په دوام کې ساتل وي �

دَ ښاغلي افضل شوق په شاعرۍ کې دَ څېرې یا دَ څېرو یو مسلسل تکرار په نظر راځي � لکه څنګه چې مخکې هم اوونیل شو چې دَ هغه دغه هڅه په بېلو بېلو موقعو یا ځایونو دَ یوې ښځې دَ وجود راوړنه نه ده .. بلکه دَ ده دغه لېټون هاغه انساني څېره ده چې په هر لحاظ مکمله وي � اوس که هغه دَ ښځې وجود وي او که دَ نر .. یا بیا دغه څېرې هغه که دَ نورو علامتونو .. نورو اشارو په شکل کې مخې ته راوړي .. نو دغه اېروچ ته مونږ یو علامتي کوشش وئیلی شو � چې په دغه څېرو کې یې دَ مختلفو علامتي استعارو او اشارو نه کار اغیستی دی � څمونږ دا ډېره بدقسمتي ده چې هر څو که په پښتو ادب کې دَ تخلیق په حواله زیات کار شوی دی .. (دَ معیار خبره نه کوم) خو پښتو ادب لا دَ صحیح تنقید نه خالي دی � که دَ ګوتو په شمېر څو نقادان شته هم خو دومره سطحي دي چې په اشارو، کنائعو.. نه پوهېږي � دلته به زه هاغه لیکوال یا شاعر ادیب ته هم بدقسمته اووایم چې په داسې حالاتو کې دئی په ښکلو ښکلو علامتونو کې دَ انساني ژوند .. دَ انسان دوستۍ او بلا ډېرو انساني او سماجي المیو خبره کوي � خو ادراك نه لري او نه پرې ځان پوهه وي � او بیا بل طرف ته ښاغلی افضل شوق هم په دغسې لیکوالو کې مونږ وینو چې دَ علامت نګارۍ یو نوی انقلابي تحریك یې رامخې ته کړی دی � که چرته دا ښاغلی په بله ژبه کې وی نو ده ته به ذهني عیاش نه شو وئیلی .. بلکه انسان دوست او انساني بشر مئین وئیلی شو �

خپله زه دَ خپل ځان دپاره په دې لیکنو یا دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ او سفرنامو په تنقیدي جائزه اغیستلو هم دَ هاغه خطرو امکانات دَ وړاندې نه وینم چې زه ورسره دَ دې لیکنو نه پس مخ کېدی شم � مقصد مې بیا هاغه ذاتي مخالفتونه دي .. هاغه ذهني روئیې دي چې په داسې حالاتو کې دَ یو نر دپاره هم وي .. نو زه خو لا بیا په تورسرو کې راځم � خو خدای ګواه دی چې دا به دَ هر ادیب او شاعر یوه ادبي او اخلاقي بې انصافي او بد دیانتي وي که هغه دَ دغسې ښو تخلیقاتو دَ معیار ستائینه او ډاډګیرنه اونه کړي ..!! بل ځما په خیال په دغسې کوششونو دَ پښتو ادب دپاره دَ هاغه بازاري او قصه خواني رنګ ادب مخه هم نیولی شو � چې دَ خپلو ذاتي مفاداتو دپاره دَ پښتو ژبې او ادب شملې ته په سپك نظر ګوري � زما په خیال ضرورت دَ دې خبرې دی چې پښتو ادب په بازاري ادب خپل وجود نه شي شته کولی � که چرې مونږ دَ خپلې ژبې او ادب دَ ژوندي پاتې کېدو دپاره سوچ کوو نو داسې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادب به وړاندې راولو .. چې وخت او زمانه په خپله دَ هغې دَ معيار ټاکنه اوکړي .. او تاريخ ورته په خپلو پاڼو کې ځای ورکړي � افضل شوق هم دَ دې سوچ لاندې ادب ته اوږې ورکوي .

افضل شوق، دَ نن دَ انسانې روئيو نه مطمئين نه ښکاري او انسانان په ځناورې خويونو کې لړلي بولي .. انسانان ، که هغه دَ پښتني بڼه لري او که دغه انسانان دَ مغربي نړۍ نه تعلق لري .. چې ځانونو ته مثالي انسانان وائي � ځکه په دې کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې دَ شلمې او يويشتمې صدۍ انسان ته غرضي او غرئيز ځناور هم په بلا ډېرو نظمونو کې وئيلي شوي دي .. خو په ډېر شعري هنر په علامتي اشارو او کنائعو کې .. لاکن په دې لاندېني نظم " دَ نن انسان او..؟" هغه ډير زيات ډائرېکټ شوی دی او په صفا تورو کې واې ..

"څومره چې بد غواړې

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون

چې ابليس،

له فرښتې څخه شېطان اوختو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _168(

افضل شوق ، چې خپله هم دَ نن انسان دی .. دَ انسان په اړه داسې رائيې دَ انسان دښمنۍ دَ مخې نه کوي .. بلکه ځان هم دَ دې انساني جهان وګړی ګڼي او په داسې غېر انساني حرکتونو او روئيو شرمندګي کوي � هغه ، انسان دَ انسان په بڼه کې ليدلو خوب دومره ستړی کړی او چيچلی دی .. چې په خبرو کې يې تراخه دَ رښتيا وئيلو تر حده ځای شوي دي � خو بد بيا هم په هيچا ځکه نه لګي چې هغه صحيح واې .. او دَ زړه خبرې راوباسي .. ځکه خو په زړونو ښې او خوږې لګي � داسې محسوسېږي چې هغه دَ يو ښه رښتوني شاعر سره سره يو غېر جانبداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورخ په حېثيت په ډېر هنر او په ډېر اختصار واقعات او مشاهدات نظم کړي دي � کوم چې دَ سبا تاريخي حوالې جوړېدلی شي �

په " لټون ستا دَ څېرې" کې دَ زمانې او انساني ښو او بدو روئيو دَ څېړلو علاوه شاعر دَ لفظونو ښکلي شيش محل کې هم هر وخت دَ دَ هغه ناليدلي محبوب سره دَ مينې او محبت په خوږو، پستو خبرو دَ خپل خيالي او فکري لېونتوب اظهار کوي � او دا ځکه چې دَ څه وخت دپاره هر شاعر اديب دَ فن دَ بناوټي ژوند نه دَ خلاصون لاره ګوري ، نو په داسې حالت کې دَ خپل فکر او تصور په ښکلي نشه کې دَ څه وخت دپاره لاهو شي � خو دَ يو محبوب لټون دَ لېونتوب دَ يو پړله پسې حالت او کېفيت په کړاوْنو کې شوق صاحب دَ شروع نه تر آخره ګېر ښکاري � او هغه هم يو داسې محبوب .. چې خيالي محبوب محبوب دی او په حقيقي ژوند کې يې هيڅ تصور موجود نه وي � دغه خيالي پېکر دغه شاعر او فنکار دَ خپل فن او هنر په ګوتو جوړ کړی وي �.. هغه يو داسې مثالي جانان وي چې دَ ده دَ خوښې او مرضۍ وي � او بيا دغه کېفيت دغه شاعر اديب په حقيقي ژوند کې هم په دغه رنګ څېره پسې سرګردانه ګرځي � په دې تکل کله چرته ځي .. او کله چرته � ځکه چاته ګوري او کله چاته � دَ خيال او فکر او بيا په صحيح معنو کې دَ ژوند دپاره دَ يو داسې " نا ليدلي اشنا" لټون دَ ښاغلي افضل شوق جذبه هم ده .. لکه خپله چې په دې نظم "اشنا زما څه نا اشنا غوندې دی" کې له ځان نه دَ دې لټون په اړه داسې دَ لېونو په شان تپوس کوي .. چې دَ لوستونکي په ذهن کې بلا سوالونه پورته کوي .. خو دَغه سوالونه په ځواب کې نورو سوالونو ته لارې پرانستې�

تر څو به لار

څارم دَ هغه اشنا

چې زه يې

خپله لا هم نه پېژنم

ځکه چې ما کله

ليدلې نه ده

دَ سر په سترګو

خو ساتم يې زړه کې

په مينه مينه همېشه

لکه خدای

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)لېون ستا دَ ښېرې.. مخ _46(

دَ عالمي ادبي معيار په رڼا کې

ـــــ افضل شوق

دَ کور نه چې یو بنده دَ خپل محلت کوڅې ته اوځي .. نو هم دَ هغه په ذهن کې دَ ګاونډیانو سره دَ وخت تېرولو دپاره هغه بنده په دې مجبوره کې چې دَ هغوئ طریقې خپلې کړي � نو چرته افضل شوق ، چې دَ پېرې په رنګه یې نیمه نړۍ کې خپل وزرونه ټپولي دي � لازمي ده چې هغه به هم ډېر څه دَ نړیوالو نه زده کړي وي .. هم ځکه خو دَ هغه اکثره افکار او موضوعات مونږ په ډېر سوچ او فکر کې اچوي � او مونږ ته یې هر څه عجیبه هم ښکاري .. خو چې لږ ورته په ځیر شو .. نو دا هر څه یې عجیب نه .. بلکه هغسې زاړه دي.. هغسې توري دي ، چې هر شاعر یې استعمال کې راولي .. خو دَ افضل شوق دَ وړاندې کولو طریقه نوې او نابلده په دې وجه ده � چې هغه جهان ګشته او ورك سېلاني دی� ځومره چې هغه په روایت پسندو شاعرانو، لیکوالانو او فنکارانو کې دَ اجنبیت ښکار دی.. هغسې دئ دَ پښتو دَ شمله اوچته ساتلو په غرض دَ اغیارو سره په مقابلې کې لیدلی شي � یعنې هغه دَ نورو ژبو سره اوږه په اوږه دا خواره او شاړه پښتو لیدل غواړي �

غرض دا چې ښاغلي افضل شوق دغه فکري او تخلیقي شواخون ځمونږ دَ نن انساني چاپېریال انساني روئیو ، انساني المیو په لور داسې دَ شعور نه ډکه کتنه ده .. چې دَ نن دَ انسان ژوند دَ غمونو ، فکرونو، وسوسو او سوداګانو تسلسل دَ وختونو او زمانو سره تړلی ساتي �

دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ جمالیاتي شعور داسې نخښې نخښانې او نقوش لېدلی شي چې په کې دَ علاقایت نه عالمګیریت زیات دی � هغه که پښتون نه هم وی ..نو هم دَ هرې ژبې شاعر به ښکاره کېدو� هغه دَ قبائلیت ، مقامیت او دَ جهنډو په سیورې کې دَ غرضي سیاست نه بالا تر سوچ مالك دی .. هغه مینه خپل مسلك او امن خپل مشن ګڼي .. هغه انسان دَ انسانیت په تله تلل غواړي .. نه چې دَ نفرتونو دَ لارې لاروی جوړېږي � دا چې په پښتو کې لیکي .. هم پښتون دی � هغه پښتون په خلاګانو کې لیدل غواړي .. هغه پښتون دَ مخته وتو قامونو سره قدمونو سمولو په حېثیت کې ګوري �

دَ هغه ګیله هم دَ ناز ګیله ده .. دَ هغه خفګان هم دَ ناز خفګان دی � یعنې کله کله په مینه کې تراخه او کله بېلتون کې خواږه لټوي � هغه په غېر شعوري توګه دَ کائنات سره نږدېکت غواړي � نو هم ځکه خو هغه په سفرونو کې ورك سېلاني دی او شاعرۍ ته یې دَ خپلو مشاهدو رنګ په ډېر هنر او خوند ورکړی دی � ولې چې هغه په دې خبره یقین لري چې دَ خواري پښتو دَ ادبي ښېرې نه دَ مودو مودو هغه پرتې خاورې لرې کول په کار دي � چې دا ښېره دَ دُنیا دَ سترګو وړاندې سپېره سپېره ښائي � نو ځکه هغه هڅې کوي چې دَ نوي نظام او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي زماني سره دَ پښتو دَ ادبي روئيو مطابقت پيدا کړي � او افضل شوق په زړه کې دا ويره هم لري چې .. چرته دَ پښتو دا ننني تته څېره دَ رواياتو په ګرڈونو کې ورکه نه شي

دا هرڅه چې ما پورته رقم کړو .. هغه ټول څه دَ جهان ګشته انسان خاصه کېدلی شي .. نه چې دَ هغو خلقو، چې دَ شوق صاحب په قول " دَ ځان او دَ مکان قيديان دي" � نو ځکه دا دَ درست جهان په لا محدود سرحدونو کې بې وزرو مارغه افضل شوق هر شاعرانه انداز دومره دَ نورو پښتو شاعرانو نه بدل او منفرد دی .. چې ښکاري لکه هغه چې په پښتو ژبه کې جرمني ، انګرېزي ، عربي يا فرانسيسي ليکي � خو دَ خوند او دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ هغه په ليکنو کې داسې پښتني محاورې ، استعارې او کلتوري متلونه په نوو نوو پيرائيو کې نغښتې رانغښتې ليدی شي چې .. لکه هغه چې يو ساده اوکليوال پښتون دی � او زما يقين دی .. چې هم دَ هغه دَ شاعرۍ دغه روح به دَ راتلونکې هر دور او هرې زمانې نه شاباشی اخلي ..!! ولې چې دَ هغه .. هم دغه جديديت او انفراديت به دَ پښتو سباوْن روښانه ساتلو جوګه کېږي �

دا خو شوې دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ په حواله يو سرسري نظر چې دَ دې مونږ دَ هغه دَ لوړ انساني فکر او شعور احاطه نه شو کولی .. بلکه دَ هغه دَ يو څو منتخب غزليه اشعارو او څو نظمونو په ثبوت به دَ هغه دَ فن يوه تفصيلي جائزه وړاندې کړو � چې داسې دَ فکر او نظر مئينان دَ هغه دَ فن دپاره دَ يو ښه ادبي او آفاقي معيار ټاکنه اوکړي �

لکه څنګه چې دَ دې ليك په تمهيدي بيان کې هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ ځينو آفاقي موضوعاتو ته اشاره شوې ده � او دَ هغه دَ شاعرۍ دغه موضوع .. يعنې آفاقيت، هغه دَ خپل دور دَ ډېرو ښو ښو شاعرانو نه افضل کوي � هغه په دې چې دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوع ی" انسان" او " مينه" ده ... هغه انسان چې دَ انساني مينې ، محبت ، رواداری ، شرافت ، عزت او خلوص دَ لارې اشرف المخلوقات بلل کېږي � او دغه انساني قدرونو انسان دَ ځناورو نه بېل کړی دی � کوم انسان ؟ .. دَ کومې سيمې انسان؟ .. او په رنګ تور، سپين او که سور انسان ؟ مونږ په ډاډ دا وئيلآ شو، چې يو ادب او شاعري چې کله هم دَ رنګ ، نسل ، مذهب ، علاقې او نظريې کې ورګېر شي نو آفاقيت ورنه اوتښتي � ولې چې ادب دَ " انساني ژوند عکاس" بللی شي .. داسې انساني ژوند ، چې په کې انسان په هر لحاظ انسان ښکاري �

داسې خو افضل شوق .. چې خپله هم يو ښه پښتون دی .. په پښتو کې ليکل کوي او دَ پښتنو په نوم مينه ليکي � خو دَ هغه په شاعرۍ کې دَ لامحدود مکانيت او مقاميت فکري رجحان علاوه دَ انسان دَ افضليت تنده هم محسوسېږي � هغه ځکه .. چې پښتون که هر څو پښتون شي .. نو انسان خو به وي کنه � او هم دغه خو دَ سپلاني افضل شوق اصل خوب او مرام دی � چې هغه پښتون هم دَ داسې انسانانو په قطار کې ولاړ اوګوري .. چې دَ انسانيت په معراج باندې ليدی شي � او دَ افضل شوق دا لا ندې ليکلی شوی دَ اوو ورکوټو مصرعو مختصر نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

" سجده" دَ هغه دَ انسان سره مینه په آفاقي علامتي پیرائیه کې ښومره په خوند اواختصار څرګندوي؟ راشئ چې لږ ورته په ځیر شو�

خپل مې ګڼې

که نه ګڼې

خو یاره!!

ما دې دَ خیال

په هر مندر کې بُت ته

لکه هندو

تل سجده کړې ده

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _191(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

ـــــ دَ منتخب غزليه اشعارو کره کتنه

دَ افضل شوق په دې شعري مجموعه کې هسې خو څه پاوْکم دوه سوه وړوکي آزاد نظمونو دي .. خو شپاړس غزلې چې هره غزل يې په څلورو اشعارو مشتمل ده .. هم موجودي دي � نو راشئ چې وړمبی دَ څو غزليه شعرونو تنقيدي جائزه واخلو � او اوګورو چې دې شاعر دَ " شلېدلي امېل " تر دې بلې شعري مجموعې " په لټون ستا دَ څېرې" څومره غزل مخته بوتلی ده ..؟ او دا هم اوګورو چې دَ هغه په شعريت او فکري روئيو کې څومره بدلون راغلی دي ؟

ګمان مې نه کېږي چې موږ به مې کړي

ته په فطرت ژونده ..!! سارا يادېږې

پېلامه چې دَ امن دَ سيوري نه وي

نو دي هغه سپين مارغه په اور پسې شي

دلته اروا په ما کې ستا چې ما په ژوند پاروي

هلته له ځانه اووځم ... چې راورېږي په زړه

ګوره چې څه به کوې ته ، چې زه په نره لا هم

غم په سګرېټ غلطوم ، چې راورېږي په زړه

ستا دَ بدو په ځواب کې درته جار جار وايم ځکه

دَ دروغو تر لباسه ..... ، دَ جفا مينه لا ډېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول وجودونه محسوسېږي کاڼي

که وخت آّخر شو چې غرېږي کاڼي

څوك په غوښين وجود بې حسه دېوال

دَ چا په آه باندې ويلېږي کاڼي

که په ما دي نيمګړتياوي پوره کېږي ؟

زما وجود دې ستا وَ سترګو ته رانجه شي

شوق به تنده په خپل ژوند درماتولی

جوړ دَ خاورو کنډولی وی خو چې ستا وی

تا له به تاج محل له کومه راوړم ؟

زه چې دَ تن جامې په پور جوړوم

لکه ماشوم ، زه هم دَ رېګ کورکيان

مازيګر وران کړم ، سهار نور جوړوم

دلته ځانونه له تيرو هم پېچو

هلته ملګري دَ رڼا هم نه يُو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال که زما او ستا تر میانه راغلی دَ یوه خوائش

دا امکان لري ، چې زه دَ ځان په ځای تا اوغواړم

ګوره.. چې په خله کې یې دا ژبه څله ګونګه شي؟

ستا دَ کور درك چې زه په ښار کې له چا وَغواړم

موسکا په مینه سنجول، خطا ایستل دي دَ زړه

حقیقت دا ... ، چې دَ سرونو فېصله ده ګرانه

ځان کې په سوب دَ مسلسل سفر

تلی نشم په بله ، دومره ستړی یم

زه هم دَ پښتون په حېث پښتو لره

خپل ضمیر ته شوقه پورَوړی یم

ټوله شپه وه راته ناسته نصیبه دَ کټ وَ سر ته

خو چې څنګه بیا سهار شو زه راویښ شوم دا اوده شوه

هر سړی وچ شو په ذات کې ، دَ ساړه خلوص له جوره

دَ ژوندئیو انسانانو دُنیا نه شوه ، بُت خانه شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدی شي شوق هم خوشحال خان شي درته

مغل خویونه که دې نه پرېښول

خبره دا نه ده ، چې کېږي به ورږو چرته دَ ژوند

خبره دا ده ، چې دَ پلار ادیره چا ته پرېږدو؟

مونږ دَ خپل اور برخې لا هم شوقه په زړ دَ رڼا

دَ مشالونو په سرو باندې هوا ته پرېږدو

بیا به ځان غواړې ، ځان به نه کړې پیدا

بس که یو ځل دَ چا په خوا اوختې

مونږ که دَ افضل شوق دَ دې پورته رقم شوْ غزلیه شعرونو ته په ښه غور او فکر اوګورو .. نو دا به اومنو چې دَ " شلېدلی امېل" دَ غزلو په مقابله کې که یو طرف ته یې فلسفیانه ادراك سپوا شوی دی .. خو بل طرف ته دَ هغه په غزل کې هم دَ رومانیت سوالیه او علامتي اشارې دَ شکوې او ګیلې تر حده رانغښتل شوي دي � په دې نه شوم پوهه چې شوق صاحب غزل ته ولې شا کړه او په دې شعري مجموعه کې یې دَ غزلو برخه ډېره کمه ده .. که څه هم هغه غزل هم دَ نظم په شان ښائسته لیکي � او په کې تخلیقي افکار دَ ژورتیا تر آخري حدونو دَ یو لیوني فلسفي په رنګه رسوي �

لکه ما چې مخکې داسې وئیلي وو .. چې افضل شوق چې .. نړیوال فکر لري او ځان دَ نړۍ باشنده ګڼي .. خو دا دَ نړۍ جهان ګشته شاعر چې لیك کوي نو هغه دومره په پښتني انداز کې لکه هغه چې هم څمونږ په رنګه په یو واړه کلي کې استوګنه کوي او چرته تلی نه دی � یعنې په پورتنئیو اشعارو کې دا محاورې چې خاصې پښتني دي .. داسې استعمالوي .. لکه " په ژوند پارول" ، " په زړه راورېدل" ، " جار جار وئیل" ، " دَ دروغو لباس کول " ، " نیمګړتیاوي پوره کول" ، " دَ سترګو رانجه کېدل" ، " تنده دَ ژوند ماتول" ، " په خله کې ژبه ګونګۍ کېدل " ، " خطا ایستل دَ زړه" ، " دَ سرونو فېصله کول" او داسې نورې نورې محاورې چې څمونږ په کلي وال پښتني ژوند کې عامې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمالېږي .. افضل شوق ډېر په خوند او هنر په خپلو شعرونو کې ځايوي � کوم چې دَ هغه پښتونيت او پښتون دوستي ښکاره کوي �

نه يواځې دا .. بلکه دَ شاعر په خپلو شعرونو او شاعرۍ کې نوي محاورې هم دَ پښتو په ادب داسې پيرزوْ کوي .. لکه " دَ ژوند فطرت سارا ګنړل " ، " دَ امن دَ سيوري پېلامه کېدل" ، " سپين مارغه په اور پسې کول" ، " کاڼي غرېدل" ، " بې حسه دېوال کېدل" ، " کاڼي ويلېدل" ، " دَ خاورې کنډولی کېدل" ، " جامې په پور جوړول" ، " دَ رېګ کورکيان جوړول" ، " ځان له تيارو پېچل " ، " دَ ځان په ځای بل غوښتل" ، " په ځان کې سفر کول " ، " ضمير ته پوروړی کېدل" ، " په ذات کې دَ سرې اوچېدل " ، " کټ سرته کېنستل" ، " خوشحال خان کېدل" ، " مغل خويونه نه پرېښول" ، " دَ پلار اديره پرېښول" او " دَ بل په خوا وتل" ، " دَ اور برخې دَ مشالونو په سرونو هوا ته پرېښودل" .. هغه نوي محاورې دي چې په علامتي پېرائيه کې افضل شوق دَ خپلو غزليه شعرونو زينت ګرځولي دي �

دَ دې مطلب دا شو.. چې افضل شوق نه خو زړَه پښتو خواره پرېږدي او نه پښتو دَ نووْ محاورو، استعارو او دَ نړئيز سماجي او معاشرتي بدلون دَ رنګونو او نقشونو نه محرومه ساتي � داسې شايد چې هغه ځکه کوي چې .. هغه پښتون دَ سيالو قومونو سيال ګڼي .. دَ هيچا نه يې کم نه ګڼي � هم ځکه خو هغه په پښتو کې وَ پښتنو ته داسې ليکنې کوي .. چې په کې پښتون هم انسان ګڼي او چې کله هم چرته يا په يو مقام يې پښتون په تله پوره نه دی محسوس کړی .. نو يې دَ يو خېرخوا په رنګه په خوږې ژبې باندې ګيله او شکوه راغلي ده � او دا شعري ادا دَ افضل شوق په شاعرۍ کې زياته ليدلی شي � کومه چې هغه په خپلوانو .. يعنې پښتنو نور نور قدرمن کوي � ولې چې پښتانه خپله چې څومره حقيقت پسنده او ريښتيا خوښوي .. هغسې ريښتوني خلق او خبري هم په زړه اخلي �

دَ شوق په غزل کې نور څه دي ..؟ دا هغه سوال دی چې شايد يو کتاب خبري يې هم ځواب نه شي � ځکه زه دومره وئيل غواړم .. چې افضل شوق دي غزل ليکي او ډېره ډېره دي ليکي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

ـــــ دَ ځينو نظمونو تنقيدي جائزه

لکه څنګه چې مونږ دَ " شلېدلي امېل" او " په لټون ستا دَ څېرې " دَ غزلونو تر میانځه یو تقابلي او تنقیدي جائزه وړاندې کړې وه .. هم دغه رنګه زه غواړم چې دَ خپل استعداد دَ مخې دَ دې دواړو شعري مجموعو دَ نظمونو تر میانځه نه یواځې واضحه فرق رامخې ته کړم بلکه یوه کوټلې شانتې تنقیدي تجزیه یې هم تاسو ته وړاندې کړم �

۱ ـــ اتهم رنګ

ما ګنېل

چې وینم خوب

جوړه ویده یم

دا چې زه

چرته په یو منظر کې نه یم

بیا چې ښه مې ورته پام شو

نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وې

اووه رنګیځه ټولي

خو، دا زما

دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 44(

دَ دې نظم تهیم چې ښاغلي شوق دَ جرمني په درو کې دَ سوئټزرلېنډ په لور سفر کولو په وخت ذهن کې پوخ کړې دې ..او بیا یې ډائرې ته دَ نظم په شکل کې سپارلې دی � دواړه ذکر شوي ځایونه دَ خپل فطري او قدرتي ښائست په وجه په ټوله نړۍ کې شهرت لري �.. او شاید هم دغه وجه وي چې دَ دې ځایونو په غرقو غرقو جولو جولو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښائستونو کې چې کله دَ یو شاعر فکر ورك شي ، دَ یو شاعر نظر په دغه ښکلا ګانو کې اونښلي نو دَ هغه تخليق به هم دَ دغه ښائست ترجمان ارومرو ليدلی شي � او بيا ښاغلی افضل شوق چې دَ خپل رومانوي او شاعرانه طبعې او فطرت تر مخه دغه نندارو ته په کوم رنګ او نظر ګوري نو دَ اتهم رنګ تخليق ، نه يواځې دَ دغه ځايونو ښائستونو ته کتل دي .. بلکه دَ دغه خواره واره رنګونه په داسې شاعرانه هنر په خپل فن کې ځايول دَ يو نوي فکري او تخليقي صلاحيت دَ ټولونه لوی ثبوت دی�

په دغه نظم کې چې ښاغلي شاعر دَ ماحول دَ منظرونو کومه نقشه په دغه ماحول کې دَ خپل ذات ، وجود او فکر په ورکېدو راښکلي ده .. نو دغه هنر ته يې شاباشي ورکول دي او بيا کومې سائنسي تجزيې چې رڼا دَ کومو رنګونو مجموعه ثابته کړې ده .. نو دَ هاغه تجزيه دَ يو حقيقت په شکل کې ځايول .. يو داسې حېرانونکی کېفيت پيدا کوي.. چې دَ نظم ټول تاثر په دغه يوه مصرعه کې دوام لري ..!! په مجموعي توګه دغه نظم دَ پښتو په جديده شاعرۍ کې يو داسې نوی کوشش دی .. چې موضوع يې سائنس ته هم نږدې ده او هم يې سائنس دَ ذات دَ موجودګۍ په فکري دليل نه يواځې رد کړی هم دی .. بلکه دَ دې نظم شاعر افضل شوق دَ خپل وجود يو ناښکاره حقيقت هم په ګوته کوي �

لنډه دا ده چې په پښتو جديده شاعرۍ کې دَ دغسې موضوعاتو راوړل.. دَ لوئيو ژبو په رنګ دَ خپلې ژبې ادب ته يو نوی لاره ورکول دي او که دغسې نظمونه په انګرېزۍ يا نورو لوئيو ژبو کې ترجمه شي نو داسې به دغه موضوعات په دغه لوئيو ژبو کې خپل يو مقام پيدا کړي � دې سره سره زما دا هم خيال دی چې چونکه دغه رنګ موضوعات لا په پښتو ادب کې پېژندلي شوي نه دي � نو که دَ افضل شوق دغه موضوعات يا دَ دې موضوعاتو ترجمان دغه ټول نظمونه به په انګرېزۍ او فرانسيسۍ کې داسې ښکاري لکه دَ هغوئ خپل موضوعات � ځکه چې کوم دغه رنګ نظمونه ښاغلي شوق دَ خپلو سفرونو په مختلفو پړاوْنو کې ليکي دي .. نو هغه پښتانه نه شي کېدی ..!! بلکه دا دَ ده عالمګيريت دی چې دئی په دغسې موضوعاتو ليکل کوي .. او پښتو ژبه او ادب دَ نوؤ نوؤ موضعاتو سره اشنا کوي � اوس دَ دې نظم فني اړخونو ته راځم � که څه هم دا نظم په ورو او لوئيو يولسو مصرعو کې ليك دی .. خو دغه نظم دراصل په پنځو دولس سِلابيزه برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

ما ګڼل چې وينم خوب .. جوړه ويده يم

دا چې زه چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو،نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وې اووه رنګيځه ټولي

خو ، دا زما دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ښاغلي افضل شوق دې نظم ته مونږ نثري یا آزاد نظم نه شو وئیلی � بلکه دغه نظم دَ خپلو عروضو، بحرونو او ردهم دَ یو روان تسلسل آهنگ په حواله مونږ ورته آزاد غزل وئیلی شو � په بنیادي توګه دا دَ جدیدې شاعرۍ دَ معرې نظم صنف دی .. او دَ شوق ټولو نظمونو ته که په دې نظر اوګورو، نو دَ فن په دغه پېرائیه کې ښکاري �

۲ ــ دغه زما .. هغه دَ دوئ مجبوري

په هلو ځلو

دَ لمړي نمبر مې

په درځنو یاران په دې اوبائیلل

چې نه خو

دوئ رابېلېدل له ډلو

او نه زه

خپله درېدلی شومه

دَ اشنایانو په قطار کې ورته

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 153(

دَ انسان یو فطري کمزوري دا هم ده چې .. "په اول نمبر دې زه یم"..!! او دَ دې " اول نمبر" دَ حاصلولو دپاره انسان عجیبه عجیبه هلې ځلې کوي � ښاغلی افضل شوق چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ په حواله خپله یوه درنه پېژندګلو لري .. خو په قطار کې شاید په دې وجه هم نه درېږي چې ځان یې اول نمبر یا بې نمبره خوښ دی � دا خبره هغه دَ مینې په معامله کې کوي .. او یار ته یې دَ اشنایانو قطار نه .. بلکه یواځې ځان خوښ دی � او که دا خبره دَ نن دَ ادبي روئیو او دَ ړومبي نمبر کېدو په هلو ځلو کې اوګورو.. نو به دا دَ هغه دا خبره درسته ثابته کړي .. چې انسان که ادیب یا شاعر هم شي .. خو دا فطري کمزوري به یې تله سپکه ساتي او هغه ادیب یا شاعر به وړوکی څرګندوي � هم ځکه خو ښاغلی شوق داسې فهرستونو او قطارونو نه ځان یو سائیډ ته کول غواړي � ځکه چې هغه ته هم داسې دَ ځان حېثیت معلوم دی لکه هرچاته چې خپله صحیح اندازه شته چې څوک چرته دی؟ او یا دا چې دغه څوک چرته پکار دی؟.. نو بیا په داسې حال کې دَ جنګ جهګړې څه ضرورت ؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ دي نظم په تهيم کې هغه دَ " مقدار" نه .. بلکه دَ ښه " معيار" په حق کې واضحه خبره کوي او په دې پښتني اوسني ادب علامتي ګوزار هم کوي.. چرته چې ليکنې دَ وئيلو نه .. بلکه دَ تللو دي � او معيار نه لوېدلي ..بس هر څوك دا غواړي چې دَ کتابونو شمېره زياته کړي � ولې چې په هم دغسې مقدار خو دَ دې ژبې نقادان اديب او شاعر ته ښې نامې يا انعامونه ورکوي � او ښاغلی شوق داسې سطحي ادبي روئيو ته دَ تاريخي جبر نوم ورکوي او په داسې بازاري ادب سخت تنقيد کوي �

که څه هم قطارونه جوړول او په قطارونو کې اودرېدل دَ يو ډسيپلن عکاسي کوي .. خو افضل شوق بيا هم دَ داسې قطارونو نه ځان ځکه ژغوري چې هغه په انساني مثالي انسانيت او صلاحيتونو، فکري او تخليقي استعداد ځان دَ يوې باشعوره او لوستلي طبقې زړونو ته رسوي .. دَ فن په لاره او دَ فکر په بنياد� او دا هغه لاري دي چې شوق صاحب به دَ خپل دغه فکري جدوجهد دَ کبله دَ يو اعلی قسم معيارېه فهرست کې په ړومبي نمبر اودروي � دا به دَ وخت فېصله وي .. دا به دَ راتلونکي زمانې پرېکړه وي .. او دا به دَ معيار فتح وي�

اوس پاتې شوه .. دَ دې نظم فني، ترکيبي جوړښت .. که څه هم دلته شوق صاحب په خپل هاغه انداز کې ښکاري .. کوم چې دَ ده فن او شخصيت ته يې يوخ پېژندګلو ورکړي � خو په فکري ډول په دې نظم کې شوق ، ډېره لوئيه الميه کومه چې دَ وخت او دَ نن دَ انسان الميه ده په اتهه لنډو مصرعو کې وړاندې کوي .. چې دَ دريو درځنو نه زيات توري په کې نشته ، خو په دې اختصار کې دومره لويه خبره په ساده ژبه او وړکوټي مضمون کې بيانول، يو فني کمال دی � دَ دې نظم دغه اتهه مصرعې هم دَ يو معرى نظم پنځه برابرې مصرعې دي ، چې دَ نظم دَ آهنګ برقرار ساتلو دپاره شاعر په نوې ساخت کې ماتې کړې دي � خو بيا هم دَ فکر او خيال تسلسل يې برقرار ساتلی دی � دا پورتنی اتهه مصرعيزه نظم په لاندېنو پنځو لاکن يولس سېلابيزه پابندو مصرعو مشتمل دی .. لکه

په هلو ځلو دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو دوئ رابېلېدل له ډلو

او نه زه خپله درېدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

۳ ـ اشنا به اوس له ورکو چرته غواړم؟

دا چې يې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلونه دَ پښو ګار شولو

په نيمه لار کې

ګمان مې دا دی

چې لالی مې اوس کوي

لګيا دی

دَ سمندر سره سره

په پستو شګو مزل

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 45(

په کارډيف وېلز برطانيه کې په کال 1996 کې ليکلی شوي په دې نظم کې هم ښاغلی افضل شوق دَ خپل لټون .. او دَ سفرونو په يو داسې نه ستړي کېدونکي کېفيت کې ښکاري چې دَ ده دَ شخصيت، نوم او وجود يوه حواله ګرځېدلې ده � يو تلاش .. يو لټون .. او بيا دَ خپل دغه مسلسل لټون يو ستومان ، خو رومانوي احساس .. کوم چې دَ جمالياتي احساساتو ترجمان ليدی شي .. دَ يو سپلاني شاعر دَ مشاهدو دُنيا ..!! دَ هغه دَ سفرونو، مزلونو جهان .. کوم چې هغه ته دَ يو تلاش تجسس ورکړی دی .. او دغه شاعرچې دَ څه په لټون کې ښکاري نو کله کله خو دغه دَ ورکې دَ بيا بيا موندلو احساس دَ هغه په سفري شاعرۍ يا بيا شاعرانه سفرونو کې يو نوی خوند او دَ نوي لذت اضافه کوي � په دې نظم کې ده دَ خپلې علاقائي لهجې او ځينو علاقائي توري لکه .." ګار شو" ، " ګمان" ، " پلونه" دا څه هم که دَ ده دَ مقاميت او علاقې نمائندګي کوي .. خو دَ دې نظم فکر علاقائي نه دی ، بلکه دَ يو عالمي حقيقت په دې ورته وئيلی شو چې رنګ هم يواځې هغه څيز دی چې نخښې دَ خپو په کې جوړېږي .. او بيا دَ هوا يا دَ اوبو په څپو بيرته دغه جوړې نخښې ګډې وډې شي � نو دلته دَ افضل شوق دَ محبوب ورکېده او بيا دَ خپل ورك محبوب لټون دا نظم ښځې بې ساخته کوي � خيال ډېر نوی دی � يعنې دَ ډېر لټون او ستړيا پس دَ شاعر په ذهن کې دا خبره راتلل چې .. دَ هغه ورك شوی محبوب خو چرته دَ سمندر دَ ساحل په شګو کې مزل ته نه دی جوګه شوی .. ؟ چې پلونه يې دَ خپو نه ښکاري �

دَ شوق په قلم په الجزائر سيدي فرج نومي ځای کې يا ساحل باندې ليکل شوی دا نظم دومره ساده او واضحه معنې لري چې هيڅ قسم ابهام په کې نشته � دَ دې نظم دَ لوستلو نه پس قاري داسې محسوسوي لکه چې په شاعر دغه نظم او دَ دې نظم فکر لکه دَ " وحي" راورېدلې وي � نو ځکه مونږ دا وئيلی شو چې په دې نظم کې دَ شاعر دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

میني او جنون کېفیت دَ انتها تر حده رسېدلی ښکاري او داسې ښکاري لکه چې دئی په ډېر صداقت خپل احساس او جذبې په نظم کې ځایوي � او که اووایو چې افضل شوق چې کومه دعوېکوي چې هغه په فن کې دَ صداقت څومره قائل دی .. نو دغه جذبه دَ هغه دَ دې نظم او دَ ټولې شاعرۍ نه مونږ ته ظاهره لیدی شي � لکه څنګه چې پورته اووئیلی شو چې دا نظم بې پناه بې ساختګي لري .. نو په دې بنیاد دا خبره دلته ځکه تکراروم چې په دې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق په ډېره سادګۍ دَ خپلو احساساتو څرګندونه کړې ده � لفظي تراکیب یې علاقائي دی .. خو استعاري او اشارې یې آّفاقي معیار لري � دلته هم دَ لوستونکو توجه دَ دې نظم فني جوړښت ته راګرځوم � یعنې دا اتهه مصرعیز نظم چې په کې یو دېرش توري دي .. هم دراصل په دریو پنځلس سېلابیزه پابندو او برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

دا چې یې پلونه دَ پښو ګار شولو په نیمه لار کې

ګمان مې دا دی چې لالی مې اوس کوي لګیا دی

دَ سمندر سره سره په پستو شګو مزل

۴ ـــ انصاف او عصري تقاضې

دَ چا چې

خلې لړلي دي په وینو

هغوئ

سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې

شو لوګی لوګی په امن

باداران واي

ترهه ګر هغوئ ته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر اديب دَ ژوند او دَ دُنيا په حالا تو هر وخت نظر ساتي .. او انسان چې دَ کومو حالاتو نه په خپل ژوند او ټولنه کې تېرېږي نو په دغه حالا تو سترګي نه شي پټولی � دَ پورتني نظم نه دا اندازه هر چاته په آسانه لګېدی شي چې دَ رواني صدۍ آغاز چې په دُنيا کې په کوم رنګ شوی دی .. په هغه کې اشرف المخلوقات دغه انسان .. دَ انسانيت په نوم چې څنګه څناوري روئيو سره ژوند ميدان ته رادانګلي دي.. هغه انساني تاريخ شرموي � يعني انسان چې کومو نووْ نووْ چېلنجونو ته مخامخ شوی دی .. نو په دې کې دَ دغه حالاتو او دَ نن دَ دور يو روښانه تصوير مونږ ته په نظر راځي � په افغانستان کې چې څه اوشو او څه په کې روان دي .. په عراق کې چې څه اوشو او نن سبا دَ کومو حالا تو نه تېرېږي او حاکمو قوتونو کوم استحصال په کوم رنګ کې روان دی .. نو په دغه حالا تو يو حساس ليکوال به ژاړي نه .. نو نور به څه کوي � کوم خلق چې دَ خپلې ژبې ، دَ خپل ثقافت ، دَ خپل تاريخ او دَ خپل مذهب ساتنه کوي .. نو په دُنيا کې اوتي قوتونه دغه امن پسنده خلقو ته ترهه ګر واي � او څوک چې لاسونه دَ انسانانو په وينو کې ککړ لري .. هغوئ امن پسند او دَ امن ټهېکه داران جوړ شوي دي � او که دَ دغه حالاتو په تناظر کې نن اوګورو .. نو په ټوله نړۍ کې دَ امن وجود مشکوك شوی دی او انسانان .. انسانان نه دي پاتې شوي � هم ځکه خو نن دلته هر ماحول او ټولنه دَ جنګ دَ خطرو نه ډکه ده � ښاغلی افضل شوق هم په دې نظم کې په ډېر اختصار دا پورتنۍ موضوع په ډېره ساده او واضحه انداز کوي � خو په يو څو لفظي تراکيبو کې يې يو شدت دَ مظلوم دَ ورستۍ چيغې په رنګه محسوسېږي � کوم نه چې دَ شاعر دَ زړه دَ درد احساس کېدی شي � دلته يې روئيه احتجاجي هم ده .. خو بيا هم دا شدت او جنون بد په دې نه ښکاري چې دا دَ يو شاعر دَ جذبو ژړا ده � او کله هم يو شاعر يا اديب په داسې حال چپ نه شي پاتې کېدی � ځکه چې هغه دَ وخت او حالاتو ترجمان يا انځورګر بللی شي � دَ شوق دَ دغه صداقت درد او ځريکې ځرېکې احساسات هغه په دغسې احتجاج مجبوره کوي �

په فني توګه دَ افضل شوق دا نظم چې په اتهو ورو مصرعو او شپږويشت توري لري .. باندې مشتمل دی � دَ دې نظم مختصر وجود ته چې ګورو ، نو يوه لويه خبره په کې شوي ده � نو دغه لنډې ورې مصرعې خپلو کې داسې ربط او ترون لري چې دَ نظم فني اړانه نه خرابوي � او که په دې حواله دَ دې نظم نوره فني تجزيه کووْ .. نو داسې ښکاري لکه چې دغه نظم يواځې په يوه اوږده فقره يا خبره خور دی .. خو نه ..!! دا نظم زما دَ تجزيې مطابق په څلورو يولس سپلابيزو مصرعو باندې مشتمل دی � دَ ردهم او آهنګ له سوبه په کې موسيقيت موجود دی � مطلب دا دی چې دَ افضل شوق دا نظم آزاد نه بلکه معرى نظم دی .. لکه

دَ چا چې خلې لړلي دي په وينو

هغوئ سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې شو لوګی لوګی په امن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باداران واي ترهه ګر هغوئ ته

۵ ـ ـ آئيډيل

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله

ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلي

بيا يې دومره دي فقط راته وئيلي

چې دَ خيال په نيلي سپور

اې لېونيه!!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپيرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

)په لېون ستا دَ څېرې .. مخ - 60 (

په کوئټې کې ليکل شوي دې نظم کې هم دَ ښاغلي افضل شوق هاغه دَ لېون احساس مونږ ته په ډېر شدت سره په نظر راځي � خو دا لېون او تالاش په علامتي شکل کې دلته ښکاري � ځکه چې که دغه دَ يوې څېرې يا دَ يو مخ لېون وی ..نو شايد چې .. دا لېون دَ انسانانو په دې جهان کې ختم شوی وی � خو دَ ښاغلي شوق لېون دَ يوې ښاپيرۍ او جينۍ په شکل کې مونږ دَ يو علامت په توګه ګڼلی شو � ولې .. هغه چې کومه څېره لټوي او يا دَ خلقو نه دَ هغه څېرې تپوس کوي نو هغه څېره کم از کم ښکاره څېره نه ده � بلکه دَ شاعر مطلب دلته دَ دې څېرې نه دَ مختلفو انساني اوصافو ، روئيو، خويونو، تقاضو او انساني قدرونو سره ترلې داسې يو مثالي څېره ده � چې هغه دَ انسانيت څېره کېدلی شي او يا دَ داسې يو مثالي انسان څېره .. چې دَ وخت دَ قيد نه آزاده ځګېره وي � ولې چې دَ انساني څېرې نقشونه پائيدار نه وي او نه ښاغلی افضل شوق دَ دغسې څېرې خبره کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په دې نظم کې چې کومه څېره کور په کور، کلي په کلي، ګودر په ګودر لټوي .. نو هغه دَ پورتنو غوښتنو په معيار موجوده نه ده � نو ځکه هغه ته خلګ لېونی واي � خو دغه لېونی دَ خپل نظم دَ فکر و خيال په ژورو کې مجنون دَ هاغه ليلا ليدلی شي چې تېرو کې ورکه ده .. اودئی يې په لټون دی�

دَ دې نظم په فني او تکنيکي اړخونو په باب به اووائيو چې په نهو وړو او لوئيو مصرعو باندې ليکلی شوی دغه نظم که څه هم دَ يوې قيصې داستاني شکل لري .. خو په دې داستان کې شاعرانه افسانوي انداز دَ ورايه ښکاري � په دې نظم کې که له پېغلو نه دَ خپلې مطلوبې جينۍ تپوس ډېر په خوند او نوی والی پيدا کوي � په دې چې داسې کله هم نه شي کېدلی چې څوک دې يوې ښکلې جينۍ نه دَ بلې جينۍ تپوس اوکړي ..!! خو دا دَ افضل شوق کمال دی چې په اکثرو نظمونو کې دئی ډېر په مکالماتي انداز کې دَ نه منونکو خبرو سره کوي � دا آزاد نظم دراصل په اوو داسې برابرو مصرعو مشتمل يو پابند نظم دی چې هره يوه مصرعه يې دولس سېلابونه لري .. لکه

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلي

بيا يې دومره دې فقط راته وئيلي

چې دَ خيال په نيلي سپور اې لېونيه!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

٦ -- بائيللې واك

تا دَ ډوډۍ دَ رانيولو په نيت

دَ پلار نيکه

په ميراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند

ورستۍ نخښه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو

دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بیړۍ جوړې کړې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 61(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ لندن نه دَ دوبۍ په لور په سفر کې په کال1996 کې لیکلی دی � په دې نظم کې چې افضل شوق دَ پښتون قوم کومې تاریخي بدنصیبۍ ته اشاره کوي .. نو په ظاهري شکل خو هغه ډېره واضحه ده � یعنې هاغه آثار چې پښتون پرې یو مارشل یادېدو لکه دَ مثال په توګه " تُوره" او دَ تُورې سره تړلي نورې وسلې � خو دَ بده مرغه په هم هاغه خپلو وختونو او اوسنو زمانو کې تربګنو، دښمنو دغه آثار دَ منځه يُوړو � او چې څه پاتې شوي وو .. نو هغه مو هم بل ته په " تحفو" کې ورکړل � زما اشاره افغانستان ته ده � کوم چې دَ وخت او زمانې دَ دغه انقلاب نه راتېر شوی دی � او په دغه انقلاب کې که یو خواته دَ لکهونوپښتو وینې بهېدلي ده � نو بل خوا ژوندو پاتو پښتنو خپل دغه پاتې تاریخي او لرغوني آثار په څو پیسو داوْ کړل � او داسې چې دَ افغان او پښتون تاریخي حېثیت دَ خپله لاسه (دَ افضل شوق دَ یو بل نظم " مارشل پښتون" چې " په لټون ستا دَ څېرې" نامي کتاب کې په صفحه نمبر 22 باندې چاپ دآ) اوبائیلو�

که مونږ دا پورته لیکلی شوی نظم په علامتي شکل کې ګورو .. نوتشریح یې ډېره واضحه علامتي اشارې � لکه پرونی پښتني غېرت، چې نن په نیشت حساب دی .. یا پښتني ننګ، دَ کوم نه چې ننني پښتون خالي لیدلی شي.. دغه رنګ پت او مرانه هم دَ نن په پښتون کې تر لرې لرې په دوربین کې هم نه ښکاري � یعنې نه یواځې دا بلکه پښتني وجود، پښتو، پښتني کلتور او ژبه ، تهذیب او تمدن .. هر څه یې دَ لاسه ورکړي دي ..!! کوم چې نن دَ هغو اقوامو په قبضه کې ښکاري چې پرون پرې پښتنو باداري کوله، خو نن یې پښتون مرئیی دی�

دَ افضل شوق دا نظم په فني اعتبار دَ لوستلو په وخت که څه آزاد نظم ښکاري خو په دې نظم کې موجود تسلسل، رواني او ردهم لوستونکی په دې مجبور کوي چې ورته پابند یا معرى نظم اووئیلی شي � او حقیقت هم دا دی چې دا په نهو مصرعو باندې اړه لرونکی نظم دراصل په اوو مصرعو مشتمل نظم دی چې هره مصرعه یې یولس سپلابیزه ده .. لکه

تا دَ ډوډۍ دَ رانیولو په نیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پلار نیکه په میراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند ورستۍ نخښه وه

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بیړۍ جوړې کړې

۷ -- پټې خبرې

دا چې

کومه خبره زه تل لټومه

هغه سپینه تر شودو ده

او په سپین کې

دَ نقشونو دَ فطري شکلاوْ پرته

دَ ژوندون

هغه یو څو پټې خبرې دي

چې دَ روح او دَ زړه تنده

پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې یې بیا هم

لیدی نه شي

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ � 73(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظم کوم چې افضل شوق په فرانس کې په کال 1996ع کې لیکلی دی کې خپل مافي الضمیر په ښکاره او واضحه تورو کې په ورمبي ځل ډېر په هنر بیانوي .. او دَ شوق دَ لوستونکو په ذهنونو کې دَ هغه دَ لټون دَ څېرې په حقله راپورته شوي ټولو سوالونو ته ځوابونه وړاندي کوي � یعنې خبره ښکاره شوه چې افضل شوق کومه څېره لټوي هغه انساني څېره هرګز نه ده .. هغه څېره هاغه څېره ده چې دَ ده په قول دَ شودو(پیو) نه سپینه ده � او ټول نقشونه یې ځان ځانته دَ ژوند ښکلاګانې لري او دا ښکلاګانې هاغه پټې څېرې دي چې په کې انساني اقدار، انسان دَ انسان په بڼه .. لاکن په یوه پُرامنه ماحول کې لیدلی شي�

څنګه چې دَ افضل شوق په حقله وئیلی شي چې امن دَ ده منشور او مینه دَ ده مسلك دی هم په دې نظم کې په صفا ټکو کې خپل اندرون لوستونکو ته په شعري انداز کې وړاندي کوي � زما دَ تجزیې مطابق دا نظم دَ هغه په یو څو ساده او واضحه نظمونو کې یو ډېر ښه نظم دی ، چې ډېر ډائرېکټ او په داسې سادګۍ فکري او معنویې ژورتیا لري � چې دَ ابهام په اړه معنوي تجریدي اشکال په کې نشته�

دَ افضل شوق مطلوبې څېرې .. بلکه یواځینی څېره چې دَ هغه په شاعرۍ او په خاص توګه په نظمونو کې دَ یو تسلسل تکرار په شکل کې یې مونږ وینو .. په دې نظم کې لیدلی شي � ولې چې .. ده چې څنګه دَ هغې ورکې څېرې نقشونه ، رنګ او دَ خپل خواهش مطابق بنې په درځنو نظمونو کې دَ خپل تهیم تر ژورتیا رسولي دي .. په دې نظم کې ښکاري .. خو تته تته او لا یې پېژندلی نه شو � دا دَ افضل شوق دَ شاعرۍ هغه سسپنس دی چې لوستونکي په ځان پسې پسې ګرځوي او دا دَ هغه شعري او هنري فن دی .. چې کله هم په داسې انداز په پښتو شاعرۍ کې دَ مثال په توګه دَ ده نه علاوه چرته هم نشي لیدلی � دا دَ ده شعري ځانګړتیا ده � بل طرف ته چې ګورو .. نو دَ افضل شوق دَ لټون څېره په نني انسان کې دَ هغه دَ خواهش مطابق نشي لیدلی � او دا ځکه چې دَ نن انسان خپل زړه او ځیګر دَ مینې او محبت دَ جذبو نه خالي کړی دی .. او دَ خودغرضۍ او نفسانفسۍ په یو داسې ماحول کې رابند دی چې هغه ته دَ انساني اقدارو مطابق انسان جوړېدلو موقعه هم نشته � هم دا سوب دی چې افضل شوق لا خو په لټون کې ښکاري او ماتی نه مني � شاید چې دَ ده توقع لا اوس هم دَ مینې او محبت دَ وجود حصول وي � دا ډېره ښه خبره ده .. چې دَ یو اُمید شمع یې روښانه کړې ده او دَ مایوسۍ نه خپل وجود لري ساتي � اوس به دَ دې نظم فني تجزیه اوکړو � دا نظم چې په یولس وړو او لوییو مصرعو باندي مشتمل ښکاري دراصل په شپږو ، دولس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې اړه لري .... لکه

دا چې کومه څېره زه تل لټومه

هغه سپینه تر شودو ده او په سپین کې

دَ نقشونو دَ فطري ښکلاوْ پرته

دَ ژوندون هغه یو څو پټې څېرې دي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ روح او دَ زړه تنده پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې يې بيا هم ليدی نشي

٨ ـــ ته يې منې که نه منې..خو ياره!

ستا دَ ګمان بنده پيشو

کېدی شي

چې په تيرو کې دَ زندان

يوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری

چې په خپل ښکار ور دانګي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 92(

"تنګ آمد به جنګ آمد" ..... دا نظم دَ افضل شوق دَ دې فارسۍ محاورې ډېره ښه پښتني انداز کې تشريح کوي او هغه هم په ډېر اختصار � يعنې دا حقيقت دی چې پيشو که څه هم .. بې ضرره ځناور دی خو که په يو کوټه کې بنده اوساتلی شي او ډانګ ورپسې راواخستلی شي نو هغه به هم دَ خپل ژوند دَ تحفظ دپاره مزاهمتي روئيه خپله کړي � او په سرِي به لکه دَ يو زمري په شان ور وَدانګي...!! دا نظم چونکه افضل شوق په کال 2002ع کې ليکلی دی .. نو زما دَ تجزيې مطابق دا هاغه دور وو چې امريکې او نورو باداري قوتونو دَ مظلومو انساني قوتونو او خاصکر اسلامي او پښتني هېوادونو چې افغانستان دَ ټولو نه ښکاره وو باندې غېر انساني ظلمونه روا کولو ، مياندې يې بوري کولې ، پېغلې يې سرتورې کولې او دَ آسمانه يې اورونه پرې ورولو .. !! نه يواځې دا بلکه دغه مظلوم انسان يې په خپلو غېرو انساني ظلمونو دَ تشدد ښکاري کولو� هغه هم په داسې ځناوري انداز.. چې شايد په تاريخ کې داسې ظلمونه نه وي شوي � افضل شوق دغه الميه دَ بل سبا راتلونکي مزاهمت په لور اشاره په داسې علامتي پېرائيه کې کړې ده چې دَ امکان نه زيات حقيقت ښکاري � ولې چې هغه په دې يقين لري چې په زور او زياتۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې زړونه ، ذهنونه او روحونه دَ انسانانو تر تسلط لاندې نه شي راتلی او دا امریکه چې څه کوي هغه .. دَ خپل سباوْن سره بد کوي او دَ روس تاریخي جبر او دَ هغه انجام ته اوږې ورکوي�

په فني او تکنیکي توګه دا نظم ښځي مختصر دی خو دَ دې اختصار باوجود هم افضل شوق په کې دَ داسې شعوري ادراك نه کار اغیستی دی چې دَ یو وسیع علاقې پس منظر او دَ تور تاریخ نه هېرېدونکی جبر یې مونږ ته په نظر راځي � لفظي تراکیب جوړولو کې یې دَ پښتني محاورې انداز په جدیده توګه خپل کړی دی اوساده لفظونه په کې دَ مقامیت سره سره دَ ټولې پښتونخوا نمائندګي هم کوي � او دا دَ شاعر فني کمال او شعري جمال بللی شي �

دا دَ اوۀ مصرعو وړوکی نظم دراصل دَ څلورو.. دَ داسې یولس سپلابیزه مصرعو پابند نظم دی .. چې مصرعې یې تر خپلو یو اهنګ او ربط لري � خو دَ نظمیه شعري ضرورت په توګه په وړو مصرعو کې وېشل شوی دی .. هغه څلور پابنده مصرعې مونږ دلته داسې وړاندې کولی شو �

ستا دَ ګمان بنده پیشو کېدی شي

چې په تیرو کې دَ زندان یوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری چې په خپل ښکار ور دانګي

۹ -- جنګ

زه چې یو تر مری نیسم

دَ بل سر وي راشین شوی

چې دا بل له سره نیسم

ګورم بل وي زېږېدلی..

زما دَ ژوند په کرونده کې

غمو کر دی دومره کړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نه زه شوم ترې بې غمه

او نه بُوټې دَ دوئ وتلی

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 94(

خلق واړه دَ اندوه په درياب ډوب دي

کله کله له دريابه سر بلند که

دَ افضل شوق نظم هم دَ خوشحال بابا دَ پورتني شعر په رڼا کې دَ نن دَ انساني ژوند او انساني حالاتو ترجمان ليدی شي � خو په دې نظم کې ذکر شوې خبرې ، دَ فرد واحد دَ ژوند داستان هم بيانوي � يعنې په دې ژوند کې راګېر يو انسان کله هم نه شي کولی چې هغه دې په يو حال وي يا دې هر وخت خوشحال وي � ولې چې په هر قدم دغه په ځان کې يواځنی انسان دَ مختلفو الميو ، حادثو ، ناکړدو ،پېښو ، غمونو ، وسوسو . وهمونو ، ويرو ، خوفونو او دردونو سره مخ وي � افضل شوق هم دغه خبرې په دې نظم کې په ډېر هنر کوي � انداز يې ښېخي زيات علامتي دی .. او په فني جوړښت کې يې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره په وزن او بحرونو کې برابره ده � يعني دا نظم په ځان کې که يوې خواته اتهه مصرعې دَ اتهو اتهو سپلابونه لري .. ، بل خواته دغه اتهه مصرعې دَ شعري آهنګ ، ردهم او تکنيکي ساخت دَ لارې په څلورو داسې شپاړس سپلابيزه مصرعو باندې مشتمل يو هم رديف نظم دی چې دَ دې نظم په هرې دويمې مصرعې کې رديف يو رنګ راغلی دی .. لکه " شوی" ، " زېړېدلی" ، " کړ" او " وتلی�

په دې پورتني نظم کې ځيني لفظي تراکيب لکه " غمونه تر مری نيول" ، سر را شين کېدل" ، " له سره نيول" ، " دَ ژوند په کرونده کې دَ غمونو کر کول" ، "ترېنه بې غمه کېدل " او " بُوټې وتل" هاغه علامتي اشارې دي .. چې دې خو نوي جوړې شوي خو په کې پښتني کلتوري ذائقه او خوند دَ ورايه ليدی شي �

دَ افضل شوق هرکله دا کوشش وي ، چې هغه په هر نظم ، غزل يا نثري ليکنې کې داسې نوې خبرې يو بل سره اوترې .. چې معنوي ابهام نه وي په کې .. خو هغه خبرې دې دَ دې ژبې لمن له نوو محاورو نه ډکه هم کړې � نو ځکه دَ هغه دې شعوري زيار او هلو ځلو ته شاباشی وئيلی شم .. چې دَ فکر خوږولو سره سره دَ ژبې په لمن کې دَ لُغاتو سوغات هم ور اچوي�

په فني توګه دا يو ساده او روان نثري نظم ښکاري خو نثري نه دی � ولې نه دی او پابند ولې دی ؟ نو راشئ چې اوګورو.. چې زما دَ تنقيدي نظر او تجزيې مطابق دا پورته ليکلی شوی آزاد نظم څنګه په داسې څلورو برابرو هم قافيه مصرعو کې تقسيمېدلی شي ؟ چې ورته بنده آزاد نظم نه .. بلکه باقاعده يو پابند نظم اووئيلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چې یو تر مری نیسم دَ بل سر وي راشین شوی

چې دا بل له سره نیسم ، گورم بل وي زېړېدلی

زما دَ ژوند په کرونده کې غمو کر دی دومره کړی

چې نه زه شوم ترې بې غمه او نه بُوټ دَ دوئ وتلی

۱۰ ـ ـ څوک په حق او څوک ناحقه؟

چا چې

په حقه پورته کړی وو غېږ

او په مرمۍ مرمۍ یې لیك وو الله

هغه عسکر

نن دَ غزا په جنون

ځیگر دَ چا ..چا چې پژي

لگیا دی

هغه هم پور

په نوم دَ خدای پرېکوي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 113(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي انقلاب په پس منظر کې لیکلی دی � که څه هم دا نظم بېخي مختصر دی خو په دې نظم کې استعمال شوي علامتي اشاره دَ افغانستان دَ تېرو څلورویشت .. پنځه ویشت کلن جنگ چې دَ ورور او ورور تر میانځه دَ اسلامي جهاد په نوم کېدو .. پوره پوره داستان دَ لوستونکي په ذهن کې تازه کوي ..!! او حقیقت هم دا دی چې په دغه وطن کې دَ اسلام ، خدای ، رسول ، کتاب او انصاف په نامه کومې کومې ځناوري او غېر انساني لوبې دَ پښتنو تر میانځه او نه شوې ..؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق هم دغه واي .. چې کومه ګولۍ دَ الله په نامه دَ ټوپك نه دَ يو پښتون مسلمان دَ لاسه راوتلي ده .. هغه ګولۍ دَ هاغه بل پښتون مسلمان په سينه کې ورننوتي ده ، چې هم خدای، رسول ، کتاب او پښتو منونکی دی � يعنې دا نام نهاد جهاد دَ افضل شوق دَ دې نظم په پس منظر کې جهاد نه .. دَ دووْ ناپوهه وروڼو او تربورانو تر ميانځه دَ اختيار، واك او دَ اقتدار دَ حصول جنګ وو .. يا دَ يو بل باداري قوت په اشارو دَ پيسو په اُجرت يې دغه جنګ دَ خدای په پاك نوم روا کولو کوشش کړی دی � خو په نتيجه کې يې نه يواځې مخ توري شوي دي په کې .. بلکه دَ بل په لاسونو کې يې دَ شادوګانو په رنګه ښې ډېري بازۍ هم کړي دي � يعنې که يوې خواته پښتون دَ طالب په بڼه غازي يادېدو .. نو بلې خواته مړ مُلا شهيد بللی شوی دی � که څه هم حقيقت دا دی چې دواړه په غلطه لار وو او دواړو ايمان او پښتو بائيلله �

افضل شوق په دې نظم کې دَ دې تور تاريخ.. په نهو وړوکو مصرعو کې داسې په هنر خوندي ساتلی دی چې سبا که لوستونکي دَ افغانستان دَ تفصيلي تاريخ په ځای دغه نظم .. او په دې نظم کې جوړ شوي لفظي تراکيب او علامتي اشاري مخې ته کېدي نو دَ هاغه خونړي دور نه به خبر شي او دَ پښتنو تر ميانځ جنوني ، نام نهاد او غېر انساي جهاد ته به حېران پاتې شي �

دَ افضل شوق دا نهه مصرعيزه وړوکی نظم چې ښکاري آّزاد .. خو دَ لوستلو ورستو لوستونکي ته دا خبره په ګوته کوي چې او واي .. دا نظم دَ نهو مصرعو آّزاد نظم نه .. بلکه دَ پنځو ، يولس سپلابيزه مصرعو داسې پابندي نظم دی .. لکه

چا چې په حقه پورته کړی وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسکر نن دَ غزا په جنون

ځيګر دَ چا .. چا چې پژي لګيا دی

هغه هم پور په نوم دَ خدای پرېکوي

۱۱ ـــ جهاد في سبيل الله

په وينو زما

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تنده ته دَ جهاد

وَ سرولو ته چمتو ښکارې ، نو

دَ خپل ساتُول را اخيستلو ړومبی

بس فقط دغه

يو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه .. مجاهده وروه!!

چې کله ما

په سره کفن کې ګور ته

دَ ميراث خور په حېثيت ورسپارې

نو ګوره ګوره

چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې روېندار

لاسونه بيا سره په نکريزو نه کړې

ګنې ،

دا زما او ستا شريکه وينه

شريك مذهب

او هم شريکه پښتو

به تا غازي او ما شهيد نه مني

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 97(

يو ځل بيا افضل شوق دَ افغاني جهاد په لور دَ لوستونکو توجه په يو بل تهيم او نظر وړاندې کوي او دَ خپل ضمير په وړاندې دَ دې غېر انساني دور او پښتنې ځناورې روئيو ته ګوته داسې په شاعراه او افسانوي توګه نيسي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکي سترګي په ژړا باندې مجبوره کوي � کله چې هم زه دا نظم لولم .. نو زما حالت غبر شي او دَ شوق صاحب دَ دې مختصر المیاتي نظم هره مصرعه په زړه نشتر ځکه محسوس کړم .. چې په دې نظم کې یوې داسې ځناوري ربتیا ته اشاره شوي ده .. چې انساني تاریخ به یې کله هم هېره نه کړي � هغه ربتیا ، دَ پښتنو تر میانځ دَ وینې دَ هغې لوبې سره اړه لري چې په کې هغوئ په قسم قسم نومونو خپلې تندې ماتې کړې دي � نو ځکه خو شوق دَ حساس شاعر په رنګه په دې دور کې لیکلي شوو بېخي زیاتو نظمونو کې پښتون غندلی دی�

دې پورته لیکلی شوی نظم ته مونږ په ډرامائي انداز کې په یو داسې افسانې باندې مشتمل ادبي شاهکار وئیلی شو .. چې دَ افضل شوق نه دَ شاعر نه علاوه ډرامه نګار او افسانه نګار هم جوړوي � ولې چې .. دَ غازیتوب او شهادت وَ افغاني مروجه جهادي اصطلاحاتو ته چې هغه په ډرامائي انداز کوم رنګ ورکوي .. هغه ادبي رنګ .. په ځان کې المیاتي افسانه او تمثیلي شعریت لري � قیصه دَ دوه نیمو عشرو .. په یو څو ورو مصرعو کې سرته داسې په هنر او خوند رسول شاید چې دَ افضل شوق داسې کمال دی چې ورنه انکار ادبي منافقت ګڼلی شي � افضل شوق څنګه خپل وصیحت دَ ساه ورکولو په وخت خپل ورو ته کوي ..؟ دغه سوال شاید چې ځواب اونه لري .. خو دا خبره په یقین سره وئیلی شم چې یو داسې انسان، چې دَ غوښې نه نه .. بلکه دَ کاڼو نه جوړ وي.. هم موم کېدی شي که لږ دې خبرې ته ځیر شي �

دا نظم چې هیڅ قسم معنوي ابهام نه لري .. ساده دی ، خو دَ خپل تکراري او جذباتي لب و لهجې دَ وجې دَ شاعر دَ انساني احساس او پښتونیت حدونه دومره پراخوي چې په هغه باندې دَ کېدلی شي چې یو مخصوص فکر لرونکي نقادان دَ هغه دغه شعري زیار ته داسې درانه ټکي ورکولو کې ناکام شي .. چې دا نظم یې په صحیح معنو کې حقدار دی � خو زه ورته دومره لوی او بامعني نظم وایم .. چې شاید په داسې ټکو کې هیچا هم تر اوسه دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي دور عکاسي داسې نه وي کړي .. لکه په دې پورتني نظم کې چې افضل شوق ډېره په اختصار او مدلل انداز کې کړې ده�

دا نظم چې .. په خپل اصل حالت کې په نولس ورو او لوئیو مصرعو کې .. په آزاده پیرائیه کې لیکلی ښکاري .. ته لږ په غور که اوګورو ، نو دا نظم به مونږ دَ نولس نه .. بلکه دَ دیارلس داسې برابرو برابرو مصرعو پابند نظم اوګڼو چې هره مصرعه یې یولس سیلابیزه ده .. راشئ چې یې اولولو �

په وینو زما که تنده ته دَ جهاد

وَ سرولو ته چمتو ښکارې ، نو

دَ خپل ساتُول را اخیستلو رومبی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بس فقط دغه يو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه ... مجاهده وروه!!

چې کله ما په سره کفن کې ګور ته

دَ ميراث خور په حېثيت ورسپارې

نو ګوره ګوره چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې ورېندار

لاسونه بيا سره په نکريزو نه کړې

ګنې ، دا زما او ستا شريکه وينه

شريك مذهب او هم شريکه پښتو

به تا غازي او ما شهيد نه مني

۱۲ـــ دَ امن دَ ناوې په واده کې

دغه خوب وو

که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو

زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزۍ کې

که وئيلې دَ موزارټ په موسيقۍ کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه

او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسۍ کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي ،

چې عربۍ پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز

او جاپانيو بوليرو رقص

که چينۍ جوني په تال دَ هند وې مستي

پښتنې هم گډېدلې په بېلي ډانس

هن ، تر دې چې

دَ نړۍ درست شاعرانو

هم دَ خپل خپل خوب او خيال په سمه غېږې

ډکولې په راڼيانو په ټېنگو څه ؟

چا په فاکس

چا ، چا پولکا او فلېمنکو کې ،

حقه دا ، دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له يوه بله

هيڅ توپير نه وو تر منځه

ټول خپلوان وو

که څه هم حقيقت دا ،

چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 123(

دا دَ افضل شوق په ځينو هغو شاهکارو نظمونو کې يو نظم دی چې ډېر زيات شهرت يې حاصل کړی دی او دَ هغه کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" دَ چاپېدو پس دَ شاعر او کتاب په باب چې چا هم څه ليکلي دي .. هغه دَ دې نظم حواله ضرور ورکړې ده � يعنې دَ دې نظم دَ لوستلو ورستو افضل شوق دَ يو امن پرسته شاعر په توګه يو نوم او حواله ګرځېدلی دی � ځکه چې هغه چې کومې ښېرې يا کوم خوبونه او يا څومره ارمانونه دَ انساني امن ، سوکالۍ او خوشحالۍ ، يا مينه محبت او شفقت دَ حصول په حقله ليدلي دي.. هغه ټول څه دَ شلمې صدۍ په آّخري عشره او دَ يويشتمې صدۍ دَ آّغاز په کلونو کې دَ دغه انسانانو دَ لاسه داسې دړې وړې شولو.. چې دغه امن پرست او مينه ناک شاعر يې په ژړا او فرياد سر کړو� دَ ده شاعرې لا څه .. چې دا نظم يې دَ نړئيز بړاس او دَ خوبونو دَ تعبير جوړولو دَ خواهش په حواله مخې ته راغلو -

په دې نظم کې افضل شوق يو محفل دَ خياله راغونډ کړی دی او په دې محفل کې يې دَ دې نړۍ ټول مشهوره شاعران، مشهوره موسيقاران، نامتو سندرغاړي داسې راغونډ کړي او تر څپلو يې په بېلو بېلو ځينو عالمي مشهوره رقصونو کې په ګډاګانو کې داسې مست دَ خپل تصور دَ مخې ښکاره کوي � چې هغه دَ يو خوب نه علاوه حقيقت نشي کېدلی � ولې چې شوق په دې نظم کې دَ فکري الوت دَ وجې په ناشناس باندې دَ انګرېزۍ سندرې واي .. چې ممکن نه ده او هغه هم دَ موزارټ په موسيقۍ کې ، چې دَ يورپ يو کلاسيکي موسيقار دی � هم دغه رنګه شوق دَ خپل خوائش دَ لارې په ايرانۍ فارسي باني سندرغاړې مادام ګوګوش باندې دَ پښتو سندره ، په امريکائي انګلسي سندرغاړې هېلټن او عربۍ أم کلثوم باندې په ګډه دَ روسۍ سندره وئيل يوه خارج الامکان خبره ده � خو دا ليدلی خوب چې شاعر يې نظم کوي .. انسانانو نه په صحيح توګه او صحيح بڼه کې هغه انسانان جوړول مطلوب دي چې اشرف المخلوقات ياد شوي دي �

په دې نظم کې دَ خوند او مزې خبره خو لا دا هم ده .. چې دَ افضل شوق په دې نظم کې که عربۍ پېغلې پښتنې اتڼونه کوي يا چينۍ جينکۍ دَ هند په تال رقصېږي .. نو بل طرف ته پښتنې په بېلې ډانس کولو کې .. چې دراصل عربي کلتوري رقص دی ..يادوي � او دَ خپل پراخ نظر او انساني سوچ ښودنه کوي � نه تش دا.. بلکه په دې نظم کې شوق صاحب دَ بېلو بېلو ژبو شاعران هم دَ هغوئ دَ خوښو محبوباګانو سره په بېلو نړئيزو رقصونو کې رقصولي دي � چې يو پښتون او مشرقي انسان که يې په خوب کې لا هم تصور ګناه ګڼي .. نو مغرب يې خپل توعين ګڼي او کله هم نه غواړي چې هغوئ دي دَ مشرق سره په ګډه داسې خوشحالياني اوکړي �

زما دَ پورتنو خبرو نه مطلب دا ده دی چې ګڼې افضل شوق غېر فطري يا غېر حقيقي خبري کړي دي .. بلکه دا دَ ده فني هنر او شعوري کمال دی چې دومره اوچت آّفاقي سوچ يې په پښتو کې نظم کړو � يعنې شوق په انسانانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې توپیر نه مني او هغه دا یقین لري چې انسانان که اوغواړي نو تر خپلو انساني رشتو په سوب خپلوان کېدی شي � خو دَ شوق دَ قوله انسانان دَ یو بل دُښمنان دي � او دا کله هم ممکن نه دي � خو طمه یې بیا بیا کوي � دا نظم که په پښتو کې نه .. په انګلش یا بلې مغربي ژبې کې وړاندې شوی وی .. نو نن به یې دَ شاعر نوم دَ آّسمان په ستورو کې لیك وی � خو داسې ناممکن ځکه ده .. چې دَ دې نظم شاعر پښتون دی او پښتانه کله هم فکري هنر ته په درانه نظر نه ګوري�

دَ فني جوړښت په حواله دا نظم تمثیلي انداز لري چې قیصه ورسره په افسانوي انداز کې قلمبنده شوي ده � په دې نظم کې دَ ژور فکر سره سره دَ بېلو بېلو ژبو ، ثقافتي اړخونه رابرسېره شوي دي � دا نظم په علامتي شکل کې مونږ یو مختصر منظوم داستان ګڼلی شو � دا نظم چې په دېرشو مصرعو مشتمل آّزاد نظم لیکلی شکاري .. په اصل کې دَ دوویشت (22) مصرعو دولس سېلابیزه پابند .. لاکن آّزاد قافیه او بې ردیفه معری نظم دی � مونږ یې په پابند شکل کې داسې لوستلی شو

دغه خوب وو ، که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزۍ کې

که وئیلې دَ موزارټ په موسیقۍ کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسۍ کې

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلې،

چې عربۍ پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز او جاپانیو بولیرو رقص

که چینۍ جونې په تال دَ هند وې مستې

پښتنې هم ګډېدلې په ببلې ډانس

هن ، تر دې چې دَ نړۍ درست شاعرانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَخپل خپل خوب اوخيال په سمه غېږې

ډکولې په رانيانو په تېنګو څه ؟

چا په فاکس،چا چا پولکا اوفلېمنکوکې،

حقه دا ، چې دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له يوه بله

هيڅ توپير نه وو تر منځه،ټول خپلوان وو

که څه هم حقيقت دا ، چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

۱۳ــ دَ انساني فطرت په سمه

چې له دې ځمکې څخه

پاس تر شنه آسمانه پورې

بيا له سپوږمۍ څخه هم

رك تر هرهر ستورې بېلې

دَ سرې او شنې په شان

که پرانستل شوې لارې لاهم،

خو دا نړۍ

او په نړۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکاري

وېښل شوي غرضي کرکو کې ،

هم به يې وي ولاړ

تر میانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته اونه داړي دغه ځناور

خپلو کې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 126(

په دې نظم کې داسې ښکاري لکه شاعر افضل شوق دَ خپلو معروضي حالاتو، واقعاتو او پېښو نه نه يواځې خبر دی .. بلکه دغه انسان چې په انسانانو کې افضل دی هم دَ دغو ترقياتو په مېچن کې دلولی شوی وي � شاعر دا يقين لري چې که انسان دَ نن دَ ترقۍ نه هم زياته ترقي اوکړي او دَ ستوري نه بل ستوري ته لاري دَ بوډۍ ټال کړي .. خو بيا به هم دَ دې ځمکې دَ خاورين ضمير نه نه اوځي � يعنې دَ خپل غرض دَ لاسه به انساني اقدارو ته تاوان رسوي � او تر خپلو به يې دَ زړونو تر میانځه فاصلې جوړې وي � او څنګه چې په مخ دَ ځمکې نن سبا دَ انسانانو تر میانځه دَ رنګ، نسل ، ژبې ، مذهب کرښې موجودې دي .. او ورسره ورسره دَ نفرت او کرکې ځناوري روئيې او خويونه دَ مينې او محبت وجود او جذبو ته تاوان رسوي � نو دَ دې نه بدتر حال به يې په نوره ترقۍ کې هم وي �

افضل شوق په خپل دې پورتني نظم کې دَ ترقۍ مخالفت نه کوي .. بلکه هغه دا خبره کوي چې سائنسي ترقي چې انسان څومره دَ آسائشونو سره مخامخ کړی دی .. دومره انسان دَ انسانيت په ضد کارونو ته ملا تړلي ده � ولې چې دا ترقي انسان هضم کړې نه ده او نه يې شکر وربانديې اوباسلې دی � نو ځکه شاعر دغه ترقۍ دَ انساني اقدارو قتل ګڼي او په فکري اشاره کې دَ پرون پسماندګۍ دَ نن دَ ترقۍ په مقابله کې غوره ګڼي � يعنې انسان په انساني او فطري خول کې انسان او په نورو جامو کې ځناور برېښي � داسې ځکه چې انسان په فطرت خودغرضه دی او آسائش موندلو ورسته خپل اصليت هېروي �

که څه هم په دې نظم کې شاعر دَ خپل عالمګير کېدل دعوه په ښکاره نه ده کړې خو داسې څرګندېږي لکه هغه چې انسان په کرښو کې وېښلی شوی ځناور ګڼي او واي چې ، انسان که واقعي انسان وی نو هغه به دَ يوبل سره دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوبل دَ غم او خوشحالۍ ملګری وو� خو افسوس دا چې داسې هیچرته په دې انساني معاشره کې نه شي لیدلی � او که مونږ اوګورو ، نو واقعي هم دغسې قیصه ده او دَ دُنیا حالات ورځ په ورځ خرابیږي او انسان دَ انسان نه بیزاره کیږي � دا انساني نه .. بلکه ځناوري خصوصیت دی � چې ځان ځانته ژوند کوي �

دَ فکر دَ لحاظه دا نظم هم په خپله معنا کې علاقائي ، قبائلي ،او مذهبي او نسلي رنګ نه لري .. بلکه یو آفاقي انساني مثبت سوچ او تعمیري تصور مخې ته کوي ، کوم چې خپل صداقت په یو وخت کې هم نشي پاتیدلی � او لازمي خبره ده چې دغې بدو انساني روئیو نه ته په داسې صداقت ګوته نیول او په هغې تنقید کول او دَ هغې غندنه کول .. دا په اصل کې دَ شاعر او ادیب یوه سماجي ذمه واري هم وي او مونږ وئیلی شو چې افضل شوق خپلې دغه ذمه واریاني نه یواځې پیژني .. بلکه دَ هغو دَ ادا کولو وس او چاره هم کوي �

په فني توګه په اسلام آباد کې په کال 2002 کې لیکلی شوی دا نظم هم .. چې په کې شپاړس لنډې او اوږدې مصرعې ترلي شوي دي .. خو په اصل کې دا اتهه مصرعیز نظم دی چې په شپاړس سپلابیزه مصرعو باندې مشتمل آزاد نه .. بلکه داسې پابند او معری نظم دی .. لکه

چې له دې ځمکې څخه پاس تر شنه آسمانه پورې

بیا له سپوږمۍ څخه هم رك تر هرهر ستوري بېلي

دَ سرې او شنې په شان که پرانستل شوې لارې لاهم

خو دا نرۍ او په نرۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل یا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکاري وېښل شوي غرضي کرکو کې

هم به یې وې ولاړ تر میانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته او نه دارې دغه ځناور خپلو کې

۱۴ـ دَ پرونۍ ښېرې په لټون

هغه هنداره

زما دَ سوچ هنداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هنداره

زما دَ خوب هنداره

چې یو ښېره یې په ما تل لیدله

داسې ښېره

داسې ژوند وزمه ښېره

چې هم مې خپله وه

هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مینه مینه لګولې مدام

په دغه نیت

چې زه یې اوپېژنم

لا یې دَ ځان په باب څه اوغږوم،

خو، دَ نصیب لکه چې نه وه خوښه

چې یوه ورځ

هغه وړه هنداره

زما له لاسو ناڅاپه اولوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه ښېره

په سل ټوکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلي ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې جينۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځينې

په ماته خله خېرات دَ مينې غواړم

ځکه چې ښوک په رنګ مونږې ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

ښوک په تندي

او ښوک په زنه هغه

ښوک په شونډانو

ښوک په پوزه هغه

)په لېمون ستا دَ ښېرې .. مخ � 129(

دا نظم ښاغلي افضل شوق چې په کال 1988 کې ليکلی دی او دا هاغه دور وو زما دَ مطالعې تر مخه .. کوم کې چې تر دې نظم لږه موده مخ کې دَ شوق صاحب ړومبۍ شعري مجموعه " شلېدلی امېل" منظرعام ته راغلې وه � خو که دغه ذکر شوې شعري مجموعه مونږ په غور اوګورو، نو په دې کې دَ " سل ښېرې" نومې نظم چې په کال1979ع کې په ريکارډ راغلی دی .. کې دَ سل ښېرو دَ زېرېدلو دَ امکان نه علاوه داسې يو بل نظم مخې ته نه راځي .. چې دَ " ښېرو لېمون" رنګه خبرې دې په کې شوې وې � لاکن دَ دې نظم " دَ پرونۍ ښېرې په لېمون " دَ ليکلو پس دَ ښېرو يو مسلسل تکرار او هغه هم دَ سلو ښېرو .. په وار وار په ډېرو نظمونو کې مونږ ته په نظر راځي � لکه " په لېمون ستا دَ ښېرې" (په ټائټل چاپ) دَ سلو يار نظم نومې نظم کې هم دَ سلو ښېرو ذکر شته خو شته .. بلکه په ټائټل باندې دَ دې نظم ورکول هم دا ښرګندوي چې هغه دَ سلو ښېرو په لېمون دی او يا دا سل ښېرې هغه ليدلې او بيا يې شاته پرېښې دي � يا بيا شوق صاحب دَ دغو سلو ښېر يار دی لکه په دې کتاب کې چاپ يو پېش لفظ کې ورته ښاغلي اکرام الله ګران ده ته " دَ سلو يار" وئيلی دی � خو خبره دا نه ده .. که مونږ دَ پورته ذکر شوې نظم په غور مطالعه کړو نو دَ افضل شوق دَ ژوند او دَ ښېرو دَ لېمون داستان به دَ يوې ښېرې سره تعلق اولري � ولې چې دئی په دې داستاني نظم کې کوم ته چې زه دَ افضل شوق دَ ژوند اصل او حقيقي داستان وايم .. کې دئی په ښکاره ټکو کې ليکي چې دَ ده دَ طلب ماشومه ښېره چې ده به په هنداره (آئينه) کې هر وخت ليدله � خو هغې ښېرې به خبرې نه کولې او افضل شوق غوښتل چې دغه ښېره خبرې اوکړي .. او يا دئی ورسره خبرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوکړي � ولې چې دئی او هغه څېره یو بل ته اجنبیان وو او ده دغه اجنبیت ختمول غوښتل � هم په دغه تجسس او کشمکش کې هاغه آئینه چې دغه څېره .. ګونګې څېره په نقش وه په ځمکه باندې را اولوېده او درې ورې او زرې زرې شوه .. او هرې زرې کې دَ هغې څېرې یو نیم نقش ښکاره پاتې شو .. او شوق هغه زرې راټولې کړې او بېرته یې هغه څېره ترېنه جوړول شروع کړو. خو څېره داسې ګډه وډه شوه چې بیادَ شاعر په قول له هغې ورځې تر ننه پورې دَ هغې ماتې ګونګې څېرې په لټون دئی هرې پېغلې ته ځکه ګورې چې دَ ده دَ فکرې څېرې دَ یو نا یو نقش سره سمون هم لرې او دئی یې دغه رنګه دَ ورکې څېرې یو یو نقش راغونډوې او دَ طلب هغه ورکه څېره ترېنه جوړوې .. چې په سلو نورو اجنبې څېرو وېشل شوې ده.

دا نظم دَ افضل شوق په ژوند کې سټرياګاني او مزلونه هم لیکې. که مونږ اوګورو ، نو دَ دې نظم دَ چاپېدو پس شوق سپلاني شاعر هم مشهوره شوی دی. په دې درست کتاب " په لټون ستا دَ څېرې" کې تر ټولو چې کوم څیز زیات زېربحث راغلی دی .. هغه څېره یا څېرې دې او دَ دغو څېرو لټون په کې په نوۍ حوالو بېخي زیات لیدلی شي. خو دا دَ شاعر شعرې کمال دی چې په هر ځل یې دې څېرې او لټون ته نوی داستان او فکرې تکل غوره کړی .. او دَ نوې موضوعاتو سره یې خپل دغه جنوني لټون مخې ته بوتلی دی � خو بیا چې مونږ دَ شاعر وَ همت ته په ځیر شو .. نو په هغه کې پښتنه وینه او مینه دئی شکست ته نه پرېږدې او آخر هم په کال 2002 ع کې په دې کتاب کې په صفحه نمبر 142 او 143 باندې چاپ شوې نظم " دَ ژوندون څېره " کې افضل شوق دا اقرار کوې چې هغه دَ لیدلو سلو څېرو په رهنمائي کې دَ یوې څېرې په تکمیلولو کې بری اوموندو � لاکن دلته دا خبره بیرته وضاحت طلب ده .. چې کومه څېره؟ آیا دا هغه څېره وه .. چې ده په کال 1997ع کې دَ ډاکټر وهیبه سکاني په نوم په مصر کې خپله کړه او که دا څېره بله څېره وه ؟ لا خو هیڅوک په دې اړه هیڅ ځکه نشي وئیلی چې دَ دې شاعر په نظمونو کې دَ څېرو دَ لټون ذکر دَ دې ذکر شوې نظم " دَ ژوندون څېره " نه پس هم په ځینو نورو نظمونو کې راغلی دی � او خپله شوق صاحب هم دَ دې خبرې په وضاحت کې اکثره په اشارو کې خبرې کوې او خبرې په خندا کې یوې بلې خواته بوځې � خو اوس خبره شوې هم یم چې دَ افضل شوق په ژوند لیکلی ناول هم چاپ ته تیار دی .. ماته یقین دی چې دا رښتونی شاعر به په دې خپله قیصه کې دا معمه سرته اورسوې او ټکې په ټکې به هرڅه او وائي � زه به کوشش کوم چې دا ناول مسوده تر لاسه کړم او دا سوال هم ځواب ته اورسوم �

بلې خواته په دې دووْ نظمونو یعنې " پرونۍ څېرې په لټون " او په" دَ ژوندون څېره " کې چې څومره خبرې په سادګۍ شوې دې .. هغسې په کې دَ فکر ژورتیا موجوده ده او دَ افضل شوق دا څېرې .. انسانې څېرې که څه هم نه دې .. خو په انسانې شکلونو کې او هغه هم دَ ښځو په حېثیتونو کې دراصله یواځې انسانې څېرې نه .. بلکه هغه علامتې ، تشبهاتې ، اشارتې څېرې دې چې یواځینی انسان په سلو حوالو انسان او فقط انسان جوړوې � دَ افضل شوق سل څېرې هم په فکرې حوالو یو داسې تصور رامخې ته کوې چې افضل شوق دٍ هر چا دوست دی .. دَ هرچا سره مینه کوې (دَ هرجائي توب ترحده) ..ولې چې هغه ځان انسان ګڼې او دا دَ انسانیت تقاضه هم ده � یعنې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه یو ښه انسان له یوه انسان سره نه .. دَ انسانیت سره کوي � خو دَ افضل شوق دغه یاران فقط ښځي ولې دي ؟ دَ دې سوال ځواب زما دَ فکر مطابق دا کېدل شي چې چونکه شوق شاعر دی او شاعري دَ ښځو سره دَ خبرو نوم دی�

په فني توګه " دَ پرونۍ څېرې په لټون" نومې نظم په دوه دېرشو (32) وړو او لوئیو مصرعو باندي مشتمل ښکاري .. خو چې ښه ورباندې غور اوکړلی شي .. نو دا دَ 32 مصرعو دا آزاد نظم دَ دوه ویشت 22 مصرعو معری نظم داسې مخې ته راشي .. لکه

هغه هنداره ... زما دَ سوچ هنداره

هغه هنداره ... زما دَ خوب هنداره

چې یو څېره یې په ما تل لیدله

داسې څېره .. داسې ژوند وزمه څېره

چې هم مې خپله وه ...... هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مینه مینه لګولې مدام

په دغه نیت ، چې زه یې اوپېژنم

لا یې دَ ځان په باب څه اوغږوم ،

خو ، دَ نصیب لکه چې نه وه خوښه

چې یوه ورځ ..... هغه وړه هنداره

زما له لاسو ناڅاپه او لوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه څېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلي څېرې

هرې جينۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځینې

په ماته خله خېرات دَ مينې غواړم

ځکه چې څوك په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

څوك په تندي او څوك په زنه هغه

څوك په شونډانو.. څوك په پوزه هغه

۱۵ـ ـ دَ زُوی په سر باندي سودا ته جوړېدليه پلاره!

ښه خو به دا وي

چې دَ لاسه يې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې

دَ هغه زُوی

چې سبا يې تربور

هغسې هم

په غال کې ستا

او ستا دَ ورور دَ شملې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ په وینو

ځواني مرګه مړی بیرته تاته

که په زړو اوړو در ږدي

نو په تا غر نړوي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 138(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ معاصرو حالاتو خاصکر دَ پښتنو دَ هاغه دونیم لسیزو کلونو جهادچې هغوئ په افغانستان کې دَ اسلام په نامه دَ سرونو په سودا کاروباري کړی وو � او دَ بې شمېره پښتنو وینې په کې بې ګنا توی شوې او عجیبه دا ده چې تر اوسه پوري انجام ته نه دی رسېدلی .. په دې چې دواړه دَ یو پښتني هډ او وجود اندامونه دي � پښتون که وژلی شي نو هم دَ پښتون رور دلاسه ، او که یې وژني نو هم یې رور وژني � او ضد دَدواړو په خپل خپل ځای سرته نه رسي � شاعر افضل شوق دلته یو پښتون پلار ته چې کوم نصیحت کوي � څه هم که غېر فطري رنګ لري .. خو بیا هم په کې دَ شاعر دغه خبري رد کېدلی نه شي چې هغه واي .. دَ اولي ورځې دَ نوي پیدا شوي بچي دَ مرګ غم تر هاغه غمه کم وي چې ځواني مرګ شي � او هغه هم دَ تربور دلاسه � دغه نظم کې هم په ډېر ښکلي تمثیلي انداز کې په یوه ډېره علامتي پېرائیه کې دَ پښتون دَ ماحول دغه جهادي غافلانه روئیو ته کتلي شوي دي � یو پښتون پلار ته دَ خپل زُوی پیدا شوي ماشوم دَ وژلو .. نه مُراد مونږ په ابتدا کې دَ ماشوم په لاس کې دَ ټوپك ، طمانچې ، بم او بارود دَ ورکولو په ځای دَ قلم او کتاب دَ ورکوني شعور ورپه ګوته کولی شو � بلې خواته ، دَ دې علامتي اشارې نه یوه نوي معنا داسې هم اغیستلی شو چې دَ بدو جرړه دَ اولې ورځې نه ایستل پکار دي � نه چې دغه بد بیا دَ خورېدو.. لوئېدو دَ عمل نه تېرېږي .. نو نور بد او بدی پیدا کوي � لکه څنګه چې په افغانستان کې تاریخ دَ دې خبري ګواه دی

دغه نظم په فني توګه چې څومره په ساده رنګ کې بیان شوی دی .. دغسې دغه نظم دَ نن دَ حالا تو یعنې په عالمي کچ چې دهشت ګردی یا ترهه ګری کومه نعره مونږ اورو .. هغه هم دغه رنګه ورو ورو دَ څو صدو نه دَ دې حالا تو پخوا یو سفر وو ، چې نن یې ټوله دُنیا دَ خوف او ویرې سره مخ کړې دي � نه یواځې دا بلکه په دې حالاتو کې انتهاپسندي مونږ ته په عروج لیدی شي �

دَ افضل شوق دا نظم چې " په لټون ستا دَ ځېرې" کې په 138 باندې چاپ دی په راولپنډۍ کې په کال 2001ع کې لیکلی شوی .. په دولسو ورو لوئیو مصرعو کې لیکلی دا نظم دراصل دَ شپاړس سېلابیزه پنځو غټو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه چې ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خو به دا وي چې دَ لاسه يې مرئ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې دَ هغه زُوی چې سبا يې تربور

هغسې هم په غال کې ستا او ستا دَ ورور دَ شملې

ککړ په وينو ځواني مرګه مړی بيرته تا ته

که په زړو اوږو در ړدي نو په تا غر نړوي

١٦ ـ دَ ژوند سوال .. ځواب هم سوال

هرڅه هرڅه دی

خو بيا هم

دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال

چې په ځواب کې لا

بلا سوالونه

زېږوي څه چې

مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 141(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ ژوند فلسفې او معنې ته په خپل منفرد انداز کې کتلي دي � ژوند چې تر اوسه پورې يې لا صحيح معنا چا هم نه ده وړاندې کړې .. يا داسې هم وئيلی شي چې دَ ژوند په فلسفه لا هم هيڅوك هم نه دي رسېدلي � ژوند يوه داسې هوائي مرغۍ ده چې لاندې دَ ځمکې نه ورته ګورې نو چاته ښنګه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او چاته څنګه � لکه افضل شوق چې دغه نظم کې دَ ژوند فلسفې ته کومه اشاره کوي .. نو هغهَ یو داسې سوال رابرسېره کېده دي چې ځواب یې هم په سوال پورته کوي او دا خبره هم دغسې ده � ولې چې تجسس ، حېراني ، دَ خواهشاتو تکمیل .. منډې ترړې او هوس او لا لچ په اصل کې دَ ژوند بېلې بېلې غرضي لارې دي .. چې تکمیل ته رسېده غواړي � خو دَ بده مرغه انسان په خپل ژوند کې په یوه لاره هم په خپله خوښه دَ ژوند دغه لارې سر ته نه دي رسولي � او هر یو په نیمه لار کې دَ بېلو بېلو امتحانونو او ازمېښتونو سره مخامخ شي � یعنې انسان په ژوند کې دَ ژوند سره اوږه په اوږه تګ دَ خپلو خواهشاتو تکمیل خو ګڼي خو دغه خواهشاتو ته رسېده یې ممکن کړې نه دي �

سوال څنګه په ځواب کې سوال زېږوي ؟ دا هغه فلسفه ده چې په شاعرانه ټکو کې دَ افضل شوق په دې نظم کې ورته ژوند وئیلی شوی دی � څومره چې دا خبره لوستونکي په سوچ کې مبتلا کوي .. هم دغه رنګه په دې نظم کې دغه یوه محاوره یعنې " په امتحان کې اچول" په دې نظم کې موجود ابهام ته آّساني معنې ورکوي �

په فني جوړښت او رغونه دا نظم یوه ساده او وړه خبره ښکاري چې دَ لوستلو سره دَ انسان په ذهن کې واضحه شي .. خو فکري ژورتیا یې دومره زیاته ده چې انسان دَ ژوند په فلسفه او معنې ورګېر کړي � زما مراد دا دی چې دا نظم یواځې دَ پښتو نظم نه دی � که ترجمه کړی شي نو دَ معیاري ادب یوه معتبره حواله به اوګرځي � په دې کوشش او داسې نورو نوو موضوعاتو په ښه توګه څېړلو او چېړلو افضل شوق ته یواځې دَ پښتو شاعر نه وایم ولې چې دغه قسم نوي او معیاري موضوعات زمونږ دې شاعر دَ علاقائي او قبیلوي اثر نه لرې ساتلي دي.. او دا دَ ده فني کمال او فکر لوئیوالی دی .

په تپازه نومي ساحلي ښار الجزائر کې لیکلی شوی دا نظم په اتهو وړو غټو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې تش په دریو ، پنځلس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو کې راغونډ شوی دی .. لکه

هرڅه هرڅه دی ، خو بیا هم دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال ،چې په ځواب کې لا بلا سوالونه

زېږوي څه چې .. مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

۱۷ــ دَ شملي صدی په نوم چې نن مونږ....

په وړو وړو خبرو

که سرونه په لاسو ږدو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، کاسو کې دَ سرونو

خو.. سرې وینې هم څیښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم

انسانانو ته مونږړو

خو، په پته په فطرت کې

له هر څه پرته

والله چې

سرې خوره حېوانان يُو

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 146(

دلته په دې نظم کې افضل شوق وَ یو داسې ځناوګي روئیې ته ګوته نیسې چې نن سبا یې انسانان او خاصکر پښتانه په ډېر ویاړ او فخر خپلوي � یعني په معمولي خبرو چې څومره دَ پښتنو شمله کوزېږي .. هغه رنګه بل طرف ته په ډېرو لوئیو معاملو هغوئ چپ هم شاید چې په دې خبره پاتې دي � چې په کې هغسې توان توفیق باقي نه دی پاته شوی � دَ نورو قومونو سره دَ سیلانۍ او مقابلې کولو په وخت نن هغه مېړنی پښتون .. چې پرون یې ترانې نورو وئیلې .. هم عاجزه پاتې شوی دی � خو دغه بل ته عاجزه پښتون تر خپلو یو بل ته تر پرونه هم نور غښتلی بریښي � او په خپل علاقائي سوچ ژوند کولو ته داسې جوګه شوی دی چې افضل شوق یې ژړا په خپل دې نظم کې په ډېره پښتني جذبه او پښتني احساس ژړوي � هغه پښتون په ناحقو لارو روان ګوري او غواړي چې پښتون دې هم دَ هغو اقوامو سره اوږه په اوږه مخې ته روان شي چې نن یې دَ هغوئ دَ آقا حېثیت تر لاسه کړی دی �

دا نظم معنوي ابهام نه لري او نه په کې داسې کړکېچنې خبرې شوي دي چې دَ لوستونکي په ذهن کې مغالطې پیدا کړي � دلته موضوع علاقائي او خالصه پښتني ده خو شاعر په انساني حوالو دا کوشش کړی دی چې پښتون ته آئینه ور ښکاره کې � په دې نیت نه .. چې ګنې پښتون انسان نه دی .. بلکه په دې نیك نیتۍ چې پښتون دَ هیچا نه کم نه دی � نو بیا څه وجه ده چې دا قوم تر خپلو دَ خپلوۍ احساس نه لري او نور عالم ته خپله بڼه ځناوري ښودي ؟ دا هغه تپوس دی چې افضل شوق یې په دې نظم کې دَ ځواب په طمه رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې نظم کې لفظي تراکيب لکه " سرونه په لاسو کې ږدل" ، " دَ سر په کاسو کې وينې څښل" ، " انسانانو ته مونېدل" ، " سرې خوره انسانان کېدل " محاورتي انداز لري او په دې نظم کې دَ شاعر جذباتيت دَ يو پښتون په شان ښکاري خو په دې جذباتيت کې يې غېر ضروري اجتجاج نه کار نه دی اغيستې � ځکه خو دَ نظم شعريت دَ موضوع په لحاظ دَ منلو دی � هم دغه خو دَ دې شاعر افضل شوق تر ټولو لويه خوبي ده چې هغه آفاقي موضوعاتو ته هم علاقائي او پښتني قومي ژبه ورکوي � کومه چې پښتنو ته اپيل کوي � مونږ دا وئيلی شو چې شوق صاحب په فطرت او اصليت پښتون دی .. خو په مزاج امن پرست انسان او مينه کونکی مجنون دی � خبره يې صفا .. خو په کې احتجاج نه ښکاري � هغه سوالونه رابرسېره کوي ، لکه دلته په دې نظم کې چې په علامتي اشارو کې زمونږ راهنمائي کوي�

دا دَ لسو ورو لوئيو مصرعو نظم چې په آزاده بڼه کې ليکلی ښکاري .. له اصله په اتهه سېلابيزه نهو مصرعو باندې مشتمل نظم دی .. خو مونږ يې په څلورنيمو داسې مصرعو کې هم تقسيمولی شو.. چې په کوم کې څلور مصرعې شپاړس سېلابيزه مصرعې دي او يو آخري مصرعه يې اتهه سېلابيزه ده .. لکه

په ورو ورو خبرو که سرونه په لاسو ږدو

نو،کاسوکې دَ سرونوخو سرې وينې هم څښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم انسانانو ته مونېږو

خو، په پټه په فطرت کې له هر څه پرته والله چې

سرې خوره حېوانان يُو.................................

۱۸ ـ دَ فرعون سره دَ شوي قول په سمه

دا کېدی شي

چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خالق دَ يو جنت په سر

ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې

باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 154(

دا پورتنی نظم افضل شوق په کال 1996ع کې دَ يو وړوکي يورپي ملك مناكو په مونټې كارلو نومې ښار کې ليکلی دی چې ذکر يې په سفرنامه کې هم راغلی دی � په دې نظم کې شاعر افضل شوق دَ يورپي ماحول په تناظر کې خپل شاعرانه كېفيت ډېر په ښكلي انداز کې ښكاره كړی دی او وائي چې .. دا دَ مغرب خلق چې دَ نن په آسائشونو او عياشيانو باندې نازېږي دَ خپل ځان دپاره دَ خدای دَ جنت په رنګه نوي نوي جنتونه داسې جوړ كړي دي چې په کې يورپي پېغلې دَ جنت دَ حُورو په رنګ کې زړونو ته سرور بخښي .. او هم په دغه نظم کې شاعر دا هم وائي چې كېدلی شي چې دَ يورپئينو يا دَ ترقي يافته خلقو دَ عياشۍ او په آسائشونو باندې ايمان دَ هغوئ دپاره دَ دوزخ ذريعه په دې اوګرځي چې هغوئ دَ خدای دَ جوړ كړي شوي جنت په مقابله کې دا هر څه كوي�

دَ افضل شوق دغه نظم داسې څرګندوي چې هغه يورپ .. خاصكر دَ مونټې كارلو دَ شپې ژوند دَ يو منظوم روداد په شكل کې مخې ته ږدي � خو خبره دا نه ده � خبره ساده ده .. لاکن په دې کې فكري ژورتيا انسان په دې باندې سوچ كولو ته پاروي چې دا ژوند يواځې دَ عياشۍ اډه، يا آسائشونو دپاره نه دی .. بلكه دَ هغوئ وظيفه په ځمكه باندې دَ خدای دَ نائب په توګه انساني روئيې او ښه خوئيونه خپرول ده � دَ ايکې يو خدای پېژندل دي � دَ انساني ژوند دَ اخلاقي افدارو ساتنه ده .. چې هغه كله هم په كلبونو، جواخانو، شراب خانو نشي ممکن كېدلی � دَ افضل شوق دا مثبت او تعميري فكر كه څه هم دَ اروپا يا ډېرې ترقي يافته څو بې لارو اقوامو يواځې غندل نه دی .. خو په کې انسان ته دَ انسان په رنګه پاتې كېدل هم دَ هغه مرام يا مقصد دی �

په دې نظم کې شاعر دَ فرعون دَ جنت سره دَ يورپ دَ شپې ژوند او دَ عياشۍ دَ تشبهيه هاغسې فكري حواله رقم كوي چې دَ اسلامي تاريخ په پاڼو کې دَ فرعون په اړه خوندي ده � يعنې خدائی پاك هغه فرعون چا چې په ځمكه دَ جنت جوړولو .. هغه دَ جنت خاوند نه كړو .. بلكه هغه ته يې دوزخ په نوم داسې اوليكلو چې مسلمانان ترېنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبرت او سبق اخلي ..!! دَ افضل شوق دغه خبره په يو بل سوچ دَ انسان په انساني زوال باندي ګوزار هم ګڼلی شو .. کوم چې دَ دې انسانانو دَ دې فرعوني روئيو په وجه مخې ته راغلی دی�

په يولس ورو او لوئيو مصرعو ليکلی شوی دا نظم که په غور اولوستلی شي نو هر لوستونکی به زما دَ تجزيې سره اتفاق اوکړي .. يعنې دا نظم په اوږدو اتهو داسې مصرعو باندي مشتمل دی چې هره مصرعه يې په دولس برابرو برابرو سپلابونو اړه لري .. لکه

دا کېدی شي چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

دَ خالق دَ يو جنت په سر ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

۱۹ــ دَ فرعون لوُر

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لُور دَ فرعونانو

او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لکه څپې دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په موسکا یې برېښناګانې پړکولې

په خندا یې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو یې لا دَ نظر غشي

دَ زړلیانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا،چې دَ ځوانۍ زور او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .. غوړېدله

هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار، خو

ماره نه وه

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله ښوك هم نه

هغه قلوپطره وه،

چې په روح راوربدله له پېړیانو

او په ما یې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

ځکه ما کې هم سیزر کړو سر راپورته

په لیدو دَ هغې ورکې ملائیکې

او دَ میني عسکري جذبې مي واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه يې هم په حاکم ځان،

ځانته مرئيی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

يو ځل بيرته

فرعوني تاريخ ژوندی کړو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 155(

دا تفصيلي نظم چې افضل شوق په قاهره (مصر) کې په کال 1997ع ليکلی دی .. داسې ښکاره کوي ، لکه هغه چې دَ خپل هاغه واده قيصه کوي چې ما يې مخ کې هم ذکر کړی دی � يعنې دَ هاغه " ښېرې" چې " سلو ښېرو" يې راهنمائي کړې ده � بلکه په دې نظم کې خپله هم شاعر افضل شوق داسې خبره کوي چې هغه دَ جوليس سيزر .. چې دَ روم بادشاه وو په مصر باندې قبضه کړې وه � او قلوپطره يې رانيۍ کړې وه � نو شوق هم دلته دَ هاغه تاريخي حوالې په رڼا کې خپلې دې تکميل شوې ښېرې ته قلوپطره او ځان ته جوليس سيزر وائي�

دا نظم يوه منظومه قيصه ده چې راوي يې خپله افضل شوق دی � په دې قيصې کې دَ جلال او جمال په حواله چې کوم تراکيب مخې ته راوړي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې بې شمېره سوالونه پيدا کوي .. لکه دَ تنا ګانو په شان خبرې کول.. په خندا تندرونه غورځول .. کتلو ته دَ نظر غشي غورځول وئيل .. غشې دَ ړليانو په حساب غورځول ..دَ لمبې په شان وشېدل.. دَ مار غوندې ځنګېدل او غزېدل او دَ مار تر سيورې لاندې اوسېدل داسې استعارې او اشارې دي چې .. نه يواځې دَ فرعوني تاريخ عکاسي کوي .. بلکه دَ لوستونکي ذهن يو دم دَ هغې فرعوني مصرۍ قلوپطره په لور وړي .. چې په خپل جمال کې چې څومره مشهوره وه .. هم هغسې يې دَ جلال قيصې هم دَ مصر تاريخ ګواه کوي � بل طرف ته دَ روم دَ هغې زړې زمانې بادشاه جوليس سيزر په تاريخي حوالو دَ دې اوسنۍ قلوپطره په وړاندې دَ افضل شوق مخامخ کېدل .. او دَ هغه دَ سيزر په بڼه کې راپورته کېدل .. دَ هغه دَ مينې عسکري جذبې راپارېدل او دَ قلوپطره په فولادي زړه حمله آّور کېدل .. هم بيا دغه ښنتون جوليس سيزر په مينې کې دَ هغې مرئيی کېدل واقعي هم وَ فرعوني تاريخ ته ژوند ورکولو قيصه ژوندۍ کوي � ولې چې دَ جوليس سيزر او دَ قلوپطره مينه يو تاريخي حقيقت دی � کوم چې افضل شوق سر دوباره را ژوندی کړی دی �

په فرعوني داستان کې خپلې مينې ته چې شوق صاحب دَ رومانوي حقيقت څنګه رنګ ورکوي .. هغه که يو طرف ته منفي اثر پرېږدي .. نو بل طرف ته افضل شوق دَ تاريخ حواله دَ ځان سره په دې منسوب کوي چې دَ هغه دغه مينه هم دَ فرعونانو په ځمکه کې پيدا شوې او هغه ته سپارل شوې ده � نو څکه هغه خپل ځان او خپله مينه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعوني تاريخ يو تسلسل ګڼي � په دې کې شك هم نيشته چې مينه كه پرون وه .. كه نن ده او يا سبا وي .. هم دغسې رنګ به لري�

دا نظم په فني جوړښت يوه تمثيلي قيصه ده .. خو دې سره سره په فكري لحاظ لوستونكي فرعوني تاريخ لوستلو ته مجبوره كوي � دا نظم په درې دېرش مصرعو كې ليكلى اوږد نظم دى .. خو په اصل كې اوويشت داسې برابرو مصرعو مشتمل دى چې هره مصرعه يې دولس سپلابيزه ده .. لكه

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لوُر دَ فرعونانو ، او په ما كې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لكه څپې ګ دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

په موسكا يې برېښناګانې پړكولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم كړو كتو يې لا دَ نظر غشي

دَ ږليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا ، چې دَ ځوانۍ زور او له كبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .... غوړېدله ، هن تر دې چې

غوړېده به لكه مار ، خو ماره نه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه ، هغه قلوپطره وه،

چې په روح راوربدله له پېرېانو

او په ما یې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

څکه ما کې هم سیزر کړو سر راپورته

په لیدو دَ هغې ورکې ملائیکې

او دَ میني عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

زه يې هم په حاکم څان ، څانته مرئيی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

يو ځل بيرته فرعوني تاريخ ژوندی کړو

۲۰ ـ دَ لمر ، سپوږمی، ځمکې مجرم گليلئيو

کلیسا دَ جهالت دَ زمانې چې

تور په تا څنگه تپلو

هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترگو

ما مجرم څکه گڼي

چې رڼا خورمه ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ

چې وي روښانه په لمر باندې..

او يا هغه شپه

چې روڼه په څراغ وي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 160(

دَ افضل شوق دا نظم چې تهيم يې په اټلي کې دَ سپل کولو په وخت په فلورينس نومي ښار کې هغه وخت غوره کړی دی .. چې هغه دَ سېنټ کروس په چرچ کې دَ سر ګلېلئيو تابوت وزمه قبر مخې ته ولاړ دی � دَ ګلېلئيو په حقله داسې وئيلی کېږي چې هغه په خپل وخت کې چې په ورمبي ځل دا خبره " چې لمر دَ ځمکې خواوشا نه .. بلکه ځمکه دَ لمر خواوشا ګرځي" .. نو دَ هغه دور دَ کليسا پادريانو هغه دَ خدای او دَ هغه دَ قدرت يا فطرت خلاف اوګڼلو او هغه يې دَ حقيقت په ضد مجرم په دې ثابت کړو .. چې هغوئ په دې خبرې يقين وو ، چې لمر دَ ځمکې خواوشا ګرځي � يعنې سهار راښکاره شي او بيا ماښام ډوب شي � څه هم که دا خبره بيا ماهرين فلکياتو او سائنسدانانو غلطه ثابته کړه او سر ګلېلئيو يې په خپلې دعوې کې رښتونی اوګرځولو .. خو ګلېلئيو اوستائيلی ځکه نه شو چې هغه دَ ژوند نه لاسونه اغيستي وو�

دَ سرګلېلئيو دَ داسې رښتيا په تناظر کې افضل شوق هم دا وئيل غواړي چې هغه چې کومې خبرې کوي يا کوم افکار وړاندې کول غواړي .. هغه دَ ننې دور دَ منلو ځکه نه دي چې دَ نن انسان .. خاصکر پښتون له دغه حقيقتونو سره بلد نه دی او نه يې کله پېژندلي دي � هم په دې خو دَ ده خبرې دَ ګناه او ثواب په تله کې په پټو سترګو تلل کېږي � او هغه ته دَ پښتو او پښتنو دُښمن کېدلی شي چې په دې خبره وئيل کېږي چې هغه صفا او نېغ په نېغه خبرې کوي .. او پښتون په ننني دور کې دَ هر قام نه نه يواځې پاتې ګڼي .. بلکه پښتون په ځناوري خوئيونو او روئيو کې هم لېدلی ګوري � کله کله خو دغه افضل شوق چې امن يې خوب او مينه يې ژوند دی .. خپله هم دَ پښتنو دَ بدې او کمې ورځې په کتلو ډېر زيات جذباتي شي او په خبرو کې يې شدت رامخې ته شوی وي � خو بيا هم دې شدت ته په اخلاقي پېرائيه کې لفظي جامې اغوستلې شوي دي .

په دې نظم کې دَ افضل شوق دغه دعوه چې ګڼې هغه حق ته ګوته نيسي .. هم ځکه خو مجرم ګڼلی شي .. که مونږ دَ هغه دَ شاعرۍ په رڼا کې اوګورو، نو دا خبره به منو .. چې هغه کومې خبرې په نوې استعارو ، تشبهياتو، محاورو ، اشارو ، کنائعو او موضوعاتو لاندې کوي .. هغه خبرې دومره نوې او نابلده وي .. چې ما اکثره دَ ملګرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ دي شاعر په باب اورېدلي دي .. چې دا افضل شوق دَ کومي دُنيا خبري کوي ؟ او يا .. هغه ولې دَ پښتو او پښتني کلتوري روئيو او اوصافو برعکس دي ؟ .. نه يواځې دا .. بلکه افضل شوق ته په داسې نوۈ خبرو کولو مغرب پرسته هم وئيلی کېږي � څه هم که داسې هيڅ خبره دَ دې شاعر په شاعرانه روئيه يا ليکنو کې په نظر نه شي راتلی � البته دَ هغه نوي موضوعاتي ادب څه مشکلات پيدا کړي ضرور دي .. خو دا دَ شوق قصور نه ..بلکه دَ دې علاقائي ، قبائلي ، بازاري او ساده نقادانو قصور دی .. چې هغوئ ښه او بد ته په خپلو سترګو ګوري � کله هم خواوشا کې نه ګوري .. چې دُنيا په کومه روانه ده او هغوئ پښتون چرته بوځي � هم ځکه خو دا او داسې نور معروضي حالات دَ افضل شوق او پښتنو تر مينځه لاري ترې �

په دې پورتني نظم کې دَ شپې او ورځې په مناسبت دَ خپرو تړون چې خومره دَ شوق دعوه صحيح ثابتوي ،، هغسې داسې ځيني لفظي او جديد محاوراتي تراکيب لکه " تور تپل" ، " رڼا خوړل" ، " رڼا اغوستل" ، " په رڼا کې اوسېدل" دَ افضل شوق ادب او شعري زيار ته آفاقي رنګ ورکوي .. کوم چې دَ دې دور دَ پښتو ليکونکو نه بېخي بېل او بدل ښکاري � هم دغه هغه خبره ده چې افضل شوق پرې ځانته داسې مجرم وائي لکه سر ګلېلئيو .. چې يو وخت به دَ ده دغه تجريديت او دَ جدت په حوالو روا شوی جرم دَ پښتو او پښتنو قانون جوړېږي�

دا نظم چې دَ يولس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم ښکاري .. دراصل په اوو داسې مصرعو باندي مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې دولس سېلابيزه ده او نظم باقاعده يو مصری نظم دی .. لکه

کليسا دَ جهالت دَ زماني چې

تور په تا څنګه تپلو هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترګو

ما مجرم ځکه ګڼي چې رڼا خورمه،

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ چې وي روښانه په لمر باندې

او يا هغه شپه چې روڼه په څراغ وي

۲۱ ـ دَ نن انسان او......

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون..

چې ابليس

له فرښتې څخه شېطان اوختو

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 168(

په راولپنډۍ کې ليکل شوی دَ افضل شوق دا نظم دَ نن دَ انساني رويو، انساني اقدارو، اخلاقياتو يو داسې منظر وړاندې کوي .. چې انسان يې په ولقه کې ښکاري � که اوکتلی شي نو نن دَ هر چا دا کوشش وي چې دَ خپلې لږې غوندې ګټې دپاره دَ بل انسان بلا ډېر نقصان اوکړي � او دا هاغه روئيې دي چې په انساني ماحول کې دَ غرض او لالچونو بوزغلې لا نور کړي ــــ دَ دې بوزغلو نه چې کوم بوټي په وده وده کې زرغونېږي نو هغه په دغه ماحول کې لا دَ نفرت او غرض دَ داسې تنورو اونو په شکل کې خورېږي چې په سيوري کې يې دغه جذبې نورې ځوانېږي � نو په دې نظم کې دَ نن دَ دې روا شوي انساني ماحول که يو روڼ تصوير موجود دی � نو بل خوا دَ انسان په انساني مرتبه او درجه يو داسې تازيانه هم ده � کوم چې انسان دَ خپله لاسه خپلې مرتبې او درجې ته يو نه سرکېدونکی تاوان په شکل کې ورکړی دی � يعنې په دې نظم کې يو فکر دی .. يو سوال دی ... ابليس چې يوه لوئيه فرښته وه ، خو شېطان په دې شو چې انسان ته يې سجده اونه کړه .. او انسان، انسان په دې شو چې اشرف المحلوقات او دَ خدای دَ دُښمن " شېطان " دُښمن اوګرځېدو � لاکن دَ افضل شوق دا سوال چې انسان دا اشرفيت څه شو؟

دا نظم په فکري لحاظ ځومره دَ اعلی معيار دی .. هم دغسې دَ دې نظم فني هئيت په ساده او روانو وړو او غټو مصرعو باندې داسې په خوند او هنر رامخې ته کړی دی چې دَ موسيقيت ، غنائيت، او آهنګ له رويه هم خپل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږلت لري � دا نظم هيڅ ابهام او مشکل نه لري .. او په خپلو معنو کې دومره روان ، ساده او واضحه دی چې لوستونکی پرې ډېر په آسانه پوهېږي � خو په دې نظم کې تر لوئيه خبره دَ افضل شوق هاغه " پټ سوال" دی چې انسان ، انسان نه دی پاتی شوی � دغه رنګ دا نظم هم دَ افضل شوق دَ نورو نظمونو په رنګ که يوې خواته په نهو ورو او اوږدو مصرعو مشتمل دی .. خو په اصل کې دا په پنځو داسې غټو مصرعو پورې اړه لري .. چې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره برابره ده او يولس سپلابونه لري .. لکه

"ځومره چې بد غواړي دَ بل دپاره

هغومره شه کوي دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن هغه انسان ،

دَ چا په سر باندې پرون .. چې ابليس

له فرښتې څخه شېطان اوختو

٢٢ـ دَ هر ګور وَ سرته شنه شول نور سرونه

دَ چا په لمسه

چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئيل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداګرانو برايه شپه

ستا دَ سر سودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه،

سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څوکو لمر څه راښکاره شو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ ګڼو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سرته شنه شول نور سرونه

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 173(

په کال 2002 کې په اسلام آّباد کې لیکلی شوي دا نظم کې افضل شوق دَ افغانستان دَ حالاتو او خونړي تاریخ او دَ جنګي دور په تناظر کې لیکلی دی � کوم چې دَ دغه حالاتو یو واضح تصویر هر قاري ته مخې ته کوي � په افغانستان کې چې دَ خپلو دَ لاسه دَ چا چا په لمسه په کوم کوم دور کې څه څه شوي دي ..نو دغه واقعاتو او تاریخي المیو ته چې په دې نظم کې په کوم نظر کتلي شوي دي .. نو هغه پښتون افغان په درد او وژنه دَ یو پښتون لیکوال یوه داسې ویرژنه سانده ده چې دَ خپل وجود په مرینه وئیلی شي� نو دَ دغه دوه نیم لسیز کلن ناروا خونړي انقلاب نه پس چې په افغانستان کې کوم دور اوس شروع شوی دی .. دَ دې دور نه زمونږ دې شاعر ډېر توقعات تړلي دي � او خدای دې اوکړي چې په اصلي معنو کې دا دور دَ افغان اولس ، افغان ملت او خاورې دپاره دَ رڼا او دَ شعور یو تابناکه دور ثابت شي � او یقیناً چې دغه هیله او دغه اُمید دَ هر پښتون وګړي دَ زړه هیله ده � دا نظم که لږ شانتې ابهام لري او تر څه حده په مشکل پیرائیه کې لیکلی شوی دی .. خو دَ دې دَ بیان انداز ډېر افسانویت لري .. او چې لږ هم ورته قاري په غور سره دَ دې علامتونو تنې بودیۀ ته پام اوکړي .. نو خپلې معنې او مقصد خپله واضحه کوي �

افغانستان ته دَ ادیرو هېواد وئیل .. که څه هم دَ افغانستان په لور یوه واضحه اشاره ده .. خو په دې نظم کې دَ ټولو نه دَ خوند خبره دَ دې نظم آّفاقي فکري تسلسل دی .. کوم چې ښاغلي افضل شوق په ډېر هنر برقرار ساتلی دی � داسې خو دَ افغانستان په حقله ځمونږ ګڼو شاعرانو وخت په وخت بې شمېره نظمونه لیکلي دي .. کومو ته چې دَ افغانستان تراني هم وئیلی شو � خو هغه تاثر یا تاریخي جبر ته اشاره داسې په افساندي انداز کې نه ده شوي لکه په دې نظم کې چې هیڅ قسم دَ تراني کېفیت نه لرلو پرته هم په زړه کې دَ هغه دور او دَ دې نوي دور تقابلي اشارتي مقابله په داسې هنري انداز او دلیل وړاندې کوي � چې نقاد ترېنه سترګې نه شي اړولی � ولې چې په دې نظم کې یو فکري او قومي حقیقت ته په کې په ډېر معیاري انداز کې کتنه شوې ده �

"دَ چا په لمسه" ، " سرونه رېبل" ، " دَ سرونو امېلونه پئیل" ، " دَ سر سودا کول" ، " سر له خطرو نه په امان کېدل" ، " دَ ګڼو ادیرو هېواد" ، " دَ ژوند تاندې هیلې" او " دَ ګور وَ سر ته سرونه راشنه کېدل" هغه محاوراتي لفظي تراکیب دي چې په علامتي اشارو کې دې وړوکې نظم ته دَ یو تاریخي حقیقت شکل ورکوي � او دَ مزې خبره دا هم ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دې پورته محاورو کې پښتني خوند او تاثر دَ ورایه ښکاري � یعني افضل شوق چې که یو طرف ته آفاقیت په نظمونو کې رانغاړي .. خو بل طرف ته دَ هغه ژبه پښتني رنګ او خوند لري � په دې نظم کې دَ فن په حواله شاعر په مختلفو علامتونو، اشارو ، کنائعو او شعري تلمیحاتو کې خپل مقصد په ډېر هنر وړاندې کړی دی �

دا نظم چې په ظاهره په دیارلسو وړو او اوږدو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې په یولس داسې مصرعو مشتمل نظم دی .. چې دَ دویمې مصرعې نه تر آخري مصرعې په برابرو دولس سېلابیزه مصرعو اړه لرونکی معری نظم دی .. جبکه ړومبۍ مصرعه یې دیارلس سېلابیزه ده چې دَ نظم هئیت ته هیڅ نقصان نه رسوي .. لکه تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

دَ چا په لمسه چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئیل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداګرانو برایه شپه

ستا دَ سرسودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه، سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څُوکو لمر څه راښکاره شو

چې دَ ګنهو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سر ته شنه شول نور سرونه

۲۳ ـ زړه چاوْدي سانحه

(دَ ډاکټر نجیب په ناروا وژلو)

مړ به شم زه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما به هېره نشي

دا واقعه

او سانحه زړه چاوْدې

چې ګاونډيانو مو آّخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې

په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين ګيری مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 174(

په کوئټې کې ليکلی دا نظم هم افضل شوق دَ يو داسې تاريخي الميې تر مخه ليکلی دی چې مثال يې نه خو په انساني تاريخ کې چرته ليدلی شي او نه پښتني تاريخ داسې واقعه په خپلې صفا لمن کې لري � خو دا حقيقت دی چې .. پښتنو دَ خپلو بادارانو په حکم او دَ ډالرونو په لا لچ کې دَ يو داسې انسان نه يواځې خپل يو محسن سپين ګيری مشر تر مرۍ نيولی دی .. بلکه دَ هغه دَ لاش سره يې يو داسې غېر انساني سلوك هم کړی دی .. چې کله به هم انسانيت او اسلام دَ هغوئ دغه ناروا ظلم نه کړي معاف � دَ افغانستان دَ مشر ډاکټر نجيب الله او دَ هغه دَ لاش سره په ناروا سلوك دَ ګوټ ګوټ نه شاعرانو خپل ليکل اوکړل او دغه عمل يې دَ انسانيت او پښتو په تندي باندي تور داغ اوګڼلو � لاکن په دې ناروا پېښه باندې دَ افضل شوق دې پورتني نظم خصوصيت په دې وجه پيدا کړو چې هغه دا نظم په يو داسې پښتني فکر او آّفاقي او انساني سوچ مخې ته کړی دی .. چې انسان او خاصکر پښتانه په سوچ باندې مجبور کړي � او دَ هغو په ذهن کې دا سوال را أوچت کړي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"داسې هم چرته ممکن کېدلی شي چې يو قوت چې په بل قوت يا قوم غالب راشي .. نو هغه دي دَ مقبوضه قوم يا پارټۍ مشر په چوك داسې په ورځو ورځو را اوځړول شي او دَ هغه لاش دي بې عزته کړلی شي .. لکه په افغانستان کې چې دَ خدای په لار ياد شوي دَ حق او انصاف عسکرانو دَ يو مسلمان پښتون ډاکټر نجيب الله خلاف اوکړو؟

دا سوال څکه دَ هر مسلمان په ذهن کې راپورته کېږي .. چې پښتانه هم مسلمانان دي � او دَ مسلمانانو دَ " فتح مکه" تاريخ مخې ته دې .. چې په کې دَ حضرت محمد صلعم دَ طرف نه تاريخي معافي دَ انسانيت په درست تاريخ کې يو لوئی مثال يادېږي � کومه چې دَ خدای دَ دُشمنانو دپاره وه .. او بل طرف ته په افغانستان کې چې غالب مسلمانانو په مغلوبو مسلمانانو کوم غېر انساني ظلم روا کړو ..نو دَ مقدس دين اسلام په نامه دې ځناوري عمل کونکو دَ وجې نن پښتنو ته په انساني نظر نه شي کتلی � يعني دې ناروا حرکت چې پښتو او پښتنو وَ تشخص او پښتني ملي رواياتو ته څومره تاوان رسولی دی .. دَ هغه مثال بيا کله تاريخ نه دی وړاندې کړی�

افضل شوق هم په دې نظم کې دَ ډاکټر نجيب دَ لاش توهين په علامتي پېرائيه کې په ډېر آفاقي انداز کې څکه کوي چې هغه نه پکې افغانستان ياد کړی دی .. او نه يې دَ ډاکټر نجيب نوم � خو اشارې او کنائې يې دَ هغه زړه چاوْدې سانحې په لور اشاره کوي � په دې نظم کې يوه لوئيه تاريخي واقعه په لنډو ټکو کې داسې وړاندې کوي چې دَ شاعر فني گمان ، فهم او هنر يې گڼلی شي � هم دغه خوبي دَ دې شاعر په زياتو نظمونو کې په نظر راځي � مطلب دا چې په دې نظم کې شاعر په ډېر غېر جانبدار انداز کې يوه تاريخي الميه دَ شکوې او گيلې په توگه وړاندې کوي � دا دولس مصرعيز نظم دراصل په نهو.. يولس سېلابيزه برابرو مصرعو اړه لري .. لکه

مړ به شم زه ، خو زما به هېره نشي

دا واقعه او سانحه زړه چاوْدې

چې گاونډيانو مو آخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين گيری مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ ـ ژوند او زه

يو تجسس دی

پاروي ما

په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی

دَ پرهار په رنګه

چې ما په څرکو کې دَ درد

که بې قراره ساتي

خو لا هم زه يم

چې ټالی وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه

خپل هيلو سره وړاندې ځمه

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 183(

"په لټون ستا دَ څېرې" کې دَ افضل شوق دا پورتنی مختصر نظم ما ځکه دَ تنقيد دپاره منتخب کړی دی � چې په دې کې هغه په يو بيل انداز او فکري ادراک کې ليدلی شي � شاعر دا نظم هغه وخت ليکلی دی .. چې کله هغه په کشتۍ کې دَ لندن دَ ډوْر نومي سي پورټ نه دَ ډنکارټ سي پورټ فرانس په لور په کال 1996 کې سمندري سفر کولو .. دَ کوم ذکر چې هغه په خپلې سفرنامې " مزل په واوْرو باندې" کې هم کړی دی � مطلب دا .. چې په دې نظم کې هغه خپل يو کېفياتي تاثر وړاندې کوي .. يا خپله فطري او شخصي څېړنه کوي � او خپلو سبلانې روئيو ته ګوته نيسي � کوم چې هغه ته دَ " تجسس" دَ وجې نه ورپېښېږي � او دا تجسس هغه .. لکه يو ماشوم په دې خبره يا قصد باندې پاروي .. چې هغه نور نور لټون يا پلټون او کړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ شخصيت يوه اهمه برخه ګڼلی شو � خو دلته دَ شوق په پلټنو کې دَ هغه جذبې ماشومي نه .. بلکه ډېرې ژورې ليدی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� او بل طرف ته هغه دا هم وائي .. چې هغه مضطرب هم وي .. او دغه " اضطراب " هغه دَ يو پرهار په رنگه له دردونو سره مخامخ کوي هم ... او دا دردونه ..هغه داسې بې قراره ساتي .. چې هغه دَ ژوند کولو نه زړه ماتی کوي .. خو يوه " هيله " داسي څيز دی چې هغه ته دَ ژوند چلونه ښائي�

مونږ که دَ دې نظم ښه ژوره مطالعه اوکړو ، نو دا منطق به اومنو چې يو تجسس .. دَ انسان سره هر وخت ملگری وي او دغه تجسس انسان ته شعور ورکوي .. پوهه ورکوي � کوم چې اکثره وخت انسان دَ خپلو مشاهدو او غلطيانو نه اخذ کوي � يعنې دا غلطيانې او مشاهدې رو رو.. انسان په ځان او جهان پوهی کوي � دې نه علاوه دَ شوق صاحب دا خبره چې اضطراب يا غمونه .. چې انسان مرگ حاله کوي .. هم يې دَ ژوند نه په فرار کولو مجبوره کوي � خو.. دَ افضل شوق دريمه خبره چې هغه په دې نظم کې دَ سوال په رنگه کې راپورته کړې ده .. هغې کې هم شك نيشته � په دې چې دغه احساس .. يعنې " هيله" يا " هېلې" .. چې دَ انسان نه دَ ژوند کولو لالچې جوړوي �

دَ خپل ذات په حواله دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ هغه نظر دَ يو داسې منفردې نظريې په لور اشاره ده � چې شاعر يې فکري ادراك په ډېر شاعرانه هنر او مفکرانه طرز داسې کړی دی� چې په کې دَ انسان او ژوند تر ميانځه رشته په يو دليل واضحه کړې ده � داسې خو" تجسس،اضطراب او هيله" واضحه معنې لري .. خو دا درې واړه څيزونه دلته په داسې منطقي ترتيب لکه په دې نظم کې چې ځای کړل شوي دي .. شايد چې افضل شوق په ړومبي ځل دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې په دغه رنگه ترتيب وړاندې کړي دي � په دې خبرې کې شك هم نيشته � چې ژوند سره رشته ساتل دَ يوې مجبورۍ دَ لارې نه کېږي او دا مجبوري دَ انسان دَ وس نه وتې مجبوري وي � خو بيا ولې انسان په ژوند کولو مجبوره کېږي � هغه کوم عوامل دي چې انسان ژوندی ساتي ؟ دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ دې " پټ سوال " دپاره په علامتي دليل چې کومه اشاره هغه په روستئيو څو مصرعو کې کوي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې نور سوالونه هم راپاسوي�

دا پورتنی نظم .. چې دَ يولس وړو او اوږدو مصرعو يو آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته په غور اوکتلی شي ، نو دغه نظم به په پنځو داسې اوږدو برابرو برابرو مصرعو مشتمل نظم دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سپلابيزه ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

يو تجسس دی پاروي ما په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی دَ پرهار په رنگه

چې ما په څرکو کې دَ درد که بې قراره ساتي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو لا هم زه يم چې ټالۍ وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه خپل هيلو سره وړاندې ځمه

۲۵ــ سپين بېرغ

دا چې ځان

زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته يم

خو غواړم

اووه واړه رنګونه

سره يو کړم

او په زد

دَ خوني کښو تورتمونو

سپين بېرغ

دَ سوکالۍ ورڅخه جوړ کړم

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 187(

په دې نظم کې يو ځل بيا دَ شاعر " اپروچ" سائنسي هم دی او په دې کې دَ هغه حسن پرستي هم مخې ته راځي � يعنې افضل شوق چې په کوم انداز دَ " اوو رنګونو" خبره دَ ځان سره تړي .. هغه خبره دَ دې نظم تهيم هغه وخت جوړېږي چې دئی په يورپ کې دَ سېل کولو په وخت دَ بلجيم نه دَ هالېنډ په لور سفر کوي � که مونږ دَ افضل شوق دا نظم دَ هغه دَ سفرنامو په تناظر يا سفري حال کې اوګورو.. نو خبره به دَ هغه دَ حسن پرسګتۍ په لور لاړه شي � خو داسې کول دَ يو نقاد نا اهلي او ادبي منافقت ګڼلی شي .. او زه دا نظم دَ دې نظم په خبرو او مصرعو يا علامتي اشارو په رڼا کې څېړل غواړم � او دَ لوستونکو توجه په دې لور را اړوم چې په دې نظم کې دَ شاعر لخوا واضحه اشاره ده .. چې هغه په هر رنګ کې دلچسپي لري .. بلکه هر رنګ ليدل هم غواړي .. او هر رنګ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رنګېدل هم غواړي � لکه څنګه چې هغه په عام ژوند کې هم ښکاري او دا مسلسل لټون هم دَ دې شاعر دَ هر رنګیزه شخصیت عکاسي کوي � خو، هغه دا دعوه هم لري .. چې هغه دا ټول رنګونه په یو بل کې ګډول غواړي او دَ دې ټولو رنګونو نه یو رنګ .. چې سپین رنګ دی .. جوړول غواړي � او دَ خپل مشن پوره کول غواړي چې هغه " مینه او امن " بللی شي � په کوم باندې چې افضل شوق پېژندلی شي ..هم ځکه خو سپلاني یادېږي او دَ خپل مشن سرته رسولو دپاره متحرك ښکاري �

دلته دا هم وایم .. چې په هر رنګ کې دَ رنګېدلو مطلب رنګ رلیاني هم نه دی . بلکه دَ یو حقیقت پسند او رښتوني شاعر دَ خلې نه داسې راوتل .. دَ هغه شاعر مطلب دَ ښائسته کائنات سره رشته ساتلو نه دی ، کوم چې رو رو دَ دې رنګونو دَ خالق په لوریو تخلیق کار بوځي � او افضل شوق هم دلته په دې خپل نظم کې هم دغه مطلب لري � یعني دَ ده مقصد دَ امن بېرغ جوړول دی � او دا بېرغ سپین رنګ لري .. او په دې هر څوك خبر دی ، چې سپین رنګ دَ اوو رنګونو نه جوړېږي � دا دَ افضل شوق اصل کمال دی چې دَ ټولو اعتراض کونکو ځواب په څومره ښائسته او مدلل اندازورکوي �

دا نظم ډېر ساده ، روان ، عام فهمه او په ظاهره که څه هم دَ نثري نظم یوه ټوټه ښکاري .. خو دا نظم په فني لحاظ دَ نظم ټولې تقاضې پوره کوي � او یوه فکري ژورتیا ځان کې داسې رانغاړلې لري � چې لوستونکی په سوچ کې اچوي � دَ دې نظم شعریت ، موسیقیت او آهنګ په خپل ځای مهم ښکاري � ولې چې دا لس مصرعیز نظم په اصل کې په پنځه داسې مصرعو اړه لري .. چې هره مصرعه یې دَ بلې مصرعې سره برابره ده او دولس دولس سپلابونه لري .. لکه

دا چې ځان زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته یم خو غواړم

چې اووه واړه رنګونه سره یو کړم

او په زد دَ خوني کښو تورتمونو

سپین بېرغ دَ سوکالۍ ورځخه جوړ کړم

۲٦ ــ شك دَ ایمان زیان دی

نه زه هندو

او نه ته بُت دَ کاڼي ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی

پوجا پاټ او اشنان

خو.. ستا دَ مينې تهمتونو داسې

زه په جهان

لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي

زما په ايمان باندې شك

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 199(

افضل شوق په دې نظم کې په ښکاره جملو کې ليکي چې نه هغه هندو دی او نه دَ هغه محبوب دَ کاڼي بُت � خو دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق ميني ته خلق دَ شك په نظر ګوري او دئی کافر ګڼي � دا ساده مصرعې هيڅ ابهام نه لري .. خو دومره آّسانه هم نه دی چې هر څوك دي پرې پوهی شي � ولې چې په دې کې دَ افضل شوق محبوب انسان دی .. دَ رنګ ،نسل ، مذهب ، ژبې ، علاقائي او هېوادي سرحدونو نه وتی په خپل ذات کې لا محدوده انسان � يعني يو داسې انسان چې ورته خدای پاك افضليت په ټولو مخلوقاتو ورکړی دی � خو له داسې انسان سره افضل شوق چې مينه کوي .. نو دَ ذات پات او يا په وړو وړو دائرو کې ورګېر نور انسانان ده ته بې لارې انسان وائي � څه هم که ده يو داسې کار نه دی کړی چې هغه دې پرې انسانيت دښمن يا دَ شېطان په لارو ياد شي � هغه خپل محبوب دَ هر قسمه دائرو نه آّزاد او تش په انساني شکل يا فطري روئيو کې ليدلی غواړي � هم ځکه خو هغه په دې قصور نيولی شوی دی�

په دې نظم کې افضل شوق په اشارتي انداز دَ نن دَ انساني جانبردارانه روئيې ښودنه داسې کوي .. چې دَ نن انسان په پټو سترګو او بې تحقيقه خبرو باندې يقين کوي � دا نه ګوري چې کومه خبره هغه کوي .. هغه خبره هم هغسې ده که نه ؟ دا عجيبه خبره افضل شوق په دې دليل وړاندې کوي � چې هغه هيڅا دَ خپل اشنا سره په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوچا پاټ او اشنان کولو باندي نه دی لیدلی .. نو بیا دئی کافر ځنګه شو او د ده اشنا دَ کاڼي بُت ؟ دا هاغه سوال دی چې افضل شوق دَ دې نظم موضوع ګرځولی دی � یعنې دَ دې نظم نه دا مطلب اغیستی شو چې انسان په هر حال کې دَ قدر وړ او عزتمن او محترم وي � خو دَ دې مطلب دا هیڅ کله نه .. چې هغه دې دَ ٲسرو په بنیاد ژوند تېروي �

دَ دې نظم فني جوړښت دَ خپلو استعارو، لفظي تراکیبو او جدیدو محاورو لکه " په جهان کافر مشهوره کېدل" او ځینو علامتي اشارو لکه " نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي" او " پوچاپاټ او اشنان کول" .. چې نظم ته دَ قیصې رنګ او تمثیلي اشکال ورکوي � او لوستونکي په دې سوچ کولو مجبوره کوي .. چې هغه دَ افضل شوق په دې دلیل دَ فکر ژوري اولټوي�

دا دَ یولس لوئیو او وړو مصرعو آزاد نظم .. دراصل دَ اووْ داسې برابرو برابرو مصرعو یو پابند نظم دی ، چې هره مصرعه یې ځان کې دننه یولس یولس سېلابونه لري .. تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي،

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی پوجا پاټ او اشنان

خو .. ستا دَ مینې تهمتونو داسې

زه په جهان لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي زما په ایمان باندې شك

۲۷ ـ قتل

ما وئیل

چې کښېنه هله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي

او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې

ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه

نه يوه شوه او نه بله

وارخطا دَ مرګ له سامه

ما چاړه راواخيستله

اوس به ما لا نوره نوره

دَ هغه سينه څيرله

چې ګړنجی مي تر غوړو شو

شيشه غوټه ماته شوله

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 209(

افضل شوق هغه شاعر او مفکر دی چې هر څه په نېغه وائي � او دا دَ هغه په حقله مشهوره خبره ده � په دې نظم کې هغه دَ خپل ذات او اندرون نفي داسې په هنر او کمال کوي � چې دَ ذات په حواله انساني ټولنې او انسان باندې ګوتې پورته کوي � او دا وئيل غواړي چې دَ نن انسان هسې دَ ښېرې نه انسان ښکاري � ګنې انسان په اندرون کې څه بل څه دی � په دې نظم کې هغه يو قيصه کوي چې يوه ورځ په خلاسو سترګويو سيورې يا ښېره ګوري او دا ګڼي چې دا ښېره يا سيوری .. بل هيڅ نه .. بلکه دَ هغه اصل قاتل دی � ځوک چې دَ ده دَ قتل په غرض تر هغه پورې ځان رسوي � نو ځکه هغه راپورته شي او چاړه را اوباسي .. او په هغه سړي باندې دَ چړې وارونه اوکړي � او غواړي چې دَ هغه قاتل ځيګر نور نور او څيرې .. خو آخر دا پته دا اولګي چې هغه په قاتل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوزارونه نه کول بلکه ده په هغې آئینې باندې چاړې ورسمې کړې وې .. چې په کوم کې دَ دې شاعر خپله څېره لیدی شوه�

دَ دې نظم تهیم دومره نوی او په عجیبه فکر باندې مشتمل دی چې یو ناپوهه نقاد دَ افضل شوق دې ذاتي تخیلا تي قیصې ته دَ حقیقت رنګ ورکولی شي او دَ دې قیصې دَ وجې هغه نقاد یا دَ نن ړوند منصف وَ افضل شوق ته بدسیرته هم وئیلی شي � ولې چې هغوئ په دلیل کې دا وئیلی شي .. چې شوق صاحب په خپلې دې قیصې کې دَ خپل ذات په حواله ځانته ځناور وائي .. نو څکه دئی ځناور دی � خو دغه فکر .. چې بیا یو ادب شناس یا دَ نوي دور په ځناورې روئیو او حرکتونو خبر زمانه شناس عادل ته دَ افضل شوق دغه جرم چې هغه یې په خپلې خلې باندې تصدیق کوي وړاندې کړلی شي ..نو زما یقین دی چې دې لېوني شاعر ته به باضمیره او حق پرست انسان اووائي �

په دې نظم کې افضل شوق دَ انسانیت ګرېوان دَ انسانانو په لاس کې تیګی تیګی ګوري او دَ ځناوري انسان دَ " رول ماډل" په توګه خپل دغه مثالي کردار هغه ته دَ رښتوني انسان داسې څېره ورکوي چې دَ هغه په خبرو اعتبار کېدلی شي

دا دَ څورلسو مصرعو آزاد نظم .. دَ تنقیدي جائزې اغیستلو ورسته به لوستونکې دا اومني .. چې دَ آزادو نه .. بلکه دا نظم دراصل دَ تش اوزْ پابندو .. بلکه باقاعده قافیه بندو مصرعو داسې نظم دی چې هره مصرعه په کې شپاړس سېلابونه ځان کې رانغاړلي لري .. لکه

ما وئیل چې کښېنه هله ، وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي او تا مړ کړي بې اجله

څکه زما دَ سترګو وړاندې ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه .... نه یوه شوه او نه بله

وار خطا دَ مرګ له سامه .... ما چاړه راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره ..... دَ هغه سینه څیرله

چې ګرنجی مې تر غوړو شو شیشه غوټه ماته شوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸ ـ ـ لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي

عجبه دا نه،

چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده..

چې دَ پت، ښېګړي، تُوري ، وفا

ځېښتنو هم

ګورئ .. په زد دَ رڼا

وَ يويشتمي انساني پېړۍ ته

په سرو لاسونو

او په سرو سرو داړو

داسې په نره

او وياړمنو سترګو

په جهادي نارو ور وَدانګلو

لکه لېوان

چې په رمه ورګډ شي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 218(

دا خبره به دَ دې عصر لو ستونکي هم اومني .. چې دَ شلمې صدۍ سائنسدانانو چې څنګه په وياړ يويشتمي صدۍ ته دَ سائنسي انقلاباتو لار په خوشحالۍ اوږدوله .. او دا نوي صدۍ يې دَ انسان دَ ناممکنو آّسائشونو دَ پوره کولو صدۍ هم ګڼله .. خو دَ دې برعکس دَ نړۍ زياترو شاعرانو او مفکرانو دې نوي صدۍ ته دَ انسان او انسانيت په تابوت کې دَ آّخري مېخ ټومبلو نوم ورکولو � او هم دغه رنګه اوشولو .. يعنې دَ شلمې صدۍ جديد ترين او ښائسته انسان يوشتمي صدۍ ته داسې په ځناوري روئيو او خويونو او حرکتونو ور اودانګلو لکه .. دغه حېوانيت چې هم دَ انسان اصل شېوه او کار دی � په دې وجه خو ځناورانو ځنګلونه انسانانو ته پرېښودل او دَ ښارونو کنټرول يې لاس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کول شروع کړو � ځکه خو پښتانه هم په دې ځناوري کار او روزګار کې دَ هیڅا نه شاته پاتې نه شو .. بلکه په وینو څکلو راڅکلو کې ښه مېړني دېوان یاد شول �

په کال 2001 کې لیکلی شوی دا نظم افضل شوق لخوا دَ یویشتمې صدۍ په راتلو کې په ریکارډ راغلی هغه ړومبی نظم وو .. چې نن دَ یو حقیقت په رنګ څمونږ مخې ته پروت دی � او بل دا خبره غور طلبه هم ده .. چې په کوم انداز شوق صاحب یویشتمه صدۍ غندلې ده ..هم هغسې دَ ده په شعري یا نثري ریکارډ کې دَ شلمې صدۍ په اړه هم یو داسې نظم په ریکارډ نه دی راغلی چې دئی ترې مطمئین ښکاره شوی وي � یعنې دا شاعر دَ سائنسي ترقۍ ترشا یو داسې خوني جنګویني .. چې په هغه کې به انسانان دَ یو بل سره دَ وینو لوبه کوي � نو ځکه په کوئټې کې په کال 1991یا 92 کې .. چې ما په ړومبي ځل دَ افضل شوق سره په ملاقات کې دَ هغه دَ امن دَ پرله پسې خبرو اورېدلو پس چې کله دَ هغه نه دا تپوس اوکړو، یعنې

" -شوقه !! دا انسانان ولې بیرته دَ ځنګل په لور روان دي ؟"

نو هغه یو دم په ځواب کې له مانه سوال اوکړو او وئیل یې..

" -حسینه !! ته اول دا راته اوویه .. چې انسان دَ ځنګل نه راوتی کله وو .. چې ته یې ځنګل ته بوځې؟ "

دا خبره څه هم که هغه وخت ما هسې یو فلمي ډائیلاګ اوګڼلو .. خو دغه ډائیلاګ .. تش ډائیلاګ نه .. بلکه دَ افضل شوق هغه تهیم وو .. چې لس کاله پس دَ یوویشتمې پېړۍ په آغاز کې دَ پښتنو په حواله داسې نظم شو � چې نن ورته مونږ تاریخي حقیقت هم وئیلی شو� ځکه چې پښتنو واقعي هم دې نوي صدۍ ته دَ لېوانو په بڼو کې دَ رڼا په ضد دانګلي دي .. لکه شوق صاحب چې یې دَ دې نظم په ورستئیو مصرعو کې وضاحت کوي �

دا پورتنی نظم چې دی خو آزاد .. لاکن دا خورلس ورې او اوږدې مصرعې مونږ په اتهو داسې مصرعو کې تقسیم کولی شو .. چې په هغو کې آهنګ ، لې او موسیقیت موجود لیدی شي � یعنې ړومبۍ دوې مصرعې دَ پنځلس سېلابونو او نورې شپږ مصرعې یولس سېلابیزه ترتیب کړلی شي نو دَ دې پورتني نظم شکل به داسې پابندي اوموندي .. لکه

عجبه دا نه، چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده .... چې دَ پت ، ښېګړي ، ټوري ، وفا

ښېښتنو هم ګورئ .... په زد دَ رڼا........................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته........................

په سرو لاسونو او په سرو سرو داړو................

داسې په نره او ویاړمنو سترګو.......................

په جهادي نارو ور وَدانګلو..........................

لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي........................

۲۹ ـ ـ مجرم

زه چې ګورمه

هر لوري

راچاپېر دي دېوالونه

دریابونه

هسك هسك غرونه

او یا غم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې

اتېونه کوي .. غورځي

دائرو غوندې راترځي ،

خو، سربېره لا دَ دي هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه

نیول شوی یم

مجرم یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 220(

دا نظم هم ښاغلي افضل شوق ، دَ نن دَ حالاتو ، دَ انسان دَ بې وسۍ .. بې کسۍ اوتنهائي په تناظر کې ليکلی دی � او دا حقيقت هم دی چې دَ نن انسان په مختلفووهمونو، فکرونو ، طبقاتي کشمکش، نفسياتي رنځونو ، اقتصادي ناهمواريانو په ولقه کې راګېر دی � او هغه هم دَ يو داسې روائتي او شخصي نظام دلا ندې چې انسان په کې هډو انسان نه ښکاري � نو بيا دَ انسان دَ آزادۍ او خودمختارۍ قيصه دَ کوم ځای نه شروع کېږي؟

دَ افضل شوق دا نظم که په سياسي او سماجي حواله اوګورو .. نو دَ دې دور او دَ دې هېواد چې افضل شوق يې يو غړی دی .. باندې يو تنقيد هم دی � داسې تنقيد .. چې په نوۀ نوۀ لفظي تراکيبو او استعارو او اشارو خپلې معنې نورې نورې پراخوي � ولې چې په دې نظم کې هم دغه لفظي جوړښت خو دی .. چې نظم ته دَ شعريت نه علاوه دَ يوې سياسې الميې رنګ هم سپاري � دغه ترون دَ لفظونو تر ميانځه داسې جديدې محاورې هم مخې ته راوړي � لکه .." دېوالونه راچاپېدل" ، " دريابونه چاپېرېدل" ، " غرونه چاپېرېدل" ، " دَ غم او وسوسو اتېونه" ، " دائرو غوندې ترځېدل" او " په قصور دَ خپلواکۍ مجرم کېدل" .. چې په معنوي اعتبار فکر ته وسعت ورسپاري �

دا نظم په فکري لحاظ چې څومره ژورتيا لري ..هم هغسې ذومعنې اشارې دَ دې نظم آفاقيت په علامتي اشارو کې برقرار ساتي � څه هم که لږ ابهام لري .. خو يو لوستلی قاري ترېنه دَ خپل مطلب معنې اغيستلی شي � په فني توګه دا څورلس مصرعيز نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن آزاد نه دی � بلکه دا نظم په پنځو داسې مصرعو باندې هم په شپاږس شپاږس برابرو سېلابونو کې تقسيمېدلی شي چې ورته بنده پابند يا معرى نظم وئيلی شي � تاسو يې خپله هم اولولئ �

زه چې ګورمه هر لوري ، راچاپېر دي دېوالونه

دريابونه هسك هسك غرونه اوياغم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې اتېونه کوي ..... غورځې

دائرو غوندې راترځي ، خو .... سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه نيول شوی يم .. مجرم يم

۳۰ ـــ مونا ليزا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا موسکا ګوره چې څله؟

پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جینۍ یې

چې مې تل دَ خوب او خیال په

ټاپوګانو لټوله

او یا لئیو نارډو یم خپله

چې دَ څو پېریانو ورسته

قسمت بیا راویستم تاته ،

خوبس .. دغه المیه ده

چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس څکه

چې دا زما څویم جنم دی

او ته یې په خپله بڼه

موسکنۍ غوندې هغسې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 227(

هسې خو افضل شوق خپل ځان دَ هر قسم انساني فرقو او تفریقاتو نا بالاتر یو انسان ګڼلي � هم څکه خو هغه دَ انسان په رنګه دَ انسان خبره کوي � خو دلته په دې پورته نظم کې .. چې افضل شوق په پېرس (فرانس) کې لیکلی دی .. کې داسې څرګندېږي چې هغه نه یواځې هر اړخیزه انسان دی بلکه کله کله خو دَ وخت او زمانې دَ قید نه هم ځان آزاد ګڼي � هغه یقین لري چې وختونه انسان نه .. بلکه انسان وختونه خپل شاته پرېږدي � څه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم که داسې په ظاهره ممکن خو نه دي ... خو دَ ده په خبرې کې یو دلیل هغه وخت حقیقي بڼه اوزېږوي .. چې کله دئی دَ مونالیزا دَ هغه اوریجنل تصویر په وړاندې ولاړ دی .. چې درې نیم یا څلور سوه کاله آګاهو په فرانس کې لئیو نارډو نومې یو آرټسټ جوړ کړی وو�

افضل شوق په خپل دې نظم کې مونالیزا نه پوښتنه کوي او وائي .. چرته دغه خو هم هغه جینۍ نه ده .. چې ده ته په خوبونو او خیالونو کې هر وخت راځي ؟ خو بیا چې هغه په فریم کې بنده مونالیزا هیڅ ځواب نه ورکوي او چپه دَ خپل خاموش فطرت دَ وجې پاتې شي .. نو شوق صاحب ورته ښه په نېغه کتلو پس دا خیال زړه کې راوړې چې خاموشي نیم اقرار دی .. او یا کېدی شي .. هم دئی خپله دَ دې شاهکار تصویر مصور لئیونارډو وي .. چې قسمت یو ځل بیا دَ هغې سره ملاوْ کړی وي � خو بیا چې دَ مونالیزا وَ غاوري موسکا ته ځیر شي .. نو په مات زړه دَ هغې سره خپل ملاقات یوه المیه اوګڼي او داسې محسوس کړې لکه دئی چې څو څو ځله دې دُنیا ته راغلی وي .. خو مونا لیزا دئی په دې نه پېژني چې دَ هغې رنګ ، شکل او موسکا هم هغسې زړَه او دَ وختونو په قید کې بندیوانه پاتې شوې وي � هم ځکه دئی خپلې مونالیزا ته دَ یو عام سپلاني په رنګه دَ محرومۍ دَ یو سترې احساس سره ولاړ او یوه داسې قلبي او روحاني رشته جوړولو کې جوګه ښکاري چې هغه اجنبي مونا لیزا په ډېرو حوالو خپلول غواړي �

په دې نظم کې دَ افضل شوق دَ مودو مودو تلاش هغه پېکر دَ مونالیزا په شکل کې ځرګندېدل دَ هغه دَ آئیډیل یو داسې فکري دلیل دی .. چې نقادان دَ شوق شخصیت په دې هنري کمال کې لټولی شي � چونکه مونالیزا یو آرټسټ په خپل لاس جوړه کړې لیلا ده .. نو ځکه دَ افضل شوق لخوا په حېثیت دَ یو لفظي تخلیق کار په هغې تصویري جینۍ باندې دعوه .. دَ آرټ ستائینه او په آرټ کې جمالیات لټول دي � خبره یې ساده په دې نظم کې کړې ده خو دَ وخت دَ قېد نه آزادي دَ دې شاعر هغه هنري او فکري کمال دی .. چې هغه پرې پېژندلی شي�

دا آزاد نظم چې په کتاب کې په څورلس ورو او اوږدو مصرعو کې تړلی ښکاري .. خو له اصله دغه نظم په اوو داسې اوږدو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه یې شپاړس سپلابونه لري او دې ته یو پابند یا ښه معری نظم هم ورته وئیلی شو � راځئ ، چې اوګورو .. داسې هم دی که نه�

ستا موسکا ګوره چې څله؟ پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جنۍیې چې مې تل دَخوب اوخیال په

ټاپوګانو لټوله ... او یا ...... لئیو نارډو یم خپله

چې دَ څو پېړیانو ورسته قسمت بیا راویستم تاته،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوبس .... دغه المیه ده ، چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس ځکه چې دازما څویم جنم دی

او ته یې په خپله ښه موسکنۍ غوندې هغسې

۳۱ ـ ـ واوره .. تاته وایم!

دا چې زه درته ژغېږم

ته دَ لاس ورغوې څله؟

ګیروې په نرۍ ګوتو

او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه، چې لیکې څه

او یا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه

خو بیا هم زه

نه رسېږم تر مطلبه

ستا دَ زړه تر پټ طلبه

که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول

خو، یو ته یې .. چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غږېږم

لا غږېږم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا غړېږم

)په لتون ستا دَ څېرې .. مخ � 233(

په دې نظم کې افضل شوق دَ یو داسې میني عکاسي او انځورګري کړې ده .. چې هغه پښتنه مینه ده� ولې چې پښتنې پېغلې حیاناکې مشهورې دي � هغوئ .. څه هم که یو چا سره مینه کوي خو دَ مینې اظهار یې خلې نه اورېدی نه شي � هم افضل شوق دَ هغې پښتنې پېغلې دَ ستر او حیا قیصه په دې نظم کې په هنري او شعري پېرائیه کې کړې دی .. او په دغه نظم کې هغه لفظي تصویر کشي داسې کړې ده لکه بنده چې یو فلمي سین ګوري � هم دغه وجه ده .. چې یو ښه شاعر دَ لفظونو انځورګر بللی شي � په دې اړه افضل شوق دَ هیڅا نه کم مصور نه دی � دَ هغه تصویرونه خبره کوي .. هغه کاڼو ته ژبې او لفظونو ته څېرې ورکولو کې مهارت لري�

په دې نظم کې هم مونږ دا یو څو لفظي تراکیب لکه " دَ لاس ورغوي ګیرول" ، " دَ لاس دَ ورغوي کرښو ته په نېغه کتل" ، " دَ لاس کرښې ورانول" ، " تر مطلبه رسېدل" او " دَ زړه پټ طلب ته رسېدل" داسې محاورې ګڼلی شو .. چې دَ پښتو لمن پرې پراخېدلی شي � دَ شاعر دغه شعري ادا زما خوښه ده .. چې هغه په خپل هر تخلیق کې ځینې داسې نوي توري، محاورې او لفظي تراکیب ترې .. چې هغه دَ تجریدیت باوجود هم پښتني مزاج سره آمېزش کوي � او بل دا .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې سادګي دَ هغه فکري ابهام ګڼلی شي � خو دغه ابهام محاوراتي ابهام دی .. چې لوستونکي ته دَ سوچ لارې پرانستي �

دا نظم چې هسې خو په شپاړس مصرعو باندې مشتمل دی � لاکن ورته آزاد نظم ځکه نشو وئیلی .. چې په دې کې آهنګ او موسیقیت باقاعده تر نظر لاندې ساتلی شوی دی � او دا نظم مونږ په اوو .. شپاړس سېلابیزه برابرو برابرو مصرعو داسې اړولی شو .. لکه

دا چې زه درته غړېږم ته دَ لاس ورغوي څله؟

ګیروې په نرۍ ګوتو او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه چې لیکې څه او یا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه خو بیا هم زه ، نه رسېږم تر مطلبه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا دَ زړه تر پټ طلبه که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول خو،یو ته يې چې لا چپ يې

او بل زه يم ، چې غږېږم .... لا غږېږم ... لا غږېږم

۳۲ ــ وسوسه

ما يې زړه ته لاره اوکړه

هم يې سترگو کې مېښته شوم

خو، چې څنګ ته يې ورتلمه

لا به نور نور ورڅکېدمه

چې ناڅاپه مي ورپام شو،

نو خولې شولې راماتې

پښې مي ځای په ځای شوې شلې

په وجود کې مات رامات شوم

او له ډاره دَ مرگي زه

په هيڅ هم نه پوهېدمه

چې ، په کومه اوتښتمه

شاته بند دَ خوني ور وو

دواړه اړخ مې دېوالونه

او همت مي کوې نه شو

دَ " يوپا" په لوري ځکه

چې يې خلې کې کوکېدلې

دَ غاښو په ځای سکروټې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او له پوزي يې اورونه

غورځول اژدها غوندې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 234(

دلته په دې نظم کې افضل شوق دَ شاعر سپلاني په توګه نه يواځې خپل ځان څرګندوي .. بلکه دَ تهائي لېنډ دَ پتايا بيچ نومې ځاى په اړه يوه خپله داسې قيصه لوستونکو مخې ته ږدي چې .. هغوئ ترېنه دَ تهائي کلتوري کمزورۍ يا دَ تهائيانو دَ وجودونو په سودا ماده پرستۍ تر حده غېر فطري روئيو ته ګوتې نيولى شي � په تهائي کلچر کې دَ اژدها تصور يو مقدسه زېرى ګڼلى شي � خو دغه اژدها ځمونږ په ذهنونو کې دَ يو داسې تباهۍ نخښه راپيدا کوي .. چې مونږ ورنه نفرت يا کرکه کوؤ � او افضل شوق هم دَ دې پښتني يا مشرقي سوچ دَ مخې دَ " يوپا" سره په يوه بنده کوټه کې ځان تصوير کوي � خو څومره چې دَ هغې تهائي پېغلې دَ طرف نه خواهشات رابرسېره کېږي .. هغسې شاعر ورنه وېرېږي او تښتي � ولې چې دَ هغه په ذهن کې يو خطره ده .. او هغه خطره .. دَ دې هېواد سره تړلي لعنتي او وباهي امراض دي .. چې شوق صاحب دَ هغې پېغلې نه تښتېدل غواړي .

دا نظم يو تمثيلي شکل لري .. او هيڅ قسم پېچدګي نه لري او نه په کې دَ خبرو جوړښت تجريديت لري � لاکن په دې ساده نظم کې افضل شوق دَ تهائي لېنډ بې لګامه آزادي ، دَ ښځو بې راه روي او دَ هغه هېواد دَ خلقو غلامانه ذهنيت او غېر فطري خواهشات ډېر په شعريت کې غندلي دي � کوم چې لوستونکي ته دَ شعري خوند او ښايست علاوه هغه ته يو سبق هم ورکوي � دَ شاعر په سپلاني مشاهدو کې دغه مشاهده .. څه هم که مقصديت لري خو کېدلى شي چې دَ نقادانو دَ قلمونو څوکې پرې اوغړېږي .. يا اوپسخېږي � ولې چې دَ نن په تنقيدي عدل کې دَ ګناه يا خطا تورى هم دَ خلې نه ايستل يا ليکل ګناه او خطا ګڼلى شي � نو ځکه دا شاعر چې .. هيڅ يوه اخلاقي خطا يې په دې نظم کې نه ده کړې .. خو دا دَ ښځې نه تښتېدل هم شايد چې دَ ننګ او غېرت په حواله ننني پښتني جرم اوګڼلى شي �

په فني او تکنيکي لحاظ دغه ساده نظم ځان کې بلا ډېرې جديدې محاورې دَ لفظي تراکيبو او علامتي اشارو په معنوي غرض رانغاړلي شوي دي � کومې چې دَ پښتو په فائدې تمامېږي � لکه .." زړه ته لاره کول" ، " سترګو کې مېښته کېدل" ، " ورځکېدل" ، " خولې راماتېدل" ، " پښې ځاى په ځاى اوچېدل" ، " په وجود کې ماتېدل راماتېدل" ،" شاته دَ خوني ور بندېدل" ، " دواړه اړخه دېوالونه درېدل" ، " په خلې کې دَ غاښونو په ځاى سکروټې کوکېدل" او " له پوزي اورونه غورځول - "

په تهائي لېنډ کې ليکلى شوى دا پورتنى نظم چې په نولس مصرعو باندې مشتمل دى .. خو آزاد نظم نه دى � ولې چې دَ دې نظم هره مصرعه په اتهه سپلابونو باندې اده لري او دا معرى نظم دى�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳ ـ ـ ونې نشته

زما هم زړه غواړي

چې لړ دمه شم

دَ يوې ګڼې ونې يخ سيورې ته

خو ظلم دا.. چې

دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې

ونې نشته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 237(

په لورالا ئي کې دا پورته ليکلی شوی نظم دَ افضل شوق په ځينو هغو نظمونو کې يو نظم دی چې په کې خبره په نثري انداز کې داسې شوې ده .. چې ښکاري خو معمولي خبره .. خو چې لږ لوستونکي ورته ځير شي نو دغه ساده نثري نظم .. دَ يو داسې مکمل نظم په توګه مخې ته راشي ... چې دَ شعري پابنديانو سره په کې فکري ژورتيا دَ يو نه منونکې کمال تر حده هنري ښائست راوړاندې کړي � دلته دَ دې نظم دَ عنوان په شان شاعر دَ خپلې ستړيا يو داسې حال وئيلو ته په اشارو کې جوګه ښکاري .. چې هغه دئی دوې لمحې آرام ته هم نه پرېږدي � او داسې محسوسېږي لکه هغه چې دَ تودو لمرونو لاندې دَ ګرځېدلو او په تړکنو غرمو کې دَ اوسېدو توان توفيق نه لري � او غواړي چې لږ دمه شي او بيا دَ نوي سره دَ لټون دَ مسلسل کړاوْنو سره مخامخ شي .

په دې نظم کې افضل شوق که يو طرف ته ځان دَ جنون تر حده په خپلې مينې کې مجنون څرګندوي .. او دَ پېرې په شان ستړيا ته .. ستړيا نه وائي او هر وخت دَ خپل اشنا په لټون کې ګرځي .. نو بل طرفته دغه پېرى او مجنون خپل ځان انسان هم ګڼې اوغواړي چې .. دَ نوي سفر دَ جاري ساتلو دَ مخه لږه ستړيا په يخ سيورې کې دَ يو داسې ګڼې اونې دلاندې وسا کړي. خو درخته هيجرته نه وي. دَ دې علامتي اشارې مطلب دا دی .. چې افضل شوق ژوند يو داسې سپېره صحرا ګڼې .. او وَ خواهشاتو ته دَ داسې سرابونو نوم ورکوي چې هغه انسان دهوکه کوي .. خو بيا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دغه انسان دَ دغو سرابجنو خواهشاتو پسې پسې منډې ترنډې کوي او دا هیله هغه ته .. دَ ژوند کولو چل سره سره په کړکېچنو لارو باندې تلل هم ښائي .

نه یواځې دا پورتنۍ خبرې .. بلکه په داسې رنګه نظمونو کې هر لوستونکی ځان ځانته معنې او مطلبونه را کاږي � او دا دَ دې نظم عالمګیریت بللی شي � کوم چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ټولو نه لوئیه خوبي او خاصه ده � چې هغه په ډېرو ساده خبرو کې فکري ژورتیاګانې داسې په هنري شعري پېرائیو کې رانغاړي .. چې دَ مشر سلیم راز دا رائې دَ ده په باب بالکل صحیح ثابته شي � چې هغه په خپل مضمون کې .. په هم دغه کتاب " په لټون ستا دَ څېرې" کې په صفحه نمبر 17باندې لیکي..

"زمونږ دې شاعر(افضل شوق) حقائق لیدلي او تسلیم کړي هم دي خو لهجه او رویه یې بې حده شاعرانه ده � احساس او شعور یې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه یې دَ شاعر ده "

دَ سلیم راز صاحب دا رائې دَ افضل شوق په دې نظم " ونې نیشته" باندې پوره پوره ځکه اوځي ... چې دلته هم خبرې په ساده لهجې کې شوي دي .. خو مفهوم یې فلسفې زېږوي � او بل دا دلیل .. چې افضل شوق په نثري رنګه نظمونو کې هم شعریت په ذهن کې لري � دَ مثال په توګه .. اوس که مونږ دَ دې نظم په فني جوړښت نظر واچوؤ .. نو دا خبره به هم واضحه شي چې دا نظم .. نه خو آزاد دی او نه نثري .. بلکه یو پابند او معری نظم دی � خو، چې که مونږ یې داسې په څلورو، یولس سېلابیزه مصرعو کې اولیکو .. لکه

زما هم زړه غواړي چې لږ دمه شم

دَ یوې ګڼې ونې یخ سیورې ته

خو ظلم دا.. چې دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې ونې نشته

۳۴ ـ ـ هسپانۍ سترګې

سترګې یې څه وې؟

وې دَ زهرو پیالې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باڼه لړم لړم ،

ککو کې ماران..

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بڼو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئيلو

"مه ګوره مونږ ته

ګنې ته به هم بيا

دَ ښکلاګانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 245(

دا پورته رقم شوی نظم چې افضل شوق په کال 1996 کې دَ سپېن په ښار بارسلونا کې ليکلی دی .. هم علامتي نظم دی � او تر هغو پورې څوك نشي پرې پوهېدلی .. چې دَ سپېن خلګو دَ خدوخال ، رنګ او روئيو يا دَ دې هېواد دَ ښار ياد شوي بارسلونا په باب ښه پته نه وي ورته � او پکاسو چې دَ يو ښېخي ستر او مصورۍ دَ عالمي تاريخ يو مشهوره فنکار په توګه پېژندلی شي .. دَ بيك ګراونډ په اړه هم لوستونکي ته لږ ډېر معلومات لرل په کار دي � ولې چې په دې نظم کې هم خبري خو ډېرې ساده دي � لاکن معامله هغسې دَ علامتي اشارو او فلسفيانه تهيم ده .. چې يو لوستلی قاري ترېنه ډېر خوند اغيستلی شي .

په دې نظم کې افضل شوق يو ځل بيا دَ آرټ رشتې له جمالياتو سره تړلو ته جوګه ښکاري � هغه دا يقين لري چې شاعر هم دَ يو مصور په رنګه څيزونو ته رنګونه او بڼې ورکولی شي � لکه پکاسو چې دَ سپېن په تاريخ کې ځانته يو نوم دَ دې مصورۍ په اړه پيدا کړو .. نو وجه يې دَ دې ځای دَ ښکلو خلقو او قدرتي حسن دَ اظهار وه � چې افضل شوق يې په دې نظم کې نه يواځې ستائينه کوي بلکه ځان دَ پکاسو په لاره روان شوی لاروی هم په ناوئيلو اشارو کې ګڼې � او په دې خبرې کې هم شك نيشته .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ هغه دغه سفرونه او مزلونه لوی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رول ادا کوي او هغه دَ پښتو شاعرانو او قلمکارانو نه په اُسلوب کې بېلوي هم � هم ځکه خو مونږ دې لېوني شاعر او سفرنامه نگار ته یو داسې مصور هم وئیلی شو .. چې هغه تش عکسونه کاږي راکاږي نه بلکه هغه تصویرونو ته ژبې هم ورکوي � او غږوي یې هم � خو المیه دا ده چې دَ لفظونو دَ دې پښتون مصور په شاهکارونو او دَ هغو شاهکارونو په خبرو.. لا خو زیاتره پښتانه نه پوهېږي � هم ځکه خو دَ دې شاهکارونو شاته ولاړ مصور او تخلیق کار هم لا خو سوالیه نشان پاتې دی�

دا نظم چې په دولس وړو او اوږدو مصرعو کې ترلی شوی آزاد نظم ښکاري .. دراصل آزاد نه بلکه دَ نهو داسې برابرو مصرعو نظم دی چې هره مصرعه یې یولس سپلابونه لري � راشئ چې او یې لولو �

سترگې یې څه وې؟ وې دَ زهروپیالې

بانه لړم لړم ، ککو کې ماران.....

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بڼو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئیلو

"مه گوره مونږ ته گنې ته به هم بیا

دَ ښکلاگانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

۳۵ ـ یو مې یار .. خو سل یې بڼې

څوك چې

هرڅه هرڅه لیدل غواړي

په سترگو باندې،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوئ به څه پېژني؟

زما هغه جانان

چې زه يې ،

له نهه نيوي بېلو نومونو پرته هم

لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال

خو، دَ سلمې بڼې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 254(

افضل شوق دَ خپلې مستې، شوخې شاعرۍ په حواله دَ سلو يار مشهور دی .. او زيات تر نقادان ورته هرجائي ، حسن پرست او ګوره چې لا نور څه څه القابات ورکوي خو دَ هغه په شاعرۍ کې دا ورستی نظم دَ هغه ټولو راپورته شوو سوالونو داسې په هنر او دليل جواب ورکوي چې مخکې دَ هيچا په ذهن کې دَ هغه په حقله هيڅ قسم شك او غلط فهمي نه شي پاتې کېدی � هغه وائي .. چې دَ الله تعالی نهه نيوي (99) شکلونه په کائنات کې ليدل دي بلکه حمد و ثناه هم وائي � خو سلمه بڼه دَ هغه وصال شايد چې دئی دَ سلو حقيقي يار څرګند کړي � هو خدائی دي اوکړي چې هم دغسې اوشي � ولې چې ما دَ هغه دَ ټولي شاعرۍ دَ مطالعې وروستو خپل هر سوال دَ افضل شوق په دې نظم کې تر جوابه داسې اورسولو چې زه اوس په ډاډ وئيلآ شم چې هغه اصلاً يو صوفي .. خو په جديد انداز يو ملنګ ، خوش لباس شخص او شاعر دی � يعنې هغه هم يو حسن خوښونکآ شاعر دی .. خو دا شاعر دَ باطن په سترګو حسن ته ګوري � لاکن چونکه مونږ په هر ښکاره کېدونکي څيز باندي يقين لرو � نو ځکه دَ هغه لفظي تراکيبو، علامتي مروجه اشارو او مستعمل تلميحاتو او تلازمو ته هم هاغسې معنې ورکوۋ چې کومې رواج لري � خو دغه شاعر افضل شوق دَ رواياتو ياغي شاعر دی � نو په کار دي چې مونږ دَ ده شاعرۍ ته په نوۋ نوۋ زاويو اوګورو .. هاغه زاويې څه کېدلی شي؟ دا به دَ هر وخت نقادان دَ ده په شاعرۍ کې لټوي .

په کائنات کې دَ الله تعالی دَ نهه نيوي څېرو ليدلو ورسته دَ سلمې څېرې دَ ليدلو خبره که څه هم لږ ابهام پيدا کوي خو زه دَ يو نقاد په حېث دا خبره قياس کولی شم چې افضل شوق .. چې تر اوسه لا ده (شاعر) هغه آئيډيله څېره نه ده لټولي چې په لټون کې يې دَ پېري غوندې ګرځي .. شايد چې دَ الله پاك هغه ناښکاره بڼه وي چې ديدار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې په اّخرت کې په جنت کې جنتيان کوي � يعنې دَ خدای اصل څېره ، چې له نهه نيوي څېرو نه به دَ هغه څېرې سلو ته رسوي � په دې نظم کې دَ افضل شوق داسې صوفيانه فلسفه لوستونکي ته په ذهن کې بلا سوالونه زېږولی شي .. خو زما يقين دی چې هر سوال به يې هم دَ لوئی خدای پاك په عظمت تمامېږي �

دا نظم چې په لسو وړو او لوئيو مصرعو کې تقسيم ښکاري خو له اصله په څلورو ، پنځلس سېلابيزو اوږدو او برابرو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه

څوك چې هرڅه هرڅه ليدل غواړي په سترګو باندې،

هغوئ به څه پېژني؟ زما هغه جانان چې زه يې ،

له نه نيوي بېلو نومونو پرته هم لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال ..... خو ، دَ سلمې بڼې

نور به دَ دې کتاب دَ څېښتن په حقله څه وايم .. هغه خو اوس هم دَ خپل دې نظم " خيالي بڼه " په شان مسلسل سفرونو کې داسې ورك يادېږي .. لکه هغه (شوق) چې ځان تکميلول غواړي .. او دا تکميل کېدی شي چې هغه کله هم په خپل ژوند کې او نه کړی شي � ولې چې ژوند خو هم دَ افضل شوق په قول يوه داسې صحرا ده .. چې دئی په کې دَ يو بل طرف نه چورلکونه خوري � هم ځکه خو دا دَ نا ليدلي ليلا پښتون مجنون وائي .. چې

ستا دَ لټون

په مست جنون کې اشنا!

دَ مسلسل سفر له جوره زه هم

لکه پېری

اوس په نامه يادېږم

او بڼه زما هم

څه خيالي غوندې شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې ..." خيالي بنه " .. مخ � 110(

حسينه ګل

نوښار .. اکتوبر کال 2003

مزل په واؤرو باندې

شوق ـ ـ ـ ـ دَ سفرونو په آئينه کې

) مزل په واؤرو باندې ــ دَ لمر دَ کلي په لور(

دا دوارِه کتابونه ... چې په دولسو دولسو بابونو مشتمل دي � او دَ څوارلسو يورپي ملکونو بشمول دَ دوئ .. دَ سېل ذکر په کې په يو نوي انداز کې په يو ډېر خوندور ماحول کې شوی دی � او ما چې کله دغه دوارِو کتابونه او لوستل نو دَ هغه دَ دې دوارِو کتابونو دَ هر يو باب تفصيلي تنقيدي جائزه نه ليکل به يقيناً چې زما يوه خپله ادبي بد ديانتي وه .. او بل به دَ افضل شوق دَ دې کوشش او زيار نه هم سترګې اړول وو � کومه چې يوه بله ادبي بې انصافي ګنړم � او زما دا يقين دی چې دغه دوارِه کتابونه چې څوك په دغه رنګ تنقيدي نظر اولولي .. نو هغوئ به څه نا څه ليك ته خامخا پاروي � دَ افضل شوق هاغه خپل کړی روايت په دې کتابونو کې هم په نظر راځي � دَ هغه دا کوشش وي چې هر ځل خپل ځان دَ فن مينه والو ته په يوه نوي بڼه کې ښکاره کړي � په دې دوارِو کتابونو کې دَ هغه دَ َ ليك انداز ماته دا احساس راکړو .. لکه زه چې په پښتو کې انګرېزي لولم � او يقيناً چې دا هغه يوبل نوی روايت خپل کړی دی .. يو مغربي روايت په پښتني رنګ او شکل کې!!..

دَ ښاغلي افضل شوق نه دغسې توقعات لرل خو زمونږ کار دی � خو دلته دَ بده مرغه ځيني خطرې او خدشات هم ماته اشاره کوي او هغه دا چې يو وار بيا هاغه قدامت پسنده طبقې چې خپل ځان او وجود په قومونو ، ژبو، قبيلو،علاقو، توپکو، تمانچو کې ګېر ګڼي .. هغوئ به دَ افضل شوق دغه نوي اپروچ ته يو ځل بيا په کوم نظر ګوري .. او يا آيا هاغه نظر به دَ دې کتابونو نه دَ څه اغيستو هنر لري هم او که نه ؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته زه دا وضاحت کوم .. چې دا دواړه کتابونه" مزل په واورو باندې" او " دَ لمر دَ کلي په لور" په یوه اوږد سفر باندې مشتمل دي � نو راشئ چې وړمبی دَ سفرنامې " مزل په واور باندې" هر یوه باب جائزه واخلو� په دې دواړو کتابونو کې افضل شوق دَ سفري حالونو او نورو معلوماتو وړاندې کولو سره سره دوې عمراني مطالعې هم دَ انګلش دَ ژبې او یورپي ژوند په اړه تفصیلاً وړاندي کړي دي � او دې نه علاوه یې دَ هر ځای په حواله په کې تصویرونه هم دَ عکسي یُون تر عنوان لاندې چاپ کړي دي .. چې لوستونکي دَ هر هېواد او دَ هغه ځای دَ څیزونو او خلګو په اړه ترېنه په ذهن کې یو عکسي نقشه هم جوړولی شي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړمبۍ برخه ----

مزل په واؤرو باندې

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۴ کې چاپ شوی دی(

دَ يورپ دَ سفرونو دپاره داسې عنوان کتاب ته ټاکل .. که يو طرف ته يقيناً دا څرګندوي چې هلته ډېره زياته يخني ده ، خو بلخوا دَ لوستونکي په ذهن کې هم دا خبره دَ سوال په شکل کې راپورته کېږي � چې چرته دې پورتني عنوان نه افضل شوق دا معنې خو نه اخلي .. چې په دې براعظم کې دَ ژوند کولو طرز .. انساني روئيې او خوئيونه هم څه دغه شانتې دي ؟؟ دَ دې سوال دَ ځواب لټولو په نيت راشئ چې دَ پښتون سپلاني سره دَ هغه دَ سفري پړاوْنو په لور په ګډه سفر اوکړو او دَ دې کتاب دغه دولس واړه بابونه په تنقيدي نظر اولولو �

۱ـ دَ بادار دَ کور په لورې

په دې باب کې افضل شوق چې دَ خپل ليك آغاز " چرته غلط جهاز ته خو نه راوختم؟ په ځواب کې دَ دوزخي حورو طوفاني دورې په رڼا کې دا خبرې په ډېر خوند قلم بند کوي..

"مذهبونه ، رواجونه او انساني قدرونه که څه هم دَ يو ځناور وزمه انسان څخه ټولنيز انسان جوړوي .. خو له اصله دا انسان تر اوسه پورې لا تش په شعوري توګه له ځناورانو څخه بېل شوی دی ___ ګوا دَ حاجتونو په وار که ځناور نه هم دی .. خو ځناور وزمه حتمای دی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 16(

دلته که ښاغلی شوق دَ عربو دَ جهاز دَ دننه ماحول يوه نظاره په ډېر خوندور او شاعرانه انداز کې غندي ، نو بلخوا يو بل سوال هم دَ خپل ذات او هېواد په باب راپورته کوي .. لکه

-"ته څوك يې ؟ او له کومه راغلی يې؟

-شوق زما نوم دی او زه پاکستانی يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ تور سري انگرېزي دَ پوښتنې په ځواب کې چې ما ښنګه دومره اووئيلو، نو هغه اودرېده او سرتر پايه راکتلو ورستو يې اووئيلو..

-ته پاکستانی يې ... ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 33(

په دې مکالمې کې شوق که څه هم خبره واضحه کړې نه ده .. خو دَ قاري په ذهن کې دا خامخا راځي چې .. زمونږ قومي شناخت او وجود دواړه دَ بهر دُنيا دَپاره دَ خوف ، وېرې .. يو علامه گرځېدلې ده � يعنې په " سواليه پاکستان" باندې شوق صاحب هم چې ښنګه بيا دَ هغې بوډهۍ فېرنګۍ مخې ته کچه کېږي .. دې نه هغه دَ خپل هېواد په حواله ځان که وړکوټې محسوس کړی نه هم دی .. خو هغه حېران شوی او ځان کې ننه ننه مات شوی رامات شوی ضرور دی �

پورتنئيو دواړو پوښتنو په ځواب کې که افضل شوق يوې خواته دَ يورپ په حقله ادراکي نظر خپل کړو .. نو بلخوا يې په " هائيډ پارک " لندن کې هم څه چې وئيلي دي � که څه هم هغه يې ښکاره کړي نه دي .. خو داسې ښکاري لکه هغه چې خپل زړه ښه سپك کړی دی .. ځکه خو په اشاره کې خپله وائي..

"حقه خبره ده چې دَ دې موقعې ښخه فائده اخيستلو کې ما هم خپل ځان دَ غازيانو په قطار کې درولو په نيت دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ انسانانو تر مينځه دَ وحشي روئيو په ضد څه خو اووئيل � لاکن هيچا هم واورېدلو ځکه نه ... چې زه له ځان ځان سره بونېدم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 36(

بد رد وئيل هم دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ يو اعلی ظرف نشاندهي کوي .. او په دې خبره کې شك نيشته چې دلته ده خپل ځان اعلی ظرفه ښرګند کړی دی �

په دې باب کې له کراچۍ نه تر دوبۍ او بيا لندن پورې دَ سفر حالونو سره سره دَ لندن په اړه ډېر معلومات ، انکشافات ، او سفري مشاهدې لوستونکي دَ ځان سره ملګري مخ مخ ته په وړلو مجبوره کوي � کومه خبره چې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې باب کې غورطلبه ده .. هغه دَ افضل شوق هغه رائيې ده ، چې ده دَ فېرنګيانو په اړه رقم کړې ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

"که څه هم تر اوسه مونږ دا خلق خپل باداران ګڼو او ډېر په درنه سترګه ورته ګورو � خو حقه خبره دا چې دوئ له مونږ څخه کرکه کوي او داکرکه دَ هغوئ په خمير کې ده � او دَ دې خلقو په حقله هوشياران هم وائي .. چې روايت پسندي او کينه دَ انګلسيانو خاصه بلل کېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 34(

٢ ـ چرته چې دَ لمر لا يخ کېږي

په دې باب کې هم .. لکه څنګه دَ عنوان نه څرګنده ده ... افضل شوق دَ بيلجئيم هېواد او دَ دې هېواد ستر ښار برسلز په حقله دغه رنګ رائيې لري � او په خپلې سفرنامې کې ليکي چې...

"هو.. منم چې دَ شرافت په مقابله کې بدمعاشي په کې دَ نه برابر ده خو بدمستيانې په کې ليدل کېدلی شي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 56(

دلته هم ښاغلی شوق په ډېرو اشارو کې دَ دې ښار دَ استوګنو او دَ ښارېې دَ ژوند او روئيو په حقله خپل نظر په ډېر ښکلي انداز کې څرګندوي � خو بلې خواته دَ بل په ژوبه (ګائيډ) داسې هم دَ دې هېواد په اړه ليکي ..

"وئيل کېږي چې يو ځل دَ اولمپك دَ لوبو څخه راغلی سوئمنګ ټيم وَ لوبوغاړو ته باچا انعام په دې خبره ورکړو چې هغوئ په اوبو کې ډوب نه شول"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته دَ بلجميانو دَ ناراستۍ ، سستۍ او ناخوښۍ خواته هم افضل شوق په ډېر مزاحيه انداز اشاروه کوي � دَ دې باوجود په دې مزاح کې هم دَ هغه يو مقصد دی چې هغه دَ بلجئيم خلق دُنيا ته څرګند کړي � او هم دغه رنګ دَ يو ځای دَ خلقو ښه او بد خويونه او روئيې په خپل انداز کې په معلوماتي رنګ کې بل ته رسول دَ سفرنامې دَ ليك مقصد هم دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ معلوماتو سره سره ځيني داسې اشارې هم مخې ته راځي ، چې دَ قاري په ذهن کې دَ بلجئيم په حقله راپورته شوي سوالونه ځواب ته رسولی شي � لکه په دې لاندېنۍ مکالمې کې چې هغه په اشارتي انداز واضحه کړې دي �

"او بيا دَ څه خاموشۍ ورسته واي..

-تاسو خبر ياست ، چې په اروپا کې دَ برطانيې په چپه چې ټرېفك يې په كيڼ لاس چلېږي .. نور هېوادونه خپل ښی لاس په کاروي او ولې؟

هغې به لا نور څه هم وئيلو، چې يو غږ راغلو..

-هو هو.. په دې چې دَ انګليسانو زور په نورو پاته نه شو

ځواب څه وو، چې په بس کې دَ خندا او غژبوژې سره سم هر يوه شاته کتلو � ولې چې دا بل هيڅوك نه .. هغه فلپائني ځوان روناله وو�

-هو،کېدلی شي، لاکن دَ دې هېواد خلگ خو يې لا اوس هم مني لاکن" ....

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته خبره په " لاکن" باندې سر ته رسول داسې څرګندوي لکه بلجئيم چې دَ ګاونډې فرانس په مقابله کې انګلېنډ ته زيات اهميت ورکوي � وجه يې څه ده ؟ دَ دې په اړه په دې باب کې بلا خبرې موجودې دي .. چې دَ لوستلو ورستو مخې ته راتلی شي�

۳ـ تودو ماښامونو سوړ ښار

په دې باب کې سپلاني افضل شوق دَ هالېنډ دَ سپل سره سره دَ دې ملك دَ غټ ښار ايمسټرډم ښار خاصکر دَشپې او دَ ورځې ژوند ته دَ سړو او تودو رواجي خصلتونو په لور اشارې کړې دي � نو بل خواته يې دَ هغوئ دَ خوئيونو، عادتونو او قانوني " ناروا" رواجونو ته ګوته هم په ښه انداز نيولې ده � په دې باب کې شوق چې هر څو دَ پرون دَ ولندېزيانو په حقله يو احترام لري ... خو دَ نن دَ ولندېزيانو په حواله هم داسې په بې سانتګۍ ليکي..

"لنډه دا چې کله هغې داخبرې کولې نو په دې ښار باندې مې دَ اروپا دَ تهائي لېنډ پيدا شوی شك وار په وار ځکه يقيني کېدلو.. چې امريکې غونډې يو انتهائي ماډرنې ټولنې کس چې يې لا هم په آزادۍ باندې دَ حېرانۍ اظهار کوي .. نو هغه به څومره آزادې وي؟ "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 80)

منم چې افضل شوق په دې باب کې ډېرې آزادې خبرې کړې دي .. خو په دې پورتنۍ پېرائيه کې دَ تهائي لېنډ سره مثال ورکول دَ هالېنډ غندنه ده � نه يواځې دا خبرې .. بلکه په هم دغه ښار کې چې دَ يو هوټل په کمره کې درسته شپه خوب نه کولو په کېفيت چې په خپل بيان کې کوم ډرامائي انداز ده خپل کړې دی � هغه دَ ستائينې وړ دی � او په کار هم ده چې دغسې کېفيتونه په دغسې خوندور انداز کې قاري ته رسول .. دا دَ سفرنامې دَ لوست خوند پيدا کوي � افضل شوق دَ هالېنډ دَ خلقو دَ روئيو په باب يو بل ځای ليکي چې ..

-"وئيل کېږي ، چې دَ هالېنډ خلق (ولندېزيان) نه يواځې په خپل ژوند او حېثيت غره دي � بلکه هغوئ دا هم وائي ، چې ګوندې..

"خدای مونږ ته ځمکه راکړه او مونږ ورباندې هالېنډ جوړ کړو او بل دَ دې خلقو په مخونو هر کله دَ غصې آثار برېښي � ولې چې دا خلق په " زه " او " زه " کولو کې لوئی نوم لري "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 70)

دې نه علاوه افضل شوق په دې سفر کې دَ ولندېزيانو ښېرې او په ښېرو باندې دَ راغونډې شوې ګونځې که له پښتنو سره ترې ، خو پښتانه نه ورته وائي � نو بلخواته دَ هغوئ دَ ژبې صوتي اثر هم پښتو ته نيږدې نيږدې ګڼې .. خو پښتو ځکه نه ورته وائي .. چې هغه دَ ولندېزيانو ځينې رواجي عادتونه غېر انساني ګڼي � لکه په دې هېواد کې دَ ځناورې تندې ماتولو ته په قانوني توګه دَ سوشل ورك نوم يا حېثيت ورکول او نشې په قانوني توګه جائز ګڼل .. دَ دې خلقو هغه ځانګړې غرور دی چې ورته په اخلاقياتو کې بې حيائي وئيلی شي � او داسې هر څه .. که هغه ښه دي ، نو په ښو ټکو په دې سفرنامې کې رقم شوي دي او که بد دي .. نو بدو ته بد هم په ډېره اخلاقي پېرائيه کې وئيلی شوي دي � او دا دَ افضل شوق په ادبي ليکنو کې حقيقت پسندانه دليل ګڼلی شي�

۴ ـ دَ هټلر دَ پلونو خاورې مې رانجه کړو

په دې باب کې دَ عنوان نه برېښي چې افضل شوق دَ هټلر شخصيت ، دَ هغه بهادرۍ ته څومره دَ احترام په نظر ګوري .. او جرمني ته تګ دَ ځان دَپاره يو اعزاز ګڼي � او دلته دا ګوري چې دَ هټلر آثار ، آيا دَ هغه په اولاد کې چرته په نظر راځي او که نه ..؟ په دې حقله دئی په دې باب کې په واضحه ټکو کې ليکي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په تاريخ کې په درنو ټکو لمانځل شوي جرمنيانو ته که څه هم په نړۍ کې اوس هم په ډېره درنه سترګه کتل کېږي � خو ما يې په نرانو او ښځو کې داسې هيڅ يوه خبره نه اوليده چې له خپل تاريخي عظمت سره يې سمون خوړلو � ولې چې دا خلق هم لکه پښتانه اوس پيسه هر څه ګڼي او ورته ګډېږي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 109 (

په دې باب کې افضل شوق په خپل نظر پښتون او جرمن مارشل قومونه ګڼي .. خو له دواړو مايوسه هم دی � چې دواړه دَ خپل فوم لوئی عظمت دومره مقدم نه ګڼي څومره چې پيسه ګڼي�

دلته دَ جرمني په سېل کې دَ افضل شوق رومانوي طبعيت ښودنه څه زياته شوې ده � خو بيا يې هم خپل شوخ انداز او دَ لټون هڅه دلاسه نه ده ورکړې � لکه په دې لاندېنۍ مکالمه کې چې هغه ليکي..

-"دا شوق چې هر شي ته ډېر په غور ګوري نو ....

-هو.. داسې محسوسېږي لکه هغه شی چې په زړه کې نقش کول غواړي

داني چې څنګه دَ کائيکو خبره پوره کړه نو ونېسا هم په پسخوندي موسکا کې وائي

-هغه ځکه چې رائټر دی او شاعر هم...

په " شاعر" باندې زور ورکولو ورسته ما وار داسې لاس ته کړو..

-هر هغه شئی چې ماته اپيل کوي ، زه يې انجوائی کولو سره سره ستائل هم غواړم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 112(

يقيني خبره ده چې دلته هم افضل شوق دَ خپلې شاعرانه فطري مجبورۍ دَ وجې خپل شاعرانه ذوق څرګند کړی دی .. بلکه دَ خپل لټون انتها ښکاره کولو علاوه هم مونږ ته دا راڅرګندوي چې هغه هر څيز ته په څومره غور او فکر ګوري � او دَ شوق ، په جرمني کې دغه رنګه رومانويت کېدلی شي چې دَ هغه قصور نه .. بلکه دَ جرمني دَ شاعرانه ماحول اثر وي � لکه په دې سېل کې چې ورته ګائيډ ميرنا داسې وائي..

"جرمنيان هم دَ کتاب دَ مطالعې دغوني شوق لري لکه انګلسيان � لاکن شوقه ! ته خبر يې چې جرمني ته دَ شاعرانو او ليکوالانو هېواد هم وئيل کېږي � او دلته دې خلقو ته ډېر په درنه سترګه کتل کېږي � چې دَ جرمنيانو له قوله ..شاعران او ليکوالان ذهنونو ته تر ټولو ښه تفريح ورسپاري او له دې خلقو څخه تحريکونه زېږونه کوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 106(

۵ ـ دَ خوب په رښتونو ناؤ کې

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ سېل په خپل خوندور انداز کې لیکلی دی � زیات معلومات یې دَ " گائیډ" په خله وړاندې کړي دي � خو خپل نظر او فکر یې هم لوستونکو ته دَ یو زیرك لیکوال .. او تکړه سېلاني په رنگ کې ښکاره کړی دی � په دې باب کې هغه خپل فکري کوشش ته دَ سوئټزرلېنډ په اړه داسې ضروري ټکي راغونډوي لکه..

"که څه هم زمونږ دَ هېواد په برخه دَ خلاسو شیطانانو په شمېر دلته کم شیطانان خوشي کړل شوي دي .. خو شییطان هر ځای شیطان وي � هو.. دَ هرڅه پرته هم دَ کرکې وړ گڼل کېږي � او بل دا چې دَ خدائی په دې دُنیا کې که څه هم هغه دَ ځمکې په سره جوړ سوئټزرلېنډ دی .. ښه او بد خلق لري"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 123(

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ دَ خورو ورو ښائستونو نه متاثره خو ښکاري .. خو دَ خلقو دَ روئیو ، خوئیونو او ښو او بدو نه خوابدی هم لیدی شي . په دې باب کې دَ یوې امریکنې پېغلې ونیسا سره دَ هغه رومانوي تعلق داسې په هنر، ډرامائي او افسانوي انداز کې ذکر شوی دی .. چې ښکاره خبره په کې یوه هم په نظر نه راځي . او دغه دَ حېرانتیا او سسپنس نه ډك تعلق، دَ یو ښکلې حېرانتیا هاغه لیوني کېفیات ټول دَ لوستونکو ملگري کوي چې ښاغلي شوق یې منظرکشي کړې ده . په دې لنډ غوندې سېل کې دَ لیکوال فکري مشاهده او جذباتي زیرکتیا ډېره دَ قدر وړ ده . دَ جرمني ، آسټریا ، اټلي او فرانس تر مینځه موجود هېواد سوئټزرلېنډ دَ اولس په حقله یو ځای لیکي..

"جرمن سوئس په طبعیت کې اضطراب لري .. آسټرین سوئس ټوکیال طبعیته او موسیقي خوښوي� دغه رنگه فرنچ سوئس نخرې بازه او فېشنیان دي � لاکن اطالوي سوئس څه غوندې زیات مذهب پرسته او قدامت پسنده یادېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 140(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ ليکوال مقصد دا دی ، چې سوئټزرلېنډ په دې پورته ذکر شووْ څلورو واړو ملکونو په ميانځ کې دَ يو " سېنډويچ" حېثيت لري � او دَ دغه څلورو واړو ملکونو نه متاثره دی � خپل سوئس کلاسيکي بڼې نه لري � او زما په خيال دغه تجزيه افضل شوق دَ يو کامياب سفرنامه نګار په صف کې دروي � چې دَ دې خلقو په حقله دومره ډېر معلومات به هم لري ، او دَ معلوماتو دَ بيانولو .. يو خپل حېرانونکی انداز هم �

٦ ـ دَ ژوند په خوندونو کې تمام هېواد

په دې باب کې دَ آسټريا دَ غريزي سيمې ، دَ درو، واورينو غرونو او دَ نورو ځنګلي او قدرتي ښکلا ګانوچې کوم ذکر شوی دی .. نو هغه په خپل ځای يو خاص اهميت لري � چونکه ښاغلی ليکوال هم دَ يوې ښائسته غګريزې علاقې سره تعلق لري � نو په دغه باب کې دَ قدرتي مناظرو نه هاغه خوند اغيستل او قاري ته هو بهو هاغه تصوير مخې ته کول .. دَ افضل شوق دَ هنر يوه لاره ده ..!! دې مکالمې نه تاسو دَ سېلاني ليکوال په حقله قاري دَ هغه دَ خوشحالۍ او مستۍ نه اندازه کولی شې .

-"دا شوق او روني چې سره يو ځای شي نو هلته غم نه .. خنداګانې وي

-او مستيانې هم...

دَ ميرنا خبره پرېکولو ورسته زړې لوري په خپل تېره غږ کې چې داسې اووئيلو ، نو ميرنا وائي..

-هو، دا شوق خو چې دَ ورځې وخت دَ خبرو نه لري .. دَ شپې اودېږي لا نه ...

-څنګه به اودېږي ؟؟ خوب ته چې يې خلق نه پرېږدي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 160(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ سفر دَ کار.. دَ هغې دَ لوازماتو، دَ خپلو مشاهداتې او مطالعاتې مصروفياتو دَ لاسه دومره ناوزګاره ليدی شي ... که ټوله ورځ په دغه هر څه تېروي � نو دَ شپې دَ خوب دَپاره هم وخت نه لري � دې مطلب دا مخې ته راځي .. چې افضل شوق دَ اروپا په سېل کې دَ سټرېا نه خوند اغيستلو سره سره وخت ضائع کړی نه دی � او دلته که مونږ بيا بيا دَ افضل شوق دَ سفري شواخون ، محنت او پرله پسې دَ زيار خبره کووْ .. نو پورتنۍ پېره يا مکالمه هم مونږ دَ هغه دغه مصروفيات په ګوته کوي � افضل شوق هر څو که دَ دُنيا په هر ګوټ کې دَ هاغه ځايونو په ښکلاګانو کې ورك شي � خو دَ خپل هېواد او سيمې نه پرېکړی کله هم نه دی � هغه هر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای یا موقعې ته خپل قوم ځان سره ګنډلی وړي او ورته هغه موقعه احساسولو کوشش هم کوي � کوم چې هغه دَ خپل قوم یا هېواد سفیر څرګندوي � لکه په دې لاندېنۍ پېره کې چې لیکي�

"داسې واوره که څموني په هېواد کې ورېدلی نو دا تګ راتګ به نه وی .. بلکه په درست ژمې کې به خلق دننه په کورونو کې ناست وی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

نه یوازې دا .. بلکه افضل شوق دَ آسټریا په واورینو درو او غرونو کې په مختلفو موقعو دَ خوند اغیستلو خبرې ډېرې په خوند کوي او دا هغه ورمبی ملك دی چې هره نظاره یې دَ افضل شوق زړه او روح تخنولی دی � دې نه ښکارې چې هغه واوره زیاته خوښوي � هم ځکه خو دَ واورین موسم دَ شاعرانه اثر دَ مخې هغه لږ شانتې دَ امریکنې پېغلې ونیسا په حواله دَ تخیلاتي رومانویت داسې په مزه مزه ښکار شوی هم دی لکه..

"او وه هم دغسې خبره ..ګوا هغې زما په لور کتلو او سترګې چې مې څنګه ورسره څلور شوې � نو داسې یې په برګو سترګې په ما کې راښخې کړې .. لکه هغه چې راته وائې..

-شوقه! ته واقعي چې په خپل ضد کې پښتون اووتې � ګنې دَ لوی بادار دَ لُور په حبث خو ما غوښتلو چې ځان ته دې مرئیی کړم

او بیا یې په نرۍ موسکا کې له سترګو وېښته داسې شاته اوځنډولو .. لکه هغې چې زما دَ سترګو په وړاندې نه .. بلکه دَ دې شاعرانه موسم له سوبه ماته خوړلې وې"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

۷ ـ دَ موزارټ په موسیقي کې مسروره ګلدرې

په دې باب کې دَ وخت دَ یو عظیم موسیقار په باب نه یواځې ښې درنې خبرې شته بلکه دا سیمه یې دَ هغه دَ موسیقي په سرونو کې مسروره ښکاره کړې ده. دې سره سره افضل شوق دَ " موزارټ په موسیقي کې" دَ عنوان لاندې نظم کې ځکه لیکلو چې خپل ځان موزارټ اوګڼې اودَ آسټریا دَ درو، ویانا ښار.. او خاصکر دَ سپلز برګ خواو شا ته ښکلې نظارې او خواره واره ښائستونه دَ هغه په رنګه محسوس کړې او خوندونه ترېنه واخلې. هم په دې باب کې افضل شوق داسې څرګند کړې دې لکه چې آّٙسټرین په ګلونو، رنګونو او په موسیقۍ ورك مئین خلق دي. یو بل ځای شوق دَ آسټرینو په باب لیکي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"که څه هم دلته دَ ښځو جامې څه ګنې دي .. خو شوخيانې هم څه کمې نه لري .. چې موقعه په لاس ورشي ،نو دلاسه يې نه ورکوي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 191)

په آسټريا کې چې چرته هم افضل شوق تللى دى .. دَ هاغه ځاى او خلقو يې يو رُخې مطالعه نه ده کړې .. بلکه غېر جانبدار انداز کې يې په دواړو اړخونو ليکل کړي دي � او دَ دې نه مونږ افضل شوق يو آفاقي او تعميري سوچ لرونکى داسې ليکوال ګڼلى شو چې دَ سوچ دائرې يې محدوديت نه لري � او نه دَ يوې خاصې نظريې پابند ليدى شي � هغه په خپل تحرير کې آفاقي فکر ته زيات پاملرنه کوي � دلته په يورپ کې دَ انګلسي ژبې په حقله دَ مايوسۍ نه علاوه افضل شوق دَ ملګرو تر مينځ دَ ژبې دَ اهميت او ضرورت مکالمه (صفحه نمبر193) چې ډېره خوندوره ښکاري.. سرته رسولو ورستوخپله خواره ژبه پښتو داسې احساسوي او ليکي چې ..

..."لاکن خپله ژبه خپله وي .. که هر څو هغه وړه وي يا غېر علمي او سائنسي"

"منم .. چې خبره يې صحيح کوله ، خو ما دَ خپلې پښتو سره دَ جنون تر حده مينې له سوبه په خپلې پورتنۍ خبرې باندې جذباتي ټينګار څه اوکړو.. چې ملګرو دَ وړو ژبو په باب زما دا رائيې په خپل خپل نقطه نظر ډېره او غندله � او بيا مخته که ما هر څو دلائل ورته قطارولو، خو دَ مشر بادار لُورکې دَ تپل شوي رائيې په حق کې ملګرو ماته ګرسره غوږ نه نيولو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 194)

په دې باب کې دَ ليکوال دَ خپلې مورنۍ ژبې سره دَ مينې او محبت کوم جذباتي تړون .. چې دَ هغه يوه فطري خاصه ده .. هغه هم دَ سفرنامې په دې پړاوْ کې دَ قاري نه پټ نه دى�

افضل شوق دَ ويانا دَ سېل کولو په وخت دَ آسټرينو په باب داسې خبرې هم رقم کوي..

"که څه هم دَ جنت هيلې لري ، خو دغه آسټرين دا ژوندهم ښه په خوند تېروي � ګوا ميوزيك يې کمزوري او ډانس دَ خوښې شيان دي � او بل دا خلق دَ هوټلانو شوق هم لري � دلته دې وخت 15500 سټېنډرډ کېفې په دې ښار کې موجودي دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 190)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ ـ شپه ـ ـ ـ چې سهارکېدله نه

په ويانا ښار کې دَ ملګرو سره دَ شپې دَ ژوند په رڼاګانو کې ورك سپلاني افضل شوق چې څه هم رقم کړي دي � هغه په ادبي پېرائيه کې سرته رسولي شوي دي � دَ مثال په توګه دې لاندېنۍ پېره کې ليکي�

"دا خلګ خو هم دَ خپلو ضروورياتو دَ لارې هاغسې خواست ګر دي لکه څمونږ دَ هېواد سوالګر ... بس توپير يې تر ميانځه دا دی چې زما په هېواد کې سوالګر دَ دووْ وختونو دَ ډوډۍ په غم کې بل ته لاس نيسي .. او دلته دا په ظاهره خوشحاله خلق نور نور ځان وسا کولو په غم ډنګرېږي او په داسې سړو شپو کې هم سهار کولو ته غړي نه اچوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 207(

دلته هم ښاغلي افضل شوق دهاغه ځای او دَ خپل هېواد يوه کوټلې تقابلي جائزه په ډېر تنقيدي نظر وړاندې کړې ده .. چې دَ هغه دَ تنقيد او غندنې خپل هنر لوستونکو ته وړاندې کوي � په پورتنئيو خبرو کې سوالګر او خواست ګر .. چې افضل شوق په کومو معنو کې اخلي .. هغه دَ مغرب دَ لا لچونو او دَ مشرق دَ بنيادي ضروورياتو تر ميانځه ښه معياري تنقيدي جائزه ګڼلی شو � او په کار هم داسې دی چې تنقيد ته هم دغه رنګه ښائسته ژبه ورکړل شي لکه افضل شوق چې يې په کار راولي .

په دې باب کې دَ ايليپس دَ غرونو په درو کې چې آسټريا او اټلي تر ميانځه دي .. په واوروکې دَ ټريفك جام پېښې وروستو ذکر شوي دَ تکاليفو قيصه چې څنګه افضل شوق په ډرامائي انداز کې بيان کړي ده... هغه قاري ته دَ خوف او ويرې يو بُوږنونکی احساس خامخا ورکوي � ولې چې په دې کې ښاغلی شوق دَ يوې داسې تجزيې نه تېر شوی دی چې هغه خوف نه دَ راوتو دَپاره يې ډېره مهم جوئي کړې ده � او داسې ښکاري لکه چې دَ دې ترخې تجزيې خوف چې دَ هغه په اعصابو دَ يو ويرېدونکو خوف منظر جوړوي � دا لاندې واقعاتي رقم شوې مکالمه په دې اړه تاسو لوستلی شئ�

-"او بل په دې کارون کې يو هم داسې نه وو، چې په هر دويم ګام نه پرځېدلو..

-لاره هغه ده، روډ هغه دی ..نو هغه ټاوْن ولې دومره لرې شو؟ خبره نه يم

يو وخت چې په ساهکېدلي انداز کې ميرنا هم داسې څه اووئيلو، نو ملګرو دَ مايوسۍ ګپه پئيل کړه � وېلينا، چې دَ اپېرين لاس يې نيولی وو.. وئيلو..

-زه داسې فکر کوم چې مونږ لاره غلطه کړه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داني وئيلو..

-مونږ ته نه وو په کار چې له هغه ځايه را روان شوي وی

-هو، هلته که نور نه .. خلق او ګاډياني خو وې

زاړه ويلئيم چې داسې وئيلو، نو پېغلې لوري ويوار چې دَ مور په اوږه يې لاس نيولی وو.. خو په ژړا شوه..

-ماما داسې نه.. چې په دې ځنګل کې مې ځناور اوخوري

څومره چې خلې وې .. هغومره خبرې وې ، چې دَ سړي زړه يې نور نور وړوکی کولو � لاکن کائيکو،چې اوس باقاعده لکه وړه جينۍ په ژړا سرشوه او په سلګيانوکې يې وئيلو..

-زما خو زړه ډوبېږي ، زه به مړه شم .. زه به مړه شم

)مزل په واورو باندې .. مخ � 219(

که مونږ اوګورو ، نو دَ افضل شوق په سفرنامو کې مکالمې ډېرې زياتې وې .. کوم ته چې هغه ډېر په خوند ډرامائي انداز ورکوي � خاصکرکومه اوږده خبره يا غټه واقعه چې هغه په اختصار يا علامتي پېرائيه کې سرته رسول غواړي .. دَ هغې وضاحت افضل شوق په مکالماتي پېرائيه کې په ډېر ښائسته هنرکې کوي �

۹ ـ هرقدم په نوي ټاپو باندې

په دې باب کې دَ هاغه ښار په حقله خبرې شوي دي چې په اوبو کې جوړ دی .. او په درسته نړۍ کې دَ روماني ښار په نوم شهرت لري � او دَ دې ښار په حقله ډېرو خلقو ليکل کړي دي لاکن دَ افضل شوق په خبرو کې يو ځانګړتيا ليدلی شي � ولې چې هغه دلته هم خپل معلومات دَ قيصې په انداز کې وړاندې کړي دي � دا ښار چونکه په اټلي کې دی او شوق له اټلي نه متاثره په دې نه دی چې دَ هاغه ځای په خلقو کې ډېره شوکماري ده � دَ وينس ښار دَ ښکلاګانو دَ بيانولو سره سره دئی خپل نظر دَ اطالويانو په باب داسې ښرګندوي�

"چرته چې هم کوم مذهب دَ جنون تر هانده زيات منونکي لري .. هلته ګوره چې څله دهوکه، فرېب ، شوکماري ، ترهه ګري او نور نور غېر انساني کارونه کېږي؟ "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 237(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته که څه هم افضل شوق په خپل وضاحت کې ليکي چې په تهائي لېنډ، هندوستان، اټلي، اسرائيل او حتی چې بشمول دَ ده خپل هېواد .. دا هغه ملکونه دي چې دُنيا ورنه سر ټکوي � يعنې دئی دا سوال پورته کوي چې چرته هم خپل خپل ځانته مذهب دَ انتها تر حده ليدلی شي .. هلته شېطاني کارونه ولې زيات دي ؟ شوق دَ خپل قاري نه دَ تپوس په شکل کې کوي � ګنې ده په خپل دې باب کې دَ دې سوال وَ ځواب ته ډېر ښه او انساني او مذهبي دليل وړاندې کړی دی � لکه څومره چې انسان رحمان ته نيږدې کېږي هومره يې شېطان دُښمن کېږي � خودَ ده په لهجه کې دا پورتنۍ خبري څه داسې په ښکلې ادبي پېرائيه او اشارو کې شوي دي .. چې يو قاري يا نقادترېنه ډېري معنې اغيستلی شي �

"چې شېطان خو هم هلته ، چرته چې دَ رحمان او انسان تر مېانځه لارې لنډېږي خپل زور او زيار زيات په کاروي � او چرته چې کارونه دَ شېطان په رضا کېږي .. هلته نو شېطان غواړي څه ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 238)

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ ملګرو نه بېلتون او له يوې جزيرې تر بلې جزيرې او نورو جزيرو پورې دَ نابلدۍ دَ سوبه ورکېدل هم يو افسانوي پړاوْ دی � په دې ورك سفر کې افضل شوق دومره په خواږه انداز دَ خپلې مايوسي قيصه کړې ده چې قاري ځان سره ملګری وړي � لکه يو ځای چې ليکي..

"خو بيا مې هم دَ خدائی په نوم توکل اوکړو او په هغه لانچ کې کېنستم ، په کوم کې چې ټولو ښځو او نرانو ماته او زما روسي خولۍ ته او اوږده زېړ رېن کوټ ته داسې کتلو لکه زه چې دَ دې نړۍ انسان نه او لا بيا خپله زه مريخ ته راغلی يم � زه هم دَ ځينو نورو سوارلیانو په شان ولاړ وم او اوبه راڅخه څڅېدلې لګيا وې�

-"سيټ سيټ"

يو وخت چې لانچ په مست سمندر کې مخته روان وو ، نو يو زاړه سړي زه له کوټه کش کړم او له ځان سره يې کښېنولم او وائي..

-انګلش انګلش .. جرمن جرمن ؟

ما هم په پښتو خبري ورته پئيل کړې او ورته وئيل مې..

-پلاره زه پښتون يم پښتون

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پاتون اوپوشون

اوبيا يې داسې .... تون پتون پون شون بون .... غوندې توري تکرارول پئيل کړو، لکه هغه چې زما او زما په غښتلې قام پوري پسخوند وهي � بيا چې به يو نيم سوارلۍ هم ورته کتلو ورسته يو غوږ شو .. نو په ما کې به پروت پښتانه نوري نوري اوړې له غصې ورته دَ پښتو دَ فلمي هيرو بدرمنير په رنگه اوڅنډلې� "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 248)

لکه ما چې مخ کې هم دا خبره کړې ده .. چې افضل شوق په دې سېل کې نه يواځې پښتون دَ ځان سره اوړې وو .. بلکه خپله هم پښتو ته جوړېدلې پښتون ليدلی شي � نو ځکه خو دې پورتنۍ واقعې نه يواځې ده ته ډېر تکليف رسولی دی ... بلکه دَ اټلي دَ قامي پرستۍ رجحان او ترقۍ زمونږ ليکوال ښه خپل قام او مشرانو ته غصه کړی هم دی � په دې خو دئی .. هم په دغه باب کې يو بل ځای خپل دَ زړه بهړاس دَ پښتنو په مفادپرسته قامي مشرانو داسې اوباسي �

"پښتو يې راته بې پښتو کړې ده او دَ خدائی رسول او اسلام په نوم يې تش تر چوکۍ پورې دَ رسېدلو اوزار جوړ کړی دی ، لاکن دا ښېله خبره ده چې دَ هغوئ دَ خېټو په پړسولو کې دَ دې ساده او بوده وزمه اولس هم ښه لوئی لاس دی .. چې بيا بيا يې په سر کښېنوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 242)

۱۰ ـ خوب وو.... خو دَ خوب په رنگه نه

په دې باب کې افضل شوق دَ وينس ښار دَ اوبو نه ډکو کوڅو په باب خپل ليدلی خوب بيان کړی دی � يعني داسې خوب چې په کې دَ قيامت يو منظر وي ... کشتۍ په اوبو کې ډوبېږي .. مکانونه رانړېږي .. خلق يو خوا بل خوا منډې وهي � خودلته دا انساني څېرې دَ انساني څېرو په رنگ کې نه ښکاري .. بلکه دغه انساني مخونه دَ وحشي ځناورو په بڼه کې ليدل کېږي. هر يو ځانته کوشش کوي چې خپل ځان دَ اوبو دَ مستو څپو نه بچ او رابهر کړي � هيڅوك دَ چا پکار نه راځي. هر څه په اوبو کې يوې بلې خواته بهېږي او ډوبېږي .

په دې خوب کې افضل شوق دَ يورپ دَ نفسانفسۍ په حقله چې کومې کومې علامتي اشارې ذکر کړې دي .. هغو نه دَ يورپ دَ انسانانو ژوند او دَ هغو دَ روئيو عکاسې په داسې هنري انداز شوې ده چې قاري ترېنه دَ خوند اغيستلو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سره معلومات هم تر لاسه کولی شي � دا دَ یو هنرمند لیکوال تر ټولو لوئیه خاصه ده چې هغه خپل اظهار ته ځنګه ژبه ورکوي .. دَ افضل شوق دې لاندېنئیو خبرو کې پټو اشارو نه مونږ اندازه کولی شو�

"هو .. ما وئیل لکه هاغه سپیان چې به مونږ له دې طوفاني اوبو ژغوري � ولې هغوئ خو نه ډوبېږي � لاکن بیا چې مې هلته لرې وَ داسې سپې ته پام شو چې دغه وو.... یوې پېغلې له اوبو ایستلو .. نو مې زړه کې دا خبره راغله .. چې هو، رېښتیا سپیانو ته خو په روپا کې کله کله تر انسانانو هم په درنه سترګه کتل کېږي � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 262(

که څه هم دا پېراګراف دَ خوب دَ یو منظر نه رانقل شوی دی خو دَ اروپا په طرز زندګۍ باندې یو داسې تنقیدي ګزار دی چې دَ شوق دَ سفر ځانګړتیا مونږ ته نوره واضحه کوي � دَ وینس نه علاوه افضل شوق بل ورکوټي هېواد سان مرینو ته په خپلې سفرنامې کې یو کلي وال هېواد وئیل هم تنقیدي نیوکې په ځان کې لري � لکه..

"مونږ اوس سان مرینو،چې ځانته یو خپلواکه هېواد دی .. په خوا روان یُو � چې که یو وړوکی ماډرن کلی ورته وئیلی شي نو به ښه ځکه وي چې آّبادي یې تر شلو زرو کسانو زیاته نه ده � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 268 (

نه تش دا ، بلکه په دې باب کې دَ اسیسي سېل هم شامل دی .. چرته چې دَ سان فرانسیس مزار دی چې ورته په زرګونو خلق هر موسم کې زیارت کولو ته راځي � په دې ښار کې دَ افضل شوق او میرنا تر میانځه دا لاندې رقم شوې مکالمه ډېر بامطلبه ده ..

-"دا ستا دَ ستېږي انداز مې ډېر خوښ دی .. یادوم به دې � او بل ته دَ مسلمان کېدو پرته هم چرچونو ته احترام لرې � ما داسې سنجولې دې

ما هم مخ ور اړولو سره سم ورته په ډېره عاجزۍ اووئیلو..

"هو، میرنا .. زه اول انسان یم بیا مسلمان � خو هر انسان ته دَ قدر په سترګه کتل او دَ بل دَ مذهب احترام کول نه تش زما بلکه دَ اسلام تعلیمات دي

-هر لیکوال او شاعر داسې نظر لري؟

هغې له ما پوښتنه اوکړه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو، که واقعي شاعر او ليکوال وي هله � ولې چې مثالي انسانيت خو دَ ادب يوازينی مرام دی � او دا بېل بېل مذهبونه يې ورته دَ رسېدلو لارې خو دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 272(

په دې مکالمه کې دَ افضل شوق اوچت انساني فکر او آفاقي مرام هغه يو لوئی انسان څرګندوي �

۱۱ ـ دَ ګنډکپانو مقدسه ښار

څنګه چې دَ دې باب په عنوان کې دَ متضادو تورو يو ترکيب په نظر راځي ، نو هم دغسې دَ روم ښار په حقله افضل شوق په واز کومې په وار وار دا خبره کوي چې دلته پکار دی چې دومره شوکماري نه وی � ولې چې دَ عيسائيت مرکز دی او بل وېټيکن ستي هم ورسره جوخته ده � نو په دې وجه دَ سېلاني شوق په ذهن کې دَ دې ښار متعلق مختلف سوالونه راپورته کېږي�

شوق په دې ښار کې دَ ملګرې روني او داني سره په امريکن بار کې شوکولی شي � او سېل يې متاثره کېږي � په دې باب کې يو ځای دَ ګائيډ دَ خلې نه داسې خبرې داسې په سواليه انداز کې رقم کوي�

-"شپه مو څنګه تېره کړه؟ چيټ خو نه شولاست؟ څوک چې نه هم وي چيټ شوي .. نو هغه دې خپل جېبونه او پرسونه اوګوري .. کېدلی شي چې په خوب کې لُوټ شوي وي

)مزل په واورو باندې .. مخ � 292(

دلته داسې څرګندېږي چې په روم کې دَ چا نه دهوکه کېدل يوه معجزه ده � او قاري دا اخذ کولی شي چې هلته دهوکه بازي يوه لوبه او هنر ګڼلی شي � خو افضل شوق هم په خپل هنري تحرير کې دَ چانه کم نه دی � خپل تنقيد دَ اشارو دَ لارې داسې ورباندې کوي � لکه په دې لاندې پيره کې�

"دلته هر هاغه سړی بلل کېږي چې سينه هواره لري � او هم دغه رنګه هر هاغه کس ښځه يادېږي چې په سينې باندې دوې غوټې نښتې لري � او بس دا هاغه توپير دی چې ما رابرسېره کړو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 300(

دا پورته ورکړی شوی پېراګراف دَ معنوي تنقيد په توګه وړاندې کېدلی شي � ولې چې په دې کې نه يواځې اخلاقي تور دی � بلکه دغه رنګه اشارې يې په ناقدانه توګه علامتي تنقيدي رائيې هم بللی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ رومنو په حقله دَ افضل شوق دا رائيې ډېر لوئی اهميت په دې لري .. چې داسې خبره په ورمبي ځل دَ يو ليکوال دَ قلم نه رقم کېږي .. لکه

"رومن چې ځومره غاوره دي ،هغومره دَ پيسو دپاره بيزو بازۍ هم کوي � ګوا چې چرته ګورې ، نو دَ نرانو سره سره يې ښځو هم دَ سېلانيانو دپاره په هر ګام تلکې لګولي وي � لکه دَ خواست دَ نابلدو چلونو پرته دا يو مشهوره عادت هم .. چې پېغلې دلته له سېلانيانو څخه اکثره دَ سګرېټ يا لائټر غوښتلو په بهانه دَ هغوئ تر جېبونو ځانونه رسوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 299(

۱۲ ـ پيسا ټاور هم زياته په نړېدو دی

دَ دُنيا په اووْ عجوبو کې شامل دا يوه عجوبه چې دَ پيسا ټاور په نامه پېژندلی شي .. کوږوالي ته افضل شوق هيله نه کوي چې ډېر عمر به ولاړ پاتې شي � دَ پيسا ټاور دَ سيوري دلاندې او اّخوا دېخوا دَ سېلاني سفر هاغسې خوندور دی او اطالويانو نه زړه ماتی هم� خو په تعريف کې يې داسې هم دَ ګائيډ په خله غږېږي�

"دَ اټلي زياتره خلق دَ آرټيسټيك ذوق په سمه دا هڅه کوي .. چې کورونه په داسې ځايونو کې جوړ کړي � چرته چې پراخه فضا وي او يا يې کټونکې ستائينه اوکړي � نو ځکه خو تاسو ګورئ چې په دې هېواد کې زياتره ټاوْنونه دَ غرونو په سرونو رك دَ پاڼونو په ځئيو باندې جوړ ښکاري "

)مزل په واورو باندې .. مخ -311(

دا خبرې افضل شوق هغه وخت ريکارډ کوي چې دَ مائيکل اينجلو دَ بُت په وړاندې احترام او دَ هغه دَ قبر زيارت کولو کې وياړ محسوسوي�

دلته هم شوق دَ سېنټ کروس، جنېوا او ځينو نورو ځايونو نه متاثره کېدلو علاوه هم دَ دې ځای دَ خلقو دَ مستۍ وړاندې ځان ناشوقه ګڼي � او دَ مشرقيت په اشارتي ژبه کې خبرې کوي .. لکه

"څومره مستي ده په دې خلګو کې ؟ دَ دې سوال هر ځواب که يوې خواته دَ حېرت ګوته په خله کولم .. خو بلې خواته خپله هم دَ تصوراتو په سمه په وينبو سترګو ويده شوی وم � او اوس دا يم چې راويښ شوم � ولې چې دَ ايسټر لومړی دقيقه ده او په حال کې که يو ناشوقه دی .... نو هغه زه يم ، چې دَ تماشې برخه نه ، بلکه تماشه بين ښکارم "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 317)

دَ تېرو بابونو په شان په دې باب کې هم شوق دَ لوستونکو دَ خوښې دَ خيال ساتلو په خيال يوه وړه قيصه دَ ايسټر دَ تحفو دَ تبادلې په حقله ډېره په خوند نه يواځې وړاندې کړې ده .. بلکه يو ډرامائي او افسانوي رنګ يې هم ورکړی دی �

اوس په آخر کې زه غواړم چې دَ ليکوال دَ سفرنامې دَ بيانيه انداز دا يو پيرا ګرف تاسو ته په دې وړاندې کړم چې دَ افضل شوق دَ بيان اُسلوب څنګه دی ؟

"دَ ليګورين دَ سمندر له څنډې سره سره موټر مخته روان وو� لاکن کله کله به سمندر له موټره او يا به موټره له سمندر څخه پټ شولو � او دغه رنګه په دې پټ پټانګې کې يو وخت چې دَ ګهړۍ ستنې يوې بجې ته اورسېدلې ، نو دَ لوې لارې په يو رېستورېنټ کې دَ غرمې ډوډۍ خوړلو په نيت کښته شولو �

-دا څه عجبه ورور او خور دې .. تا کله خيال ورته کړی دی ؟

ما هغو چينائي Malay ملګرو ته کتلو ورسته له روني څخه دَ هغه دَ سوال په ځواب کې پوښتنه اوکړه �

-څه مطلب ؟ پوهـ نه شوم

-هغه ګوره ډېنې څنګه په خپلې خور لاسونه وهي لګيا دی� "

او رښتيا خبره هم وه ، ولې چې دې وخت هلته له موټر څخه په څه فاصله ناست چائنيز ملې ملګرې ډېنې هاوْ دَ خپلې پېغلې خور په ادوم باندې لاس داسې په خوند خوند وهلو، لکه هغه چې يې خور نه بلکه" ...

)مزل په واورو باندې .. مخ � 324)

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب _ نومبر کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لمر دَ کلي په لور

شوق ... دَ سفرونو په آئينه کې

څومره واقعات او اتفاقي ښکلي حادثات ، چې په ډرامائي او افسانوي انداز کې مونږ دَ سپلاني افضل شوق دَ يورپ دَ سېل په ورمبۍ برخه کې دَ " مزل په واورو باندې " نومې کتاب کې اولوستلو ... هم په دغسې بڼه دغه سپلاني شاعر په ډېر مهم جوئيانه او شاعرانه انداز کې په دې دومه برخه يعنې سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" کې هم ليدلی شي � نو ځکه زه غواړم چې دَ دې برخې په حقله هم خپل تنقيدي نظر دَ خپل تنقيدي صلاحيت دَ لارې وړاندې کړم �

دومه برخه

دَ لمر دَ کلي په لور

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۵ کې چاپ شوی دی(

په تېر مضمون کې چې ما دَ افضل شوق دَ نوې سفرنامې " مزل په واورو باندې" کوم تنقيدي نظر ليکلی وو .. په هغې کې ما دا ذکر کړی دی چې دا سفرنامه په دوؤ برخو مشتمله ده � ځکه اوس په دې مضمون کې دَ دغه سفرونو دَ سلسلې په دويمه برخه هم خپله تنقيدي رائی لوستونکو ته وړاندې کوم � دلته دا خبره دوباره کول هم زه ضروري ګڼم چې دا سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" هم په دولسو بابونو باندې مشتمل ځانته چاپ يو بيل کتاب دی چې آخري مسوده يې زما مخې ته پرته ده .. او زه غواړم ، دَ خپل استعداد تر مخه ورسره انصاف اوکړم � دلته دا هم ضروري ګڼم چې دَ دې مسودې دَ بېل بېل باب تنقيدي جائزه تاسو ته وړاندې کړم � خو څه ليکلو نه مخ کې دا خبره کول ضروري ګڼم چې په دې برخه کې هم دَ افضل شوق دواړې عمرانې مطالعې چې هغه دَ يورپئينو دَ ژوند او ژبو په اړه کړې وې .. هغسې دَ هر باب سره سره خپلې دلچسپيانې برقراره ساتي او لوستونکو ته ډېر نابلده معلومات ورسپاري � نه يواځې دا .. بلکه په ورمبي ځل افضل شوق دَ سفرونو دَ حال سره سره دَ هر هېواد او ځايونو تصويرونه دَ عکسي يُون په توګه په دې کتاب کې ځای کړي دي � دَ کومو نه چې لوستونکي يو مجموعي تاثر هم اغيستی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ دَ ښکلا ګانو په ګودر چې تندر پرېوت

په دې باب کې مونټې کارلو دَ جواخانې نه سپلاني (افضل شوق) مزل پئیل کړی دی چې دَ جواخانې اندروني او بېروني ماحول په کې ډېر په مکالماتي انداز کې زېربحث شوی دی � او دَ ګائیډ په خله دَ دې جواخانې په حقله داسې لیکي ..

"دا هغه کاسینو ده چې خپل تاریخي حېثیت لري او دَ دُنیا ماړه ماړه خلق لکه فلمي ستوري، کارخانه داران او عربي شېخان په خپل ژوند کې یو ځل دلته دَ جوارۍ کولو هڅه ځکه کوي چې ځان دَ تاریخ برخه جوړوي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13 (

بیا که وړاندې څه هم سپلاني شاعر دَ نورو ملګرو سره ملګری دَ دې جواخانې تاریخي برخه (په پنځو ډالرانو بائیللو) جوړېږي .. نو دَ دې ځای دَ ماحول په باب لیکي چې..

"هلته که څه هم زاړه خلق زیات ښکاره کېدلو.. خو دَ پېغلو او ځوانانو هم څه کمی نه وو، چې خپل خپل قسمتونه یې په بېلابېلو مېزونو تللو لګیا وو � او هر یو ښه ډېر غوئیی شوی هم وو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13(

په دواړو پورتنو پېراګرافونو کې سپلانی دَ دغه جوانانې په حقله معلومات ورکوي ، خو په علامتي شکل او پېرائیه کې � لکه " غوئیی کېدل" رنګه نوي محاوره یا لفظي ترکیب راوړلو کې ډېر څه وئیل غواړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ انداز یو بشپړه پېژندګلو ده � دَ دې نه علاوه په دغه ذکر شوي باب کې دَ نیس ښار سره ترړلي دَ ټینا، جېن او کرسټي هاغه قیصه هم ډېره په افسانوي او رومانوي انداز کې بیانوي � کومه چې سپلاني په خپل یو مشهوره نظم " زه ، نیس او شپه دَ یادونو" (چاپ " په لټون ستا دَ څېرې") کې ذکر کړې ده � یعنې مطلب دا دی چې " په لټون ستا دَ څېرې" کې چې څومره نظمونه هم سپلاني افضل شوق په یورپ کې لیکلي چاپ کړي دي .. هغه یې وخت په وخت په دغه سفرنامو کې په مختلفو موضوعاتو کې ذکر کړي دي � کوم چې دَ هغه دا خبره رښتوني څرګندوي .. چې دَ هغه ټوله شاعري .. دَ هغه دَ رښتونو مشاهدو یا واقعاتي پېښو سره اړه لري نو ځکه دا هر څه چې ده نظم کړي دي .. مونږ دا دَ هغه دَ منظومې بائیوګرافي برخه ګڼلی شو .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي سفرونو کې سپلاني تش ځيزونو ته کتلي راکتلي نه دي .. بلکه دَ هر نوي ځيز او انساني روئيې ادراك کولو کوشش يې هم کړی دی � کوم چې مونږ ځای په ځای ليدلی شو � او دا دَ کاميابه سياح هنر بلل کېږي .. کوم چې څمونږ په دې پښتون سپلاني کې شته � لکه په دې باب کې افضل شوق په فرانس کې که يو طرف ته دَ کانز نامې ښار نه متاثره کېږي هم .. نو بلخوا دَ فرانسويانودَ روئيو او احساساتو په حقله هم يو ځای ليکي..

"که څه هم دا خلق ډېر آزاد خياله او دَ شرم تر حده يې ښځې په ساحلونو باندې بدنونه ښکاره کوي � خو بلې خواته دا غاوره خلق له هغو مسافرانو سره ډېر په مينه خبري کوي چې دَ هغوئ دَ ژبې او ژوند کولو طور طريقو ته په ښه سترګه ګوري "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ �30(

۲ـ دَ خوبوَلوسترګو ويښ ښار

په دې باب کې دَ سپېن ښکلي ښکلي يادونه ذکر شوي دي � په دې کې سپلاني (افضل شوق) يو خوا که دَ عربيانو په دې هېواد باندې تر اوو سوؤ نه زيات کلونو حکومت او بې اثره حکمراني غندي .. نو بل خوا دَ عالم اسلام دَ ننني مسلمانانو دَ حېثيت دَ مخه دَ دښمنانو په مقابلې کې دَ هغوئ تاريخي خوبولي غفلت ته هم داسې ګوته نيسي�

"مسلمانان ملامت هم نه دي .. هغوئ پرون وَ دُښمن ته دَ دُښمن په نظر نه وو کتلي او بل دښمنانو دَ سائنسي تقاضو په سمه ژوند کولو سره سره دَ مسلمانانو دَ زور ماتولو دپاره جنګي سازوسامان جوړول � خو په بدل کې يې هغوئ شپه او ورځ مسواك لګولو� اوس لازمي خبره ده چې بمونه خو په مسواکو نه راګرځي � ځکه يې ماته مقدر شوله � مطلب دا چې په خپل ځای خو دښمن ته له تياري سره ملا تړل هم کفر نه .. بلکه دَ ثواب کار دی او له دې ثوابه څخه مراد پرمختګ هم دی "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 44(

په سپېن دَ عرب مسلمانانو دَ اووه سوه کلن حکومت پرته هم دَ سپېن په کلچر ، ژوند از مذهب دومره اثر نه دی غورځولی .. څومره چې مغربيانو په ډېر لږ لږ وختونو په اختيار کې دَ مسلمانانو ژوند، مذهب او کلچر په هره سيمه کې متاثره کړی دی � او دې طرف ته سپلاني دغه اپروچ يقيناً يوه تاريخي الميه ګڼنه او يادونه ده � او تر دې حده لويه الميه چې افضل شوق يو بل ځای په دې باب کې ليکي چې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په سپېن کې عربيانو ته ماته ورکولو دپاره عيسايانو تر طاقت زيات هاغه هسپانۍ پېغلې په کار راويستې وې چې زړونه تخنوي او روحونه موسولو سره سره بدنونه ټکورولو کې يې سارى نه درلودلو� ولې چې دا هاغه وسله ده، چې دښمنان تر اوسه لا پرې مسلمانانو ته په نړۍ کې ماته هر چرته ورکوي لګيا دي � او مسلمانان هم دومره ساده دي چې ځانونه تر غازيتوبه ، په شهادت خوښ شي او شهېدېږي .. ګاربړې لکه پښتانه "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 45(

دَ دغه تاريخي حقائقو دَ څېړلو سره سره سپلاني دَ کرستوفر کولمبس هاغه کشتۍ ته ورغلى دى چې هغه په کې دُنيا کتلې وه � او په دې حقله يې دَ خپل يو نظم چې په " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دې حواله هم ورکړې ده � دَ دغه باب په لوستلو ، لوستونکى دې حقيقت ته رسي چې سپلانى ليکوال دَ سپېن دَ ښکلاګانو نه څه ډېر زيات متاثره شايد په دې ليدى شي .. چې هغه په دې هېواد کې دَ عربيانو دَ تاريخي شکست په لور علامتي اشارې کول غواړي � او دَ افضل شوق دې ادبي هنر ته که مونږ په ځير شو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې هغه دَ نقادانو دَ ګوزارونو نه ځان بچ ساتلو په غرض هر چرته چې هم يوه داسې پټه او په وزن کې سپکه لاکن په معنوي اعتبار غېر مروجه خبره کوي .. نو هغه دَ بل په خله � لکه په بارسلونا کې دَ خپل ګائيډ په خله په پټو اشارو کې ليکي�

"تاسو به دا خبره نوټ کړې وي چې هسپانيان څومره آزادخياله او دُنياوي خلق دي؟ وايم چې مادي آسائشونه پوره کولو دپاره هرڅه کولو ته تيار وي � لاکن دا خلق امن خوښونکي هم مشهوره دي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 63(

٣ ـ هلته کافرحسن ته مسلمان زړه پخوا لا ماته خوړلې وه

څنګه چې دَ عنوان نه ظاهره ده چې په دې باب کې هم سپلاني (شوق) دَ خپلې ژورې مشاهدې په زور دَ خپل سېل روداد دَ تاريخي حوالو په مدد وړاندې کوي � يعنې دَ سپېن په اړه داسې نوي او نابلده خبرې ميانځ ته راوړي چې دَ لوستونکي ادبي تنده ماتېدلو سره سره دَ هغه په معلوماتو کې اضافه هم کوي � دا دَ دې سپلاني ادبي او فکري انداز او ټولو نورو پښتنو ليکوالانو نه بېل او ځانګړى هنر دى � چې هغه ځانته دَ اظهار کولو دپاره ټکلې دى � لکه په مکالمې کې افسانوي او رومانوي علامتي طرز بيان چې قيصې ته خوند وربخښې � لکه..

"په سپېن کې خلق چې څه ګټي هغه خوري او يا يې په ځان لګوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 74)

دا که په ظاهره یوه ساده خبره ده .. خو په دې ساده غونډې خبره کې سپلاني دَ سپېن دَ خلقو دَ ذوق، شوق، خوراك ، ښه لباس، ښې استوګنې په داسې انداز کې ذکر کړی دی چې دَ ذوق لرونکو دپاره ډېر معلومات او دلچسپیاني لري�

دا باب دَ مېډرډ ښار په حواله په خپل وجود کې ډېرې دلچسپیانې دَ مکالمو په صورت کې په علامتي او افسانوي پېرائیه کې داسې لري�

-ډېر اړام يې شوقه!!

او ټېلیفون يې بند کړو � ما چې رسیور ږدلو نو روني رامخته شو..

-وایه !! په آّخر کې يې څه درته وئیلو؟ او تا کومه جرمانه غوښتې وه؟

ما چې څوکه غونډې هغه ته دَ جرمانې په باب ورته حال څنګه تېر کړو نو هغه داني په ډېره حېرانتیا تپوس اوکړو �

-نو بیا هغې څه وئیلو؟

-هغې فون بند کړو او بس ....

-یه یه حال راکړه چې په دې باب يې څه وئیلو؟

روني چې ضد شروع کړو نو مې په ټوقوکې ورته وئیلوچې

-هغې وئیلو .. ډئیر شوق ! دَ سر په سترګو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 80)

اوس که مونږ دې پورته ذکر شوي مکالمې ته په ځیر شو ، نو دې نه به ډېرې معنې مخې ته راشي � خو اصل قیصه څه ده .. هغه به لوستونکي مخ مخته دَ سفر دَ سېل حال په لوستلو مجبوره کوي � یعنې دَ افضل شوق په خبرو کې دَ بیان داسې باریکیاني ، علامات او اشارې په یو داسې شوخ انداز کې په نظر راځي چې هر څو که ابهام پیدا کوي خو لوستونکي ته دَ سوچ نوي نوي دنیاګانې په ګوته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځنگه ما يو بل مضمون کې دا خبره کړې وه چې افضل شوق په دې سفر کې ځان سره پښتون هم وړی وو.. نو دلته په دې باب کې هم هغه يو ځای دَ افغانستان پښتنو ته داسې آئينه ښکاره کوي�

"نو گائيډ وئيلو..

-دا ټاوْن په دويم نړئيز جنگ کې دوه ځله مکمل وران شوی وو � هن چې تر 1966ع پورې په خانه

جنگۍ کې لا هم ...

زړه مې وئيلو چې دا خو وران نه ښکاري ؟ گوا داسې روغ جوړ کلی برېښېدلو� هو.. دا هغه ځای وو چې دَ افغانستان دَ بيا جوړېدلو په باب مې هيلې لړ ډېرې په ملا ټينگې شوې � خو بيرته مايوسه ځکه شوم چې دَ پښتنو جنگې خوئيونو ماته هر هر يو پښتون په سرو سرو داړو لکه لېوه او برېښېدلو� "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 75(

دلته سوال دا پيدا کېږي چې آيا پښتون سېلاني په خپلې دې خبرې کې صحيح دی ؟ زما يقين دی چې هر پښتون لوستونکی به ځواب په اثبات کې ورکړي � هم دا هاغه ادبي ادراك دی چې افضل شوق يې په خپلو سفرونو کې په کار راوړي او دَ موقعو په مناسبت خپلې خبرې منطقي انجام ته رسوي � او دا دَ يو کامیابه اديب نخښه بللی شي �

۴ ـ هغه ښار وو...که مات بنگړی ؟

دلته هم دَ خپل عنوان په ښائسته لفظي ترکيب کې افضل شوق دَ سان سباشئين دَ ساحلي ښار دَ سمندر غاړې ته که دَ مات بنگړي نوم ورکوي نو دَ دې ځای دَ خلقو دَ زړو رواجونو سره مينه او قومي آثارو ته احترام په نظر کې ساتلو ورستو خپل قام ته هم دغه احساس ورکوي � چې..

"دَ ژوندي قام لوئيه نخښه هم دغه وي چې غړي يې له پرون سره اړيکې ساتي � نه چې دَ پښتون په رنگه ، کوم چې په زړو باندې خاورې اچوي او نوي په کاروي نه .. ځکه خو له قامه..قوميت او له قوميته دَ قبيلو په لور روان دی"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 98(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې سپلانی دَ يو خوږمن پښتون په څير خپل قام په دې الميه ژړا کوي .. چې که دغه دَ مغرب خلق دَ خپلې ماضي سره تړون په ډېره مينه ساتي نو دَ خپل مستقبل رڼاګانې هم غواړي � خو دَ دې په مقابله کې يو پښتون قوم دی .. چې نه خو دَ خپلې ماضي سره مينه کوي او نه په خپل مستقبل کې دلچسپي لري � يعني دغه بې سواده .. خو ډېر غاوره پښتون دَ مودو مودو نه په خپل يو ځای ولاړ پاتې دی � لکه چې .. نه د مخکې تګ دپاره جذبې او حوصلې لري او نه دَ بره الوت دَ پار وزرې !!...

په سپين کې چې څومره هم افضل شوق سپلونه کړي دي .. هغه په هر ځای کې خپله مشرقي بڼه کمزوره ذهن ته شايد په دې وجه راوړي ده چې دلته دَ هسپانيانو په ژوند او عاداتو کې دَ عربو هغه په پېړيانو پېړيانو راج کولو هيڅ يو نخښه هم نه اوليده � هم په دې يې دا يوه تاريخي الميه او يوه غټه عجوبه اوګڼله .. نو ځکه يې په هر دويم قدم په عربو زړه داسې سوړ کړی دی

"څومره چې عربيانو دا دَ سپين خلق دَ څېرو په نقشونو کې ځانونو ته مونولي دي � بس که يې دغه هومره لاس وهنې دَ هغوئ دَ ژوند په کړو وړو کې وهلې وی نو نن به هسپانيانو په باب دا خبرې نه کېدلې .. چې ګنې هغوئ بدنونه خپل نه .. بلکه دَ بل امانت ګڼي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 111(

حد خو دا دی چې دَ عربو لوئې ماتې ته په سپين کې چې افضل شوق کوم سبب په علامتي پېرائيه کې بيان کړی دی � هغه يو تاريخي حقيقت دی � خو تر اوسه پورې مخې ته ځکه کېدی شي نه وي راويسل شوی چې په دې کې دَ مسلمانانو په تاريخ تور لګي � خو افضل شوق چې کوم منطقي دليل په دې اړه دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې وړاندې کوي .. هم هغسې خو نن هم دَ عربو په ژوند کې ليدلی يا اورېدلی شي � نو دلته به زه دا اووايم چې افضل شوق نه يواځې دَ دغه تاريخي حقائقو نه آګاه دی بلکه په يو خپل مخصوص انداز کې رښتيا وئيلو هنر او همت هم لري �

په دې باب کې دا لاندېنۍ مکالمه غور طلب ده .. چې په کې سپلاني ډېر لوئی بحث دَ انساني تاريخ په معمولي حواله په ډېر ښائسته او خواږه ډرامائي انداز کې داسې په خوند او هنر څېړلی دی � چې دَ بنده ذهن ته دَ انساني روئيو په باب بلا سوالونه راتلی شي�

-"مينه او انسان .. هيڅ نه � بس ځانونه خطاباسل دي

په زړه کې مې وئيلو چې دا مورکۍ هم لکه چې ډېره انساني روئيو کړولې او چيچلې ده ، نو ځکه مې ورڅخه پوښتنه اوکړه.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ولې انسان او مینه دوه بېل شیان دي؟

-چا وئیلو داسې؟

دَ هغې په یو دم پوښتنې ما غاړه تازه کولو ورسته ورته اووئیلو�

-لاکن زما نیزدې خو انساني روئیې وار په وار ځناوري کېږي لګیا دي

زما په دې خبرې هغې یو وار ماته ښه راوکتلو او بیا موسېدلو ورسته وائي�

-ته با لکل صحیح وائې ځوانه

او بیا دَ نرۍ ټوخې ورسته په رېپدلې کېپدلې ، لاکن ډېر په شوخ انداز دې خوپاکې بُوډهۍ مخته وئیلو

-زه دا یم زَړه شوم .. لاکن ما په انساني رشتو کې هغه خوږلت نه کړو محسوس ، کوم چې په کار وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 109 او110(

دلته په دې پورته رقم شوي مکالمه کې افضل شوق دَ یو مغربي ټولنې انسان دَ خلې نه چې دَ نني ځناوري انسانیت په باب څومره سخته ځاپېره دَ انسان په مخ وهلې ده .. هغه دَ دې دور هغه ریښتیا بللی شي ، چې ورته په مغربي اصطلاح کې ماډرنزم وئیلی شي�

۵ ـ دَ مونا لیزا په موسکا موړ هېواد

په دې باب کې سپلاني شوق درست فرانس ته دَ مونا لیزا دَ موسکا سره تشبهیه ورکړې ده � او دَ فرانسیانو غاوره روئیو او عادتونو ته یې داسې ځای په ځای ګوته نیولې ده �

"دَ فرانسیسي انقلابي ډغرو، دَ فرانسوي آرټ ، تعمیراتو او ویاړمني روئیې څخه پرته په فرانسوي ادب کې رزمیه سندرې چې ورته (شان سون دي ژست) وئیل کېږي ، اوس تاسو په دې سندره کې اورېدلی شئ ..چې دَ (شان سون دي رولان) په نامه مشهوره ده .. او په دې کې دَ عربیانو سره دَ جنګ قیصه بیان شوې ده"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپلاني شوق دا خبره دَ ګائيډ ميرنا په خلې کوي ، خو مقصد يې دلته دَ بيانولو دا دى چې فرانسيان کلتوري او کلاسيکل آرټ او ادب سره نه يواځې مينه کوي .. بلکه دغه هر څه ژوندي هم ساتي � دغه رنګه دَ عطرو په نوم مشهوره هېواد فرانس کې دَ عطرو دَ جوړولو دپاره دَ بېلو بېلو ګلونو، فصلونو.. پټي او رنګارنګ سيمو په دې باب کې په خپل نثري ليك کې داسې بيانوي لکه هغه چې يو خوږ نظم اوروي � دَ مثال په توګه دا يو څو فقرې دَ هغه دَ بيانيه او روان سېلابي نثر دلته وړاندې کوم.

"بس چې څو څو مخ ته لاره لنډوله .. هغه هومره زما په مزغو کې دَ دې ناوې دَ ښېځي زياتو کلاګانو په ليدلو دَ اروپا په اړه دې سوال سر پورته کولو چې " اروپا له مونږه څومره مخته ده..؟ " دَ ځواب په تمه يې زه له خياله په ښتني سيمو کې ګرځولم او ما دا هڅه کوله چې که نور نه .. نو يوه داسې تاريخي نخښه خو به چرته وي چې ورته ځواب پې کړم � خو هرڅو هرڅو چې مې دَ سوچ نيليان تېز اوځغلولو ، خوماته په ښتني سيمو کې داسې يوه نخښه هم مخه نه راغله چې مې ورته دَ تاريخي اثاثې نوم ورکړې وى � نو ځکه مې سر اوښورولو او له کائيکو سره په ګپه شوم فقط په دې ، چې سوچ په بله واړوم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 140(

دلته هم افضل شوق چې چرته چرته متاثره شوى دى .. نو يې په خپل قوم باندې هغه پيرزوْ شوې دې او هغه ته دا احساس ورکولو کوشش يې کړى دى .. چې هغه هم راپاسي او مخته تګ اوکړي � په دې باب کې دا يوه مکالمه چې ډېرې معنې لرې په دې وجه وړاندې کوم چې دَ سپلاني دَ بيان افسانوي انداز دَ شاعرانه ډرامائي انداز ښه هم داسې خپله کړې ده لکه ..

"جاپان دى خو په ايشيا کې ، خو مغرب وزمه هېواد دى-

ونېسا چې دې وخت له څنګه راته ناسته وه ، څوکه غوندې وئيلو..

-کائيکو ښه او مخلصه جينۍ ده

-هو ، ده خو .. او ته هم..

-اوس نه يم....

-ولې؟

-ځکه چې هغه ايشين ده او بل....

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا به يې نور څه وئيلو، چې ميرنا يې پام خپلې خواته اړولو ورسته وئيلو

-امريکن سيستم زما خوښ دی

-هو، هغه ډېر ښه دی ، هيڅوك په چا نه بار کېږي او هر کس خپل بل پخپله ورکوي-

روني چې يې خبره داسې سرته رسوله ، نو ونېسا راته بيا ځوکه وائي..

-برايه ښه شپه وه

-ښه خو وه لاکن.....

-ولې لا دي په زړه کې جاپانۍ ته څه پاته دي که..؟

دَ بس په لور تللو په وخت چې زما او دَ ونېسا تر منځه دا مکالمه کېدله نو کائيکو هم اورېدله ..خو هغه په ځائی دَ خفګان ، خوشحاله کېدله او هوسېدله لېونۍ"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 141 او 142(

که مونږ لږ غور په دې پورته رقم شوي مکالمې باندې اوکړو.. نو داسې هيڅ بده يا ډېره دَ خوشحالۍ خبره به مخې ته نه شي را.. خو په دې مکالمې کې چې افضل شوق په ښکّه هنري انداز دَ جاپانۍ کائيکو او امريکنې ونېسا تر ميانځه دَ هغوئ دَ قومي سوچ ، روئيو او خوئيونو تقابلي جائزه وړاندې کړې ده .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې دا خبره واضحه کوي چې امريکن څومره چالاك او چال بازه دي .. خو هومره جاپانيان په زړه صفا او دَ ساده باده روئيو خلق دي �

٦ ـ دَ ائيفل ټاوّر تر سيوري دلاندې

ائيفل ټاوّر هم دَ دُنيا په اوو عجوبو کې يوه عجوبه ده او شوق دَ دې عجوبې په حواله په دې باب کې نه يواځې فرانس، فرانسيان او دَ پېرس دَ شپې او ورځې ژوند په شاعرانه .. لاکن په ډېر ماهرانه انداز بيان کړی دی � کوم چې قاري په لوستلو متاثره کولی شي � په دې باب کې دَ سېلاني شوق طبعيت څه زيات شاعرانه ښکاري � ولې چې هغه دلته په خپل بيان کې نثري شاعري هم په داسې ساده خبرو کې کوي لکه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"دَ ائيفل ټاوْر له دريم تمځي څخه پېرس داسې ښکاري لکه سړی چې له جهازه ورته ګوري ــ داسې محسوسېدلو لکه اوس چې به دا ټاوْر اونړېږي � ولې چې ټاوْر کړېدلو لګيا وْ ..خو په رښتياوْ نه � بلکه دې وخت په آسمان کې دَ وريځو غټې غټې ځروسکې دَ هوا په رُخ رواني وې .. او داسې برېښېدلو لکه مونږ چې سره له ټاوره دَ ځمکې وَ خواته روان وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 160(

په دې پېراګراف کې که سېلانی دَ ائيفل ټاوْر دَ عظمت او لوړتيا خبره کوي .. نو بلخواته په علامتي انداز کې دَ هغه دَ عظمت په وړاندې خپل او دَ خپل قوم وړوکوالی هم ځرګندوي � ولې چې دَ افضل شوق په ادب کې له قوم نه ګيله ليدلی په دې شي .. چې هغه خپل قوم هم دَ نورو قومونو سره په څنګ کې ليدل غواړي � نو ځکه دَ هغه اکثره علامتي اشارې دَ شکوې او ګيلې رنګ لري � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه دَ يو انساني احساس دَ مخې يو حقيقت څېړل غواړي�

"انسان نخښې پرېږدي شاته او ځي په مخه .. هم ځکه خو تر شا راتلونکي ورپسې که څه هم ځي � لاکن تر مخته تللي سړيانو پوره ګوره، چې څله نه شي رسېدلی ؟ هو.. لکه دَ نن پښتون ، چې دَ پرون دَ پښتنو پېښې هم نه شي کولی � که څه هم ځي هر پښتون په خپلو ښپو او هغه هم په دووْ ښپو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 161 (

په دې خبره کې شك نيشته چې افضل شوق په دې پېراګراف کې يو ځل بيا دَ پښتنو په بدحالۍ او په بې پښتو سيالۍ خپلې اوښکې توي کړي دي � کوم چې دَ خپلو مشرانو او مشاهيرو نه خو منونکی دی او نه ورپسې تلونکی � او دا خبرې سېلانې په دې حواله کوي چې هغه په فرانس کې چې کومه ترقي او ښه انساني ژوند وينې ګوري او يا يې محسوسوي .. نو خپل بې سواده قوم او دَ هغوئ لوړې ورته په زړه راورېږي � هغه پښتون ته همت ورکول غواړي .. هغه ته آئينه ښودل غواړي � چې اې پښتونه!! اوګوره ،، دا ته ولې دومره شاته پاتې شوی يې ؟

شوق صاحب دَ خپل دې باب موضوع په حق کې دا خبره کوي چې دا هبواد په ښائست په حواله که مونا ليزا غوندې ښکلی او پُر تاثيره ښکاري .. نو په دې کې ژړند دَ هغې دَ موسکا له برکته داسې عملي کېږي � لکه هغه چې يو بل ځای دَ ائيفل ټاور سره تړلې دَ مونا ليزا په باب ليکي ، چې..

"دَ سياحت له لارې ، چې څومره پيسې هر کال فرانس تر لاسه کوي .. په هغو کې تر ټولو لوئيه برخه دَ مونا ليزا دَ موسکا او هغه دنګ ائيفل ټاوْر ده، چې دَ دُنيا په اوو غټو عجائباتو کې شمېرل کېږي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 158(

۷ ـ دَ برمنگهم پېلس په لوري ازغني لارې درومي

له پېرس نه دَ ډنکارټ بندرگاه پورې په لاره په انگلش چېنل نامي سمندر کې دَ انگلېنډ په لور په دې باب کې که ډېرې دلچسپيامې لري .. خو دَ فرانس په دې بندرگاه ډنکارټ کې دَ افضل شوق بې عزتي دَ يو پاکستاني په حېث يوه داسې قيصه ده .. چې دَ سپلاني شوق زړه يې مات کړی دی � نو ځکه په داسې حال کې هغه ځان ته دَ نورو سپلانيانو په مقابله کې وړوکی وائي او په معصوميت دَ خپلې گيلې اظهار داسې رقم کوي�

"غل نه وم .. خو دَ غله غوندې مې ځان دَ ملگرو دَ سترگو نه پټولو � او ځکه خو دَ سپل ښخه رابېل شوي مارغه غوندې ټپربېدمه لگيا وم او بيا بيا مې گهړۍ ته په دې کتلو چې ما ژر تر ژره غوښتلو چې دغه سيلي لائن نامي فېرې ډووَر پورټ انگلېنډ ته او رسېږي � که څه هم په لانچ کې دننه هر لور زړخوښياني وې او دباندې دَ انگلش چېنل دَ سمندر مستي څپې .. خو زړه مې هيڅ شي ته نه کېدو "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 173(

دَ سپلاني دَ زړه ماتې دَ شدت اندازه په دې پورتنۍ کرښو کې تاسو په اسانه لگولی شئ � خوبيا هم سپلاني دَ خپل ښه فطرت په سمون بيرته په هم دغه باب کې داسې کوشش کړی دی چې ځان خوشحاليانو ته نيزدې کړي � او ډېر ژر بيا په خپل شاعرانه ليکنې کې په عاشقانه سوچ کې په افسانوي انداز له يو ساوتهـ امريکنې پېغلې ځوې سره ځنگ په ځنگ ښکاري � هغه هم په لندن کې .. چې هغه ورته دَ بادار ښار هم وائي � له ځوې سره په دې لاندېنۍ مکالمه کې افضل شوق په خپل مخصوص طرز تحرير کې ليدی شي�

-"شم به مسلمانه او حتماً ، خو دا يې وخت نه دی .. ولې چې زه اول اسلام او مسلمانان ستېډي کول غواړم ، بيا به ....

هغې چې به په وار وار داسې وئيلو ، نو ما به په زړه کې وئيلو، چې

-بيا خو نه شوې مسلمانه � ولې چې اسلام به دې خوښ شي که دې اولوستلو � لاکن دَ نن مسلمانان او مسلماني روئيې به دې زړه مات کړي � ولې .. هو، هغوئ خپله خو هم دَ مغرب په غېږه کې په خواږه خوب اوده شوي دي او دُنياوي خوبونه ويني لگيا دي -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما به لا نور سوچ کولو، چې هغې راته په لاس ځونډۍ راکولو ورسته اوونیلو..

څه سوچ کوې .. ولې ته غواړې چې اوس اوس مسلمانه شم ؟"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 197(

په دې پورته سواليه خبري دَ افضل شوق خاموشي که څه هم دَ هغې پېغلې په مسلمانېدو کې خلل نه اچوي .. خو دَ هغه په خلې مهر لګېدل دا ويره رامخې ته کوي .. چې که هغه مسلمانه شي هم .. نو مسلمانه به پاتې نه شي � ولې چې افضل شوق چې کوم حقيقت په دې مکالمې کې دَ خپل سوچ په حواله وړاندې کړی دی � دَ هغه نه انکار خو هم نشي کېدی � او دغه رنګه منصفانه ادبي روئيې يو ښه انسان هم ځرګندوي� ولې چې هغه دَ منافقت نه کار نه اخلي � هغه دَ يو آئينې په رنګه هر څيز ته خپله اصلي بڼه ورکولو په حق کې دی � نو ځکه خو دَ دغه رښتونی سپلاني ليکنو ته حقيقي ليکنې وئيلی کېدی شي � چې ادبيت په کې شته خو داسې منافقت نه .. چې دَ اکثرو ليکوالانو په تحريرونو کې ليدی شي � دا باب دَ شوق صاحب په دې رقم شوي خبري سرته رسوم .. چې هغه دَ پېغلې ځوي په قول داسې دَ سواليه اشارې په توګه ليکلې ده.

"نن ځوي که څه هم ډېره خوشحاله وه، خو دا يوه خبره يې بيا بيا ګوره چې ځله کوله .. ګوا

-قسمت دَ انسان په لاس کې دی .. نه چې انسان دَ قسمت په رحم و کرم

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 198(

٨ - انګلېنډ ..که دَ شېکسپئير دَ ډرامو کردارونه ؟

دلته سپلاني دَ انګلېنډ په باب سفري حال په خپل رنګ کې بيانوي .. او په انګلېنډ کې دَ شېکسپئير سره دَ خلقو مينه او دَ هغه دَ پيدائشي ښار سټراټ فورډ په چوکونو او پارکونو کې دَ شېکسپئير خپلو مجسمو نه علاوه دَ هغه دَ هري ډرامې دَ هر کردار مجسمې هم لګولې شوي دي � افضل شوق دا هر څه په زړه باندې اخلي او دا يو خوائش يې په زړه کې سر راپورته کويي .. چې کاش مونږ پښتنو هم خپل هيروګان .. هم دغه رنګه يادولی � يو ځای سپلاني شوق دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې دَ خپل مشهوره چاپ شوي نظم " دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې" ليکلو پرته هم دَ خپل خوشحال خان خټك دَ پاتې نوم او مانده ورځې داسې ژړا ژړوي �

"دَ خوشحال په نامه په پاکستان کې څه .. چې په پښتني افغانستان کې لا داسې نامي يادګار نيشته چې دَ پښتنو پلار ورباندې ياد شي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213(

او بلې خواته په هم دغه مخ افضل شوق ليکي، چې...

"شېکسپئير په انګلېنډ کې دَ يو ليکوال په حېث ځه ..بلکه دَ دې هېواد يو سنهري تاريخي باب هم ګڼل کېږي � او دَ شهرت يې دا حال دی چې انګلېنډ ته " دَ شېکسپئير انګلېډ" وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213 (

دلته په دې خبرو کې افضل شوق خپل اوده پښتانه راوېښول غواړي او هغوئ ته دا ثبوت هم ورکول غواړي .. چې قومونه په پيسو او جهګړو نه ، بلکه دَ مشرانو په عزت او دَ هغوئ په ښودل شوو لارو باندې په تللو جوړېږي � خو هغه په دې نه دی خبر چې پښتون داسې خبري اوتې بوتې ګڼي او هغوئ په دې لا هم نه وي خبر.. چې دُنيا په کومه او هغوئ په کومه روان دي � لاکن دَ دې باوجود هم پښتون سېلاني خپله وظيفه ادا کوي او خپلې اَئينې کور په کور او کلي په کلي خلقو کې تقسيموي � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه ليکي ، چې

"مشرقي ټولنې ته دَ لمر رڼاګانې چې څومره محروميانې ورپه ګوته کوي نو هم دغه هومره دَ اروپا خلق دَ شپو په تيرو کې خوشحاله کېږي او هر يو وس کوي چې دا تيرې په بېلا بېلو زړخوښيانو باندې سهار کړي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 222(

که دې کرښو ته مونږ پام اوکړو نو دَ افضل شوق فلسفيانه انداز په ډېر شاعرانه نثر کې په نظر راځي � او لوستونکی دَ سوچ دَ مخه په مختلفو لارو تقسيموي � يعني له شپې سره دَ رڼا توري تړل او دَ ورځې دَ رڼا سره تيرې تړل .. په معنوي توګه دَ جهالت او علميت استعارې اوعلامتي اشارې دي ، چې تر ميانځه دَ مشرقي او مغربي ژوند توپير پيدا کوي � او په دې خبرو کې مونږ ته دَ مغرب دَ ترقۍ په حواله يو طنز هم مخې ته راځي � ولې چې افضل شوق له مشرق نه چې دَ بې سوادۍ په اړه څومره زړه ماتې د .. دومره له مغربي روئيو نه بېزاره هم .. لکه په دې لاندې نثري ټوټې کې چې ليکي.

"دَ اغراضز دَ تکميل په نيت انګرېزان کله کله دَ خپل عزت جنازه په خپلو لاسو باندې ايستلو ته که څه هم دَ دوستۍ نوم ورکوي .. خو په زړه کې غاښونه هر وخت تېره لري"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 226(

۹ ـ دَ دوزخي حُورو په جنت کې

دَ سکاټ لېنډ په حقله په دې باب کې خبرې دَ دې عنوان تر اثر لاندې ډېرې په هنر او فن ليکلې شوې دي ..!! يعني دلته هم افضل شوق دَ خوشحالۍ او فکري غم په ميانځ کې ليدی شي � هر څه ته يې په ډېر ژور نظر کتلي او هر څه يې په ذهن کې نقش کړي دي � دَ دې مملکت دَ يو ښکلي ښار اېډنبرا دَ خلقو په باب هغه ليکي ، چې ..

"دَ دې ښار دَ خلگو بڼې او روئيې څه څه قندهارۍ يا لکهنو وزمه او برېښېدلې � ولې چې په هر څه کې دَ دې ځای دَ ژوند او ژواك کلاسيکي بڼې موندلی شي � او ولې نه .. دې ښار ته خو دَ علم او عالمانو ښار خو هم وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 242(

دَ دې مطلب دا شو، چې افضل شوق په خپلو سفرونو کې نه يواځې دَ ښکاره ځيزونو کتنه او سېل مقصد جوړ کړی دی بلکه دَ هر ځای دَ خلقو روئيې او فطرت پېژندلو هڅه يې هم کړي ده � هم دغه خو هغه ښار دی چې افضل شوق يې دَ " نتاشا په نوم يو مشهوره نظم ليکلو باندې مجبور کړی وو � کوم چې " په لټون ستا دَ ځېرې" کې چاپ دی � يعني هغې (نتاشا) ورسره کوم ظلم دَ مينې په نوم نه وو روا کړی او ده کوم ظلم دَ مظلوم عاشق په شکل نه وو برداشت کړی � دَ اېډنبرا دَ ښار دَ رومانوي بڼې نه علاوه دَ شوق او نتاشا تر ميانځه راغلي پېښه ډېره سسپنس او خوند لري � دلته دَ هغې نتاشا او شوق تر ميانځه دَ دې مکالمې وړاندې کول ضروري گڼم .. چې په کې افضل شوق لکه نر پښتون دَ هغې په فطري انگرېزيت داسې وارونه کوي .. چې دَ فېرنگې په تاريخي جالونو او چلونو خبر يو پښتو لوستونکی ښې ډېرې معناوْې اخذ کولی شي.

-"تاسو هم غلا کوئ؟ چې ځانته دَ نوي نړۍ باداران واياست .. هله شاباش ، زما شيان را واړوه

-دا څه وائې .. کوم شيان زما دوسته !! ؟

هغه چې په ډېر اعتماد څنگه انکاري شوه ، نو زه له غصې ورته سور او شين شوم

-لعنت دې ستاسو په دې نامه شي .. زه نور نه يم خبر � بس زما گهړۍ او پاسپورټ را واړوه

خو دا وه چې راته موسېدله او وائې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا دواړه شيان خو ستا په واش روم کې اوس اوس ما اوليدلو، چې پراته وو

-په واش روم کې ؟؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 248)

دلته دَ سپلاني حېرانتيا ځکه په حق وه .. چې دَ دې مکالمې نه مخ کې ليکي .. چې دا څيزونه خو په سائيډ ټېبل ده ايښې وو .. واش روم ته څنګه اورسېدو؟ زما مطلب دَ دې مکالمې وړاندې کولو نه دا دی ، چې سپلاني په خپل دې سفر کې دَ يو عام پښتانه په بڼه کې داسې ليدی شي � چې هغه دَ خوشحالي او پرېشاني يا غم اظهار په نره کوي � او بل دَ هغه مقصد دَ خپل سفر دَ هغو مقاصدو دَ اظهار کولو نه هم دی .. چې دئی ورته اصل انساني ژوند وائي � دَ نتاشا دَ دهوکو نه شوق دومره متاثره شوی دی چې هغه دَ انګرېز قوم په حقله ليکي �

"انګرېز که په څُوی هر څومره ښائسته او په خلې باندې خوږ شي � نو هم په ايمان کې شك لري � ګوا دَ تاريخي او روائيتي په سمه دَ لستوني دَ مار په شان چيچل کوي � دا اوس بېله خبره دا ، چې په زهرو يې سړی مري کم خو مرګي حاله زيات وي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 250)

کومې خبرې چې افضل شوق دَ يوې فېرنګۍ دَ مسلسلو دهوکو ورستو کړې دي .. هغه داسې څرګندوي چې هغه ته نه يواځې دې جينۍ دهوکه ورکړې ده .. بلکه هغه په داسې ادراکي نظر هر چرته په دې خلقو کې ور خښ کړې دی � او دې نتيجې ته رسېدلی دی �

۱۰ ـ هلته رنګونه خبرې کوي

دَ " لېك ډسټرك" انګلېنډ په سېل باندې ليکلی شوی دا باب افضل شوق دَ دې ځای دَ قدرتي مناظرو نه دَ متاثره کېدو په رنګ کې رقم کړی دی � او دلته دَ حکومتي هلو ځلو او تاريخ سره دَ ميني رجحان شوق په داسې وئيلو باندې مجبور کړی دی.

"بې شکه چې ژوندي قامونه دَ خپلو تاريخي آثارو قدر کوي � او هر قام چې دَ تاريخ څخه خپلي رشتې دَ حاضر وخت په بيعه شلوي .. نو دَ هغه قام سباوْن په نيشت شمارېږي � هو، لکه زما پښتنو چې دَ خپل تاريخي عظمت دَ ثابتولو په باب په ريکارډ باندې زرکلن زوړ دېوال لا نه لري "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دَ پښتو او پښتنو سره دَ فطري ميني او ترون جذبې په دې کرښو کې هم ليدی شي � خو دَ يو ګيله من پښتون په حېث � بلکه هغه چې چرته هم تاريخي آثارو ته مخامخ شوی دی نو يې پښتون سترګو ته ځکه راغلی دی � چې هغه داسې يو تاريخي نخښه نخښانه هم په پښتونخوا کې نه لري چې دَ يو نر پښتون په حېث پرې فخر اوکړي � نو ځکه خو هغه کله چې دَ خپل قوم دَ بې سوادۍ او ځناوري روئيو نه ډېر مايوسه شوی دی � نو يې دَ خپل صادق زړه بهړاس داسې هم وربانديې اوباسلی دی � لکه په هم دغه باب کې مخته ليکي�

"کوم خواخُوږي پښتانه چې دَ پښتون قام شجره دَ آّرياوْ يا اسرائيلو سره دَ ترلو دپاره ځومره غټې دليلونه وائي � که چرته له هغوئ څخه څوك دا پوښتنه اوکړي � چې ورونړو!! دا خو دې اول راته ثابت کړئ ، چې پښتانه په پخوانۍ زمانې کې وو هم که يَه ..؟ او شرط هم دا وربانديې اولګوي ، چې ثابتوئ به يې په تاريخي آّثارو .. نه چې دَ بل په ليکل شوْ تاريخونو � نو زما خيال نه کېږي چې دا زما دَ ژبې توريالِيان به دَ نن دَ دې سړيخوره پښتنو رشته له خپلو هغو نيکه ګانو سره ترلو کې برياِلي شي چې دَ ننګ تراني يې مونږ ځه .. اغيارو وئيلې "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دلته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې بې پښتو شوی وي � او په لوستلو ماته هم په ورمبي ځل دا خبري بدې را محسوسې شوې � خو بيا چې دَ هغه په دې پورته ذکر شوْ دليلونو لږ نور غور اوکړم .. نو دا مې يقين شي ، چې هر پښتون به دا خبره اومني � ولې چې دَ سپلانې په خبرو کې منطقي دليل پټ دی � او په دې هر هغه څوك پوهېدلی شي يا يې محسوسولی شي .. چې دَ سپلانې په شان ګرځېدلی وي � که زه دَ يو نقاد په حېث يو طرف ته افضل شوق په دې خبري کولو غلط اوګڼم.. نو بل طرف ته که ما سره دَ دې خبري په ځواب کې مضبوط دليل نه وي .. نو بيا خو هغه په خپل قول يا منطق کې صحيح دی � هم ځکه خو دَ دې ژبې نقادانو تر اوسه دَ سپلانې دَ دې دومره ورکوټې سوال ته ځواب نه کړو پيدا �

په دې باب کې افضل شوق دَ مغرب دَ ګلوبلائزېشن سلوګن هم رد کوي .. چې کله دَ چېسټړ نامې ښار خواوشاته جوړ شوي غټ دېوال ته ګوري � او دا مشهوره خبره ده ، تر اوسه هم دغه رنګه ډېر ښارونه په يورپ کې شته چې خواوشاته يې دېوالونه دَ تحفظ په نيت جوړ کړل شوي دي � ځه هم که دغه روائيتي بڼه ده � خو دَ ګلوبلائزېشن په اړه ورنه يو فکري تهيم داسې سپلانې اخذ کړی دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې افضل شوق دَ مشهور زمانه شهزادګۍ لېډي ډيانا دَ ښکلي مملکت وېلز په اړه چې څومره متاثره شوی دی � هغه هومره يې دَ درو په دې رومانوي مملکت کې دَ لمر دَ اهميت نه خبر شوی هم دی � هم ځکه خو هغه يو ځای دَ ګائيډ په خله دا خبره کوي، چې..

"مونږ يورپئين چې څومره په لمر مئين يُو � لمر هغه هومره له مونږ څخه نفرت کوي � او ځان پټوي راڅخه"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 283(

۱۱ ـ په څنګه ټکودي وستايم؟

دَ مکالماتي، شاعرانه نثر دا باب که څه هم ډېري دلچسپيانې په ځان کې نغښتې لري خو دَ آکسفورډ ښار او يونيورسټۍ سره ترلي ځانته يادو نه دې باب ته دَ حسن بيان يو نوی رنګ او خوند ورکوي � لکه دا يوڅو خبرې چې شوق يې په ډېره بې ساختګۍ ليکي.

"دلته په فټ پاتهونو باندې هلکان (لوستونکي) په تورو سوټونو او جينکۍ په تورو هاف سکرټونو چې تر ګونډو پورې پړده لري کې ښکاري څه ؟ چې ايمانونه هم په خپل ښائست دَ ترو وړو سپلانيانو په خطره کې اچوي � او زه خو هم يو سپلانی وم ..نو ځکه چې به مې هر څو کليمې په ځان راچُوف کړې � خو " ...

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 301 (

دې نه علاوه سپلاني شوق دَ آکسفورډ دَ يونيورسټۍ او ښار په حقله معلومات چې څنګه په هنري انداز بيانوي .. په خپل فکر، خو دغه معلومات چې هغه دَ خپل شاعرانه ذوق او شوق په رنګ رنګولي دي � هغې نه دَ افضل شوق دَ رومانوي طبعې عکاسي په ډېر ښه ډول کېدی شي � او مونږ دا محسوسولی شو .. چې هغه په دې ښار کې ډېر زيات په شاعرانه موډ کې سفر ته جوړېدلی ښکاري � وجه يې شايد چې دَ دې ښار ښکلا ده او يا په دې ښار کې اوسېدونکي خلق � چې افضل شوق يې په نثري شاعرۍ ليکلو مجبور کړی دی � لاکن دَ دې باوجود هم دَ هغه نه دَ ملګرو ډېفني او بلنډاوائی دا ګيله ګوره چې په کومه وجه داسې راځي ؟

"شوقه!! ته خو ډېر روشن فکره سړی وې � دا برايه شپه څله ؟ "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 300 (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې خو په دې پوښتنې کې ډېرې پټې اشارې په نظر راځي .. خو بيا چې دَ شوق ځواب " څله نه ..؟ " ته فکر اوکړم .. نو ماته هغه يو باکرداره او دروند پښتون او ځلېږي � ولې چې په دې درست سفر کې افضل شوق خپل هر غرض په يوه نا يوه حواله يا مجبورۍ تش تر خپل سفري دلچسپياتو تر جده محدود ساتلې دی � او دَ هغه ادبي تنده وه او يا دَ هغه اضطراب چې هغه هرکله متحرك ځرګندوي � خو په دې باب کې چې څنګه سېلاني لندن ته اورسي ... نو دَ نتاشا قيصه هم بيرته اچانك دَ هغه په زړه کې داسې په شدت راژوندۍ شي � چې هغه له خياله دَ هغې سره خبرې شروع کړي � تاسو په دې مکالمې کې ورنه بلا ډېرې معنې اغيستی شئ.

-"نتاشا !! تاته داسې نه وو کول په کار

هغې راڅخه په حېرت پوښتنه وکړه

-کوم څه ؟ ما خو چپ دَ زړه دَ رشتې بله رشته درسره ساتلې نه ده .. ته دَ کوم شي خبرې کوې؟

-هو، منم چې تا مې زړه ته لارې جوړې کړې دي ، خو باور بيا هم دربانديې نه شم کولی-

-څله ؟

زما دَ خبرې په ځواب کې دَ هغې " څله" څه ووّ؟ چې زه دَ هوټل مخې ته دَ يو موټر په هارن بيرته دَ هوش وَ نړۍ ته راستون شوم � او په ځان خندلو ورسته .. په دويم ګام هوټل ته ننوتم"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 308)

په دې کرښو کې دَ هغه مکالماتي انداز دومره دَ خوند دی چې دغه باب ته يې دَ رومانويت يوه ښکلې شوخي ورکړې ده � دَ مکالمو چستي او تسلسل دې باب ته يو ډرامائي مکالماتي رنګ بخښې چې دَ ليکوال دَ ادبي هنر ځرګندونه ترينه کېږي�

۱۲ ـ دَ خيالونو په ګودر مې تندر پرېوت

افضل شوق چې په دې باب کې دَ نتاشا سره دَ بيا ملاقات قيصه څومره په ډرامائي خوند ليکي � هغه خپل اثر په قاري باندې نه يواځې پرېږدي .. بلکه قاري ته يو ځل بيا دَ نوؤ نوؤ سوالونو مخه کوي � خوند په دې قيصې کې دا کوي چې نتاشا څومره سېلاني ته نيږدې کېدل غواړي .. دغسې سېلاني ذهن ته دَ ويرې او خوف څنډه کوي لکه ..

"دا واخله ګهړۍ دَ هغې ګهړۍ په بدل کې ، چې تا...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مننه ، لاکن څه ؟

-څه؟

یو دم مې په ځان کلیمه اووئیله او دَ مات زړه خبره مې په ګیلې کې داسې واړوله�

-زه خو ستا په دې پېغلتوب افسوس کوم

-هغه څله؟

هو، که څه هم هر څه له نوي سره مې بیا وربانديې اعتبار کولو ته حوصلې لوئیولې � خو دَ هغې دَ دې " څله" په ځواب کې ورته وایم ..

-ستا ښکلا او دا عمر.. دَ غال او شوکونې خو نه دی

-ما درته اووئیلو، چې زه بخښنه غواړم � اوس که ته بیا هم ما نه معاف کوې نو زه به بیرته لاړه شم-

او څنګه چې یې وړوکی بېګ بیرته اوږې ته اچولو ، نو ما لاس ور واچولو او کښېنوله مې داسې په موسکنې خبره..

-اوکې اوکې ، زاړه به هېروْ او نوي به....

-او له نوي سره به ، ستا په خیال څه کوْ ؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 315 _ 316(

څه هم که په دې مکالمې کې لړې ډائریکټ اشارې دَ لوستونکو په ذهن کې سوالونه راپورته کولی شي .. خو هغه چې دا مکالمه کله سر ته اورسوي .. نو هر څه به کلیر شي � ولې چې افضل شوق داسې مکالمې تش په دې دَ سفري حال سره ګنډلي دي ، چې سفر ښه په آرام تېر شي او لوستونکو ته لړه ورائیټي هم لوستو کې په برخه شي �

په دې باب کې دَ واپسۍ قیصه او خوب نه علاوه په دوبۍ کې دَ عربیانو په باب ځیني داسې خبري هم ذکر شوي دي .. چې په ورمبي ځل ما اورېدلي یا لوستلي دي � لکه دلته چې یې افضل شوق دَ خپل یو سوال په ځواب کې لیکي�

"دا هغه قام د .. چې ما برایه شپه تر سهاره دَ اروپا په مقابله کې سوچ کولو؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه سوال وو، چې زه یې په دې وئیلو مجبور کړم چې که دَ دې ګلف هېوادونو دَ تېلو دَ پیسو زکات هم په نورو غریبو مسلمان هېوادونو کې اووېښل شي � نو زما یقین دی چې هیڅوك به هم غریب پاتې نه شي � لاکن یَه .. دا خو هغه خلق دي چې وایم که دَ یو لکهـ څلوېښت زره کم او زیات نبیانو په ځای په کې .. په هم دغه هومره شمېر ملکان پیدا شوي وی نو به هم سړي شوي وی � خو دا له بده مرغه نشول سړي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 329)

په دې باب کې افضل شوق دَ خپل دې اوږد سفر اختتام په یو داسې علامتي خبرې کې کوي چې .. هغې نه لوستونکې دَ خپل خپل استعداد دَ مخې ډېر مطلبونه اغیستی شي � او هغه خبره دا خبره ده..

"دَ الامارات انټرنېشنل الوتني جهاز EK 600 پاوْ بالا اتهه بجې له دوبۍ ائیرپورټ څخه پورته شو او په نه ساعت کې تر اوریځو بالا .. ښه بالا دَ کراچۍ په لور لکه دَ پښتون له توپکه وتې ګولۍ روان څه شو .. چې ما هم یو ځل بیرته دَ سوچونو رُخ دَ هغې خاورې په لور واړولو، چې زه یې زېږولی وم � که څه هم زه په " زه" کې نه وم پاته شوی خو ورته روان په خوشحالۍ باندې وم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 331)

حسینه ګل

نوښار کاکا صاحب ــ پښتونخوا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروني مخونه

پروني مخونه (دَ سپلاني افضل شوق ناول

) يادگيرنه :- دا کتاب په کال۲۰۰٦ کې چاپ شوی دی(

ما چې دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو او شعري مجموعو کومه تنقيدي جائزه ليکلي ده � نو دَ هغې نه پس راته دَ هغه دَ ناول دَ مسودې دَ کتو اتفاق اوشو � دَ ناول قيصه دومره مزېداره وه چې په هغې مي هم يوه رائی جوړه شوه � او بيا دغه رائی ليکل مي خپله اخلاقي او ادبي ذمه واري اوګڼله � خدای پاك دي اوکړي چې ښتانه په ډېره مينه دَ افضل شوق دغه کوشش هم اوستائي � زه دا خبره يو ځلې بيا کوم چې افضل شوق څه هم که خپل وجود لري .. خو دَ دغه وجود ښېره په ځينو نورو اعزازي نومونو هم پېژندلی شي� لکه بقول دَ محترم مشر اياز داوْدزی " افضل شوق .. هزار داستاني شخصيت دی" ، دَ محترم سعيد ګوهر بقول هغه " پښتون جهانيان جهان ګشت " دَ مشر سليم راز بقول " سپلانی شاعر" دی ، دَ اکرام الله ګران په قول دا دَ امن په لټون شاعر افضل شوق " دَ سلو يار" دی ... او زه بيا وايم چې دغه ورك مسافر ورك څکه نه دی .. چې دئی هغه پېرئی دی .. چې دَ پښتنو په زړونو کې ليدلی شي � خو دا بېله خبره ده چې ډېري کمي سترګې يې ويني .. ګوري � ولې چې دئی دَ ژوند په فن کې ورك دی � لاکن دَ مزې خبره دا، چې بيا هم که څوك چې هغه لټول غواړي .. نو هغې ته دَ يو فني ادراك ضرورت دی � اوس دا دَ يو فنکار کار دی چې هغه دي دَ ده فکراو فن په خپله فنکارانه مينه او هنر تر لاسه کړي �

دَ دې ناول " پروني مخونه" دَ سنسني خېزه واقعاتو دَ لوستلو پس ماته دَ يو قاري په حېثيت داسې ښکاري ... لکه څمونږ دغه شاعر چې دَ خپل هنر په دې سفر کې خپل کردار، کله په افسانه، کله په ډرامه او چرته دَ يو سفرنامې دَ ديومالائي کردار په توګه لوبوي � دغه دَ ده خوبي هم ده او کمزوري هم � دَ قاري جذبات (غم او خوشحالي) رالړزول .. په خپلو دغه کردارونو کې داسې ښکاري لکه دَ قاري دغه کېفيت ، هغه دَ خپل وجود په ژوندي تابوت لکه دَ مېخونو ټك وهي � دئی يو رښتونی عکاس دی او داسې ليکونکي ډېر کم دی چې هغه په ډېره ايمانداری او خلوص دَ خپل ذاتي ژوند مشاهدې ، تجربې او ښه او بد اړخونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدي � او داسې دَ ژوند او جذبو يو لازواله تاريخ رقم کوي � هم په دې خو دَ ده لوستونکې او دَ نن نقادان دَ ده سره انصاف نه شي کولی .. په دې چې هغه خپله هم دا دعوه په بيا بيا کوي چې " زه دَ نن دپاره ليکل نه کوم " � يعنې هغه به سبا ته دَ نن په آئينو کې دَ ښو سپينو او رڼو ښېرو دَ ښودلو په حق کې دی � په دې خو دَ نقادانو ناخوښه .. او دَ بې سواده پښتنو دپاره دَ ده ذات ، دَ ده شخصيت او دَ ده فن يوه الميه ګرځېدلې ده � خو زما په خيال دا الميه دلته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم ده .. چې نه دئی په پښتنو پوهېږي او نه یې پښتانه پوهـ کړی شول � دَ دېرشو کلو نه دغه هر اړخيز اديب او شاعر افضل شوق داسې دَ ژبې او ادب خدمت کوي .. خو په دې غرض یې نه کوي چې دَ ايوارډ او انعام لالچ یې دی � بلکه دَ دې هر څه دپاره یې یو جدا فکر او نظريه جوړه کړې ده � او هم دغه وجه ده چې تر ننه دَ ادارې یا دَ یو تنظيم له خوا ورته دَ سګرېټ په پنی دَ شاباشي توري نه دي ورکړلی شوي � یعنې دا دَ نن ناول نګار شاعر او یو سفرنامه نګار افضل شوق دَ هر لالچ نه بالاتر دی �

داسې ليکوال ډېر کم دي چې په شاعرۍ او نثر دواړو مدونو کې ليکل کوي .. خو ښاغلی افضل شوق زمونږ په داسې ښو ليکونکو کې شمېرلی شي ، چې شاعري ليکي .. نو بنده وائي چې بس یو شاعر دآ .. ښه شاعراو حقيقت پسند شاعر � خو که دَ ده نثر اوګورو، نو دا خبره به زما سره هر څوك اومني چې په نثر کې یې خپل ځان او نوم داسې منلی دی چې ورنه انکار شاید چې په هيڅ یو دور کې هم اونه شي � یعنې دَ ده دَ شخصيت او نوم پېژندګلو نه یواځې شاعري ده، او نه نثر � بلکې هغه په دواړو ميدانونو کې ځانګړتيا لري � ولې چې که دَ افضل شوق شاعري افسانوي رنګ او ډرامائي کېفيت لري .. نو بل طرف ته دَ هغه نثر دَ خپل شاعرانه طرز اُسلوب تر مخه دَ یو داسې پرله پسې شعراو شعري آهنګ لري ..!! او په دواړو مېدانونو کې یې خپل فکري لېونتوب ، جنوني مينه په آساني او مشکل پسندي وَ انتها ته رسولي دي�

دَ رچرډ برټن په قول .. دَ قيصه ګوئي آغاز هغه وخت اوشو ، چې انسان په دوؤ ښپو دَ ولاړېدو چل ايزده کړو� دَ ماشوم دَ شعوري احساس مطابق اولنۍ قيصې دَ پېريانو او دېوانو نه شروع شوې او رو رو دغو قيصو دَ ناول په لور یُون اوکړو � خو که مونږ غور اوکړو .. نو خو لا تر اوسه ناول .. زمونږ په پښتو افسانوي ادب کې یو داسې بدبخته صنف دی چې ډېرو کمو ليکونکو ورته پام کړی دی � او تر اوسه چې په پښتو ادب کې دَ ګوتو په شمېر څو ناولونه زمونږ سره دي ... نو دَ هغې معيار ، که څه هم څنګه دی خو دَ ستائينې وړ په دې دي چې دا اړخ پرې څه نا څه دروند والی ضرور لري .. او داسې دَ" خالي ميدان" تش والي احساس یې تر ډېره حده کم کړی هم دی�

دَ افضل شوق دا نوی ناول " پروني مخونه" به یقيناً چې په دې ټولو ناولونو کې یو داسې تيګه ثابته شي چې دَ دې نه پس به دَ ناول په مد کې دَ صداقت او ريښتاوْ یو نوی روايت دوام اوومومي � او داسې به پښتو ناول دَ هاغه روائيتي جوکاټ نه ببخي رابهر شي کوم چې تر اوسه دَ پښتو دَ کلي وال ژوند، قبائلي او قبيلوي رسمونو، رواجونو، دُښمنو ، تربګنو .. او بيا دَ ګودر او منګي دَ ساده باده رومان سره څنګ په څنګ دَ اوږدې قيصې یا نکلونو په شکل کې را روان دی � کوم ته چې دَ ناول رومبنی طرزبيان وئيلی شي � ولې چې اوس خو ناول په جديدي اصطلاح کې هغه قيصې ته وئيلی شي چې په کې کردار نګاري،دَ ژوند فلسفه،دَ انساني نفسياتو او جذباتو مثبت او منفي اړخونو څېړلو نه علاوه داسې منظرنګاري ځان کې رانغاړي چې هغه دَ یو ژوند عکاسي کوي � دَ نوي ناول خبري یا مکالمې مختصري .. خو ژورفهمه وي � او دا هغه خبري دي چې تر ډېره حده ما دَ افضل شوق دَ ناول په ناچاپه سکرپټ کې تر سترګو شوي دي � خو دَ دې مقصد هرګز دا نه دی چې دغه ناول په پښتو کې اول او ورستی ناول

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی � زه به کوشش کوم چې دَ ناول اصل کړه وړه مخې ته کېږدم او بیا لوستونکو ته خپله تفصیلي رائی وړاندي کړم �

دَ افضل شوق په ناول کې تر ټولو ښه خبره دغه مخې ته راځي .. چې هغه په خپل انداز کې شاعرانه طرزبیان لري او یو ځل بیا دَ خپلي ادبي روئیې په شان دلته په دې ناول کې هم دَ پښتني روائیتي موضوعاتو په ضد دَ نوي فکري هلوځلو او عصري شعوري سوچ سره ملګری لیدلی شي � هم ځکه کېدلی شي ، چې دَ هغه دَ دې ناول سره هم هغسې نا انصافي اوشي .. لکه دَ هغه دَ شاعرۍ او سفرنامو سره روا شوي ده � خو زه دا وئیلی شم چې په ړومبي ځل ما په دې خواره پښتو کې یو داسې ناول هم اولوستلو.. چې بنده پرې فخر کولی شي او داسې وئیلی شي چې پښتو کې هم دَ عالمي معیار کتابونه شته � خو کوم څه چې دغه ناول نګار دَ ستائینې وړ ګرځوي .. هغه دا ، چې په دې ناول کې افضل شوق هم هغسې دَ خپل ژوند قیصه کوي په کوم کې چې هغه رنګه سېلونه دي ، عشقونه دي ، محبتونه دي ،او دَ لېون سره سره ګرځېدل .. راستنېدل .. ورکېدل او بیا موندل په داسې ښکلي انداز کې ترتیب شوي دي � چې دلته هم هغه ځانګړی ښکاري � څه هم که په ډرامې او ناول کې ډېر فرق موجود دی � خو افضل شوق خپل دغه ناول ډرامې ته دومره نیزدې کړی دی .. چې په منطقي توګه هغه هم دَ شېکسپئیر په رنګه ژوند ته نه یواځې دَ ډرامې نوم ورکوي .. بلکه وَ ناول ته دَ ژوند قیصه هم وائي � نو ځکه خو هغه (شوق) دَ خپل وجودیت په ازلي حوالو دَ ابد په لور یوُن کولو ته په خپل دې ناول کې اوږې ورکوي.

دا دَ افضل شوق دَ ژوند داسې قیصه ده چې که هر څو ورته دَ هغه دَ وخت دَ تېرولو سامان اووایو .. خو په حقیقت کې دَ هغه دَ زړه ، دَ هغه دَ فکر، دَ هغه دَ وجود او دَ هغه دَ هنر ضرورتونه هم پاتې شوي دي � او نن که مونږ افضل شوق دَ یو سوچه فنکار په نوم او حېثیت پېژنو .. نو دَ هغه دغه حېثیت او پېژندګلو هم دغه څیزونو جوړ کړی دی � دَ دې ناول قیصې داسې ښکاري لکه چې دَ هغه دَ ژوند او هنر دَ دغه ګوټ پېرنو یو داستان وي یو شوخ او تېز داستان .. دَ هجر و فراق یو داسې لړزېدونکی داستان چې دَ هغه په ژوند اوس هم خور لیدلی شي � دا قیصه هم دَ یو آئیډیل دَ لټون قیصه ده � داسې ښکاري لکه چې په شعر کې ده دا قیصه سر ته نه وي رسولي ... نو په ناول کې یې تر اختتامه رسولي ده.

په دې ناول کې دَ بلا پېښو او واقعاتو دَ دلچسپیانو علاوه دَ مختلفو ملکونو لکه الجزائر ، شام، ترکي ، سائپرس، اُردن، افغانستان ، عراق ، دوبۍ ، شارجه او پاکستان په حقله دَ سېل او دَ سفري رائیو اظهار هم په نظر راځي � او زما په خیال دَ دې ناول دَ ټولو نه لوئیه خوبي او انفرادیت هم دا دی چې په پښتوکې په وړمبي ځل.. داسې سفري انداز دَ ناول په حواله مخې ته راغلی دی � چې دَ هغې خپلې دلچسپیانې او معلومات هم دي � دغه معلومات زیاتر دَ دغه ذکر شوؤ هېوادونو په اړه جغرافیائۍ، نفسیاتي او سماجي دي � او دَ کومو کردارونو تر میانځه چې مکالماتي ضرورت پېښ شوی د ی نو هغې هم دَ خپل اختصار او برجستګۍ تر مخه دَ ناول خوند سېوا کړی دی � کوم چې به لوستونکي ته دَ ابلاغ مسلې یقیناً چې پیدا کوي .. خو په لیك کې دَ دې انداز دَ راوړلو خپل یو خوند وي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� دَ نن نقاد په ليك کې دَ دې انداز په حق کې نه شي ليدلی خو دَ سبا نقاد به دَ ښاغلي افضل شوق دا انداز په دې وجه ستائي چې دَ دې ناول دَ ليکلو ټول انداز خالصتاً مغربي او دَ جديد عصري او ادبي روئيو په رڼا کې ليکلی شوی دی � ولې چې دغه قيصه هم دَ هغه دَ باطن او خارجي ژوند دَ تصادم په نتيجه کې مخې ته راغلي ده.

دَ دې ناول ټول کردارونو ته چې په کوم رنګ ژبې ورکړې شوې دي .. نو هغه دَ لوستونکي دَ پاره دلچسپي خامخا لري � دَ ناول پلاټ چونکه دَ ليکونکي دَ خپل ژوند قيصه بنياد کړې دی نو ځکه په هغې کې مينه او محبت مونږ ته ډېر زياب په نظر راځي � دَ دې نه علاوه په دې ناول کې دَ ماحول منظر کشي لکه دَ يو مشرقي يا پښتون ناول په رنګ ډېره تفصيلي نه ده .. خو حقيقي ضرور ده � او په دې کې چې يې څومره دَ اختصار نه کار اغيستی دی � نو په هغې دَ يو مترقي ناول تنده ماتېدلی شي � دَ ټولو نه اهمه خبره دا ده چې چونکه دَ دې ناول قيصه رښتيا ده او په قيصه کې شامل ټول کردارونه حقيقي دي � دغه کردارونه دَ افضل شوق په قول .. نه يواځې دا چې حقيقي دي بلکه ټول ژوندي او حيات کردارونه هم دي � داسې دَ دې قيصې واقعات هم حقيقي دي �

دَ دې ناول سفري انداز چې دَ قاري دپاره څومره دلچسپي لري ..؟ دَ مختلفو هېوادونو متعلق دَ سفر کرکېچنونه دَ خلقو کېفيتونه .. غم خوشحالۍ .. خو لاکن دَ دې ناول دَ شلم باب نه تر آخري بابه پورې لوستونکی دَ هغه طرزبيان او قيصې ته دَ حېرانتيا تر حده لېواله وي � بلکه په دې ټولو بابونو کې دَ جذباتي طرزبيان په وجه لوستونکی ژړوي هم � په دې بابونو کې څه هم که ډېرې خبرې په علامتي پېرائيه کې شوې دي .. خو يو پوهـ او باشعوره لوستونکی دَ دغه علامتونو نه ډېرې معنې هم اغيستلی شي � بله خبره دا چې دَ دې ناول په قيصه کې دَ ليکونکي خپله موجودګي .. دَ هغه په ماضي، حال او مستقبل کې ګنډلې ښکاري � يعنې افضل شوق چې په دې ناول کې دَ سپلاني په نوم " هيرو" دی چې څه رنګه دَ خپل آئيډيل ډاکټر وسا څېره دَ " لمر خدای " يعنې " سن ګاډ" په مدد څنګه اووه زره کاله پخوا دَ ورمبۍ فرعوني شهزادګۍ څېرې نه په مختلفو څېرو کې ويني او يا دَ وسا څېره دَ يوې فرعوني شهزادګۍ دَ مثال په توګه دَ " نېفرتيابيت" ، رنګه نورو شهزادګيانو چې نومونه يې په دريم باب او مخته مخته په نورو بابونو کې په درځنو شمېر کې راغلې دي .. کې ويني � نو دَ هرې څېرې سره په ډرامائي انداز دغه هيرو" سپلاني" يعنې افضل شوق په ماضي بعيد کې دَ هغې شهزادګيانو دَ اشنايانو په بڼو کې ليدلی شي �

زما په خيال په پښتو ادب کې ورمبي ځل افضل شوق يو ښخي زوړ لرغونی تاريخ او تهذيب په نوي رنګ کې راژوندی کړی دی � يعنې دَ ده دغه کوشش .. نه يواځې دَ خپل ژوند سنسي خېز واقعاتو ته دَ ناول بڼه ورکول دي � بلکه دَ دې سره خپلو لوستونکو ته دَ ډېرو تهذيبونو په حقله تاريخي معلومات ورکول هم دي � دَ دې " نظريه مقصديت " تر اثر دلاندې دَ افضل شوق دغه کوشش .. څه هم که دا ناول په ځينو حوالو پخوانئيو قيصو ته نيزدې کوي � خو يواځې قيصه ورته ځکه نشو وئيلی .. چې په دې ناول کې وړاندې کړل شوي تجريديت دَ واقعاتو دَ بيان اُسلوب يا طرز بيان .. دَ جديديت سره غاړه غړۍ کوي هم � کوم ته چې مونږ دَ ناول نګارۍ دَ پرون او نن تر ميانځه نوی امتزاجي شکل وئيلی شو �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار " هيرو" په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو ، تهذيبونو ، تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْنو نه تېرېږي .. لکه دَ اهرام مصر دَ جوړېښت دَ دور دَ رومبي فرعون خوفو نه واخلې تر دَ لوکسور او اّسوان دَ دورونو تهذيبونو پورې دَ فرعوني تاريخ برخه په مختلفو شکلونو کې داسې جوړېږي لکه هغه چې په هر دور کې ژوندی وي � هم دې نه لوستونکي دا اندازه کولی شي چې افضل شوق يعنې سېلاني خپلې رشتې دَ خپل اّئيډيل په حقله دَ پخواني تاريخ سره ګنډلي ساتلي دي � او هغه چې څنګه په ډرامائي هنر خپله محبوبه دَ فرعونانو دَ تاريخ نه دَ يونانيانو تر تاريخه راوړي .. نو دغه رنګه دَ يوناني تاريخ نه تر رومن تاريخ او بيا دَ زړو عربيانو نه تر نوي دور پورې دغه مينه له خپلې محبوبه سره داسې په خوند او مزې را رسوي .. چې لوستونکی دَ هغه دَ تصوراتي ابديت نه که يو طرف ته منفي سوالونه په ذهن کې راپورته کوي .. نو هم دغه سوالونه به هغه په دې ناول کې ځواب موندلو دپاره تر اختتامه پورې هم رسوي � ولې چې ناول نګار په خپل دې ناول کې داسې ښکاره کوي .. لکه هغه چې دَ نن انسان نه بلکه دَ ډېر پخوا دَ تاريخ دَ روح سره تړلی انسان وي � يعنې هغه دَ خپل روح تصيديق هم له خپل دې اّئيډيل سره داسې ځرګندوي .. لکه دَ هغه په عام ژوند کې هم ورسره دَ تصوراتو په اّئينو کې ليدلی شي � غلطه به نه وي .. که اووايم .. چې هم دې اّئيډيل خو افضل شوق په شاعرۍ او سفرنامو کې هم ځان پسې ښه ستړی کړی دی�

په دې ناول کې نور څه دي .. او څنګه دی ؟ دا فېصله به لوستونکي يا دَ نن او سبا نقادان کوي � خو دلته زه غواړم چې دَ ناول دَ مروجه اجزائی ترکيبي په رڼا کې دَ دې ناول تنقيدي جائزه واخلم .. چې لوستونکي دَ دې ناول په اړه فېصله کولو کې له مشکلاتو سره مخامخ نه شي � داسې خو .. په ناول کې نن سبا دَ قيصې، پلاټ، کرادر، مکالمې نه علاوه دَ ماحول او دَ ناول نګار اندازبيان ، اُسلوب او ژبه کتل شي � خو مونږ به دَ ناول دَ مروجه اجزائی تراکيب په رڼا کې افضل شوق دَ دې ناول پلاټ ، کردارونو، مکالمو او منظرکشيانو په باب تفصيلي خبرې کوْ � او بلکه دا به هم ګورو چې دغه ناول دَ سفرنامې او قيصې نه په کومه وجه بېل دی او دَ دې ناول په ليك کې دَ بيان اُسلوب څنګه په کار راوړل شوی دی ؟ نو راشئ چې دَ ډاکټر احسن فاروقي.. دَ ښه او نوي ناول په باب دې لاندې ذکر شوي تعريف په رڼا کې اوګورو چې افضل شوق په خپل دې ناول ليکلو کې څومره کامياب شوی دی..

"چې کله انساني شعور دَ ترقۍ کولو ورسته تر واقعاتي درجې پورې اورسېږي .. نو داستان په ناول کې بدل شي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دَ ناول پلاټ

وئيلی کېږي چې ناول يو داسې اوږده قيصه ده، چې په کې دَ مرکزي پلاټ يا دَ قيصې نه علاوه هم ډېر ي نوري وړکوټي قيصې موجودي وي .. چې دغه ټولي قيصې يا واقعې دَ مرکزي خيال يا پلاټ دلچسپۍ په منظمه توګه زياتوي � ولې چې په يوې قيصې باندې پوره کتاب ليکل څه آسان کار نه دی � اوس که مونږ دَ افضل شوق په ناول " پروني مخونه" کې دَ قيصې يا پلاټ ته ځير شو .. نو دا يوه خبره به خامخا اومنو، چې .. دلته دَ هغه دَ قيصې سره نوري قيصې او ډېر دلچسپ واقعات هم ترلي ښکاري � کوم چې تر ميانځه يو ربط برقرار لري او دَ ناول دَ وحدت وَ تاثر ته هيڅ قسم نقصان نه رسوي � بلکه دغه وړوکي قيصې دَ ناول وَ مرکزي خيال ته اوږې ورکوي �

ناول " پروني مخونه".. په يو داسې قيصې باندې محيط دی چې هغه دَ ناول نګار له خپل ژوند سره اړه لري � او مونږ ورته رښتوني قيصه هم وئيلی شو � کومه چې دَ افضل شوق دَ هغې ځېرې سره ترلې قيصه ده .. چې هغه وړپسې ټول عمر سترې ستومانه او دَ پېرې په شان ورك ورك برېښي � يعني دَ علافائي او پښتني ځېرو ليدلو کتلو پس ، چې ځنګه سپلاني شاعر په خيالاتو کې دَ نړئيزو ځېرو سره مخامخ شي .. نو يو وخت دَ خپل طلب وَ دې ښائسته ځېرې " ډاکټر وسا " ته اورسېږي � کومه چې هغه ته په مصر کې په لاس راځي � او دئی دا فېصله کوي چې هم دغه .. هغه جينۍ ده، چې ده په خوبونو، خيالونو او يا ژوندۍ انساني ځېرو کې لټوله �

ځنګه هيرو سپلاني دَ دې هيروئينې ډاکټر وسا تر زړه پوري لارې جوړوي ؟ دا سوال .. هغه سوال دی چې دَ ځواب دپاره سپلاني دغه محبوبه دَ فرعونانو له خوا نه يواځې ګفت ګنې .. بلکه دَ هغې سره رشته هم دَ فرعونانو له وړمبې دور چې په زرګونو کلونه مخ کې تېر شوی دی .. کې له هغې سره رشته داسې ځرګندوي لکه هغه چې هم په هغه دور کې موجود وي � دَ فرعون خوفو چې دَ اهرام مصر وړمبۍ ګومبته يې جوړه کړې وه .. نه بيا دَ هغه او ډاکټر وسا روحاني وجودونه ځنګ په ځنګ مينه امر کوي � بيا دَ فرعون خافرا، فرعون مينکورا او ځيني نورو فرعونانو دَ دورونو حصې جوړېدلو سره سره دَ لوکسور او آسوان تر آخري فرعونانو پوري .. په مختفلو حېثيتونو او شکلونو کې سفر کوي � يعنې که يو طرف ته ناول نګار دَ قيصې وَ هيروئينې ته دَ هر فرعوني عهد کې دَ يوې نا يوې ښکلې فرعوني شهزادګۍ شکل ورکوي � نو بل طرف ته په هر دور کې سپلاني هم دَ هغه دور دَ يو داسې کردار په بڼه کې ليدی شي .. چې شهزادګۍ وسا سره يې رشته پاتې شوې وي � په دې ناول کې ځنګه دا دوه مئينان دَ فرعونانو دَ دوه درې زرکلن پخواني دور نه بيا دَ سکندراعظم يوناني دور ته چې ور دانګي .. نو دَ هغوئ شکلونه او بڼې هم بدلې شي � کله چې دَ يوناني دور اختتام کېږي .. نو هيرو دَ رومن جوليس سيزر او وسا دَ ورستۍ مصري رانۍ قلوپطره په شکل کې يو بل سره او ترلی شي � په دې دور کې سپلاني دَ جنرل مارك انتهوني بڼه هم خپلوي � او دغه رنګه دا دوه مئينان دَ زړو عربيانو او بيا دَ جديد دور په لور چې کله را روان وي او خپلې بڼې بدلي .. نو يوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهائي پېغله " سوپيس" دَ دُښمني يا ويلن په توګه دَ هغوئ تر ميانځه داسې ناروا ظلمونه روا کوي چې کله هغوئ "حال" ته را دانګي � دا ويلن هم له اولې ورځې دَ هغوئ سره سره ژوند کوي او" حال" ته دَ هغوئ سره څنګ په څنګ ليدی شي �

دَ زړې " ماضي" نه تر جديد " حال " پورې دا قيصه .. چې افضل شوق څنګه دَ تاريخي حقيقتونو سره ګنډلي او مرحله واره په دې ناول کې سرکړي ده � هغه څه هم که يو داستاني انداز لري .. خو په دې داستان کې ځای په ځای افسانې ، ډرامې او ښې او بدې واقعې داسې په خواږه انداز ځای کړل شوي دي � چې په هيڅ صورت هم دَ يو ښه تاريخي او روماني فلم نه کم نه دی � او دَ ناول په تعريفونو کې يو دا تعريف هم کېږي .. چې " ښه ناول هغه دی .. چې په ټکو کې کردارونو ته شکلونه ، قيصې ته منظرونه او منظرونو ته ژبې ورکوي .. ارومرو لکه يو فلم چې دَ ذهن په پرده باندې چلېږي" � هم دغه هنر افضل شوق په دې ناول کې خپل کړی دی � اصل قيصه يې ځان سره سره دَ رزګونو کلونو نه تر ننه ډېره په خوند رارسولې ده .. خو مکمله بيا هم نه ده � ولې چې په آخر کې هغه دغه قيصه خپلې هغې ماشومې لور برېښناخان ته په دې هيله پرېښې ده .. چې هغه به دا قيصه ځان سره مخته هم وړي � يعنې افضل شوق خپله مينه دَ همېش همېش دپاره امر کول او ژوندۍ ساتل غواړي � نو ځکه کېدلی شي چې هم دغه قيصه دَ يو څو پېړيانو ورسته داسې شهرت اومومي .... لکه " لېلا او مجنون " ، "آدم او درخانۍ" او يا په خپل اصل نومونو " سپلانې او وسا - "

دَ دې ناول ليکونکی چونکه يو ډېر تعليم يافته او جهان ګشته سړی دی � نو ځکه ممکنه ده چې ښځې زيات پښتانه ورباندې پوهی نه شي او دَ هغه دغه قيصه مبهمه اوګڼي .. يا دَ هغوئ په استعداد قيصه ورته کړکېچنونه رامخې ته کړي � خو دَ دې دا مطلب هرګز نه دی ، چې پښتانه به دا ناول نه لولي � بلکه زما دا خيال دی چې دَ نن پښتانه لوستونکي به دا ناول دَ دې ناول دَ اوچت معيار لرلو دَ وجې خامخا لولي � او له دې نه به .. دَ پښتو خبره هم څه نوره دَ معيار ساتلو په لور ګامونه اوچتول شروع کړي � او ليکوالان به لا نور دَ محنت او همت نه کار اخلي � په ورمبي ځل چې ما دَ دې ناول سکرپټ اولوستلو .. نو رښتيا خبره دا ده ، چې نه شوم پرې پوهه .. خو بيا چې مې دويم او دريم ځل اولوستلو ..نو دَ دې ناول ټوله قيصه مې په ذهن کې داسې نقش شوه � چې ما دغه مضمون چې کله ليکلو ، نو ما ډېر کم پوائنټس دغې ناول نه واغيستو � زما په خيال چې .. ناول هم دغه رنګه ليکل په کار دی ، چې دَ هغه پلاټ يا قيصه او تهيم دې دېرپا اثر او تاثيراولري � دا ناول دَ قيصې يا پلاټ دَ لحاظه چې څومره دلچسپ او بهترين دی .. هغسې يې قيصه دَ کنټرول نه اوتې هم نه ده .. يو ترتيب او تسلسل سره قيصه مخې ته ځي او ليکونکی ځان سره سره وړي � ولې چې دلته دَ يوې قيصې سره تړلې ځينې نورې قيصې هم په ډرامائي او افسانوي انداز کې مخې ته ځي او راځي � او دا وړوکې قيصې دَ مختلفو دلچسپيانو نه ډکې ليدلی شي � هم په دې خو .. دَ دې دومره لوی کتاب په لوستلو باندې لوستونکي بور کېږي نه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلی شي .. چې ځينې نقادان دَ خپلې ناپوهۍ دَ وجې په دې ناول تور اولګوي .. او دې ناول ته هم دَ سفرنامې نوم ورکړي � لکه دَ هغه وَ سفرنامو ته ځينو نقادانو سفري ناولونه وئيلي وو � ولې چې په دې ناول کې دَ قيصې سره سره تر نيم درځن زيات ملکونو دَ سفري حال او دَ هغو ځايونو دَ تهذيب او تمدن په باب معلومات موجود دي � خو افضل شوق قصداً دا کوشش په دې ناول کې کړی دی چې هغه وَ خپل لوستونکي ته يو داسې ناول وړاندې کړي .. چې په هغه کې دَ ذهني او روحاني تفريح سره سره څه علمي فائده هم اورسي � يعنې دلته په دې اړه هغه دَ زړو قيصو او نکلونو دَ مقصدي چل نه هم کار اغيستی دی او دا غواړي چې دَ هغه ناول دې هم يو مقصد اولري .. او علمي بحث دې پرې مخې ته راشي � ځکه دَ افضل شوق وَ دې جذبې ته مونږ شاباشی وئيلی شو � او زه دَ هغه دغه زيار ته دَ قدر په نظر ګورم � خو.. دا وايم چې دا ناول دی او ناول هم داسې ناول .. چې قيصه او دَ قيصې بيان يې دَ زمان او مکان دَ قيد نه آزاد ښکاري � نو په دې خو.. مونږ که څه هم دغه خپل ناول نګار افضل شوق دَ انګرېزۍ ژبې دَ مشهوره ناول نګارانو رچرډسن اوفيلډنګ سره نشو درولی .. نو کم از کم دَ ځينو ډېرو ښو اردو ناول نګارانو په صف کې يې ضرور اودرولی شو �

دَ شوق په ناول کې کردارنګاري

په ناول کې دَ پلاټ يا قيصې پس دويم اهم کار په هغه قيصې کې دَ کردارنګارۍ ګڼلی شي � او دَ دې په باب ډېرې روائيتي نظريې او مروجه تعريفونه مخې ته راځي .. خو زه دَ دې دور دَ يو لوستونکي په حېثيت دَ نن هغه تعريف دَ ناول په باب منم .. چې ورته " دَ ژوند اشاريه " يا په نورو ساده ټکو کې دَ "ژوندقيصه " وئيلی شوی � او په ژوند کې هر څه او هر رنګه څيزونه شته � لکه په ژوند کې وقتي افسانې ، ډرامې او قدم په قدم الميې او واقعې نه علاوه ټولنيز اخلاقيات، سياست، دَ تمدن فلسفه، معيشت ، معاشرت او محبت .. کوم چې انسان ته دَ انسان سره دَ ژوند کولو چلونه ښائي � نو ځکه زه دَ مغربي ناول نګارۍ نه متاثره په دې يم .. چې هغو په دې صنف ادب کې ټولو نه زيات کارکړی دی او په هغو خلقو کې دَ ناولونو وئيلو ډېر زيات رجحان دی � هم په دې دليل .. هغوئ په دې صنف کې غښتلي بللی شي � دا وئيلی کېږي چې په مغرب يا انګرېزانو کې هر هغه ناول ښه بللی شي چې کردارونه په کې کم نه کم او دَ قيصې دَ ډيمانډ مطابق ډېر په سوچ او فکر ځای کړل شوي وي � او دَ دغو کردارونو تقسيم دې داسې شوی وي .. چې دَ قيصې دَ الميو ، غم ، خوشحالو او يا نورو واقعاتو سره سم په سمه مطابقت هم اولري � يعنې دَ ناول هر کردار دې دَ هيرو په رنګه هرکوليس نه وي .. او نه دې هر يو دَ ويلن په بڼه شېطاني خاصې اولري � بلکه ځينې داسې کردارونه خو هم په ټولنه کې وي چې هغوئ وي خو خاموشه کردارونه ، لاکن خپل خپل مصلحتانه ، غاصبانه يا همدردانه رول خامخا لوبوي � او دَ هغوئ وَ کردار ته اهميت په دې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول کېږي چې قيصه .. دَ هم دغو بظاهره عامو کردارونو دَ وجې نه خو مخ مخ ته مزل کوي � زه چې دَ افضل شوق وَ دې ناول ته ځيره شم .. نو ماته دَ هغه په قيصې کې دَ کردارونو يو لوی تعداد مخې ته راشي � خو بيا چې غور او فکر ورباندې اوکړم .. نو وايم چې دَ قيصې دَ طوالت دَ حسابه دا کردارونه زيات نه .. بلکه ډېر کم محسوسېږي � ولې چې دَ پلاټ دارومدار په يو داسې اوږدې قيصې باندې ايښی شوی دی چې په هغه کې دَ هيرو دَ ژوند او لېون پوره نکل او دَ هيروئينې دَ مينې درست داستان موجود دی � او هغه هم داسې داستان .. چې په زرګونو کلونو محيط ښکاري � نو ځکه دَ افضل شوق په ناول کې کردارونه که بظاهره زيات .. خو دَ اصله کم ليدلی شي � په کوم کې چې يو درځن نه څه زيات کردارونه ژوندي دي او نور په تړلو خلو دَ قيصې دَ ضرورت مطابق موجود پاتې دي � بلکه که په غور اوکتلی شي .. نو تش نيم درځن داسې کردارونه به په نوټس کې راشي ، چې هغوئ دَ هيرو او هيروئيني سره قيصه سرته رسوي او باقي ټول کردارونه داسې دي چې وخت په وخت پيدا کېږي او فنا کېږي.

دلته خبره دا ميانځ ته راځي چې دَ افضل شوق په دې ناول کې چې کوم کردارونه وضحه کړل شوي دي .. آيا هغه ټول دَ قيصې دَ ضرورت مطابق دي او که هسې نومونه ورګډ کړل شوي دي � په دې اړه کېدی شي چې ځيني زما له دې رائې سره اختلاف اوکړي چې ګني په دې ناول کې هر خاموش او ژوندي کردار ته صحيح ځای ورکړل شوی دی .. هيچرته او هيڅکله هم يوکردار په ذهن بوجهـ کېږي نه � خو نقادان به هم غلط په دې وجه نه وي چې .. دلته دَ فرعونانو سره سره دَ هغوئ دَ هري هغې شهزادګۍ يا رانۍ نوم يا کردار اچول شوی دی .. چې دَ ډاکټر وسا(هيروئينې) دَ روئيو او خويونو سره مطابقت نه لري � لاکن زه ورته صحيح ځکه وايم چې دَ فرعونانو تاريخ چې څومره فرعونان په ريکارډ باندې لري .. دَ هغو په مقابله کې دَ فرعوني شهزادګيانو نومونه کم مخې ته راغلي دي � او دا دَ دې ناول نګار خوبي ګڼم چې هغه ټولې فرعوني شهزادګياني او رانياني په نومونو را ژوندۍ کړې � دا بېله خبره ده .. چې هره فرعوني رانۍ هم .. دَ قلوپطره يا دَ دې ناول دَ هيروئينې هومره ښايسته هم وه که نه ؟؟ خو چونکه افضل شوق دَ خپلې دې مينې آغاز او انجام فرعوني داستان ته سپاري .. نو بيا خو دغه ګيله يا اعتراض دَ نقادانو هم نه شي بې ځايه کېدلی .. چې ګني .. شوق په خپل ناول کې په تاريخ کې هره ياده شوي ښځه فرعونه ولې راوړې ده ؟ خبره تر دې حده صحيح ده .. خو ځواب يې کېدلی شي چې زما په رنګه نور نقادان هم داسې اوکړي .. چې هغه ځکه .. چې هر نر فرعون چې تاريخ په ښه يا بد نوم ياد کړی دی .. په رول کې دَ دې ناول " خپله " خو هم ياد شوی دی�

څومره کرادرونه چې دَ افضل شوق په ناول کې دَ هيرو (هغه) سره ژوندي ياد شوي دي او يا دَ هيروئينې (وسا) خواو شا ذکر شوي دي .. هغه ټول تر اوسه ژوندي او دَ هغوئ دَ مينې ګواهي ورکولی شي� دا يو داسې لوئيه خبره ده .. چې ناول نګار په خپل دې زيار کې دَ هغو ليکوالانو په صف کې دروي چې په دُنيا کې ډېر کم او دَ نه برابر ياد شوي دي � او هغه هم داسې ليوني لکه خپله افضل شوق چې دی .. چې دَ خپلې مينې دَ ډاکټر وسا(چې اوس دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کور والا ده) سره ټکي په ټکي بيانولو ته جوړېدلی دی � شايد په دې چې هغه ځان دَ يو داسې رښتوني شاعر، سفرنامه نګار او ناول نګار او ګوره چې لا څه او څه په حېثيت دَ همېش دپاره ژوندی ساتل غواړي � چې تر قيامته يې نوم او نشان پاته شي � ګني که مونږ لږ فکر اوکړو .. نو په پښتني معاشره کې داسې څوك کولی شي لکه هغه چې په دې ناول کې کړي دي.. هو، دَ يو نېك مقصد او مقدسه مشن تر سر کولو په نيت � او کوم څيز چې به هغه دَ ناول په نړيز تاريخ کې ځانګړی کوي، هغه دَ ده رول په حېثيت دَ هيرو(سپلاني) او راوي دی -

غرض دا، چې دَ وړمبي فرعون ظالم سنېفېرو.. بيا مخته فرعون خوفو او دَ هغه دَ زامنو فرعون خافرا او فرعون مينکورا علاوه دَ فرعوني رانۍ خاميرينبيتي، شهزادګۍ نېفرتيابيت ، رانۍ هيتيفيريس ، هاتشيپسوت او داسې نورو رانيانو نه بيا تر رعمسيس الثاني پوري او دَ هغه تر رانۍ پوري داسې کردارونه دي .. چې دي خو تاريخي مړه کردارونه .. خو افضل شوق په ډېر هنر دَ دې قيصې برخه ګرځولي دي او غږولي يې هم دي � کوم چې په تاريخ کې ياد شوْ خوئيونو په مناسبت دَ هيرو" سپلاني" او هيروئيني " وسا " دَ هغه وخت دَ قيصې دَ ضرورت تحت وړاندې کړل شوي دي � يعني که دَ وسا دَ غصې او خفګان خبره مخته راځي نو دَ ظالم فرعون سنېفيرو دَ جلالي رانۍ هتېفيريس رول لوبول کېږي � خو بيا چې يې دَ ښائست ذکر کېږي ، نو دَ خپل فرعوني عهد تر ټولو نه ښائسته ځواني مرګه شهزادګۍ نېفرتيابيت غږول کېږي � او بيا چې دَ رحمدلۍ او ښې روئې خبره کوي ..نو دَ فرعوني تاريخ يو بله ښځه چې هغه هم نېفرتيابيت نومېږي يادېږي � او بلې خوا ته هيرو دَ فرعون خوفو نه تر رعمسيس الثاني پوري چې کوم کوم فرعون څنګه روئيه او خوئيه دَ خپلې رانۍ په اړه روا کړي وه .. هم هغسې په دې ناول کې افضل شوق هم ښکاره کړي او ياده کړي ده � نه يواځې دا .. بلکه بيا چې قيصه دَ فرعونانو نه تر قلوپطره او جوليس سيزر .. بيا نورويعنې يونانيانو او زړو عربيانو او تر" حال " را رسېږي .. نو کردارونه دَ سپلاني او وسا په شکلونو او يا خواوشا کې خپلې بنې ډېر په خوند او مزه داسې بدلوي رابدلوي � چې دَ بنده دَ خلې نه يو دم دا خبره اووځي چې ... افضل شوق واقعي چې په دې ناول کې کردارونو ته نه يواځې دَ زمانو زمانو تاريخي څېرې ورکړې دي بلکه دغه کردارونه يې په ډرامائي انداز او په افسانوي خوند اوحقيقي رنګ کې هم وړاندې کړي دي �

دَ شوق په ناول کې مکالمې

په يو ناول کې دَ پلاټ او کردارونو ټاکلو پس خبره دَ کردارونو دَ هغه رول په لور راځي چې هغوئ يې په مکالمو کې رامخې ته کوي او تمثيلي شکل ورکوي � نو په دې حقله به اووايم .. چې يو وخت داسې هم وو، چې مکالمې به اوږدې اوږدې په ناول کې راوړل کېدې � خو دَ نن جديد ناول دا خبره دروغ کړله او مکالمو ته يې دَ اختصار شکل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو سره سره څه غونډي په علامتي پېرائيه کې اشارتي ژبه هم ورکړه � يعنې خبره وړه .. خو با مطلبه او په معنوي اعتبار اوږده دَ ننني ښه ناول ډيمانډ اوګرځېده � ولې چې نن وخت هيچا سره نيشته � اختصار ته دَ تفصيلي اظهار او معنوي ژبه ورکول دَ ننني ناول ستېنډرډ وئيلی شوي دي � نو راشئ چې دَ افضل شوق دا ناول دَ ناول دَ دې جديد تعريف په رڼا کې اوګورو � چې هغه څومره ښه او تکړه ناول نګار ثابت شوی دی؟

که مونږ دا ناول په غور اولولو، نو دا خبره به مخې ته راشي چې افضل شوق په خپل دې ناول کې مکالمې ډېري مختصرې دَ قيصې برخه جوړې کړي دي � هغه په وړو خبرو کې لوئيې معنې رانغاړلو کوشش کړی دی � او تر ډېره حده پورې کاميابه شوی هم دی � دا لاندېنۍ مکالمه دَ دې يو ښه مثال دی..

-"رانا .. منم چې ډېره ښائسته يې او که اوغواړې نو دَ فرښتې ايمان هم ختا کولی شې � خو په دې زړه کې ستا دپاره چې کوم ځای ما دَ دوستۍ په نيت غوره کړی دی .. هغه په هوس نه شي بدلېدلی

ګوره چې هغې به ځله دا خبره دَ توعين په حقله اغيستله او په خندا به يې بيا بيا ورته وئيلو..

-چپ شه سپلانيه .. داسې مه وايه ..که درته په رښتيا شوم نو هر څه به در باندې هېر کړم .. ښه!!

خو سپلاني به هم ورته وئيلو..

-کثير مشکله

-لا لا مُش مشکله حبيبي

او هغې چې به بيا په خپل مخصوص انداز کې دغه رنګه ورته اووئيلو ، نو به ورسره منوپلا ، پُو،

عقود او بېسنك مورتي هم خندا ته داسې اوجوړېدلو چې دَ درستې پارټۍ به ورته پام شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ٦ ... مخ ١١٢-١٣(

هم دغه رنګه په دې ناول کې يو بل ځائی هم يوه داسې مکالمه رقم شوې ده چې لوستونکي ورنه دَ دې ناول او ناول نګار په باب يوه نا يوه حتمي رائی ضرور قائمولی شي � ولې چې دلته شوق (سپلاني) دَ هرڅه نه بالا تر .. لاکن يو ښه انسان ليدلی شي.

- "دا سوپيس او فلوريتا څنګه له يو بل سره دومره په مينه مينه ليدل کېږي ؟ که څه هم يوه کټره مسلمانه او بله عيسائي ده"

يوه ورځ چې دَ وسا په موجودګۍ کې ډاکټر پُو دا خبره دَ سوال په توګه پورته کړه ، نو سپلاني ورته وئيلو..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مذهب له انسانه دَ انسان جوړولو او انسان وَ انسان ته دَ نيزدې کولو وظيفه سرته کوي

اوس به يې لا نور څه وئيلو ، چې دَ پُو له خلې يو دم داسې خبره نابېره اوختله .. ګوا

-سپلانيه !! ته دَ سوپيس په حق کې نن سبا ډېر ښکارې

بيا چې يې خپلې دې غلطۍ ته پام شو ، نو وائي ..

-زما مطلب دا ، چې هغه په اسلامي جامه کې ګرسره ښه نه برېښي .. خو ته ورته ښه وائې...

وسا که څه هم هيڅ نه اووئيلو، خو دَ سپلاني په خوا يې داسې په سواليه نظرونو اوکتلو .. لکه هغه چې هم دَ ده دوستي له سوپيس سره نه خوښوي - "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _١٣... مخ ٢٠٠(

دا او داسې بېخي ډېري مکالمې دي چې لوستونکي په سوچ وهلو مجبوره کوي .. خو معنې او مطلب ډېر ژور او فکري لري � يعنې افضل شوق په خپل دې ناول کې ډېري زياتي خبري په علامتي اشارو کې ځکه کوي چې دا قيصه دَ هغه خپله او دَ هغه دَ محبوبې (چې اوس دَ هغه کور والا ده) قيصه ده � نه تش دا.. بلکه افضل شوق په باب دا وئيلی شي چې هغه که شاعري کوي او که نثر ليکي .. خبري په اشارو کې کوي � نو ځکه دَ خپل ادبي فطرت دَ وجې هغه په دې ناول کې هم خپله هغسې ادبي روئيه په علامتي پيرائيه کې څرګندوي � هغه دَ اختصار قائل دی او نه غواړي چې دَ لوستونکو قيمتي وخت ضائع کړي � نو ځکه په دې ناول کې ورې .. خو بامعني او علامتي خبري داسې په سواليه انداز کې کوي .. لکه

-"نن زه درته دَ دې واده مبارکي نه وايم

-څله .... ؟؟

-ځکه چې زه نه غواړم، چې دَ خپلو ارمانونو جنازه دَ ټولو له مخه پورته کړم

-ګوره سوپيس .. دا جنازه ستا دَ ارمانونو نه ،بلکه ستا دَ يوه دوست دَ خوشحاليانو يوه ستره موقعه ده

-هو، ده خو .. لاکن ... ؟؟

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ١٧... مخ٢٦١-٦٢ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې " لاکن " کې ناول نګار ډېرې خبرې پټې ساتلې دي او دا دَ دې ناول نګار هغه خوبې ده .. چې اکثره سوالونه دَ ځواب په نيت دَ لوستونکو په مرضې ځکه پرېږدي .. چې هغه اخلاقي حدونه پارول نه غواړي �

دَ افضل شوق دا ناول په داسې ښکلي او اخلاقي انداز مکالمې لوستونکو ته وړاندي کوي چې بنده ورته په سوچ کې ډوب پاتې شي � خو دَ مزې خبره دا.. چې دَ هغه په مختصرو مکالمو کې ډېرې تفصيلي اشارې پټې دي .. لکه دا مکالمه چې بلا ډېرې معنې دَ لوستونکو په ذهنونو کې رابرسېره کولی شي ..

"سپلاني به لا دَ امينه دَ خبري په ځواب کې دَ هغې دَ تاتا وسا په باب نور څه وئيلو ، چې وسا په خندا کې اووئيلو..

-هو، زه په دې وجه خبري اوچې کوم، چې په خوبونو باندې ګرسره يقين نه لرم

-لاکن خوبونه خو بيا هم سړي ته راځي

-راځي دي

-نو بيا به يې منې هم قلوپطره ډېير

دَ سپلاني له خلې دَ " قلوپطره" تورى څه اوختلو، چې هغې اوخندلو او په خندا خندا کې ولاړه شوه او امينه هند يې دَ سيدي فرج دَ سمندر دَ راغلي څپې سره بيرته ملګري چې کله دَ ژورو اوبو په لور رهي شوله ، نو يې وئيلو..

-خو زه لا تر اوسه هم يو نوم ځکه نشم درکولی ، چې ته خپله ښه خبر يې-

-لاکن په څه ؟

او بيا چې دوه درې ځله دا وړوکي تپوس سپلاني تکرار کړو، نو هغې هلته له ليرې ښخه ځواب داسې ور بيا کړو..

-ته چې خپل ځان څه ګڼې .. هغسې شه وَ ماته

-زه ځان څه ګڼم ؟ ... څه يم ؟ او څوک شم وَ دې ته ؟

هم ځکه خو سپلاني يو ځل بيرته په خپل فکر کې وَ ځانته دَ هر راپورته شوي سوال په ځواب کې سوال شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۲۰ ... مخ ۳۰۵(

دا هغه سوال دی چې دَ سپلاني دَ کردار يا خوبې سره تړلی بې ځوابه ليدی شي او کوم لوستونکي چې ناول دَ اوله سره نه وي وئيلی .. هغه کله هم نشي پوهېدلی � دا دَ دې ناول هغه خوبې ده .. چې بې دَ لوستلو يې انجام ته هيڅوک نه شي رسېدلی � ولې چې دا ناول فلمي وژن لري .. خو دَ پښتو دَ فلم په رنګه نه � دلته ناول نګار هغه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز په ډېر هنر خپل کړی دی � چې نن په مغرب کې دَ سسپنس په نوم يادېږي � دې نه علاوه په دې ناول کې داسې مکالمې هم په آخري بابونو کې شاملې کړل شوي دي .. چې قيصه دَ دې ناول اختتام ته نه رسوي � بلکه لوستونکي ترې ځکه ساتي � چې هغه دا قيصه لا خو سر ته رسېدلي نه ګڼي او غواړي چې مخته هم جاري پاتې شي ... خو دا قيصه به مخته دَ ناول نګار هغه لور برېښنا خان جاري ساتي .. چې په پښتو نه پوهېږي � په دې ورستۍ خبرې يا مکالمې کې هغه سوالونه چې ځواب طلب دي .. تاسو کتلی شئ..

-"بس که ماما بس که .. نوره مخته مه ځه .. اوبه ډېرې ژورې دي او دَ پاپا لامبو هم نه ده ايزده "

)شوق "پروني مخونه"... فصل _۲۴ ... مخ ۳۵۴ (

دَ شوق په ناول کې منظرنګاري

وئيلی کېږي چې ناول داسې ليکل په کار دی چې څوك يې لولي .. نو هغه دې داسې محسوسوي لکه هغه چې يو ښه فلم ګوري � او زه هم په دې اړه کې دغه رنګه سوچ لرم .. خو يو سوال مې په ذهن کې په دې باب داسې هم راپورته کېږي .. چې لکه څنګه چې دَ نن ډرامه دَ پرون له ډرامې نه بېله او بدله ده ..هم نوره نوره بدلېږي � نو دغه رنګه دَ نن فلم خو هم دَ پرون نه بدله بڼه او ډېمانډ لري � نو آيا دَ نن په ناول کې هم دغسې بدلون په کار دی او که نه ؟ څه هم که ځواب په " هو.. بې شکه ولې نه " کې سر ته را اورسي � خو دغه اثباتي ځواب به دَ نن دَ ناول کردارونه دَ سينونو او منظرونو په فريم کې هم دَ فلم په شان " کټ ټو کټ يا شارټ کټ " يا نېغ په نېغه قيصې سره خواوشا کې ښکاره کوي � کوم چې لازمي خبره ده .. چې تجريديت او ابهام ميانځ ته راوړي � اوس دلته دا سوال پيدا کېږي چې آيا .. دغه فارمولا به په پښتو ژبې کې ليکلې شوي ناول باندې هم لاګو کېږي ؟ او که دَ دې ژبې ناول هم دَ دې ژبې دَ فلم په شان نيم کلاسيکل انداز ته نيږدې نيږدې ليکل پکار دی ؟

پورته رابرسېره شوۀ سوالونو نه زما مطلب دلته دَ افضل شوق دَ دې ناول .. چې په جديده پيرائيه کې ليکلی شوی دی په حق کې داسې بحث کولو نه دی � چې دَ پښتني ناول دَ روائيتي چاپ نه يو طرف ته اوساتلی شي � ولې مونږ پوهی يُو ... چې " پروني مخونه" څه هم که په پښتو ژبې کې ليکلی شوی کتاب دی خو پښتني مزاج نه لري او نه يو عام او نا لوستی پښتون قاري ترېنه هغسې خوند اغيستلی شي لکه کوم خوند چې هغه دَ قيصه خوانۍ دَ دوکانونو په تهړو باندې پرتو فلمي قيصو او زړو قيصو يا نکلونو نه اخلي � کېدی شي چې زه هم دَ دې ناول هغسې نه اوستايم .. څنګه چې ستائيل په کار دی � زما يقين دی چې دَ دې ناول سره انصاف يو داسې نقاد کولی شي .. چې عالمي ادب يې لوستی وي او دَ اوسنۍ ادبي روئيو نه باخبر وي .. هم ويژن يې پراخ او آفاقي وي � خو وايم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به په دي چې چرته شوق صاحب دا نه اوګڼي چې ګني په پښتنو کې دَ هغه په دې ناول هيڅوك نه پوهېږي .. يا پوهېدل نه غواړي �

زما دَ پوهې مطابق په ناول کې منظرنګاري تش دَ منظرونو او ننداړو يا ماحول رانغاړل نه دي .. بلکه دَ قيصې دَ ښه وضاحت او تسلسل ساتلو دپاره دَ کردارونو په صحيح وخت ، په صحيح موقعه او صحيح مناسبو بڼو کې ښودل هم دي � ولې چې ناول دَ انساني ژوند يوه داسې صحيفه وي چې په کې دَ ژوند دَ سترياګانو، دردونو او دَ غم يا خوشحالۍ دَ کېفيتونو تاريخ رقم کېږي � او په تاريخ کې دَ ښکلو ننداړو، منظرو او جغرافيائي ماحول نه زيات انساني واقعات ، دَ هغوئ روئيې او وختونو سره ترلي رشتې څېړلی شي � هم ځکه خو قيصه دَ ناول دَ غوره شووْ کردارونو په لاس کې ورکول په کار ده � کوم چې په دې ناول کې افضل شوق کړې دي او زيات اهميت يې خپلې قيصې ته ورکړی دی � ځکه دَ ده کردارونه ژوندي ژوندي او سترګو وړاندې محسوسېږي � که مونږ اوګورو .. نو په دې درست ناول کې هم دومره ماحولياتي منظر نګاري نه ده شوې .. څومره چې ځمونږ دَ پښتو يا دَ اُردو ژبې دَ زړو ناولونو په يوه باب کې شوي ده � خو دَ دې باوجود هم افضل شوق په يو ښه او پُرتاثيره ناول ليکلو کې کامياب شوی دی � کوم چې دَ ده هنري کمال څرګندوي .. او افضل شوق په پښتو کې دَ يو دېر.. بلکه بېخي دېر جديد ناول نګار په حېثيت ميدان وهلو ته راغلی دی � يعني په دې نيت او سوچ .. لکه څنګه چې دئی په شاعرۍ کې دَ نوي فني انداز او نووْ فکري آّفاقي موضوعاتو سره ترلی شاعر يادېږي .. او هم دغه رنګه دئی په سفرنامو کې دَ ابن بتوطه په رنګه سېلاني هم مشهور شو � لنډه دا، چې افضل شوق دَ خپل نظم او سفرنامو په رنګه دَ پښتو دَ ناول بڼه هم دَ روائيتي قيصې نه دَ باقاعده اوسني معياري ناول په شکل کې راړول غواړي � او زما يقين دی چې دلته به هم ځينې پښتانه نالوستي نقادان هغه په دې جرم معاف نه کړي �

راشئ چې په دې لاندېنۍ پېره کې دَ افضل شوق په ناول کې دَ منظر نګارۍ نمونه او انداز اوګورو�

"او څه وخت ورسته دَ هغې فرعوني راڼې په اشاره باندې يو دنګ او پنډ جلاد، چې تك تور سری وي په اوږو يو غټ ساتول را اغيستی وي دَ سېلاني په خوا چې څنګه ور روان شي ، نو هغه په چيغو چيغو وائي..

-زه بې قصوره يم .. زه بې قصوره يم

خو جلاد مخ مخته ور روان وي له تناوزمه خنداګانو سره � او داسې هم وائي..

-تيار شه مرګ ته اې مشرکه

بيا دَ يوې غټې قهقهې وهلو ورسته وائي ..

-ستا سزا دا ده چې تا شرك کړی دی

-شرك؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په میدان کې ټول غلامان په یوه آواز داسې دَ حېرانتیا اظهار چې ځنګه اوکړي ، نو هلته لرې دَ رانی‍ې هاتشیپسوت سره په یوه اړخ کې ناست یو بل خېټور درباري راپورته شي او په خپل درانه غږ کې وائي..

-هو.. دې سپلاني ګستاخ دَ یوه خدای په وړاندې دَ بل خدای درولو هڅه کړې ده

نو ځکه سپلاني دواړه لاسونه پورته کړي او په تېره چیغه کې وائي..

-دا دَ وخت دَ رانی‍ې دَ سترګو دهوکه ده .. شرك نه

اوس به یې لا نور څه په خپلې صفائي کې وئیلو، چې دَ خیال له فرعوني نړۍ څخه ناڅاپه هغه وخت خپلې زمانې ته راستون شي، چې وسا وربانديې غږ اوکړي..

-سپلانیه .. درځه چې کوزېږو .. پورټ سعید راورسېدلو"

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۱۷-۱۸(

دا پورته نقل شوي مکالمه چې څه هم که زیاته منظر نګاري په کې نه ده شوي .. خو دَ لوستونکې په ذهن کې دَ دې مکالماتې اشارو نه دَ منظر او سین بالکل واضح تصویر جوړ کړي � او دغه رنګه ستائل په دې ناول کې دَ منظرنګارۍ دپاره په کار راوړل شوی دی � یعنې افضل شوق په خپل دې ناول کې داسې تجربې ډېرې زیاتې کړې دي � او هر منظر ته یې په اختصار تصویري بڼه ډېره په فني هنر داسې ورکړې ده � چې دَ لوستونکي په ذهن کې دَ سین یا دَ واقعې په حقله هیڅ ابهام یا تنده نشي پاتې � راشئ چې دا لاندېنۍ بله واقعه هم اوګورو چې افضل شوق په کې دَ منظرنګارۍ په اړه څومره په خپل اختصاري انداز کې کامیاب شوی دی ؟

"دا دُنیا زما ده او زه دَ دې ټولې نړۍ یوازینی خدای یم � دَ رېګ میدانونه زما دي، غرونه زما دي .. په سر اسمان او دلا ندې دا ټوله ځمکه زما ده او....

هغه به له قهره ډك نور نور څه وئیلو، چې دوې ښائسته پېغلې دَ شرابو له سُرایانو سره په موسکا کې په دربار راننوتلې او په یوه صلاح یې په لوړ غږ کې ورته اووئیلو..

-او مونږ هم ستا یُو اې دَ وخت زوروره فرعونه!!

فرعون دَ هغوئ په لور کتلو ورسته یو دم چپ شو او بیا یې هغوئ ته په ځیر ځیر کتلو کې نړۍ موسکا په شونډو څه راغله ؟ چې په دربار کې ناستو ساه نیولو خلقو هم سترګې اوړپولې او را ژوندي غوندې شولو�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون بیرته دَ کېنستلو ورسته په دربار کې یوې بلې خواته چې سترګې لا سمې نه وې غړولې ، چې درست درباریان ورته په سجدو کې پرېوتلو او هغه وَ جلاد ته ورغږ کړو..

-سینیج مه وژنه

تور خرټ او خېټور جلاد په خپل ځای باندې تم کېدو ورسته وَ فرعون ته چې څنګه په مړو اوکتلو، نو هغه ورته سر په اثبات کې ښورولو ورسته وئیلو..

-نه ګورې .. چې دَ سینیج سورې لُونې دَ ده دَ سر خېر غواړي ؟ "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۲۵(

دا پورتنی منظر هم دَ یو مکالمې دَ لارې په ډېر اختصار کې دَ واقعې وضاحت کوي � اوس که .. واقعه یا قیصه په لنډو خبرو کې واضحه کېږي .. نو وَ تفصیلي قیصو او نکلونو ته څه ضرورت ؟ دا هغه سوال دی چې شاید افضل شوق یې په ذهن کې دَ لیکلو په وخت لري � او دئی په خپل دې سوچ کې صحیح هم ځکه دی چې نن سبا وخت ډېر کم وي � خلق په لږ وخت کې ډېر څه کول غواړي .. او دَ نن ډیمانډ هم دغه دی � یعنې هر لیکوال ته په کار دي .. چې هغه هر څه په لوستونکو نه اوتپې � بلکه خبره دې دَ افضل شوق په شان وړه .. خو با مطلبه او په نوي انداز اوکړي � نو دغه رنګه به پښتون لیکوال محنت کولو ته جوګه شي او پښتانه لوستونکي به دَ نوؤ نوؤ خبرو په تلاش کې بیا کتابونه هم لولي .. انشاالله.

دَ شوق په ناول کې طرزبیان

وئیلی کېږي .. چې ټولو نه ښه او کامیاب ناول هغه وي .. چې په کې دَ ژوند حقیقي تصویر وړاندې کړل شوی وي � او داسې افضل شوق هم کړې دي � ولې چې څنګه چې دَ دې ناول " پروني مخونه" ابتدا دَ یو مسلسل تلاش او سفر سره تړلې ښکاري .. هم دغه رنګه په دې ناول کې دَ زرګونو کلونو پخوانۍ زمانې نه تر اوسنۍ زمانې دَ تاریخي حقائقو په اوږو یوه قیصه رارسول ډېر لوی ادبي فن دی � کوم چې ناول نګار نه یواځې دغه شاهکار کاوش په ډېر هنر او کمال قلمبند کړی دی .. وخت یې ورکړی دی .. خپل وس نه یې زیات انصاف ورسره کړی دی � ولې چې ناول دَ ناول په فارم کې لیکل ډېر سترې کار دی .. خو شوق صاحب دغه مشکل کار مونږ ته اسانه کړی دی � او دَ ناول قیصه یې داسې په ډرامائي انداز تر سره کړې ده � چې په هر دویم ګام یو وړکوټې واقعه یا افسانه مخې ته راځي � دَ حادثاتو ، واقعاتواو مشاهداتوعلاوه دَ تجرباتو دغه بهیر چې څنګه دَ ماضي نه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال په لور لاري لنډوي ...نو دَ ناول نګار خيالات او افکار هم هغسې دَ تغير دَ مرحلو نه راتېرېږي � يعنې په دې ناول کې دَ ذکر شوؤ قومونو دَ تهذيب او تمدن نه علاوه دَ ملکونو سپلونه هم په کې داسې رقم شوي دي .. لکه بنده چې يو ښه تاريخي فلم ګوري � او دا دَ يو ښه .. بلکه يو ډېر جديد ناول خوبي بللې شي � دَ دې ناول قيصه ډېره اوږده ده .. خو افضل شوق داسې په هنري اختصار سرته رسولي ده ، چې تنده په کې نه پاتېږي � او تر ټولو لوئيه خبره په دې کې هغه پښتني طرز دی .. چې دا قصيه په کې بيان شوي ده.

افضل شوق .. چې په دې ناول کې قيصې ته څنګه دَ سفرنامې افسانوي رنګ په ډرامائي انداز ورکوي � دغه هنري کمال په ورمبي ځل په پښتو ناول کې مخې ته راغلی دی � منم چې دا دَ يو ليکوال دپاره ډېر دَ کړاوْ کار دی .. خو دَ لوستونکي ذوق، شوق ، معلوماتي او تفريحي ضرورتونه مخې ته ساتل دَ يو ښه اديب ذمه واري هم ده � او دلته شوق صاحب هم خپل فن ته هم دغه رنګه تفريحي او اصلاحي رنګونه په ډېر انصاف او خوش أسلوبي ورکړي دي � خو زياته به ښه وه که ده دَ خپل ليك طرز لږ نور اسان ساتلی وی � داسې به دَ يو عام قاري خيال هم ساتلی شوی وو � خو بيا هم دَ دې باوجود مونږ دې ته ګوته څکه نه شو نيولی چې دَ افضل شوق خپل يو نظر او معيار دی او ده دَ خپل مخصوص معيار دَ برقرار ساتلو په غرض شايد په شعوري توګه دغسې کړي وي � دَ دې په حواله دا وئيلی شو چې کوم معيار ده خپل کړی دی نو دَ ادب دَ يوې طالبعلمې په حېثيت زه دا وئيلی شم چې دا به دَ هر باشعوره پښتون اديب دَ سبا معيار وي � او په کار ده، چې دغه رنګ معياري تخليقات په نورو ژبو کې ترجمه کړی شي چې داسې دَ دې تخليقاتو نه نور خلق هم خبر شي.

په دې ناول کې بې شمېره افسانې ، ډرامې په مختلفو پړاوْنو قاري يو منفي کردار (ولن) چې تهائي لېنډ سره يې تعلق دی او سوپيس په نوم په دې ناول کې خپل کردار ادا کوي .. زيات کړی دی � څومره چې سپلاني دَ ډاکټر وسا سره مينه کوي .. سوپيس دَ هغوئ په لاره کې خنډان اچوي � خو دَ دې هر څه باوجود دَ سپلاني سوچه مينه کامیابه شي � ولې او څنګه؟؟ دَ قاري په ذهن کې دَ راپورته شوؤ دې سوالونو په ځواب کې زه په حېثيت دَ يو لوستونکې دا وئيلی شم چې په دې ناول کې .. ناول نګار افضل شوق په فني اصولو دَ خپلې قيصې دَ ژوند خارجي او داخلي کړکېچونو او مسلو ژوره مطالعه کړې ده او بيا يې په ډېرې هنري سليقې سره په پښتني انداز کې دَ ناول قيصه جوړه کړې ده � او په داسې انداز .. چې افضل شوق په ناول کې پوخ کاره ښکاري � هغه په لوستونکو باندې اوتې بوتې .. دَ ځينو نورو قلمکارانو په شان نه تپې � هغه چې کوم ادبي کار هم کړی دی .. جواز يې ورته پيدا کړی دی � هم څکه خو دَ هغه په ادبي کاوشونو کې تکنيکي نيمګړتياوې نه شي ليدلی �

يو ناول نګار ته په کار دي چې هغه دې په نظر کې دَ قيصې په مناسبت دَ ژوندحادثات، واقعات ، مشاهدات، خيالات، افکاراو تجربات نه يواځې اولري .. بلکه په داسې ژبه دې بيان هم کړي .. چې هغه دَ عوامو ژبه وي � او داسې افضل شوق هم په خپل دې ناول کې کړي دي � لاکن دَ ده قيصه لږه کړکېچنه په دې ده چې هغه دَ ماضي سره دَ حال تعلق جوړولو هڅه کړې ده او هغه په داسې افسانوي او ډرامائي پېرائيه کې ... چې يو بې سواده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکی پرې کم پوهېدلی شي � خو دا دَ ناول نګار ادبي کم همتي نه شي بلل کېدی � ولې چې دغه ناول نګار دَ معیاري ادب یو داسې مریض ښکاري .. چې په روائیتي دعاګانو باندې نه .. بلکه په دواګانو رغېږي � یعني هغه .. پښتو نه پواځې دَ پښتنو ژبه ګڼي بلکه هغه دغه پښتو .. خواره پښتو دَ سیالانو سیاله هم ګڼي � هم ځکه خو.. دا لېونی شوق هـرکله دَ نړئیز ادب سره دَ مقابلې په نیت لیدی شي � دَ دې خبرې ثبوت مونږ ته په دې ناول کې هم ترلاسه کیږي �

افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلې قیصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړې دي .. چې دَ هغه په بیانیه او مکالماتي انداز کې هیڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي � دَ هغه لهجه او ژبه که څه هم لږ ډېره علامتي انداز لري .. خو دَ خوږلت دَ وجې تجریدي اشکال یا ښځې زیات معنوي مشکلات مخې ته نه راوړي � ولې چې هغه خپله دغه قیصه په منطقي انداز سر ته رسولو سره سره داسې ژبه هم په استعمال کې راوړي .. چې هغه عام فهمه ده او پښتني محاوراتي بڼه لري � خو دَ دې نه علاوه هم دَ هغه دغه ژبه په معنوي اعتبار سادګي نه لري � افضل شوق دَ معیار ساتلو په غرض کله کله خپل لوستونکي په ازّمائش کې هم ساتي � خو لوستونکي دَ هغه دَ دې فکري هنر نه اوس ښه بلد شوي دي � څه چې هغه په دې ناول کې وئیل غواړي .. هغه هرڅه دَ لوستونکو دَ فهم او سمجهـ په دائرو کې ښکاري � خو شرط دا ، چې لوستونکي عام فهمه .. یا سطحي فکر او سوچ لرونکي نه وي �

په دې خبرې کې هیڅ شك نه پاتې کېږي چې دروغ ... نن ځمونږ دَ معاشرې تر ټولو لوئی ریښتیا بللی شي � دروغ وئیل .. دروغ لیکل او اورېدل نن ادبي فن ګڼلی شي � خو په دې ناول کې ریښتونی ناول نګار سپلاني افضل شوق دا خبره حقیقت ته رسول غواړي .. چې دَ معروضو بدلون ، دراصل کې دَ موضوعاتو بدلون وي � او موضوعات دَ وخت سره سره زېږونې کوي � یعني ناول نګار یقین لري ، چې دَ انسانانو ګېر چاپېره ماحول دومره په تادۍ نه بدلېږي .. چې ځومره په تېزۍ باندې دَ هغوئ احساسات او سوچونه تغیر سره مخامخ کېږي � نوځکه خو دَ افضل شوق اندروني کېفیات دَ موجوده ماحول نه مخ مخته یوُن کوي � او دغه رنګه هغه غواړي چې زمانه دې دَ ده په نقش قدم روانه وي � ولې چې هغه دَ خپل ذات او خپل بې سواده قام ژوندون دَ نورو مخته وتو قامونو سره په سیالۍ کولو کې ګوري � هم دغه وجه ده .. چې هغه په وړو خبرو کې لوئی فکرونه داسې په علامتي او افسانوي انداز کې وړاندې کوي .. چې پښتانه ورته حق بق پاته شي � دا هغه طرزبیان دی چې افضل شوق یې په دې ناول کې هم دَ خپلو مختصرو نظمونو په رنګه استعمالوي � نو ځکه خو په دې ناول دَ پوهېدلو دپاره زیات وخت ، ډېر غور و فکر او شعوري ادراك نه کار اخیستل په کارېږي �

ما دَ خپل تنقیدي استعداد دَ مخې چې ځومره کولی شو.. هومره جائزه مې دَ دې ناول " پروني مخونه " په اړه وړاندې کړه � نور ګوره چې په دې ناول کې لا خو څه څه شته؟ دا به وخت په وخت نقادان رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په آخر کې زه دا دعا کوم چې الله پاك دي دَ افضل شوق او پښتنو تر میانځه دَ فکري فهم اوږدې لارې په دې نیت لنډې کړي .. چې پښتو په ګډه مخته بوځي � امین ثمه امین

حسینه ګل

کاکا صاحب .. تحصیل او ضلع نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ نقادانو په نظرکې

.... "افضل شوق فنکار هم دی او زه یې په فن مئین یم ، ځکه یې زه خپل ځان، خپل ځیگر گڼم � دا جذباتیت نه حقیقت دی � افضل شوق .. افضل هم دی او شوق هم � افضل ورته په دې وایم چې خدای پاك وربانديې ډېر فضل کړی دی � دَ هغه شخصیت ته خوارۀ هم ورکوي او برکت هم � هغه دَ نثري شاعرۍ یو معروف فنکار دی � دَ ډېرو هېوادونو سېل یې کړی .. ډېر څه یې لیدلي دي .. ډېر څه یې په خپل نړیوال شخصیت کې ځای کړي دي � افضل شوق .. شوق ځکه دی چې بنده ورسره یو ځل اوویني نو دَ هغه په زړه دَ اشتیاق کډې واچوي چې بیا بیا مې اولیدی � شوق دَ هغه دَ نثري شاعرۍ او سفرنامه نگارۍ تر شا یو محرك قوت دی او دغه قوت داسې برقیت لري چې دَ هغه شخصیت ته یې مقناطیسیت بخښلی دی � دغه شوق دَ هغه شخصیت هزار داستاني کړی دی � زه چې دَ افضل شوق فن او فکر ته په فکر شم نو ماته سترگه ور، دانشور او سخنور ښکاره شي � زما دا یقین دی چې که دَ هغه تصنیفات داسې په شوق چا اولوستل څنگه چې ما لوستي دي نو هم دغه څه به وائي .. څه چې ما اووئیل �

)ایاز داودزئی ــ" مزل په واورو باندي" ببك ټائټل فلېپ 2004(

.... "ځمونږ دې سپلاني شاعر حقائق لیدلي او تسلیم کړي هم دي خو لهجه او رویه یې بېجده شاعرانه ده� احساس او شعور یې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه یې دَ شاعر ده � دلیل یې په حق دی خو تخیل یې شاعرانه دی � چې رومانوي طرز اظهار او رموز و اسرار لري � ولې دَ دې هر څه باوجود هم دَ انا پرستۍ، خودپسندۍ، احتجاج او بغاوت غېر ذمه دارانه نعرو او دَ جذباتیت او اذیت غېر ضروري کېفیاتو نه بچ پاتې شوی دی � دا سپلانی شاعر چې چرته تلی دی ، خپل شاعرانه حس او نظر یې دَ ښائست غېږه کې غورځولی دی � او دَ مینې په غېږ یې پاسولی دی � دا هم حقیقت دی چې دې سپلاني شاعر دَ ښائست په ستائینې او دَ مینې په څرگندونې کې بخیلي یا کنجوسي نه ده کړې � هر چرته یې دَ حسن نه فېض موندلی دی او هر چا ته یې دَ مینې تاوْ رسولی دی � او دَ ژوند ساز یې غږولی دی � په فن کې یې دَ ژوند حقیقتونو ته یو رومانوي پېکر او رومانوي تصوراتو ته دَ یو حقیقي نظر ورکولو هڅه کړې ده � او دغې هڅې دَ شاعر دَ فن کېنوس نور هم وسیع کړی دی"

)سلیم راز ــ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ ــ 17 او 18(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په راتلونکې کهول کې افضل شوق خپله څېره هم لري او دَ خپل انفراديت په قائمولو کې بوحت شاعر هم دی � په غزل کې دَ ده شعري رنګ دَ فکري اثباتيت رنګ دی � خو زما په نيږدې دئی دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دَ ده نظمونه په اختصار کې تفصيل هم ښائي او دَ ده دَ فکر په تجربې کې .. دَ تجربې بيان هم � افضل شوق موضوعات لري � او کائنات يې موضوع دی خو لطيف او خواږه اړخونه به يې تر بحث لاندې وي � افضل شوق زما په نزد دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دلته دَ ده کړاوْ، فکري وحدت او دَ موضوع تفصيل زيات پرله پوري ليده شي"

)پروفېسر ربنواز مائل ــ " شلېدلی امېل" مخ ــ 9 تا 11(

.... "خو دَ پښتنو به پيران زوره ور وْ .. يا به دَ الله تعالی پيرزوئينه وه چې په دې کې داسې نوی کهول راپيدا شو چې نه يوازې به دَ باباګانو وياړلی تاريخ دَ خوندي ساتلو ذمه وهي بلکه دَ نوري نړۍ سره به يې ګام په ګام پر مخ بيايي � افضل شوق دَ همدغو استازو په صف کې ولاړ ليکوال دی � ده ښاغلي ، دَ ادبياتو په ډولا ډول نوعو کې په برياليتوب قلم چلولی دی � سفرنامې يې په پښتنو کې داسې نامې دي چې ان زما په شان سخت دريځي لوستونکي هم خوند پر اخيستی دی � تصويرونه يې صفا، رانه او پر واقعيت ولاړ دي � ياد مې شي چې دَ پېښور په يوه عالمي کانفرانس کې، چا منکر په (اووه ګامه مزل) نيوکه کوله چې دَ بنکاك حالات يې چې بيان کړي، هغه دَ پښتني معاشرې خلاف دي � ما ورته اوويل چې شوق خو څه پښين يا لورالائي منظرکشي نه ده کړې � بنکاك همدا شان دی چې ده ستايلې � سړی استوئ بنکاك ته .. تمه ورنه دَ لورالائي کوئ � په دوو نورو سفرنامو کې هم همداسې ، واقعيت ته وفادار چلېدلی دی � دَ افضل شوق په قلم دې برکت شي چې داسې ملغلرې په خپل قام لوروي"

)سعدالدين شپون ــ " پروني مخونه " ورمبۍ ديباچه ــ2006(

.... "ښاغلی ليکوال او شاعر افضل شوق تر اوسه پوري دَ يو سپلاني ليکوال په توګه دَ يونليکونو ډېري په زړه پوري بېلګې پښتنو لوستوالو ته وړاندې کړې دي � خو دا دی دا ځل دغه دَ نړۍ دَ بېلابېلو برخو دَ ليدلو شوقي سپلاني پښتون ليکوال دَ يو داسې ناول ليکلو تابيا کړې ده چې هم دَ نړۍ له ننداړو سره تړلی دی ، هم دَ مينې له کيسو سره، هم دَ بېلا بېلو کلتورونو له پېژندنې سره او هم له هنر سره ، له کيسې او داستاني په زړه پوري بيان سره � دَ افضل شوق دغه ناول ډېرې ښېګڼې لري � دَ يو ښه ناول ډېرې زياتې خوبۍ يې په کې خوندي کړې دي � " پروني مخونه" يو ډېر خوږ ناول دی او په داسې ښه کښل شوی دی چې لوستونکی په پرله پسې توګه دَ ځان په لور کشوي او نه يې پرېږدي چې دَ پاتې برخې له لوستلو يې تېر شي� او دا دَ يو داستاني اثر مهمه خوبي ده او مونږ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو ژبه دَ داسې په زړه پوري آثارو کښلو او خپرېدنگ ته ډېره اړتیا لرو � دا دَ ژبې دَ شتنۍ او اهمیت نښې نښانې دي "

)زرين انځور ــ " پروني مخونه " دومه دیباچه ــ2006(

........."خصوصاً دَ هغه مختصر نظم ډېر ارزښتناك دی � حقیقت دا دی چې دَ اروانښاد ایوب صابر راپس ښه او معیاري آزاد نظم لیکل ډېر مشکل کار دی ، خو افضل شوق چې په مختصر نظم کې دَ خپل فکر ، خیال او موضوع دَ اظهار او ابلاغ کوم کوشش کړی دی ، هغه خپل رنگ، آهنگ ، خوند او تاثیر لري � دَ ده اصل خوبي دا ده ، چې دَ ده په شاعرۍ باندې دَ هیڅ شاعر اُسلوب حاوي نه ښکاري � بلکه داسې محسوسېږي چې افضل خپل اظهار په خپل انداز او الفاظ کې کوي � دَ افضل شوق په شاعري کې بنیادي موضوع ښکلا او دَ ښکلا لټون دی � هغه په حسن نه مړېږي � دَ هغه جمالیاتي تنده دومره زیاته ده چې دَ الطاف حسېن حالي دَ " هی جستجو که خوب سې خوب تر کهان " غوندې مسلسل تلاش په مرحله کې ښکاري � امکان لري چې دا مجازي مینه یې حقیقي مینه اوگرځي"

)سعید گوهر � " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ــ 25 او 26(

........."شوق صاحب چې په ژوندانه کې هم په سفر وي .. دَ " هغې" په تکل کې سرگردانه گرځي � دَ خپل فکر او په دشتونو ښارونو کې هم او په ښکاره هم دَ دغې " پیکر" .. دغې " ښاپېرۍ" تر لاسه کولو او دَ موندلو هڅې کوي � ډېر مخونه اوویني او یقین یې په هر مخ راشي .. چې دا هم " هغه" ده � خو دا د یقین اوبه یې سراب اوخېږي او دَ مینې تنده یې ماته نشي � او شوق صاحب دَ وینا مطابق " دَ سلو یار" شو � که زه خطا شوی نه یم � نو دَ شوق صاحب ټول نظمونه په روزمره او ساده الفاظو کې دي خو علامتي رنگ لري او ژور مفهوم په کې پروت دی � افضل شوق صاحب دَ امن او سوکالۍ په ارمان دی � چرته چې دَ مینې ټول عمري پسرلی وي .. زور ظلم نه وي .. استحصال نه وي � خوشحالي ، سوکالي وي � دغه ځېره ده چې شوق صاحب یې په لټون پسې اوس هم خپل کوشش جاري ساتلی دی � او دَ مایوسۍ ښکار شوی نه دی � دغه ځېره دَ امن ښاپېرۍ ، دَ امن ناوې ده � لیك یې جرتمندانه او بېباکه دی"

)اکرام الله گران ــ " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ــ 28 تا 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "افضل شوق دَ سهېلي پښتونخوا يو نامتو او مخور شاعر دی � خپل انداز، خپل اُسلوب او خپل يو فکر لري � دَ ده نوم دَ نوي کهول دَ لومړي قطار په ليکوالو کې په وياړ اخيستل کېدلی شي � نظم بالخصوص لنډ نظم دَ ده دَ خوښې ميدان دی چې دَ خپل مافي ضمير دَ اظهار دَ پاره يې خپل کړی دی � دَ فکر ژورتيا او دَ خپل چاپېرچل دَ مسائلو کتنه او مخته راويستل دَ افضل شوق دَ شاعرۍ خصوصيت دی � په شاعرۍ کې نظم او غزل جلا جلا ميدانونه دي � لاکن افضل شوق په دې دواړو ميدانونو کې دَ خپل فکر آّس برابر ځغلولی دی"

)سرور سودائي ــ " شلېدلی امېل" وړمبی فلېپ ــ 1987(

―――

.... "افضل شوق يو ښکلی شاعر دی � دَ هغه په شاعرۍ کې خاصکر نظم ډېر خوږلت او تاثير لري � دَ هغه نظم جديد دی او هغه دَ کلاسيکي او جديد ادب ډېره په سنجيدګۍ او ژور نظره مطالعه کړې ده � په غزل کې يې دَ تغزل زور او شستګي ليدی شي � دَ افضل شوق په شعري لب ولهجه کې زړې او نوي استعارې په هنري انداز ليدی شي � دَ هغه په شاعرۍ کې حقيقي عشق او دَ دې انتها په حواله ډېر اشعار موجود دي � دَ افضل شوق دَ شوق انتها او دَ هغه شاعرانه غرور او له محبوب نه کړې ګيلې او شکوې او دَ هغه محبوب دَ لټولو جنون به هغه ضرور په نورو شعرونو ليکولو مجبوروي " �

)راشد کنډي ــ کتاب " افضل شوق ايک شخصيت .. ايک تاثر" مخ 21 او 23 (

―――

.... "ښاغلی افضل ادب دَ ليلا مئين دی او دَ مينې په دښته کې يې دَ شوق کېږدۍ خوره کړې ده � په دې دښته دَ ښکلا قافلې ځي او راځي او شوق دَ ښکلا کرشمې ترې راټولوي � کله کله خو دَ شعر دَ پرۍ دَ غاړې امېل ترې دانه وانه کېږي او شوق په ډېر شوق دَ شلېدلي امېل دانه وانه مرغلرې راټولوي � دَ ادب دا لېونی او لالهانده مجنون دَ شوق دَ پېريانو خولۍ په سر ږدي او دَ ښکلا اووه ګامه مزل کوي � هسې ماته دا لټون ډېر ښکلی ښکارې ګ افضل دَ خپل آّئيډيل او معشوق لټون کوي � دا ډېر ښکلی ارمان دی . شوق چې په څه کې دا ښکلی معشوق لټوي ، هغه شيان هم ښکلي دي � افضل شوق بختور دی .. چې يوه ښکلا په بله ښکلا کې لټوي"

)پير محمد کاروان ــ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ ــ 32(

―――

.... "ښاغلي شوق څه ډېر مشرقي او مغربي ملکونه کتلي دي او هم دَ دې (خصوصاً مغربي) ملکونو دَ ادب مطالعه يې ښه ژوره کړې ده � نو ظاهره ده دَ هغه په ليك او تخليق کې دَ دغې مطالعې څه اثر به خامخا ښکاره کېږي � او هم دغه سبب دی چې ښاغلي شوق په نظم او نثر کې دَ پښتو روائتي ادب نه ډډه کړې ده � نو ځکه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَ هغوئ په هر ليك او تحرير كې دَ پښتو ادب په حواله يوه نوي تجربه محسوسېږي � خو هغه دَ دې ژوري مطالعې دَ تاثر باوجود په شعوري توګه دا كوشش كوي چې هغه دَ پښتو او پښتنو دَ پاره اوليكي او معياري او ليكي � خو دا هم كېدی شي چې دَ شوق دغه معياري او تجرباتي ليك دَ " نن" دَ لستونكي دَ ذهني قوت نه بالا وي.. خو ممكنه ده چې دَ دغه نن لوستونكی دومره ذهني، شعوري او عملي قوت حاصل كړي چې دَ شوق دَ " سبا" دپاره ليك مطالعه ورته اسانه شي � دا خبره مې په دې بنياد اوكړه چې ښاغلی شوق خپله اعتراف كوي چې هغه دَ نن دَ لوستونكي په ځای دَ سبا دَ لوستونكي دپاره ليكل كوي"

)طاهر آفريدي ــ ناول " پروني مخونه " دريمه ديباچه ــ 2006(

..... "دَ جديد نظم په ميدان كې افضل شوق دَ مختصر ترين جديد نظم ښه شاعر ګڼلی شي � په شاعرۍ كې دَ رب نواز مائل شاګرد او ملګری دی � دوئ نظم او غزل دواړه ليكي .. خو فطري ميلان يې نظم نه دی � دَ افضل شوق دَ نظم موضوعات ډېر سنجيده دي � دَ ده لهجه دَ سويلي پښتونخوا ده چې دَ عامو لوستونكو دَ پاره ډېره سليسه نه ده "

)ډاكټر سلمه شاهين ــ" جديد نظم په پښتو كې" پي ايچ ډي مقاله مخ ــ 445(

.... "دَ افضل شوق تخليقي زور او كمال ته چې سوچ كوو ، نو دا خبره مخامخ راځي چې هغه څه هم محسوس كړي دي .. نو په عمل كې يې انتها ته رسولي دي � او دَ هغه دغه تخليقي جنون او فكري لېونتوب نن هغه دَ فن په انتها اودروي � غرض ، دَ هغه شعر دی او كه نثر .. په دواړو كې هغه يو لاره وركی، لاروی ليدی شي � دَ هغه سفر ، دَ هغه دَ ذات سفر نه دی بلكه دَ ځان دَ پېژندنې ، دَ ځان دَ بيا بيا پيداكونې سفر دی � دَ هغه دغه وركوالی هغه ته دَ لټون او تلاش يوه داسې جذبه وركړې ده � چې كله كله دغه وركوالی دَ هغه جسماني وجود هم مشكوك كړي � خو داسې نه ده ، هغه شته او شكر دی ، مونږ ليدلی دی � ډېرو به ليدلی وي � خو دَ ده دَ وجودي اظهار كور نيشته ، وطن ئې نيشته � خو بيا هم دَ ده هره رشته څمونږ سره په هنري او فني جواز موجوده ده ، چې قدر يې هم كوو او منو ئې هم � او بله دا ، چې دَ هغه هنري او تخليقي وجود دَ يو ژوندي او متحركه تحريك په شان څمونږ نه ګېر چاپېر ليدی شي"

)حسينه ګل ــ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ ــ 36 (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "ښکاري چې شوق سره دَ ډېرو ناهیلو ناهیله نه دی � ځي او دَ هیلو دَ کاروان سره سم ځي � هغه چې یوه هیله ورسره وي .. اودرېدلی چرته شي � شوق خپل لټون انتها ته رسولی دی � په دې خو مسلسل سفر کې ورك دی او ځانته پېرې هم وائي � او بله مهمه خبره دا ده ، چې هغوئ خپلې کیسې هم په زیات کمال او په ډېر شوق وړاندې کوي � په کومو کې چې دَ ده دَ جذبو صداقت برېښي � زه ورته زړور او ریښتونی شاعر په دې وایم چې خبره ښکاره کوي او څه چې احساسوسي ، هغه په شعر کې راکاږي � دَ هغوئ نظمونه مي خوښ په دې خبره شول چې حقیقي او ریښتوني څېرې په فکري هنر او دَ نوي سوچ له لارې داسې څېړل شوي دي � چې هره کیسه دَ لوسنوکي په مزغو کې رقم رقم تصویرونه جوړوي � او زما په اندازه ، همدغه لفظي او فکري انځورګري خو شوق په پښتو شاعرۍ کې له نورو شاعرانو نه منفرده کوي"

)ډاکټر فریده هوډ سېفي _ "په لټون ستا دَ څېرې" مخ _ 39(

.... "افضل شوق ځمونږ دَ نوي قبیلې یو ځوان او ډېر ښه شاعر دی � شوق که نظم لیکي او که غزل .. دواړه ښه لیکي � زه دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېره بې ساختګي محسوسوم � او زما په نزد په شاعرۍ کې تر ټولو لوئی کمال هم دغه بې ساختګي ده � په خالي الفاظو او دَ فن په پېچیدګیانو شاعري ، شاعری خو وي .. خو شاید چې دومره اثر په کې نه وي او ښه شاعرکله هم دا پابندیانې نه قبلوي � هغه خو دَ زړه خبره کوي او هغه خبره که په ځان پسخوند وهل وي هم .. نو ځان ترې نه ژغوري � لکه شوق چې وائي

مازې دَ یار دَ موسولو په نیت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

)سهېل جعفر _ " شلېدلی امېل" دوم فلېپ _ 1987(

.... "دَ افضل شوق په غزل او نظم کې اختصار لیدی شي ... کوم چې هغه په شعوري توګه کوي � دَ هغه په شاعرۍ کې بنیادي اهمیت دَ احساس دی � سلیم راز صاحب چې دَ شوق شاعري دَ سریالزم په سرحدونو کې داخله شوې ګڼي او سعید ګوهر ورته مجازي عشق نه دَ حقیقي عشق په لور یوُن وائي .. خو زه دې دواړو سره اختلاف کوم او دَ خپلې مطالعې په رڼا کې وایم چې دَ افضل شوق شاعري دراصل دَ ریلزم او سریالزم یو حسین امتزاج دی"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)فېصل فاران ــ هفت روزه "روښن پاکستان" نېټه7 �14نومبر 2003(

.... "هر لوئی او رېښتونی فنکار همېشه دَ نوو، خیالاتو او حقائقو په تلاش کې وي او دغه تلاش او جستجو په شوق باندې هم دَ نووْ دریافتونو دروازې خلاسوي � افضل شوق په بنیادي توګه یو سیاح فنکار دی � او په پنجابۍ وئیلی کېږي چې " شوق دا کوئي مول نهین" (دَ شوق هیڅ قیمت نیشته) ځکه خو دې عالمي شوق وَ افضل شوق ته شهرت ورپه ګوته کړو � دَ افضل شوق سیاحت دَ نورو سیاحانو نه ممتاز ځکه دی چې هغه یو فنکار هم دی � دَ هغه په سیاحت کې چې خومره فن دی .. هومره یې په فن کې سیاحت لیدآ شي"

)عبدالهادي حېران ــ هفت روزه" روښن پاکستان " نېټه 1- 8 جولائي 2003 (

.... "افضل شوق .. چې بې وزره دَ خپلو خیالاتو او افکارو په سهاره الوتی لیدلی شي .. بلکه دَ دې کره ارض سینه یې هم څیرلي ده او مخته اوتی دی � هغه دی خو انسان .. لاکن دَ یو نه ښکاره کېدونکي انسان په رنګه چې جادوئۍ ټوپی یې په سر کړي ده � زما یقین دی چې که دَ هغه په کتابونو باندې دَ هغه تصویرونه نه وی .. نو هغه ته دَ هر قسم څیز شکل ورکول کېدی شو� ماته دَ هغه دَ ورمبۍ شعري مجموعې دَ چاپېدو وخت ښه په یاد دی .. چې هغه یې دَ شهرت وَ آسمانونو ته رسولی ووْ � داسې خو هغه په پښتو کې لیکل کوي خو دَ لیکلو معیار یې انګرېزی، فرانسیسی، اُردو او نورو مخته اوتو ژبو دَ لیکوالانو نه په هیڅ معنا کم نه دی � نو ځکه هغه ته تش دَ پښتو شاعر یا ادیب وئیل .. دَ هغه شخصیت محدود کول دي � ولې چې دَ هغه په افکارو کې آفاقي رنګ دَ عصري تقاضو مطابق لیدی شي"

)رفعت اعوان ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 17 مارچ 2005(

.... "دَ افضل شوق تحریرونو زه داسې په ګرفت کې واخیستم چې ما دَ هغه درې واړه سفرنامې اولوستلې � په پښتو کې دَ هغه سفرنامو دَ یو نوي انداز رواج راویستو� په خپل ځانګړي طرز کې افضل شوق په ادبي دُنیا کې ډېر اوچت شهرت لري � شاعر خو هغه .. اول هم ډېر مقبوله دی � دَ هغه مختصر نظمونه چې هغه په یورپ کې لیکلي دي هم دَ منظومې سفرنامې حېثیت لري � دَ کوم دَپاره چې هغه دَ شاباشي مستحق دی � دَ هغه په سفرنامو دَ قاري دپاره دَ دلچسپیانو سره سره عمراني مطالعې او معلومات قدم په قدم لیدلی شي" �

)عمرګل عسکر ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 19 مئي 2005(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـــــ

.... "کله چې ما دَ افضل شوق نوئآ کتاب اولوستلو ، نو ماته دَ نوي عالمي ادبي اصطلاح را په ياده شوه � افضل شوق باچا سړی دی چې کتابونه په ملګرو کې مُفت تقسيموي � او دَ مارکېټنګ هيڅ شوق نه لري � لاکن که دَ افضل شوق دغه دلچسپه کتابونه که په يورپ کې په انګرېزي ژبې کې چاپ کېدلو .. نو په لکهونو کاپياني به يې خرڅې شوي وی � دَ هغه په سفرنامو کې نه يواځې دَ سفر حالونه دي بلکه په دې کې دَ هر ليدلي ملك ادبي، ثقافتي، سياسي، سماجي او معاشرتي صورتحال او معلومات هم ليدلی شي � دَ هغه په سفرونو کې دَ قره العين حېدر دَ ګلګست خاصې هم شته او دَ " نيو ريالزم" تهيوري هم ..ځکه په فن کې ځمونږ افضل باکمال دی"

)فاروق سرور ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 16دسمبر 2004(

ـــــ

.... "سفرنامه ليکل دَ هر چا کار نه دی � ما ډېري سفرنامې لوستي دي چې دَ کتاب په سر يې سفرنامه ليکلي وي � خو ولې هغه خو يا رپورتاژ وي او يا يوه ډائری � خو افضل شوق چې کومې سفرنامې ليکلي دي .. هغه په رېښتيا سفرنامې دي � ځان يې پسې ګړولی دی � په کور کې يې څه خيالي سفرنامې نه دي ليکلي � دَ هغه په سفرنامو کې داسې محسوسېږي لکه چې دا بيان .. بلکه په حقيقي نظر دَ دغه مقام سېل کوي � افضل شوق يو داسې معتبر نوم دی چې دَ لر وبر او جنوبي پښتونخوا ليکوال يې نوم په ډېر ادب او احترام اخلي � هغه که نثر ليکي او که نظم .. په دواړو کې يې ډېر زيات مهارت دی � بلکې زه خو بعضې بعضې ليکوالانوته .. کوم چې دَ سفرونو شوقيان دي او سفرنامې ليکي وايم � چې دَ سفرنامې چل دې دَ ښاغلي افضل شوق نه زده کړي"

)مصور قرېشي ــ " روزنامه وحدت پښور" نېټه 19 فروري 2005(

ـــــ

.... "افضل شوق چې تعلق يې دَ کوئټه بلوچستان نه دی ..دَ پښتو ژبې يو ډېر ښېژندلی اديب او شاعر او مشهور سفرنامه نګار دی � هغه چې څومره ادبي کتابونه هم چاپ کړي دي .. دَ پښتو سنجيده قارئينو کې ډېر زيات خوښ کړي او ستائلي دي � هغه دَ يورپ په سفرونو کې دَ هر ځای او ښار وَ هر هغه څيز ته ګوته نيولي ده .. چې يو بهترين او کامياب سفرنامه نګار يې قلم بند کوي � هغه دَ هر ملك او ښار دَ اوسېدونکو خلقو بودوباش نه علاوه تهذيب وتمدن ته دَ يو ښه صحافي په نظر هم کتلي دي � دَ پښتو په ليکلی شوۀ روائتي سفرنامو کې افضل شوق په ورمبي ځل انفراديت او جدت ځکه پيدا کړو� چې هغه دَ محل وقوع په مناسبت دَ هري خبري آغاز کوي � او دغه خاصه دَ هغه په نظم ليکلو کې هم ليدی شي "

)سندې مېګزين .. " روزنامه مشرق پښور" نېټه � 7 نومبر 2004(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "لېوني مې ډېر اوليدلوخو دَ شوق غوندې لېونی مې هيچرته نه اوليدو � چې په فټ بال اخته شو ، نو له فټ بال سره ې دَ مجنون غوندې عشق شروع کړو� چې دا تنده يې ماته شوه ، نو دَ شعر په لېونی لوبه داسې اخته شو � چې په يوه وخت کې به يې درې څلور منظوم شيان اوليکل � دغه رنګه چې دَ کمپېرنګ په موذې مرض اخته شو .. نو له رېډيو پاکستان کوئټې نه پښتو " امېل" پروګرام يې دومره په مستۍ کاميابۍاو په شوق شپږ کاله مسلسل اوچلولو .. چې فلمي هېروئيني مسرت شاهين غوندې يې دَ ستورو په شمېر خپل پرستاران پيدا کړل � او بيا چې په سياحت بوخت شو .. نو او س چې يې حال کوې ، نو پته به اولګي چې فلاني ملك له لاړ دی �

)پروفېسر محمود اياز ــ مياشتنۍ مجله .. " ليك " مئي جون 1996(

.... "افضل شوق زموږ دَ دې سيمې نه بلکه دَ پښتو ژبې هغه خوږ ژبی شاعر دی چې پښتو ژبې او پښتون قام ته ورپېښې سترې او دَ هغو سترېو دردونه دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوعات دي � څکه خو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ غم جانان سره سره غم دوران ډېر نمايان دی � دَ شوق صاحب شاعرانه احساس موږ دَ ده په غزلو او نظمونو کې ښځي واضح ليدلی شو � ځکه چې دَ شوق صاحب نظمونه واقعي دَ خپل وسعت او اثر په وجه په پښتو ادب کې ځانته جلا او ښېل مقام لري"

)فېض محمد شهزاد ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001 .. مخ 1009(

.... "(دَ افضل شوق دَ يوه نظم دَ لاري) .. هغه که له ژونده تنګ دی او ژوند دَ خپلو اوږو بار بولي .. هغه دَ نن دَ بې حسي ټولنې ساړه لاسونه دي چې دَ انسان دَ مينې ګرم وجود يې په ساړه او بې حسه وجد بدل کړی دی � دَ ماده پرستۍ زهر يې دَ انسانانو مينې، کلي او ښارونه په ژوندۍ اديره بدل کړی دی � افضل شوق دَ ژوند دا ظاهري ښکلا نه قبلوي � دئ دَ نن ښائست او تش دَ بې معنا لفاظي قائله نه دی � افضل شوق دَ مينې له جذبو څخه خلاسې رشتې تش ګلان ګڼي � افضل شوق دراصل دَ نظم شاعر دی � دَ ده کوچنې مګر جامع نظمونه دَ ده وَ شاعرۍ ته ژوند وربخښلی دی � دَ ده جذبې دَ لفظونو محتاجه نه دي بلکه لفظونه دَ ده په جذبو دَ ځان تول زياتوي � دئ دَ نظم ګو شاعرانو په صف کې ځان نه دروي .. بلکه دئ خپل نظمونه دَ نظمونو په صف کې دروي � افضل شوق نه دَ مقابلې ښکار دی .. نه دَ شهرت په تلاش دی او نه دَ صف بندۍ قائله�

)نصيب الله سيماب ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001.. مخ 1121او 1123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"افضل شوق ته نذر"

دَ سفر شوق دي سترِی مه کړه دَ فکرونو اوږي

دَ اروپا نه دي پښتون کور ته سوچونه راوړل

دَ امنیت خوب دي رښتیا شه په ښایست مئینه

بارودو سوځ سترغلیو له دي خوبونه راوړل

*****

دَ روم،اټلي،سپېن،جرمني،سکاټ لېنډدَهرځای چې وي

پري زادګیو او خوشبویو پسې شوق کړی یُون دی

مطالعه ده ، تجزیه که مطلب تنده ده

ویړ کائنات کې دَ ښکلا دَ سرچینې لټون دی

*****

دَ نظر تنده دي سړه نه کړه دَ واورو کوځو

دَ طلب سترګې دي لا نور نور منظرونه غواړي

دَ کائنات دَ مصور دَ هر شاهکار په لټون

شوق دی دَ ویړ جهان دَ ګوټ ګوټ سفرونه غواړي

*****

دَ ژوند او ژواك، خوراك او څښاك په باب به وي مهذب

ټول دَ هوس دریاب کې ډوب دي ناخبر دَ ځانه

دَ مقدسو رشتو نرخ تر سرې کاسېرې کم دی

رقص دی ، نغمه ده ، خوشبوئی دَ آزادي پرېمانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

منمه شوقه! په اُلفت کې هم افغان ګڼې ځان

لېمه دي ټيټ کړه سرلوړي دي دَ ځان اوساتله

يو " ونېسا" څه ، ترتا ټولې پېرنګۍ شه قربان

دَ سيالو سيال وې او پښتو دي په کې اوپاللا

*****

چې سائې خپلو کې ګډېږي او يو کېږي سره

"دَ مقدس ښار فرېبي ژوند" په راز پوهې شوې که نا؟

دَ لاراکُوك هغه کلك خواست دَ ډانس دي ولې رد کړو؟

دَ سپلاني پښتون دَ زړه په آوّاز پوهې شوې که نا؟

*****

دَ جذبو جنګ چګې چرته خوږ شي ته ترې لرې تښتې

ته دَ مغرب دَ دروغجنې موسکا نيت پېژنې

تا دَ سفر داستان کې راز دی دَ قدرونو نغښتی!

دَ خپل فطرت په ضد افضل يې پښتون پت پېژنې

*****

مائيکل اېنجلو ته هوسېږي سرې مخمورې پېغلې

که خنده رويه دي دولت ګټي .... جنسي آلّې دي

او دَ موزارټ په موسيقي مستې مسرورې پېغلې

دَ محبت دپاره هر زړه ته دَ سرو تالې دي

*****

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته دَ خپل وطن دَ خوارو خواره ورځ ښکارېده

دَ ائیفل ټاوْر دَ نظارو په ښکلاګانو کې هم

په خپل وطن کې دَ بارودو بُوئ دې نه هېرېده

دَ خوشبویانو دَ هېواد په خوشبویانو کې هم

*****

تا دَ لندن دَ سرېتوب پټې څپرې اولیدې

په ځان مئین دي په شراب او په دولت مئین دي

په انګوري اوبو چې ګ پائي دَ عربو ..... شېخان

دین یې بدنام کړو په هوس او په شهوت مئین دي

*****

لفظي تصویر دې هر منظر کړو په هنر او کمال

ځان دې غلام نه کړو دَ مستو سحرګرو سترګو

څومره یادونه په کې عکس شو دَ ښائست او جمال

در جار شم شوقه! ستا له ښکلو انځورګرو سترګو

*****

ته اېشین وې ، ته پښتون وې که نا بل څه چل وو!

توپیر دې بد ګڼه انسان وې هغه سپین وې که تور

"مزل په واورو باندې" ګران وې خوهمت دې مل وو

سفر دې اوکړو په اُمید " دَ لمر دَ کلي په لور"

*****

دَ خوشحالۍ دَ ورځو شپو سپرلی ارمان دَ وطن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ نرئيزو سپلانيانو دَ قطار سالاره

دَ امن ناوې ته لېواله واړه جنجيان دَ وطن

ته دَ پښتون سنګر دَ خوب تعبير يې شوقه ياره

��������

دَ افضل شوق دَ دووْ سفرنامو" مزل په واورو باندې" او" دَ لمر دَ کلي په لور" په تاثر کې دا نظم اوليکلی شو � دغه دَ يورپ سفرنامې په پښتو ادب کې يوه ګټه وره اضافه ده او دَ يو پښتون سپلاني شاعر، اديب، سفرنامه نګار دَ پښتو سره دَ بې کچه مينې يو نه هېرېدونی ثبوت دی "

)نورالاسلام سنګر _ اسلام آباد کال 2005(

ايوارډ

تا په ازغو دَ مزلونو جوړ قسم کړی دی

چې دَ احساس درد دې راوينښ شي

نو دَ کوره اوځې

په کلو ګرځې

په ښارونو

په ملکونو ګرځې

دَ ښاپېرو،

دَ ګل غوټو مېلو کې ځان هم ورك کړې

"دَ يو خبرې په لټون" خومره خبرې

خپلې ګنې ؟

دغه لټون

او دا تلاش دې څه بې شانه ښه دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما پښتو ته دې پرې څومره ډېر څه اوګټلو

ستا دَ هنر دَ رڼاګانو دُنيا خړه مه شه

ستا پښتنې ارمانپه فکر کې لوخړه مه شه

زما پښتو په دې رڼا

او ستا په فکر پائي

ته چې شاعر يې

ته چې مينه غواړې

حسن غواړې

دغه غوښتنې هم دَ دغسې فطرت خاصه ده

ستا دَ " شلېدلی امېل" ټولې جذبې

ماته دَ حسن دَ ښکلا دَ باغ سندرې وائي

دغه " شلېدلی امېل" داسې چې دانه وانه دی

دَ دې امېل دانه وانه مرۍ زه داسې ګڼم

لکه زما دَ پښتنو خواره واره هډونه

دا که راغونډ شي

نو زما وجود به وده اوکړي

دا که راغونډ شي

ته به هم دَ سکون ساه واخلې

دا که راغونډ شي

نو زما هستۍ به

دَ دُنيا لوئې هستۍ اومني..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلیم به یې کړي

بس دَ جذبو او دَ هنر سفر دي

دغسې په منډه اوسه

په دې سفر کې

دَ " اووه ګامه مزل" سندره هېره نه کړې

دغې سندرې خو دَ هر فکر اظهار کړی دی

دغه سندرې خو هم ستا وجود

او ستا نامه هم

په ګل درو

او په ګل مخونو داسې اوشیندله

لکه دَ پېغلې دَ اوربل خوه وره خوشبوئي

لکه زما دَ پښتني وجود دَ عطرو خوله

دغه سندره که زما او ستا دَ خیاله اوځي

نو دَ خیالونو او رنګونو چم به غلی نه شي؟

منم چې ته دَ انعامونو نه بې نیازه ګرځې

په اېوارډونو دې څه کار نیشته دی

خو یو اېوارډ او یو انعام

خو داسې هم وي ګله!!

چې دَ خپل قام دَ اولس زړونو کې

یو ځای اولري

دغه انعام شاید چې تا اخیستی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اېوارډ لکه هم تا ګټلی

)حسینه ګل � " درېٍ میاشتېنۍ جرس کراچۍ" ګڼه 47 مه، مخ � 88 - 89(

افضل شوق دَ سیلالو ژبو دَ لیکوالانو په نظر کې

)دَځینو نورو پښتو نقادانو او سیلالو ژبو دَ لیکوالانو تنقیدي آراء .... ، چې دَ امریکائي شاعرې او لیکوالې الې بولنګ له اړخه دَ افضل شوق پښتو شاعرۍ په انګلسۍژبې کې ژباړلو سمدستي دَ "ټوئیسټ آف فېټس" په نامه کتاب کې په ریکارډ باندې راغلي دي� زه غواړم چې دَ نیټ دَ لارې خپل دا تنقیدي زیار دَ نورو نقادانو په رائیو هم مثبت او منطقي دلیل ته اورَسوم - چې دَ ښاغلې شوق دَ ادبي کړاؤونو او فکري سترړوحق پرې ادا شي - ځکه زه دا مناسب ګڼم چې دا لاندې ورکړل شوې رائیې دَ انټرنیټ دَ دې برخې په ذریعه خلقو ته اورسوم - حسینه(

...... "دَ شوق په شاعرۍ کې نوې فکري عکسونه او موضوعات دَ نړۍ دَ خلګو توجوه ګټلو سوب ګرځېدلی شي- ولې چې دَ هغه په لیک کې داسې خوبونه مخې ته راځي چې په کې دَ یو مکمل انسان څېره داسې څرګندېږي چې په ویښه لیدل یې له امکان نه وتی خبره ده � لاکن دَ دې شاعر مسلسل لټون زه په دې مجبوره کړم چې دَ افضل شوق افکار نړۍ ته په دې نیت وړاندې کړم چې په بېلابېلو جغرافیائي څنډو کې دَ مېشته شوؤ انسانانو تر منځه دَ ژبو ، مذهبونو او کلتوري توپیر پرته هم تر خپلوحیاتیاتي بنې، خندا ژړا، مطالب، حاجتونه، مینه او دَ نفرت اظهار، تنده لوږه .. هن چې دَ ژوند او مرګ سره هم په یو رنګه دردونو او کېفیتونو کې مخامخ کېږي � هیله کوم چې شوق به خپل دغه لټون او لیک دَ یو بل سره ګندلی وَلري "

)الې بولنګ .. امریکا - " ټوئیسټ آف فېټس" مخ - ۱۰ او ۱۱ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..... "دَ افضل شوق فکر او خیال ډېر اساسیت په دې خبره لري چې هغه انسان دَ خپل فطرت په سمون وړاندې کولو هڅه کوي � هغه مینه غړَوي .. دَ یو تجربه کار مینه وال په حېثیت او هغه درد او خوندپه خپلو افکارو کې احساسَول غواړي چې انسانان یې متلاشي دی"

)اندریا سرکاني .. رومانیا- " ټوئیسټ آف فېټس" - مخ ۹ (

..... "داسې خو دَ هرې ژبې دَ شاعرۍ یا ادب ژباړه کېږي خو زما په خیال چې زمونږ په هېواد کې داسې مثالونه ډېر کم دي چې دَ یو انګرېز دَ لاسه په انګرېزۍ کې دَ قامي ژبو او په خاص توګه دَ پښتو ژبې دَ افکارو ژباړنه شوی وي � خو دَ افضل شوق دَ ۳۳۳پښتو نظمونو ترجمه دَ امریکائي شاعرې او آرټسټې الي بولنګ په خوږه امریکائي انګرېزي لهجه کې یو مثال دی � کوم چې دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ آفاقی رنګ ، خوند او فکري اهمیت یو په دوه زیاتَوي � دَ الي بولنګ دغه کتاب" ټوئیسټ آف فېټس" دَ افضل شوق دپاره یو غټ اعزاز دی چې دئی ممتاز کوي په پښتو شاعرانو کې" ...

)افتخار عارف .. چیرمېن اکادمي ادبیات پاکستان - ریکارډ شوي رائیې" دَ ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه - اسلام آباد � نېټه .. ۲۱م ستمبر۲۰۰٦ (

..... "محترمې الي بولنګ دَ مشرق او مغرب تر منځه پُل جوړ کړو چې کله یې دَ افضل شوق پښتني شعري افکار مغربي دُنیا ته وړاندې کړو � یعني افضل شوق چې کومې ایندارې دَ خپل قام او ملت په حقله وړاندې کول غوښتلو .. هغه الي صاحبه ممکن کړو او دَ شوق شاعرۍ یې په انګرېزۍ کې واړَوله � ځکه خو نن په ټوئیسټ آف فېټس باندې ستر نقادان خبرې کوي"

)شېرباز خان .. نمائنده روزنامه ډان اسلام آباد - دَ چاپ نېټه - ۲۲م ستمبر ۰٦� مخ ۱۹(

..... "دَ هغه فکري اپروچ په حقائقو باندې اړه لري � هغه دَ یومثالي شخص په تلاش کې لیدل کېږي - او انسانان په دې خبره پارَوي چې هغوئ دَ هغه ځېښتن سره رښته دَ رښتوني انسانانو په څېر اوساتي چې هغوئ یې تخلیق کړي دي"

)ارناني � آئي � پاپیتو .. فلپائن � " ټوئیسیټ آف فېټس" مخ ۹(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په ادب کې ترجمه هرکله داسې رول ادا کوي لکه يو پُل چې دَ دوؤ ژبو دَ لوستونکو تر منځه جوړ شي - لاکن چې کله ترجمه دَ نړۍ ژبې انګرېزۍ کې کېږي نو دَ دې مطلب دا وي چې خبره دَ نړۍ په سر منظر عام ته جوړه شوه � نو ځکه زه دې پښتون شاعر افضل شوق ته دَ هغه په نړيوال کېدلو اومبارکي ورکوم"

)ډاکټر طارق رحمان .. اسلام آباد - ټوئيسټ آف فېټس مخکتنه � نېټه ۲۱م ستمبر ۲۰۰٦(

.... "دَ افضل شوق نظمونه څومره چې وړوکې دي ، هغومره تاثير ناکه هم دي � مثال يې دَ ټوپک دَ ګولۍ دی چې وي وړوکې خو انسان وجني"

)هاشم بابر .. اسلام آباد � خېبر ټي وي چېنل / ټوئيسټ آف فېټس � مخ ۷ (

.... "زه داسې محسوسَوم لکه افضل شوق چې هغه څه ليکي کوم څه چې زه ليکل غواړم � ځکه خو هغه او دَ هغه افکار راته خپل خپل ښکاري - دَ هغه لفظونه دَ لوستونکي دَ ذهن دَ خوښې خوراک جوړېدلی شي - دَ هغه دَ شاعرۍ لوستلو ورسته زه په دې نتيجه اورسېدم چې دَ هغه په افکارو کې رومانيت له محروميانو سره اوږه وهي - غربت، مرګ ژوبله ، بې انصافي ، او غېر انساني روئيې دَ هغه ذهن او زړه په لړزان کړی دی - دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېر زيات نظمونه زما خوښ دي � زه دَ هغه په شاعرۍ کې اختصار خوښَوم � هغه په څو لفظونو يا مصرعو کې لوي کيسې وړاندې کوي - ځکه زه له ګرانو لوستونکو هيله کوم چې زما دغه ډېر ښه ملګری افضل شوق شاعرۍ به وَ لولي او خوښه به يې کړي"

)ماليسا لوندين ... امريکا - " فار دي لو آف ورډز- "خېبر واچ " اي مېګزين ("

.... "دَ پښتو ادب ژباړنه داسې خو په أردو، پنجابۍ او نورو قامي او مقامي ژبې کې شوې ده خو دَ افضل شوق دَ پښتو شاعرۍ دغه انګرېزي ژباړه ځانګړی حېثيت لري او دلته دا خبره ځرګنده شوه چې دَ مشرق سيمه ايز افکار که په ښه توګه قلم بند شي نو دَ مغرب لوستونکي متاثره کولې شي .. لکه افضل شوق چې دا خبره ثابته کړه چې هغه نه يوازې دَ پښتنو شاعر دی بلکه دَ هغه فکر ته مغرب هم ګوته په غاښ دی - شوق هم لکه غني خان ځانته دَ نظم ميدان خوښ کړی دی او نوم په کې ګټې لګيا دی � دَ افضل شوق زيار دَ ستائينې وړ دي"

)خرم خرام صديقي ... اکېډمي ادبيات پاکستان - بلوچستان ټائمز کوئټه (�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

….. "افضل شوق دَ مئين زړه او خوبَولي ذهن شاعر دی - هغه دَ امن په هیله انسان دَ انساني روح سره ملګری خوښَوي - هغه رښتیا په ګوته کوي او لوستونکو ته حقائق وړاندي کوي - دَ" ټوئیسټ آف فېټس" لوستلو ورسته ما په هغه کې انسان دوسته شاعر وَ لټوَلو - دَ هغه په نظمونو فکري چینې دَ ژوند ارتقاء عمل په زړونو کې ځای جوړَوي - او معروضي (وقتي) حالاتو دَ اثراتو ښخه يې متاثر ګڼې - هغه دَ وخت سره سم په وړاندي روان ښکاري - لکه نور شاعران چې هغه دَ خوب شاعر ګڼې ، زما هم داسي رائيې ده خو هغه خوب ته حقیقي رنګ ورکوي - ځکه خو اوریجنل محسوسېږي - دَ شاعر شاعري ژوره فهمه او سدا بهار ده- او راتلونکی نسل هم ورنه استفاده کولی شي � دَ هغه شاعری زړه راښکونکې ده او زه ورته دَ لوی عمر دُعا کوم چې هغه دَ خپل قام قیمتي غمی جوړ شي"

)بېنیتا پرېم چند .. کېنتا وېلي ، پېراک ملائیشیا - خېبرواچ � اي مېګرین /

بلو چستان ټائمز - مخ - ۱۰(

.... "آرټ او لټرېچر هغه یوازینۍ لارې دي چې امن یقیي کوي - ولې چې دَ ادبي فکر هیڅ چرته پُولي نه وي - زه دا خواهش کوم چې دَ افضل شوق او الې په رنګه که ادب تر لرې لرې پورې اورسَولی شي نو انسان به انسان ته نیږدې شي - او دا خبره به مخې ته راشي چې انسانان ټول یو رنګه دي"

)شېزي زیدي .. تبصره نګار روزنامه " دي نیوز اسلام آباد- نېټه ۲۲م

ستمبر ۲۰۰٦ � مخ � مېټروپولیټن ۴(

.... "افضل شوق دَ خپلو افکارو په بنیاد دا خبره په ډاګه کوي چې انسان چې هر چرته وی .. انسان دی - نو ځکه دا شاعر ځانته پښتون سره سره انسان هم وئیلو کې ویاړ محسوسَوي � کوم چې دائی په نورو قاموالو مفکرانو کې مخه ور کوي"

)طارق شاهد .. اسلام آباد � روزنامه" جناح اسلام آباد" نېټه � ٦ستمبر ۲۰۰٦(

….."افضل شوق دومره آزاد دی لکه آزاد نظم ، خو دَ ده فکري زغل دَ دُنیا تر ګوټ ګوټ پورې دی او دئی غواړي چې دُنیا ته خپل افکار اورسَوي - یو خواته افضل شوق شي او بلې خواته امریکن الې بولنګ ، خبره به ولې دُنیاوي رنګ نه اخلي � افضل شوق دَ یخې شوې انساني روئیو ته تاؤ ورکول غواړي � هغه انسان په مثالي بنه لټول غواړي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)ډاکټر شېر زمان طائزی � روزنامه "ډان" / روزنامه "دي نیوز" ۲۰۰٦(

..... "زه دَ ګراني الپ بولنګ دَ خبرې سره متفق يم چې مونږه ټول ټال انسانان، يو رقم يُو - زمونږ جذبات، احساسات او حاجات يو رقم دي - زه په دې هم اتفاق کوم چې شاعرۍ ارومرو نشي ترجمه کېدای � لاکن فکر او خيال په خپلو خپلو ټکو کې اړولی شي � لکه الپ بولنګ په ډېره ښه طريقه دَ افضل شوق شاعرۍ انګرېزۍ ژبې ته اړولي ده"

)ډاکټر قابل خان .. اسلام آباد � ټوئيسټ آف فېټس مخکتنه / بلوچستان ټائمز ۲۰۰٦(

.... "يو ځاځکی دَ باران هغه دی چې په سمندر کې دَ سيپي په خلې کې ورلوېږي او موتي ترېنه جوړېږي او بل ځاځکی هغه دی چې په ډېران لوېږي چې دَ سخا ځيزونو نه نور نور بد بُوی راوکاږي - داسې هر څوک شاعري کوي خو افضل شوق موتيانې پېرې او خپل اثر پرېدي - افضل شوق ژوند ته په حقيقي معنو کې ګوري او خيالات يې لوستونکې متاثره کوي � زه دَ شوق دَ شاعرۍ دَ يوي عامې لوستونکې او پرستارې په حېثيت ډېره مينه په يو نظم " لو اينډ سېنټيمنټس" کې وړاندې کوم ،

توره شپه وه

وېرېدمه خو يو کس راته ويلو

"مه وېرېږه

ګوره زه تا سره جوخت ولاړ يم"

دومره وئيلو ورسته يې

په سترګو کې دوې سترګې

رااچولو ورسته اوويلو

"زه انسان يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسره مینه انسان په رنگ کومه

هله راشه زما خنگ ته"

او چې زه یې شوم تر خنگه

نو ما اولیدو په خپلو سترگو باندې

یو انسان دَ هغه کس سترگو کې

چې ماته خپل خپل ښکارېدلو

لکه هغه چې هم زه یم

زه چې هم هغه یم

)پښتو ته دَ انگلش ژباړه .... سیده حسینه گل (

)زېنې ډیسوجا ... انډیا - شوق ته اي مېل دَ انټر نیټ دَ لارې(

حسینه گل

زیارت کاکا صاحب ــ نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ پُوښتنو په رڼا کې

کله هم یو شخصیت ځوك دَ هغه دَ فن یا دَ فکر په حواله نه خو صحیح پېژندلی شي او نه یې لیدلی شي ـــــ افضل شوق ما لیدلی هم دی او زه یې پېژنم هم .. او دا زما هاغه دعوه ده چې ښاغلی افضل شوق زه دَ خپلې پېژندگلو په اساس په دې پوښتنو کې دَ هغه نورو ټول پښتنو ته په یو نوي، جدا او منفرد رنگ کې نه یواځې دَ خپل فکر او فن په یو فني او هنري بڼه کې دَ وړاندې کولو کوشش کوم ــــ بلکه دَ ادب په حقله دَ هغه دَ نظریاتو، دَ هغه دَ مطالعې یو صحیح تصویر تاسو ته هم وړاندې کوم � دا پوښتنې ما دَ هغه نه په بېلو بېلو موقعو کړې دي�

وړمبۍ پوښتنه

حسینه- ستا په باب هیڅوك دا نه شي وئیلی چې ته ځوك یې او څه

کول یا لټول غواړې؟؟

شوق - انسان یم ، انسان اوسېدل غواړم.. او داسې انسان لټول غواړم � چې هغه په هره معنا واقعیانسان

وي .. دَ انسان په رنگه اشرف المخلوقات انسان �

خو.. دومره وئیلو ورستو افضل شوق چپ پاتې شو او داسې ښکاره کېدو لکه هغه چې څه وئیل غواړي .. خو ژبه ورسره ملگرې نه کوي � خواوشاته یې په مړو اوکتلو او په نرۍ معصومه موسکا کې یې .. هرڅه داسې راونغاړلو � لکه هغه چې هیچرته انسان نه وینې او خپله هم دننه مات رامات شوی وي � او اوس بیرته ځان رغول غواړي .. ځان او ذات دَ انسان په توگه تکمیلول غواړي .. دَ یو ربښتوني انسان په بڼه � خو، څنگه ؟ شاید چې دَ دې خبرې ځواب دَ هغه سره هم نه وو .. ځکه خو چپ وو او په وړمبې ځل ما خندنی افضل شوق دومره سنجیده لیدلی وو � په دې مې خبرې په بله واړولې

دومه پوښتنه

حسینه- دَ موجوده پښتو ادب په حقله ستاسو فکر؟

په دې پوښتنه ښاغلی افضل شوق مایوس هم ډېر وو او څه قدرې جذباتي هم .. ده اووې چې...

شوق - نن سبا په پښتو ادب کې بازاري قسمه ادب میانځ ته راوړلی شوی دی � پښتانه ادیبان شاعران دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدار خيال خو كوي .. خو دَ معيار لحاظ نه ساتي .. زما په خيال كه دَ ادب معنا هم دغه ده .. نو بيا خو زمونږ كلاسيكي ادب دومره موړپټ دی .. په خپلو كلاسيكي رواياتو دومره ښكلی دی چې نور ادب مونږ ته هډو ليكل نه دي په كار � ځكه چې پښتانه اديبان شاعران په مقاميت زيات يقين ساتي او دَ مودو راسې هاغه زاړه موضوعات دي .. چې دَ ادب په نوم ليكلی شي � خو كوم ادب چې خوشحال بابا، حمزه بابا، غني خان ، قلندر ، كاظم خان شيدا او رحمان بابا تخليق كړی دی .. نو هغه كافي دی � ولې چې دَ نن شاعر اديب دَ وخت دَ غوښتنو خيال نه ساتي � انساني ژوند او انساني تهذيبونه چې ځومره مخ په وړاندې روان دي ،، كه چرته ادب دَ يوې ژبې دَ تهذيب په اصلي معنو كې عكاسي كوي نو بيا دَ پښتو ادب دا حال ولې دی؟ پښتانه دومره ورستو پاتې خو هم نه دي � چې شاعران او اديبان يې دَ عالم نه ورستو ښودلو كوشش كوي � او خبره دا ده ، چې دَ هغوئ ادب دَ نن تقاضې ولې نه پوره كوي؟ دې سوال چې كله هم په پښتو ادب كې ځواب پيدا كړو، نو هله به دا وائيو چې پښتو هم سياله ژبه ده ګني دَ نن ادبي جنګې روئيې دَ پښتو په حق كې نه .. بلكه دَ پښتو دَ تشخص ساتلو خلاف ښكاري ..زما دَ ژبې اديب يا شاعر داسې ولې كوي ؟ كېدی شي چې دَ دې سوال ځواب چا سره وي .. خو دَ خبرو تر حده�

دَ ښاغلي افضل شوق دَ دې نظريې په اورېدو زما په ذهن كې يوه بله پوښتنه راولاړه شوه چې .....

دريمه پوښتنه

حسينه- دا ته كوم ليكل كوې..كوم أسلوب چې تا خپل كړی دی ، په دې خو پښتانه دَ سره هډو پوهېږي نه ..

نو ته دَ چا دپاره ليكل كوې ؟

دَ دې پوښتنې په ځواب كې ښاغلي افضل شوق اووې چې..

شوق - زه دَ نن دَ پاره ليكل نه كوم .. خوشحال بابا او رحمان بابا ته خو هم دا پته نه وه چې زمونږ ليكل به دومره عالمګيريت او آفاقيت مومي � او هسې هم دَ يو فنكار دَ يو شاعر اديب ژوند خو دَ مرګ نه پس شروع كېږي � زه دا منم چې زما ليكل دَ نن دَ وخت دَ نقادانو دَ پاره دَ اعتراض او تنقيد يو جواز خو دی .. خو دغه ليكل به زما .. دَ پښتنو دَ تاريخ يوه برخه خامخا جوړېږي � په ادب كې چې دَ جديديت كوم أسلوب ما خپل كړی دی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو دَ غوښتنو عين مطابق دی ..او كه زه دَ وخت په رفتار او دَ زمانې په حالاتو دَ پوهې شعور لرم .. نو زما دَ ليك دا موجوده معيار به دَ سبا نقاد ضرور مني!! ..

څلورمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- په پښتو ادب کې دا دومره ډېر حقائق چېرل، ريښتيا ليکل .. دا دَ ادب معنويت ته خو نقصان نه رسوي؟

افضل شوق اووي ..

شوق - شاعر دَ قام سترګې دي .. چې په خپل ماحول کې څه ويني ګوري .. دَ هغې صحيح عکاسي به هغه په خپلو ليکونو کې کوي � خو زه دَ يو شاعر اديب کردار دَ يو حکيم او طبيب هم ګنړم .. هغه لحظه په لحظه دَ خپلې ټولنې دَ رنځ وهلي وجود په نبضونو ګوتې کېږدي او دَ خپلې ټولنې مرضونه معلوموي، دَ هغې تشخيص او علاج کوي � زه هم په خپل دغه کردار کې خپله ذمه واري پوره کوم ... دَ خپلې معاشري رنځونه تشخيص کوم .. او علاج يې هم تجويز کوم .. دغه علاج که په دومره ډېرو ريښتيا وئيلو او ليکلو کې وي .. نو زه به دې حواله دَ مصلحت نه کار نه اخلم � زما مطلب دا دی چې زه ملېريا ته زکام او دَ خېټې درد ته سر درد نه شم وئيلی � او دا غواړم چې نور اديبان شاعران دي هم دَ مصلحت نه کار نه اخلي او په ډېر صداقت او ريښتونولۍ دي دَ خپلې ژبې او ادب دَ پاره خپل کردار تر سره کړي � ځکه چې دَ شاعر کردار دَ يو تاريخ برخه جوړېږي او تاريخ دَ دروغو په حوالو نه جوړېږي ، بلکه په ريښتياوْ خپل وجود جوړوي�

پنځمه پوښتنه

حسينه- دا څه چې تاسو دَ پښتو او پښتنو دَپاره دَ ادب دَ لاري کوئ � هغې نه مطمئين يئ ؟

په دې سوال افضل شوق اوموسېدو او سر يې اوښورولو او وئيل يې..

شوق - نه .. بالکل نه � ولې چې نه خو زه لا سم په پښتنو پوهی شوی يم او نه پښتانه په ما پوهی شوي دي � ولې چې هغوئ مانه هم دَ ترانو وئيلو يا بابولالی وئيلو توقع لري .. کوم چې زه کله هم نشم کولی � په دې چې دا دَ نن شاعرانه بابولالې دَ پښتو سباوْن ته تاوان رسوي � قامونه نه خو په بابولالو جوړ شوي دي او نه جوړېږي � زما مطلب دَ سندرئيز ادب او دَ ترانو نه انکار نه دی .. او نه تش په تشه سندرې يا ترانې دَ قامونو ادبي ورثه ګڼلی شم � سندرې دَ ذهني او روحاني تفريح ذريعه او ترانې په وقتي توګه دَ يو " مجمعې" جذبات را پارولی خو شي .. خو په يو ادبي شعري " مجموعې" کې يې شاملول دَ شعري ادب سره ناروا ظلم ګڼم �

شپږمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- داسې ښکاري لکه ته چې په ادب کې هم دَ سائنسي اپروچ قائل يې .. لاکن داسې څنګه ممکن کېدی شي ؟

افضل شوق په دې سوال لږ له ځانه ورك شانتې شو او بيا يې اووې ..

شوق - زه منم چې ادبي کاوشونه په سائنسي لبارټريانو کې نه شي ټيسټ کېدلی .. خو دا ضرور وايم چې سائنس کله هم ادب ته تاوان نه دی رسولی � هغه په دې چې دَ ادبي فکر او شاعرۍ نه بغېر سائنس هم خپل تکميل نه شي کولی � سائنس دَ فکري انقلاب نوم دی او دا افکار دَ انساني ژوند سره اړه لري � ژوند يو حقيقت دی او حقيقت په حقائقو ثابتېږي � ځکه خو دَ وختونو او انسانانو تر ميانځه دې رابطې ته ژوند وئيلی شي � او بل طرف ته دغه هر اړخيزه شعري او نثري ادب دَ ژوند عکاس .. دَ وختونو محرك .. او دَ زمانو ګواه بللی شي � نو ځکه زه په ادب کې دَ ريښتياؤ ليکلو او حقائقو څېړلو قائل يم � او يو ښه اديب يا شاعر ته په کار دي .. چې هغه دي دَ نظريو نه بالاتر وي .. ولې چې يو لوئی اديب يا شاعر دَ هيڅ قسم تحريك يا نظريې محتاج نه وي .. بلکه تحريکونه او نظريې دَ اديب نه زېږونه کوي � لاکن په نننۍ کمرشلا ئز ادب کې اديب څه .. چې زما دَ قام نقادان هم دَ يوې نا يوې نظريې يا تحريك سره تړلي ښکاري � څوك هر څيز ته په سرو عېنکو کې ګوري ، چا شنې عېنګې په سترګو اېښې دي ، او ځېنې خو هډو وينې لا هم نه .. څه هم که سترګې لري�

اوومه پوښتنه

حسينه- ريښتيا ليکل خو واقعي چې دَ يوې لوې ګټې نوم دی .. په دې دومره ډېرو ريښتياؤ ليکلو تاته پښتنو څومره انعامونه او ايوارډونه درکړي دي ؟

په دې پوښتنه افضل شوق په خپل مخصوص انداز کې دَ خندا نه شين شو او بيا يې اووئيل ..

شوق - ما ځکه ايوارډونه نه دي ګټلي چې ريښتيا مې ليکلي دي .. ريښتيا ليکلو ته خو په دُنيا کې ايوارډ نه ... سزا ورکولی شي � نو بيا زما په ريښتياؤ به پښتنو ماته څه انعامونه راکول � او خبره دا هم ده چې ما کله کتابونه انعامي مقابلو ته لېږلي هم نه دي � هغه ځکه چې زه تر انعام زيات دَ خپل ضمير تسکين بهتر ګڼم � ما يو انعام ضرور اغيستی دی .. خو هغه هم پښتنو نه .. بلکه حکومت پاکستان راکړی دي په " په لټون ستا دَ څېرې" � خو دلته دا خبره کوم ، چې زما کتابونه زما خواږه دوست سهېل جعفر انعامې مقابلې ته لېږلي وو.. ما نه � او هغه ګواه هم دی چې دا انعام ما څنګه قبول کړو � او يا عظيم خدائی ګواه دی .. چې هغه ورځ ما ځان يو زرخريد شاعر اوګڼلو، چې زه ستېج ته دَ انعام اخيستلو په غرض اوختم � يعنې ما دَ خپل ضمير په مرۍ ښپه اېښې وه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خبر نه يم چې دَ هغې ورځې نه بيا تر ننه پورې ما يو نظم هم ګوره چې ولې نه دی ليکلې � چرته دَ دې انعام پيسې خو په ما کې دننه پروت ژوندي شاعر ته دَ غاړې زېندی نه شوې او يا ...؟

دومره وئيلو ورسته افضل شوق يوه سړه او اوږده ساه دَ خلې نه داسې اوباسله لکه هغه چې خپل قتل پخپلو لاسو کړی وي.

په آخر کې دَ دې پوښتنو په رڼا کې زه دا وئيلی شم چې افضل شوق دَ حق په لاره روان دی � او دَ يو داسې معيار ضامن ښکاري چې دَ مقدار جوړې کړې پيمانې به اپوټه نسکوري کړي � او خپل نوم به دَ سبا دَپاره دَ معياري ادب په ليکوالانو کې په ډېر محنت او حوصله ليکي .. او زما دا دعا ده، چې دَ فن او هنر کوم سفر په کوم صداقت او ريښتونولی ده پئيل کړی دی نو دا دې په ډېره کاميابۍ مخ په وړاندې بوځي � چې داسې دَ پښتو ادب خاصکر په نثري ادب کې هم دَ خپل ښکلي نظم په رنګه ښې اضافې اوکړي!!...

پښتون سپلاني افضل شوق

)شوق دَ خپلو تخيلا تې، افسانوي، ډارمائي .. لاکن دَ حقيقي ليکنو په رڼا کې(

دَ ادب او فن دې دُنيا ته په راتګ زما په ذهن کې يو سوال وو... معياري ادب څه دی ؟ او څه ليکل په کار دي؟ دغه سوال دَ خپل دې فني ژوند په هر پړاوْ زه ډېره په اضطراب کې ساتلم � دَ ليك سره سره دَ مطالعې سفر هم جاري وو � دا خو به تاسو منئ چې وخت په وخت دَ پښتو ډېر ښه کتابونه راځي � ما به هم دَ دغه چاپ کېدونکو کتابو نه دَ لوست کار اغيستو.. خو دَ پښتو ادب او ژبې دَپاره چې دَ کوم " معيار" ارماني زه وم .. هاغه معيار راته مخامخ نه ښکارېدو� يوه شپه مې دَ کوټې نه دَ يو ادبي شان پروګرام دَ اورېدو اتفاق اوشو .. دَ ريډيو انګازې زما سوال ته دَ ځواب څه امکانات واضحه کړل � دغه پروګرام کې دَ ښاغلي افضل شوق دَ نوي شعري مجموعې " شلېدلی امېل" .. (چې ما يې دَ چاپ کېدو ذکر په اولس رسالې يا يو نيم ځل په ريډيو کې دَ ملګرو نه هم اورېدلی وو) .. دَ شاعرۍ او خصوصاً دَ نظم داسې خواږه نغښتې وو چې په اورېدو يې زما دغه اضطراب نور راولړزولو � خو اوس دَ دې اضطراب سره دَ اطمينان او سکون يو داسې احساس هم شامل شوی وو .. چې دَ اضطراب وجود يې شکمن کړو ..!! او بيا دغه کتاب مې تر لاسه کړو� دَ کتاب دَ هر نظم ، غزل نه مې يو داسې کېفيت او داسې سرور تر لاسه کړو .. چې دَ پښتو ادب دَ پاره راته دَ افضل شوق کار او کردار دَ يو ښه معيار ضامن ښکاره شو .....

دَ دې کتاب ټوله شاعري دَ پښتو شاعري، دَ هاغه روائيتي رنګ نه بېخي بې نيازه وه .. کومه چې دَ مودو مودو راسې مونږ لولو� په دې شاعرۍ کې دَ شاعر دَ ليك هر انداز.. دَ ژوند دَ يو نوي آغاز .. دَ فن دَ يوې نوې دُنيا دَ سوچ دَ يوې نوې ادا داسې محرکات نقش وو چې .. دَ يو قاري په حېث يې زما فکر او سوچ ته هم يوه نوې لاره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړه � بیا لږه موده پس دَ افضل شوق سفرنامه " اووه ګامه مزل" چاپ شوه � چې دَ پښتو واحده دَ خپل طرز یوه منفرده سفرنامه ده � دلته هم افضل شوق په نثر کې دَ یو نوي روایت بنیاد کېښودو � پښتو کې هر څوکه دَ نثر دَ لیکلو روایت ډېر کم دی .. خو افضل شوق دَ خپل سېلاني طبعې او فطرت له رُویه پښتو نثري ادب کې دَ اووه ګامه مزل په رنګ کې یوه داسې اضافه کړې ده .. چې دَ معیار روایت یې په ځای ساتلی دی � په دې سفرنامه کې په هر پړاوْ ښاغلي افضل شوق خپل ځان دَ یو روائیتي پښتون په څیر نه دی ښکاره کړی .. بلکه دَ خپل کردار، خپل کار، خپل مقصد تر مخه یې دَ پښتنو دَ قبائلي، قبیلوي رنګ نه ځان ژغورلی دی � دَ پښتنو دَ ژوند، دَ هغوئ پښتني غرور.. دَ داسې ښکلو او تابناکه قدرونو سره یې دَ نورو تهذیبونو ته ځان تېرډې کړی دی � او دَ دغه قومونو، تهذیبونو سره څنګ په څنګ پښتون وګړی او پښتون قوم یې په یو نوي رنګ کې په دې تهذیبونو او قومونو پېژندلی دی � دې سره سره دَ دغه تهذیبونو، دَ دغه قومونو دَ اولس نه هغه خپلو پښتنو ته دَ میني او محبت دَ لازواله انساني جذبو خواږه راوړي دي � دغه جذبې، دغه رشتې چې دَ رنګ، نسل، دَ ژبې، تفریق یا امتیاز نه لري .. خو دَ انسانیت په قدرونو یقین لري ! ..

دلته افضل شوق په دې سفرنامه کې .. دَ هاغه قدامت پسنده طبقو.. هاغه روئیې هم راوپارولې کومې چې دَ بدلون قائله نه دي .. او په ژوند کې دَ فن، دَ فکر او په تېره دغه رنګ سماجي بدلون ته په ښه نظر نه ګوري .. خو دې سره سره روښن فکره .. ترقي پسندو طبقو دَ افضل شوق دَ دې زیار پوره پوره مرسته کړې ده.. او یقیناً چې بدلون ، هغه که فکري وي ، فني او که سماجي.. هم په دغه طریقه راځي � اودَ دې بدلون آغاز شوق په ډېره نره کړی دی�

" اووه ګامه مزل" نه ورستو " په لټون ستا دَ څېرې" دَ افضل شوق .. دَ سېلاني طرزفکر یو داسې شعري مجموعه ده چې دَ هغه دَ جوړ کړي او خپل کړي روایت .. یوې بلې سلسلې ته یې هم ډېر هنري دوام بخښلی دی .. !! دَ هغه دَ مسلسل تلاش او لټون یو داسې هنري ګل بڼ چې دَ هغه سېلاني فطرت یې دَ یو سترګور شاعر په شکل کې .. دَ فن او شاعرۍ په ډېرو خدائیانو اومنلو � افضل شوق دَ خپلو ټولو سفرونو ،، مسافرو.. ګرځېدو.. ورکېدو .. بېلېدو .. او بیا په یو نوي طرز کې راښکاره کېدو .. داسې هنر لري چې دَ هغه دَ سفرونو کېفیتونه دَ هغه په شاعرۍ کې هم قاري دَ ګوتې نه نیسي او دَ هغه په سفرنامو کې یې هم دَ ځان سره کوڅه کوڅه په ګرځوي � دغه کوڅې که دَ مصر دَ ښار جادوګري فرعوني کوڅې دي او که، دَ یورپ دَ سپینو سپینو واورینو ماښو هاغه طلسماتي دُنیاګانې دي چې مونږ یې دَ کوه قاف دَ ښاپېرو په علامتونو کې پېژنو � غرض دا دی چې دَ " شلېدلی امېل" نه تر " په لټون ستا دَ څېرې" داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ خپل ژوند دَ مختلفو پړاوْنو، مختلفو کېفیتونو قیصه لیکلې وي .. په ډېر صداقت، په ډېره رېښتونولۍ دَ خپلو جذبو ، دَ مینې محبت او خپل ځوان رومانیت یو داسې ښائسته داستان یې رقم کړی دی چې دَ انساني جذبو دَ فطري او حقیقي رنګ او فني تنده پرې ماتېږي �

افضل شوق دَ دې قائل دی چې حقیقي لیکوال او شاعر دَ خپلو انساني او فطري غوښتنو نه منکر نه وي .. او چې څه ویني ګوري .. یا پرې څه تېرېږي .. دَ هغې عکاسي کول دَ ادیب او شاعر ذمه واري ګڼي � دلته به زه ستاسو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

توجه دَ " په لټون ستا دَ خبري" کې چاپ دَ ښاغلي افضل شوق هاغه درئيو نظمونو ته راواړوم .. چې تاسو ترېنه دَ هغه فني شخصيت او فكري لوئيوالي پوره پوره احاطه كولى شئ � " پرونۍ خبره" ، " اتهم رنګ" ، " دَ امن دَ ناوې په واده کې" � دلته زما دَ خبري مطلب دا دى چې هغه په يو وخت په خپلو ليكونو کې فلسفي هم دى .. ډرامه نګار هم دى .. او بلكه دَ هغه ليكونه يو مخصوص افسانوي رنګ او ماحول هم لري � كله كله دَ هغه انداز دومره بيانيه شي .. چې دَ فكر او فن بلا مشكلات په خپله بنده ته هوار کړي � مطلب دا دى چې كه زه دا اووايم چې هغه په نثر کې شاعري كوي .. او په نظم کې ډرامه او افسانه ليكي ، نو بې ځايه به نه وي � دَ دې ټولو خبرو او دعووْ نه پس او دَ ښاغلي افضل شوق دَ سابقه چاپو آثارو دَ مختصري جائزې وړاندې كولو نه ورستو اوس راځم دَ هغه دَ نوو چاپ شووْ سفرنامو " مزل په واړرو باندې" چې په كال 2004 کې او " دَ لمر دَ كلي په لور" چې په كال 2005 کې چاپ شوي دي ته .. په كوم کې چې افضل شوق دَ يورپ دَ سېل تفصيلي حالونه موجود دي � په دې سفرنامو کې افضل شوق په نوي بڼه کې له تصويري يا عكسي يوُن سره رامخې ته شوى دى � دا سېل هغه په يورپ کې له نورو انټرنېشنل سېلانيانو سره کړى دى � كومه خبره چې په دې سفرنامو کې دَ اهميت وړ خبره ده .. هغه دا، چې دلته افضل شوق دَ سېل دَ حال سره سره څو عمراني مطالعي هم دَ راغونډو شووْ حقائقو په رڼا کې وړاندې کړي دي � او بل دا، چې په دې سفرنامو کې شوق په ډېره محتاطه طريقه سفري حالونه او خپلې مشاهدې وړاندې کړي دي � دلته هم افضل شوق پښتون ځان سره بوتلى دى او دا كوشش يې کړى دى .. چې دَ هغه پښتون سترګې خلاسې کړي .. چې په سپينه ورځ اوده دى � خبري په کې صفا، ساده .. خو په علامتي پېرائيو کې زياتې ليدلى شي � كوم چې دَ ده ادبي او شعوري يو داسې كوشش دى .. چې دئى پرې فلسفي يا دَ بلې دُنيا مخلوق يادېږي�

افضل شوق كه يوطرف ته دَ يورپ جغرافيه او ترقۍ ستائي .. نو بل طرف ته هغه دَ يورپ دَ خلقو روئيو ته منافقانه او غرضي روئيې هم وائي � هغه دَ خپلو سېلاني مشاهدو په رڼا کې دا خبره ليكي .. چې څومره دَ مغربي انسان " ظاهره" ښائسته ده هومره يې" باطن" سخا دى � او بلې خواته دَ مشرقي انسان "بېرون" څومره چې خيرن دى .. هومره يې " اندرون" صفا دى � خو .. دَ ننني انساني روئيو نه افضل شوق بالكل نه دى مطمئين او داسې ګڼې لكه انسان چې لا خو دَ ځنګل نه را اوتى نه دى � دَ لټون تسلسل دلته په دې پورته ذكر شووْ دواړو سفرنامو کې موجود دى .. خو لږه دَ دې لټون بڼه بدله ده .. او بل هغه دلته ډېر زيات مصروف هم په دې پاتې شوى دى .. چې هغه په دې سېل کې دَ سېل نه علاوه په حقائقو راغونډولو کې وخت تېر کړى دى � دا سفرنامې بلا شك و شعبه يو تاريخي دستاويز ګرځېدلى شي � دلته هغه دَ يو تاريخ دان په حېث هم خپله بڼه څرګنده کړي دي � دَ هغه په دې سفري حال او په دې کې دَ يورپي اقوامو په حقله .. خاصكر انګلش په حقله دَ حقائقو په رڼا کې ډېري سنسني خېزي خبري ليكلي دي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئیلی کېږي چې افضل شوق چې تر اوسه څومره ادب هم تخلیق کړی دی .. هغه دَ ده مشاهداتي ادب دی او بلکه تر دېره حده دَ ده دَ لټون هغه قیصه ده � چې افضل شوق ته هزار داستاني رنګه نوم ورکوي � نو ځکه خو افضل په خپل ناول " پروني مخونه" کې دا ټول څه دَ یو داسې قیصې په توګه رامخې ته کوي چې په هغه قیصې کې دَ ده دَ لټون قیصه هم سرته رسي � دا دَ ده خپله قیصه ده .. کومه چې تکمیل کېږي � افضل په ناول کې دَ خپلې قیصې دَ ډیمانډ مطابق دَ پلاټ غوره کولو نه دا خبره واضحه کړه چې هغه چې څه هم تر اوسه په نثري او شعري ادب کې لیکلي دي .. دا ټول څه رښتیا دي � داسې شاید چې چرته په یوې بلې ژبې کې هم نه وي شوي .. لکه افضل شوق چې رقم کړي دي � هم ځکه خو په شاعرانو او ادیبانو کې ځان معتبر څرګندوي .. او دی هم ځانګړی معتبر �

افضل شوق داسې ادب تخلیق کوي چې هغه دَ دې عصر دَ روح په صحیح توګه ترجماني کوي .. اوهرکله یې دا جدوجهد کړی دی چې عصري مسائلو ته په شعوري او ادراکي نظر اوګوري .. او دغه ادبي ادا هغه دَ کمرشلا ئزډ یا بازاري ادب نه لرې ساتلی دی � هم ځکه خو هغه دَ خپل دې نظم " هرڅه هرڅه شته ، خو لا نشته بیا هم " په رنګه همېش دَ لټون په یو داسې تجسس او اضطرابي کېفیت کې لیدی شي .. چې دَ هوا په اوږو لکه یو خوږ آواز سپور ښکاري � یا لکه دَ یو جنوني تندي یو داسې تږی احساس .. چې په صحراګانو کې دَ ژوند نښې نښاني لټوي .. هم په دې خو دا دَ پښتو مجنون مسلسل کړېږي .. زهیرېږي .. خو بیا هم دَ مصلحتونو په وړاندې سترګیا نه مني او دَ ژوند هر ښکلی رنګ او زړه راښکونکي ښکلا دَ خپل مطلوب " آئیډیل " مخې ته هر چرته تت ګڼي � څه هم که هغه دَ یورپ ښکلاګانې وي او که دَ یو بلې نوي آسماني دُنیا حسین رنګونه � هم ځکه خو دَ یورپ دَ سېل په ورستۍ ورځ چې افضل شوق دَ ډنکارټ ساحل فرانس نه دَ ډووْرساحل انګلېنډ په لور سمندري سفر کوي � نو دَ ښکلو انسانانو دَ ځناوري روئیو نه زړه ماتی ښکاري � او دَ پورته ذکر شوي وړکوټې نظم خپټه داسې دَ خپل اضطراري ، اضطرابي کېفیاتو او دَ کُل وقتي تجسس په ادبي ټکو ډکوي .. لکه

هغه کوم رنګ دی ؟

چې به نه وي دلته

هغه کوم خوند دی ؟

چې به نه وي دلته

که نشته

بیا هم دَ دې هر څه پرته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ده مينه

چې دَ مينې په نوم

زړونه هيڅ كله نه..

تش خلې غږوي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ _ 244(

افضل شوق دَ يو داسې " هـڅې" نوم دی .. چې هغه يو تسلسل لري او هر ځل په نوي نوي بڼې كې دَ راښكاره كېدو ادبي هنر هم لري � نو ځكه مونږ په يقين سره وئيلی شو .. چې هغه به دَ يو مجسم ادبي تحريك په شكل كې دَ پښتنو په زړونو كې ورننوتلو دَپاره هلې ځلې هم دغه رنګه تر خپل پاتې ژونده پورې كوي � خدائی پاك دې هغه ته ډېر عمر وركړي چې په خپلو نوؤ فكري هلو ځلو خپل خوارِه ... او په نړۍ كې هر لور خواره واره .. خو ويده پښتانه نه يواځې راويښ كړي بلكه دَ خپل خوب او خيال مطابق يې دَ مخته وتو قومونو سره اوږه په اوږه اودروي هم � امين ثمه امين

حسينه ګل

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library